

לקראת שבת מלכתא

פנינים לפרשת שלח | גליון מס' 382 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

את מורי ורבי מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זיע"א זכיתי להכיר כבר לפני קרוב לחמישים שנה. יכולני להעיד, כי כבר מאז, ראו עליו את עבודתו העקבית שמשקיע במנוחת הנפש, ברוגע ובשלוה העילאית שלו

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א על הליכותיו של מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זיע"א

גדולי וצדיקי הדורות בלטו תמיד בתכונות של מנוחת הנפש, שלווה, רוגע וישוב הדעת. אלו המעלות שהביאו אותם למעלותיהם ודרגותיהם הגבוהות.

את מורי ורבי מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זיע"א זכיתי להכיר כבר לפני קרוב לחמישים שנה. יכולני להעיד, כי כבר מאז, ראו עליו את עבודתו העקבית שמשקיע במנוחת הנפש, ברוגע ובשלוה העילאית שלו. פסיעותיו האיטיות והמדודות, ישוב הדעת בכל מילה לפני שיוצאת מהפה, מהוים מופת ודוגמא לבני דורנו - דור שהבהלה והפזיזות אווזת בו - מהי מנוחת הנפש.

מספרים כי מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זיע"א התבטא פעם אודותיו: "רק מלראות את הפסיעות של רבי גרשון ניתן לקבל יראת שמים!".

סיפור מפעים מסופר על ימי צעירותו של רבי גרשון, כי כאשר הלך פעם עם אחיו הגאון רבי יעקב זצ"ל, לימים רבה של רמת-השרון, לתחנת האוטובוס בעיר, בדרכם לבני ברק. בעודם רחוקים מעט, ראו כי כבר הגיע האוטובוס לתחנה. באינסטינקט טבעי החל רבי יעקב לרוץ לכיוון האוטובוס ולהשיגו, בכדי שלא יצטרכו להמתין שעה נוספת עד האוטובוס הבא. אך רבי גרשון המשיך בהליכתו הרגועה והשלווה, כאילו לא אירע דבר. "עדיף להמתין שעה לאוטובוס, מלהפסיד דקה אחת של מנוחת הנפש!" אמר בהחלטיות.

עד לפני כחמש עשרה שנה, עוד התהלך בינינו דמות הוד קדומים, הגאון הצדיק רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל, מתלמידי מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, שהיה עובד השם אמיתי. השלוה והרוגע שלו בכל מצב היו לשם דבר.

מסופר עליו, כי פעם היה בדרכו לתחנת האוטובוס כדי לנסוע

לאיזשהו מקום, וכשראה את האוטובוס מרחוק מיהר את צעדיו כדי להספיק לעלות עליו. נהג האוטובוס ראה אותו, אך כפי שנהוג במחוזותינו התעלם ממנו, סגר את הדלתות והמשיך לנסוע.

בלי בדל של כעס על הפנים התיישב רבי מרדכי בתחנה והמתין לאוטובוס הבא. אברך שראה את המחזה, ניגש אל רבי מרדכי והביע תרעומת על נהג האוטובוס: "חוצפה, זה ממש עוול! הנהג רואה אדם מבוגר מאיץ צעדיו לאוטובוס ולא מחכה לו?!"

"העוול הוא שלי, לא שלו", תיקן אותו רבי מרדכי במתינות. "למה אני רץ אחרי האוטובוס? איפה מנוחת הנפש שלי? מה קרה, מה הבהלה הזו? הסברא הרי אומרת שלא תתפוס את האוטובוס, אז מדוע למהר?..."

רבי מרדכי היה גם רגיל לומר את ההבחנה הבאה: "זריז אינו זה

רבי גרשון יצא מהחדר. האברך כתב. כששב רבי גרשון ועיין ברשימה הכתובה אורו עיניו, וקרא בהתרגשות: "נו, הרי לפי מצבך אתה עושה את המוטל עליך... אם כן הינך 'אדם גדול!'".
"מאי משמע 'אדם גדול'?", הוסיף רבי גרשון ואמר: "מרן הגאון רבי חיים מברסק זצ"ל אמר פעם - איזהו אדם גדול? וכי רק מי שלומד שמונה עשרה שעות ביום? או רק מי שחי בפרישות מופלגת, או שהציבור מחזיקים ממנו כאחד מגדולי הדור הוא אדם גדול? לא ולא! לא רק הם נחשבים אנשים גדולים, אלא אדם גדול הוא מי שאין בו פגם בדרכיו והנהגותיו! אדם גדול הוא מי שעושה את המוטל עליו בכל זמן לפי מצבו ויכולותיו! גם אברך צעיר יכול להיות אדם גדול!...".

לפתע נשמעו נקישות בדלת

נסיים בעובדה ששמענו מבעל המעשה, הרה"ג רבי יעקב אבא וינטרויב שליט"א, מתלמידיו של מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זיע"א, מקרה שהוא עצמו היה עד לו במחיצת רבו הגדול, המגלם באופן בהיר את דברי רבינו הרמח"ל בספרו 'מסילת ישרים' בביאור חלקי החסידות (פרק יט):

"החלק השני שבראשון הוא במה שבין אדם לחבירו, ועניינו, גודל ההטבה שיהיה האדם לעולם מטיב לבריות ולא מרע להם, וזה בגוף, במזון ובנפש... בנפש, שישתדל לעשות לחבירו כל קורת רוח שיש בידו בין בענייני הכבוד ובין בכל שאר העניינים כל מה שיודע שאם יעשהו לחברו הוא מקבל נחת רוח ממנו".

כך היה המעשה:

בשנת תשס"ח היו כמה ימים בהם רבי גרשון לא חש בטוב ושכב חלוש במיטתו, ובאופן חריג אף לא מסר שיעורים בגלל חולשתו. אני שלמדתי עמו בקביעות, קיבלתי ממנו מסר באמצעות שליח כי אבוא גם בימים אלו, בכדי שלא להפר את הקביעות, ואכן באתי וישבתי סמוך למיטתו, והתחלנו לדבר בלימוד בסוגיא הנלמדת בישיבה באותם ימים.

לפתע נשמעו נקישות בדלת, רציתי לקום ולפתוח, אך רבי גרשון עצר אותי, קם בעצמו מהמיטה, צעד באיטיות עד לדלת, פתח ואמר לדופק: "איני חש היום כל כך טוב, אשמח אם תוכלו לשוב במועד מאוחר יותר", וחזר למיטה.
כעבור דקות אחדות שוב נשמעו דפיקות בדלת. רבי גרשון קם שוב

לפתע נשמעו נקישות בדלת,
רציתי לקום ולפתוח, אך רבי גרשון
עצר אותי, קם בעצמו, צעד
באיטיות עד לדלת, פתח
ואמר לדופק: "איני חש היום כל כך
טוב, אשמח אם תוכלו לשוב
במועד מאוחר יותר", וחזר לחדרו

שרץ לרכבת ומספיק לעלות בה ברגע האחרון, אלא זה שיוצא בזמן והולך בנחת, ומגיע זמן מה לפני יציאת הרכבת..."

האברך פרץ בבכי

לפני שנים אחדות נכנס אברך יקר לחדרו של מורי ורבי מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זיע"א ופרץ בבכי מר. היה ניכר עליו כי דבר מה מעיק עליו כבר תקופה ארוכה. כאן, במעונו של זקן ראשי הישיבות, בפני הלב הגדול, לב כל ישראל, הוא מצא לנכון לפרוק את כאבו.

לדבריו, הוא חש כי אינו מתקדם ברוחניות כפי שהיה מצפה מעצמו; הלימוד הולך בעצליים, התפילה אינה משהו, ובהתאם לכך גם מעמדו החברתי בכולל אינו בכי טוב, בינוני ומטה. "באופן כללי הכל הולך קשה" - סיכם את מצבו.

רבי גרשון הרהר מעט, פנה אל האברך ואמר: "ראה, אני יוצא כעת מהחדר, ומשאיר לך על השולחן דף ועט, שב ליד השולחן ותתבונן עם עצמך כמה דקות, וכתוב את המעלות הטובות שכן מצויות אצלך. תיכף אשוב".

המשך בעמוד 26

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח **בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל** זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

הראה מיודעינו ל'דרייוער' שבידו צ'ק על סך אלף ושמונה מאות דולר, הדריווער תמה על סכום נכבד כזה כי לא הכירו כאחד מעשירי העיר, בירר, והעלה כי הלה 'סגר' עסק נכבד וקיבל על עצמו לתת את 'מעשרותיו' לנצרך הראשון שייקלע לידי וזה האיש פגע בו ראשונה, שאלו הדריווער והרי היה לפניו עוד 'גברא'

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א - על האמונה שתחיש ישועתו

כבר מצאה את דרכה אליו.

ולא פסק מלדבר עד שהפוניבז'ער הפסיד את הרכבת

מענין לענין שמעתי מגאון אחד, שהגאון גאב"ד פוניבז' נכנס פעם אל הגה"ק החפץ חיים זי"ע כשבדעתו היה לקבל ממנו ברכת הדרך ולמהר לדרכו כי הרכבת שעמדה לקחתו למחוז חפצו עמדה כבר לצאת בקרוב, אבל החפץ חיים דיבר עמו בארוכה, ולא פסק מלדבר עד שהפוניבז'ער הפסיד את הרכבת, לאחר זמן נשמע הקול שהרכבת התהפכה ונהרגו רבים מנוסעיה, ובזכות האריכות של הח"ח ניצול הפוניבז'ער ממות לחיים. אחר הדברים האלה נענה הפוניבז'ער מובטחני שלא מכוח רוח הקודש ידע החפץ חיים מכך, אלא, שמן השמים מכניסים לערליכער יוד (יהודי ירא שמים) את הדיבורים הנכונים בזמנם.

שוב מעשה, כשהפוניבז'ער חכך בדעתו לסגור את ישיבתו שבחו"ל (בעיר פוניבז) מחמת חסרון ממון, ועלה למעונו של החפץ חיים להתיעץ בדעתו, ובטרם פתח פיו שאלו החפץ חיים, כמה שעות למדתם היום, והפטיר מיד שעתיים או שלוש, אני למדתי היום מאה שעות, כי תחת רשותי יושבים בחורי הישיבה ועוסקים בתורה ושם ה' חלקי בתורתם, משם פנה הפוניבז'ער לביתו כשכבר לא היה לו מה לשאול, כי הבין שאין גדול מזיכוי הרבים.

ההולך בתום ילך בטח, בפרט כשיזכור כל הנעשה בזה העולם בידי

בפרשתן (יג כח-ל) הובא באריכות כיצד התלוננו בני ישראל ובכו מרוב פחדם על שאין בכוחם לערוך מלחמה כנגד הגיבורים 'ילידי הענק' מז' העמים היושבים בארץ כנען, לעומתם טען כלב בן יפונה ויאמר עלה נעלה, וברש"י עלה נעלה - אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצליח בכל דבריו.

ולכאורה תמיהה מילתא, וכי זו תשובה היא על טענתם, והרי הם טענו 'דברים של טעם' - כי גיבורים הם הענקים אשר שם, מדוע לא התווכח כלב לסתור טענותיהם, אלא סתם ולא פירש עלה נעלה.. והרי הוא נחשב כ'מודה שלא ממין הטענה'.

ביאור אור יקרות ביאר הרה"ק מפיאסצנא זי"ע הי"ד, וז"ל. 'אבל כך צריכה להיות אמונת איש הישראלי, לא בלבד בשעה שרואה מבוא ודרך לישועתו גם ע"פ שכלו ודרך הטבע - יאמין בה' שיושיעהו ויתחזק, גם בשעה שאינו רואה ח"ו שום מבוא ע"פ שכל ודרך הטבע לישועתו, יאמין בה' שיושיעהו, ויתחזק באמונתו ובטחונו.

אדרבה, בשעה זו טוב שלא יתעקש למצוא איזה שכל ומבוא בדרך הטבע, כי מכיוון שע"פ פשוט לא ימצא, אז ח"ו תוכל אמנותו עי"ז להפגם, ופגם באמונתו בה' יכול לעצור את ישועתו ח"ו, רק צריך לאמור - הכל אמת שעז העם היושב בה, כנים הדברים שהערים בצורות וכו' מ"מ הנני מאמין בה' שהוא למעלה מהגבול והטבע שיושיענו, 'עלה נעלה וירשנו אותה' - בלא שכל ובלא סברה, אמונה ובטחון בה' באופן כזה תקרב את ישועתו.

ובזה מבאר את דברי כלב, אמנם, אף אם עפ"י דרך הטבע אין בידנו לכבוד את הארץ, כי עז העם.. והערים בצורות גדולות מאד.. מכל מקום מבלי כל שכל נחזק את האמונה, אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצליח בכל דבריו.

כי הקב"ה הוא 'יוצר המאורות' להאיר לכל איש מישראל, לכל חד וחד בדיליה, ואף אם 'נראה' לו גדול החושך החופף עליו יומם ולילה, ידע כי באמת אין כאן כל חושך אלא אור ה'מוסתר' בהסתרה גדולה, אלא שעליו לפקוח עיניו אז יתגלה לנגד עיניו אור גדול, שהרי 'הטוב כי לא כלו רחמיו והמרחם כי לא תמו חסדיו' א"כ בוודאי שהכל לטובה ולברכה (אף אם אינה נראית מיד ישמח לבו כי קרובה ישועתו לבוא בעזהש"ת). ואף כשאינו רואה ישועה בדרכי הטבע יעצום עיניו מלחפש אחר ה'דרך' שמשם תבוא ישועתו, ובקרוב ימצא כי הישועה

שאלתי אותו לשמחה מה זו מה עושה

פעם פגשתי את אחד מאנשי ירושלים כשכולו אומר שמחה וצהלה, שאלתי אותו לשמחה מה זו מה עושה, פתח פיו בחכמה ואמר, כי הנה כתיב 'שמחו השמים ותגל הארץ', הרי שלמעלה ממני שרויים בשמחה וכיצא בדבר גם למטה ממני, ומה לי להלך באמצע כ'אבל בין חתנים'.. מעשה במשגיה שדרש בשיבתו אודות חשיבות לימוד המוסר, וכה אמר בדבריו, ספר 'מסילת ישרים' הוא 'תעודת הזיהוי' של בחור בישיבה, אחד מהבחורים שניחן במידה יתירה של תמימות הוצרך באותם הימים לעבור את גבולות ארצו, נטל עמו את ה'מסילת ישרים' והראהו לשומר הגבולות כ'פספורט' השומר הביט בו בתימהון, וכי זו היא תמונתך, ענה הבחור, אכן כן, זוהי תמונת דיוקני, כי כך נולדתי - נשמה שנתת בי טהורה היא, אמנם יתכן ששיניתי צורת פני, אבל מתחילת דבר זו הייתה תמונת - באותה שעה כשר היה. באמת אמרו כשיכיר האדם מהי תמונת דיוקנו באמת וכל שינוי בתמונתו אינו אלא שינוי חיצוני, ולא במהותו הפנימית בתור יהודי שהרי יהיה מה שיהיה - הרי הוא בן לאביו שבבמים, אז יבין שבכל עת אפשרי לו לרחוץ עצמו ולשוב לתבניתו שמתחילה..

וכך היה אומר הרה"ק מקאצק ז"ע, כי אכן אמת הוא שהיצר 'אריה' הוא, אלא שהוא אריה 'מנייר' - יגש ויתחיל לקרעו ויראה כי בידו וביד כל אחד לקרעו.

עוד אמרו להמשיל, פעם מת האריה הגדול ש'בגן החיות', ולא מצאו מנהל ה'גן' אריה חדש, עמדו ופירסמו החוצות ירושלים כי מחפשים 'אריה' חדש, ואף המתחזה לאריה - תמורת תשלום הגון, טוב ויאה לנו, באותו היום פנה אל ההנהלה אחד האברכים החשובים שבעיר, אשר לא הייתה הפרוטה מצויה בכיסו, וחישב אולי מכאן תצמח ישועתו, המנהל קבע לו ימי עבודה וכו' ואף את משכורתו כתבו וחתמו. ויהי היום מיהר האברך להשכים בבוקר, התפלל שחרית שדמתה ליוה"כ - מרוב אימה ופחד כי בזה היום עתיד הוא לדור בכפיפה אחת עם עוד אריות ודובים. בהגיע העת התייצב הלה בלשכת המנהל, לבש על עצמו את עור ה'אריה המת', והחל להלך על ארבע והיה נוהם כארי בשאגות אדירות.. והחל להתקרב לאיטו אל האריות והדובים, ככל שהתקרב התרבו פעמי הדפיקות לבו מרוב אימה ופחד.. אך 'מה עושים בשביל הפרנסה'.. בהגיעו לפתח מדור האריות והדובים, נכנס פנימה, אי אפשר לשער ותאר עלי גליון את אימתו ופחדו של האברך, אך הוא בשלו - ממשיך לנהום בקולי קולות, לפתע.. מתקרב אליו הדב בעיניים בורקות.. לבו של הלה כמעט והתפלץ מרב בהלה, אך זהו תפקידו.. ובינתיים מתקרב אליו הדב בעיניים הורקות.. ליבו של הלה כמעט והתפלץ מרוב בהלה, אך זהו תפקידו.. ובינתיים מתקרב אליו הדוב וכבר נעמד על שתי רגליו האחוריות.. ועוד רגע קט והדוב טורפו וקורעו לגזרי גזרים, מיד זעק האברך שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד. והנה שומע כי לעומתו זועק הדוב ברוח שם כבוד מלכותו לעולם ועד..

ללמדך כי כל פיתויי היצר המראה לו כי אם לא יעשה כזאת יארע לו כך וכך - הכל דמיון ושטויות, כי רק מרחוק נראה כמפחיד וזורע בהלה, אך באמת אם רק יתחיל להתקרב - להתגבר עליו, יראה כי תחת ה'דוב' מסתתר אברך נוסף המפוחד בדיוק כמוהו.

(קטעים מלוקטים מתוך באר הפרשה - תשע"ט)

שמים הוא, אין ביד אדם לקרב או לרחק ישועתו או צרכיו, הן בדברים הנוגעים אל הנפש הן בדברים הנוגעים אל הנשמה, בגוף או בממון.

שמעו נא רבותי למעשה שסיפור לי אחד מבני חבורתינו

שמעו נא רבותי למעשה שסיפור לי אחד מבני חבורתינו בעי"ת 'בית שמש' יצ"ו, הלה עמד להשיא את בתו בשטטומ"צ ומכיוון שזכה לתואר 'ביתו ריקם' בהידור רב, נדד לאחינו שבגולה לזכות אותם ליטול חלק ונחלה במצוות 'הכנסת כלה' אף לא פסח מיודעינו על המנהג לקחת את עזרתו של ה'דריווער' (נהג) המוליך ומביא את המשלוחים מהכא להתם התם להכא, והנה אל מיודעינו נצטרף אחד שהיה גבר אלים מאותם המצפצפים ואומרים בכל עת ועונה 'כולה שלי' באופן של 'כל דאלים'.. הלה הכריז ופקד על מיודעינו כי הוא נכנס ראשונה לכל ביהמ"ד וביהכנ"ס שיגיעו אליו רק לאחר שיעשה 'סיום' מתיר לו לערוך ג"כ 'סיבוב' באותו ביהכנ"ס - אף שלא היו בדבריו אלו אלא 'חוצפה ועזות פנים' קיבל מיודעינו את הדין באהבה ולא השיב כסיל כאיוולתו. ויהי ממחרת בעודם מהלכים ועוסקים בעבודתם וכבר נכנס 'האלים' אליו הראה מיודעינו ל'דריווער' שבידו ציק על סך אלף ושמונה מאות דולר, הדריווער שהכיר את בעל הצ'ק תמה על סכום נכבד כזה כי לא הכירו כאחד מעשירי העיר, בירר אצלו והעלה בידו כי הלה 'סגר' עסק נכבד וקיבל על עצמו לתת את 'מעשרותיו' לנצרך הראשון שייקלע לידיו וזה האיש פגע בו ראשונה, שאלו הדריווער והרי היה לפניו עוד 'גברא' ולא ידע בן שיחו מה הוא רוצה מעמו, עד שנתברר שבאותה שעה שעבר הראשון היה זה האיש בבית הכסא ולא ראה.. נמצא זה האיש האלים חשב שבידו לסדר לעצמו - אני ראשון ואיש לא יקח מאומה ממני, ולא הבין שהכל מן השמים, לכל אחד יגיע את שלו ברגע הנכון, מבלי יכולת לבריה בעולם לקחת ממנו, כי 'זריזותו' של הראשון סייעה לידי כך שהסכום הנכבד יגיע לידי השני בעתו ובזמנו.

כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' ז"ע (שם עולם, שער שמירת השבת פ"ג בהגה"ה) וז"ל, וכיון שדעת האדם מעוטה כל כך אין לנו לחקור אחר הנהגתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, וצריך האדם להתהלך עמו בתמימות ולהאמין שכל מה שהוא עושה, הוא הכל לטובה, כי מפי עליון לא תצא הרעות, ואז בוודאי יזכה לראות בסוף באלו הדברים גופא שהיא הכל רב טוב וחסד, כמו שמובא בגמרא, (ברכות ס:)

במעשה דרבי עקיבא עכ"ל.

עוד חיזוק גדול למדנו מפרשתן, שגם אם יש לו לאדם 'נפילה' ואינו מרגיש את אור האמונה או אפילו אם ח"ו יש בו הרהורי כפירה רח"ל אל ירך לבבו ואל יתייאש מתוך מחשבה פסולה על מצבו השל וכי 'כופר' הוא רח"ל, אלא ידע כי עדיין מאמין הוא בהקב"ה, כי בפנימיות נפשו של כל אחד מישראל חקוקה האמונה בהקב"ה, ואין זה אלא התגברות היצה"ר להפילו, וממילא לא יפול ברוחו, ויבין שכל פתויי היצר אינו אלא דמיונות שוא, כי היאך תבים שביום האתמול רעדו עד כדי מוות מאותם ה'נפילים' ומיד למחרת הם אומרים 'הננו ועלינו'.. ובע"כ תאמר, שהכל רק דמיונות, וברגע שהיצר הנחם לנפשם נתפקחו והבינו שאין כאן כלל ממה לחשוש ולפחד.

כשהגיעו הספרים נעמדו שורה של צעירים מהמשאית לאורך כל המדרגות עד למחסן והעבירו מיד ליד. והנה הוא רואה שרבינו הגדול נעמד בין הצעירים בשורה ומקבל חבילות ומעביר הלאה, הוא ניסה להניא אותו, אבל רבינו בפשטות אומר לו 'אבל אני צריך לעזור להם', עד שאמר לר' חיים שהרב רק מפריע, כי הוא מעביר מידי לאט, כששמע כן אמר - 'נו, אם אני מפריע אז אני אזוז מכאן'

רב קהילת נחלת משה הגאון רבי צבי פלמן שליט"א
על הענווה של שר התורה מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל

"עקב היתה רוח אחרת עמו" (במדבר י"ד, כ"ד)

ליזכור את זה, הוא הוציא מזכרונו ענין זה, כדי שבמקומו יתפסו בראש דברי תורה.

מה סוד הזכיה שלו

הסיפורים מתהלכים לאין סוף, דברים מופלאים באמת, ועלינו לשאול מה סוד הזכיה שלו, הן בתורה והן בסוד ה'. את התשובה לכך אמר מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל, 'כולם מתפעלים איך זכה ר' חיים להגיע לדרגות גבוהות, ואני אומר שהכרתי אותו מקטנותו בעת שלמד אצלי בישיבה קטנה, שמכיון שהיה בו מידות טובות יותר מכולם, והיה טוב עין לכל אחד, ממילא זכה להשגה בתורה ובכל דבר יותר מכולם'.

פגשתי את הרה"ח ר' אהרן הרש"ר שליט"א שהיה מקורב אצל רבינו, ומספר לי, ר' חיים זצ"ל יחד עם יקרת הזמן המופלאה שלו לתורה, היה לו לב רחום על מסכנים ואומללים.

היה אדם קצת פגוע בנפשו, ואת שבעת ילדיו גידלתי אני בביתי, ורבינו ריחם עליו מאוד ואירע שאותו אדם ישב שבעה ברמת גן

כולם יודעים ומכירים את ההתמדה העצומה של שר התורה מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל, שלא פסק פומיה מגירסא כפשוטו ממש, ההיקף העצום שלו בכל התורה כולה כפשוטו, העמל והגיעה במושגים שקשה לראות כמותם, והשקיעות העצומה שלו בתורה שאין לה אח ורע.

מספר הרה"ג רבי יהושע שקלאר זצ"ל, חבר מילדות הייתי עם ר' חיים, למדנו באותו שיעור בלומז'א בפ"ת, זוכר אני אותו כבחור צעיר, הוא היה בחור רגיל, אכל כשכולם אכלו, וישן בלילה כשכולם ישנו, הוא היה בחור חשוב, אבל היו עוד בחורים חשובים כמוהו, אבל בדבר אחד הוא בלט במיוחד, הוא היה שומר על הזמן מאוד, תמיד היה חוזר לנו על דברי אביו שהדריך אותו לפני שנכנס לישיבה ואמר לו, תיזהר מדבר אחד, לא להרוג את הזמן, אל תבזבו אותו על שטויות, הוא היה מייקר את הזמן, לומד סדרים מלאים, וכשלא היה עייף בצהריים היה לומד גם אז. עברו שנים, והנה מתפרסם שר' חיים זצ"ל יודע את כל התורה, בבלי ירושלמי מדרשים וכו', לא הבנתי, אני וחברי, מתי הוא הספיק את הכל, אבל דבר אחד ידענו ברור, מי שמייקר את הזמן ומנצל אותו, מוצא מספיק זמן ללמוד את הכל, ומזה הוא צמח.

ושמעתי מהגר"ר יהודה אריה דינר שליט"א ששאל את ר' חיים זצוק"ל בימי הספירה, אם שואלים לאדם שעדיין לא ספר, איזה יום סופרים היום שכתב השו"ע שלא יאמר היום כך וכך, מה הדין אם לא אומר את המספר אלא נותן סימן למספר, כגון אם ביום כ"ג בעומר הוא אומר שהיום סופרים כמו המספר של הבית של רבינו ברח' רשב"ם, האם גם בזה מפסיד את הברכה? אמר לי, מי יודע מה המספר של הבית שלי, הרי אפילו אני לא יודע... ויש בזה חידוש גדול, שהרי לפני עשרים שנה היה הוא בעצמו עונה על המכתבים ששלחו לו וכתב על הגלויה את שמו ואת כתובתו, רשב"ם 23, הרי שאז ידע את המספר, אבל היה זה רק בשעתו שהיה עליו לדעת כדי לכתוב, ומזמן שבנו כתב זאת במקומו ולא היה לו עוד צורך

מספר הרב שקלאר, חבר מילדות הייתי עם ר' חיים, למדנו באותו שיעור בלומז'א בפ"ת, זוכר אני אותו כבחור צעיר, הוא היה בחור רגיל, אכל כשכולם אכלו, וישן בלילה כשכולם ישנו, הוא היה בחור חשוב, אבל היו עוד בחורים חשובים כמוהו, אבל בדבר אחד הוא בלט במיוחד

תמיד היתה שינתו מצומצמת, אבל אם עליו להרבות בתפילה, יגזול ממעט שעות השינה ולא מחשבון הלימודים שלו. כמה לב רחום יש כאן להצטער עבור הכלל. וכשהיו אזעקות והציבור הסתתר ונטמן בחדרים האטומים, היה רבינו זצוק"ל פותח חלונות ביתו לרווחה, זה התפרסם בכל העולם, הציבור פירש שרוצה להביע בטחונו שבב"ב לא יאונה כל רע.

הרבה תפילות שפך לטובת הכלל והפרט, וכפי שכתב במסילת ישרים [פיי"ט], 'ואלה הם הרועים האמיתיים של ישראל שהקב"ה חפץ בהם הרבה, שמוסרים עצמם על צאנו, ודורשים ומשתדלים על שלומם וטובתם, ועומדים בפרץ להתפלל עליהם ולבטל הגזירות הקשות', עיי"ש. ובתנחומא [בהעלותך י"ג] איתא, 'שכל מי שמוסר עצמו על ישראל זוכה לכבוד ולגדולה ולרוח הקודש'. וסיפר לי הרב חיים צ'רבקובסקי שליט"א שהיה מתפלל בלדרמן וישב בסמוך לרבינו, שבמלחמת המפרץ בשבת בעת קריאת התורה עלה רבינו לשישי, ואחר שהתחיל הבעל קורא לקרוא בתורה היתה אזעקה, ואחריה נשמע פיצוץ חזק שהרעיד את קירות ביהכ"נ, הפחד והמהומה היו גדולים כי חשבו שהטיל נפל בסמוך, והבעל קורא הפסיק לקרוא מרוב בלבול. רבינו נשאר עומד בתנוחה הקבועה שלו לא מזיז אפילו את אישון עיניו, וסימן לבעל קורא עם היד להמשיך. אחרי הקדיש רבינו חזר למקומו, וניגשתי ושאלתי שאשתי לפני לידה לבד בבית, ובוודאי מבוהלת מאד, האם לחזור כדי להרגיע אותה. ר' חיים סיבב את ראשו אלי, וכשחיוך ובת צחוק על פניו אמר, הטיל לא נפל בבני ברק, אין מה לפחד, אבל אם אשתך דואגת לך להרגיע אותה.

נכנס צלם לצלם

עוד סיפר, הייתי בחדר לימודו ולא היה עמו איש, והנה נכנס צלם עם מצלמה גדולה ונעמד מולו, אמרתי לו, תעמוד בצד, זה מפריע לרב כשעומדים מולו ומצלמים, והוא התעקש ועמד מולו וצילם וצילם, זה גם הפריע, וגם היה בזה חוצפה, שנכנס לחדרו של הרב ועושה מה שרוצה ללא רשות, אבל רבינו זצ"ל לא כעס ולא גער, רק הושיט שתי כפות ידיו כשהם פתוחות, ובתחנונים אמר, אני מבקש ממך שלא לצלם, ואמר זאת בנימה של התנצלות, המידות הטובות שלו לא נתנו לו לגעור, הוא רק התנצל והתחנן.

סיפר בנו הג"ר שלמה שמעולם לא התאונן על כך שמפריעים לו בלימודו, הגם שכל רגע היה יקר לו כ"כ. ופעם שאל אותו בנו הג"ר אברהם ישעיהו, איך הוא מסוגל לקבל כל יום קהל עצום כזה, וענה בפשטות, הרי זה משנה מפורשת [אבות א, טו] 'והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות', והיה הדבר פשוט אצלו, שאם כך אמרו לנו חז"ל בוודאי חייבים לקיים דבריהם כפשוטם.

שאלו את רבינו, רואים אנו אנשים שבצעירותם חשבו עליהם שיוכלו להנהיג את כלל ישראל, ולבסוף לא הגיעו למה שחשבו שיגיעו. השיב ואמר, לזכות להנהיג את כלל ישראל צריך זכויות מיוחדות, ובעיקר תלוי בענווה. ואמרו"ר זצ"ל היה מספר בשם אחד מהגדולים, שבתקופת הבית יוסף היו בצפת שלשה גדולי עולם, שכל אחד היה ראוי לחבר שו"ע כמו הב"י, ומדוע זכה

בקומה רביעית בלי מעלית, באותו זמן היו לרבינו כאבי ברכיים ולא היה מסוגל לעלות, וכששמעתי שר' חיים זצ"ל בדרך לנחם, אמרתי לאותו אדם, כאשר הרב יגיע תרד למטה, אולם להפתעתי הגדולה אמר ר' חיים, לא! אני עולה. ניסינו להניא אותו, אך הוא לא ויתר. עשרים דקות ארך לו עד שעלה, ובין קומה לקומה הביאו לו כסא לנוח מקושי העליה, וכשהגיע התיישב למשך שלשים וחמש דקות. גם אצל גדולי עולם הוא היה יושב רק דקות ספורות, אבל כאן מדובר באדם מסכן שאף אחד לא מגיע לנחם אותו, הוא נשען על המטריה שלו וישב ולמד עם ספר, ומולו יושב אותו אדם ומסתכל עליו וקורן מאושר, ורבינו השקדן תרם חתיכת חיים כדי להחיות את נפשו של אדם אומלל.

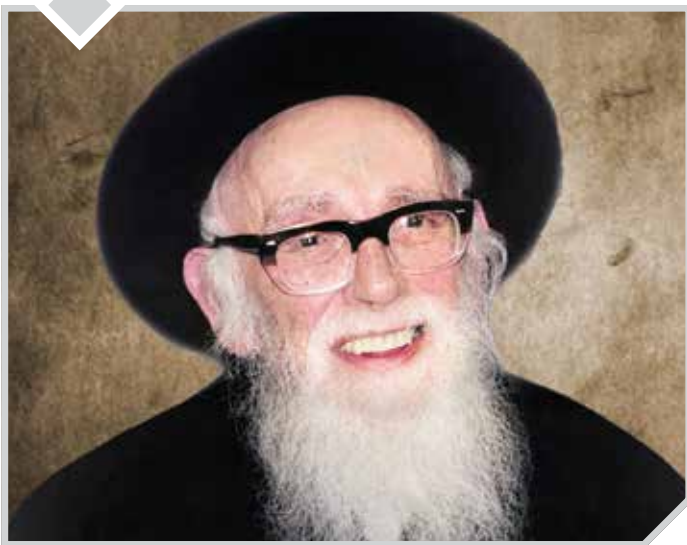
פחד מטילים

ידוע לכולם שבעת מלחמת המפרץ שנפלו טילים בגוש דן והיה פחד אצל כולם, ר' חיים זצוק"ל נעמד והכריז שבב"ב לא יפלו טילים ואין מה לפחד, ובכך הוא נטע בטחון בכולם, והרגיע אלפים ורבות בני אדם ועשה זאת בפרסום רב. שאל אותו אדם גדול איך הוא לוקח ע"ע אחריות כזו, וא"ל נשים וילדים נכנסים לחדרות, אני פשוט מרחם עליהם ומרגיע אותם, הכל היה מתוך חסד וחמלה.

בעולם הוא התפרסם אז כבעל מופת, אבל מספר תלמידו ר"נ אינפלד זצ"ל, נכנסתי אליו וראיתי שעניני אדומות ומוקפות כעין טבעות שחורות המעידות על חוסר שינה, הרהבתי עוז ושאלתי לסיבת הדבר, נענה ואמר, כבר שאלו אותי ולא ענית, אבל לכם אני יכול לגלות, הרי 'הבטחתי' שלא יפלו טילים בב"ב, ועל כן אני חייב להתפלל ולהעתיך על כך לפני הקב"ה כדי לעמוד בהבטחתי, ובגלל זה אני ישן פחות ומתפלל יותר מהרגיל. ודבר זה נורא להפליא, שהרי

היה פעם באיזו שמחה ואדם שסבר שניחון בכשרון חזנות החל נותן קולו בשיר, אלא שכנראה קולו היה רחוק מלהיות יפה.. כך שכל הנוכחים החלו מחייכים מי פחות ומי יותר, אולם אחד היה ששמר על כובד ראש מוחלט ולא חיך. לאחר מכן שאלו נכדו, איך יכול היה הסבא להתאפק, אמר לו רבינו, איני מבינך, והלא זו שפיכות דמים, תיכף ומיד כששמעתיו, התחדדו חושיי שלא אכשל הלילה בשפיכות דמים!

על מידותיו של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

"עקב היתה רוח אחרת עמו" (במדבר י"ד, כ"ד)

במכתב הסכמתו לספר מצות השלום, כותב רבינו דברים שניכר בהם שנחצבו מתוך אישיותו המופלאה: "... דווקא אלה אשר תקוה נשקפת להם להיות גדולים בישראל צריכים להיות מקושטים בעדי המוסר ונועם המידות ולהיזהר מאוד שלא יהא ח"ו רבב על בגדיהם החמודות, אלה הן מדותיו של האדם ולעשות כמצווה עליהם להרבות דעת ד' ושלום אמת בעולם".

והוא ממשיך - "רבים תמהו למה לא הזכירה התורה את החובה לקנות מדות טובות. ותירצו כי זהו היסוד של "דרך ארץ קדמה לתורה". אכן, באמת יש לומר כי כל חוקי התורה, אע"פ שיש בהם הידור וגם עניינים של לכתחילה ובדיעבד, בכל זאת עיקר קיום המצווה שווה לכל, מה שאין כן מדות, דהנה בזה שאמר יוסף לשר המשקים שתי פעמים "זכרתי והזכרתי", (בראשית מ, יד) נענש להיות שתי שנים במאסר, על זה שלא שם בד' מבטחו, אשר ברור הדבר כי לגבי אחרים אין זה כלל בגדר חטא, וכן אפילו במידת הגאווה שתועבת ד' כל גבה לב, גם כן אמרו רז"ל שהתלמיד חכם צריך שיהיה בו שמינית שבשמינית".

ואכן, זכה רבינו והיה לסמל ודוגמא לדורות עולם לאיזה דרגת זוך ואצילות, עדינות ומידות טובות ניתן להגיע בעמל ויזע.

קנין המידות בעמל ויזע

נאה דורש ונאה מקיים.

משגיח ישיבת "קול תורה" הגה"צ רבי גדליה אייזמן היה ידיד בלב ונפש לרבינו ומעריצו הגדול מחמישים שנות הכרות קרובה, אמר שיחה בביתו לכמה עשרות בוגרי הישיבה ורבינה. בדבריו אמר, שמאז שהכיר את רבינו, התפלא והתפעל איך הגיע לכזה שלימות בקנין המידות הטובות, עד שקיבל לכך תשובה, כשאירע פעם שנכנס לחדר רבינו בישיבה לפני מסירת השיעור ומצאו יושב ולומד מוסר בספר "שערי תשובה". כשהרגיש רבינו שרבי גדליה מתפלא, הלא יש סדר מוסר בישיבה, ומן הסתם גם להגרש"ז יש סדר כזה,

ומה לו ללמוד דווקא עכשיו לפני השיעור, הסביר זאת באומרו, לפעמים בחורים מדברים בשיעור דברי שטות, ירא אנכי שמא אפגע בהם בתגובתי, ולשם כך צריכים ללמוד מוסר.

סיים רבי גדליה: אז הבנתי הכל, שהרי הגאון רבי ישראל סלנטר כותב (אור ישראל אגרת י"ד) שלהיות עובד השם בדרגה נישאה שייך גם בלי לימוד המוסר, אך להתהפך מרע לטוב לא שייך בלי לימוד מוסר, עכשיו כשראיתיו לומד מוסר כדי לשבור את מידותיו, הבנתי את סוד בנין אישיותו הכביר. הוסיף רבי גדליה ואמר אז: מי שרוצה לראות בבואה מדמותו של רבי ישראל, יתבונן בדמותו וימצאנה.

חתן המשגיח, הגה"צ רבי שלמה ברויאר (משגיח ישיבת בית מתתיהו, אז ר"מ ישיבת קול תורה לצעירים), אמר אז בשיעורו היומי בישיבה, ששמע בחורים מבני הישיבה מדברים שאין כל כך רבותא במידותיו האציליות של רבינו משום שנוולד איתם, ואם כן מה רבותא בכך?! ואמר שזה מנוגד לאמת, שכן ידוע לו אישית שרבינו עמל ויגע לבנות את עצמו, וגם אם נולד עם מידות טובות, שלימותו המיוחדת בודאי נקנתה בעמל ויגיעה. כך עבד על עצמו נדבך אחר נדבך, עד שהגיע להיות פאר המידות

**אירע פעם שתלמיד הוציא מתוך
משובת נעורים מצלמה וצילמו
באמצע השיעור. חבריו הופתעו
שכן לא הבינו איך הוא מעז
בעיצומו של שיעור להפריע את
ריכוזו של רבינו. התלמידים היו
משוכנעים שתגובתו תהיה חריפה,
אך רבינו הגיב בחיוך קל, ואמר לו:
חבל שלא אמרתי לי מראש, אולי
הייתי מביא חליפה של שבת!**

שלמה" הפריע לו, אך הבלג ולא אמר בו במקום מאומה. מספר שעות לאחר מכן צלצל רבינו לרבי יוס'ה אותו העריך מאד, ואמר לו בצורה נינוחה אך נחרצת, כי מעתה כאשר יכבדוהו בסנדקאות יברר תחילה מי הוא המוהל, וכדי לא להזיק לו הוא לא יגלה את הסיבה לשאלתו, אך יתחמק מלהענות להזמנה לברית בה הוא המוהל. זאת כדי שלא יתאר אותו בתוארים שאינם לרוחו, ר' יוסף התחייב לו שמכאן ואילך ישנה את נוסח ההכרזה, ויאמר רק, ראש ישיבת קול תורה.

כיוצא בזה מספר רבי אליהו שטרן: בתחילת זמן חורף התקיים בהיכל הישיבה הספד לזכרו של הגאון רבי יונה מרצבך ממיסדי ישיבת "קול תורה. חבר מהישיבה ביקש ממני לצלם כמה תמונות. ואכן כאשר רבינו הספיד צילמתיו כמה פעמים, כאשר לאחר כל צילום הבזיק פלש בחלל בית המדרש (כפי שהיה במים ההם) כעבור כמה ימים, הלכתי ברחוב הפסגה והנה מולי צועד רבינו בדרכו לישיבה, הוא התקרב אלי ודרש בשלומי בחיוך ואז אמר לי, דע לך שמפריע לי שמצלמים אותי כאשר אני מדבר בציבור ואבקש לא לעשות זאת שוב, ונפרד ממני בנעימות.

התפעלתי אז מאד ממדותיו, שלמרות שהפרעתי לו כשצילמתיו, והפרעה זו נשתנה כמה פעמים, למרות זאת הבלג ולא העיר לי מיד אף לא ברמז קל להפסיק, זאת כדי שלא לביישני ברבים, ורק כאשר פגשני באקראי, כשהיינו שנינו לבד, העיר לי על כך.

בהקשר זה, אירע פעם שתלמיד הוציא מתוך משובת נעורים מצלמה וצילמו באמצע השיעור. חבריו הופתעו שכן לא הבינו איך הוא מעז בעיצומו של שיעור להפריע את ריכוזו של רבינו. תחילה רבינו לא הבחין במעשהו ורק לאחר כמה ימים פלש מהמצלמה הבחין.

התלמידים היו משוכנעים שתגובתו תהיה חריפה, להפריעו באמצע שיעור!
אך רבינו הגיב בחיוך קל, ואמר לו: חבל שלא אמרתי לי מראש, אולי הייתי מביא חליפה של שבת!

התיישיבה לידו אישה

בנסעו באוטובוס ארע שהתיישיבה לידו אישה. רבנו לא קם מיד, אלא צלצל בפעמון ובהגיעו לתחנה הבאה, קם ממקומו וירד מהאוטובוס למרות שהתחנה היתה מרוחקת ממחוז חפצו. שני בחורים שהיו איתו באוטובוס ירדו איתו ורבינו הסביר להם שיכול היה להשאר, אלא שהוא חושש מחילול השם. כששאלוהו, למה לא ביקש ממנה לשבת במקום אחר, אמר, אין לי הזכות לבקש ממנה, כשאין בזה איסור, וכששאלוהו למה לא עבר מקום או קם להמשיך את הנסיעה בעמידה, הסביר שאם היה עושה כך היה הדבר פוגע בה, לכן העדיף לרדת.

מענין לענין, הג"ר משה קופשיץ ר"מ בישיבת "קול יעקב" התיישיב פעם ליד רבינו בקו שתים עשרה מבית וגן למרכז ירושלים ורבינו שוחח איתו עליו ועל בית הוריו וכד' כך שוחח איתו על דא ועל הא כל הדרך. כשהגיע ר' משה לישיבה לאחר מכן סיפר זאת, ואמר שלמד

והאצילות והיה הגאון רבי יחזקאל אברמסקי מתבטא ואומר: העולם אומר שרבי שלמה זלמן הוא גאון עולם בתורה ובהלכה וישר במדותיו. אך האמת היא שהוא ישר בתורה וגאון עולם במדות. פעם אחרת התבטא רבי יחזקאל בפני אחד ממקורביו ששאלו, האם ניתן לברך על רבינו ברכת "שחלק מחכמתו ליראיו", נענה הרב אברמסקי לא זו בלבד שניתן לברך עליו ברכה זו, לדעתי אפשר לברך עליו: "שברא בריות טובות ליהנות בהם בני אדם", שכן בכל התגלמות אישיותו הוא בגדר "בריות טובות".

בשמחת הנישואין של בן רבינו הגרא"ד אויערבאך (גאב"ד טבריה), עם בת הגאון רבי אשר ורנר גאב"ד טבריה, בעיצומה של סעודת הנישואין התברר שהדגים שהוגשו מקולקלים, באופן שאי אפשר אפילו להכניסם לפה, ובצוק העיתים של הימים ההם, הדגים היו המנה העיקרית בסעודת החתונה והמוזמנים נאלצו להסתפק בכמה סלטים. לפתע נעלם רבינו בחשאי משולחן המזרח, הוא הזדרז למשרדו של בעל האולם ואמר לו שהיות והתקלקלו הדגים, בודאי יהיה רוגז בציבור ואולי יאמרו אנשים למחותן שלא ישלם, על כן הוא מבקש להודיע שאם זה יקרה הוא מתעתד לשלם לו את המחיר המלא של כל הדגים, כדי שלא יצטרך המחוחותן לשלם עליהם. חייך בעל האולם ואמר לפני רגע היה כאן המחוחותן שלכם (שהיה גם הוא מיוחד במינו בנפש אצילית ומידות מעודנות) ובפיו אותו בקשה בדיוק.

התואר החדש, מרן ה"מנחת שלמה" הפריע לו

בברית מילה אחת הכריז המוהל הרה"ח רבי יוסף וייסברג כי מרן בעל ה"מנחת שלמה", מכובד בסנדקאות, היה זה באותו שבוע בו הופיע ספרו שו"ת "מנחת שלמה", התואר החדש, מרן ה"מנחת

ואל ילבין פני חברו ברבים".
היה מעשה שבאמצע שיעור בישיבה התחיל אחד התלמידים מבני חו"ל לשאול קושיא, והיות והיה לו קשה להתבטא כראוי בעברית, הוא שאל באידיש, הבחורים התלחשו ביניהם ורבינו הבחין שהבחור התבייש. רבינו בחכמתו הגיב מיד בקול: ישנם הרבה מבני השיעור המתגוררים פה באה"ק, ואעפ"כ לא יודעים לדבר עברית כראוי..".

תגובתו של רבינו לכניסתו של האורח הבלתי קרוא

אירע ועם תחילת השיעור של רבינו בישיבה נכנס לחדר השיעורים אדם שאינו שפוי בדעתו, כמובן שהבחורים חייבו למראה המוזר של האורח הבלתי קרוא, אולם רבינו הזמינו במאור פנים לשבת לצידו, בשולחן עליו מסר את השיעור.

במשך זמן ניכר מהשיעור ישב היהודי לצד רבינו ומפעם לפעם העיר הערה ושאל איזו שאלה לפי שטותו, ורבינו משיבו במאור פנים, למרות ההפרעה הגדולה שהיתה בזה. כעבור שעה כשיצא הלה, פנה לבחורים ואמר להם, יכולתי לנסות להוציא, אבל רציתי שתלמדו "ורחמינו על כל מעשיו", האם הוא אשם במצבו, מה מקום יש לחייך כשרואים אנשים כה מסכנים, תפקידנו להשתדל להאיר להם פנים ולתת להם את המעט שניתן להמתיק את חייהם.

לא הזיז את ראשו

כששכנה הישיבה ברחביה היתה הכניסה לבית המדרש ולחדרי השיעורים גובלת בקומה הראשונה בחדרי הפנימיה. פעם כאשר שוחח הגאון רבי יונה מרצבך עם תלמידים על גדלותו של רבינו, אמר להם: התבוננתי וראיתי שכאשר הוא עובר ליד חדרי הפנימיה, אף פעם אינו מזיז את ראשו להביט לתוך החדרים וגם אם שומעים רעשים או השתובבות מהחדרים, לא הזיז את ראשו לראות במי המדובר, זאת כדי שלא יראה מי זה ויעשה לו אי נעימות.

לדבר בנחרצות ולא לקלקל את הנפש

כשפתח תלמידו הגאון רבי יהודה עדס את ישיבתו ישיבת "קול יעקב", התייעץ עם רבינו, שלפעמים מצוי שבניהול מוסד צריך תקיפות ונחרצות, איך אם כן עושים שהדבר לא ישפיע על הנפש ויקלקלה. ענה לו רבינו כל הסיבה שמנהל מוסד צריך לדבר בתקיפות היא רק משום שהדבר לא מוחלט אצלו והוא סבור שכך יקבל. והמשיך: אם תשב ותחליט במנוחת הנפש שזו השקפתך על הענין, לא תצטרך אף פעם לדבר בנחרצות ותוכל לומד דברך בעדינות ושקט.

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'גאון ישראל')

מכך מידה מעדינות הנפש של רבינו, שכן ברור היה לו שראשו היה שקוע בלימוד ולמרות זאת כשראה אברך יושב לידו, הרגיש שאם ישתוק יעליבו הדבר, ולכן קשר איתו שיחה.

בהקשר זה מספר תלמיד קרוב ליותי את רבינו בנסיעה באוטובוס לכיון ביתו אחרי שיעור, מטבע הדברים בכל הדרך לתחנה ובתחנה המשכנו לדבר ולדון בכל עניני השיעור והמסתעף. כשעלה היה האוטובוס מלא ונשאר מקום אחד לרבינו ליד אדם שלא היה בר דעת גדול, משהתיישב ולא יכולנו להמשיך לדבר, החל משוחח איתו על דא ועל הא כדרכו. כעבור כמה תחנות הלה ירד והתפנה לי מקום לידו ומיד חזרה השיחה היכן שהפסקנו עם כל העומק. למדתי אז שיעור מרבינו, איך יש לאדם תפקיד בכל רגע מימי חייו, כמובן התפקיד להיות שקוע בלימוד, ואם לפתע נהיה תפקיד חדש עשהו כמו שצריך וברגע שחולפת מצוה זו שב מיד לראשונות.

היחיד שנשאר לשמוע את ה"דרשה"

כשנתקל כמה פעמים באנשים שדעתם התערערה, השתדל בכל דרך לכבדם. היה אחד שהיה מטריד אנשים ומעכבם, ורובם ככולם ברחו ממנו כדי שלא יכלה את זמנם בדיבורי סרק ודווקא רבינו מצא את הזמן להיטפל איתו ולשמוע את הגיגיו.

כיוצא בזה אירע פעם שאדם במצב נפשי מעורער נעמד לאחר התפלה על בימת בית הכנסת והחל לשאת "דרשה", מטבע הדברים אנשים ממהרים לעבודתם ולפעלם עדי בוקר, התעלמו מדבריו ויצאו. אחד בכל זאת נשאר, דווקא מהאנשים העסוקים ביותר, שכל דקה יקרה להם, היה זה רבינו שנעמד בסבלנות ושמעו כדי סיפוקו.

והלא זו שפיכות דמים!?

היה פעם שיש באיזו שמחה ואדם אחד שסבר שניחון בכשרון חזנות החל נותן קולו בשיר, אלא שכנראה קולו היה רחוק מלהיות יפה ואולי ההיפך, כך שכל הנוכחים החלו מחייכים מי פחות ומי יותר, אולם אחד היה ששמר על כובד ראש מוחלט ולא חייך.

לאחר מכן שאלו נכדו, איך יכול היה הסבא להתאפק, הלא חיוך בכזה מצב, הוא תגובה טבעית וכמעט אוטומטית? נענה רבינו ואמר לו, איני מבינך, והלא זו שפיכות דמים, לחייך בכזה מצב, מה הפירוש איך התאפקתי, תיכף ומיד כששמעתי, התחדדו חושיי שלא אכשל חלילה בשפיכות דמים!

שוב הוי מעשה בבחור שדיבורו היה משונה קצת ומעורר צחוק, ופעם ניגש אל רבינו והתלונן כי בחורים לועגים לו. רבינו קרא לבחורים והעמיד אותם על חומרת הדבר. הם מצידם התנצלו כי היה זה בלתי אפשרי להתאפק. "היה לכם להיחנק" - קרא רבינו בפניהם, הרי אמרו חז"ל (סוטה י) "מוטב שיפיל עצמו לכבשן האש

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

ענה רבי משה אהרן: "אני מאמין באמונה שלמה שמחמת שהלכתי לחפש מנין של זמן קריאת שמע, לא יהיו לי הפסדים". אמר לו האיש: "עם כל הכבוד לבטחון שלך, אבל סוף כל סוף לי יש מאה פרנק, ולך אין". דיבורים מבהילים. סיפר רבי משה אהרן: מיד פניתי לרבוננו של עולם בבקשה, שיראה ליהודי הזה שממצוה לא מפסידים.

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל - דע מה שתשיב ליצר הרע

"אם תפין בני ד' והביא אתנו" (במדבר י"ד, ח')

הסטיפלר זצ"ל אמר פעם לפלוני שרצה לעזוב את הכולל: "שמע, אם תשב בכולל אני לא מבטיח לך שתהיה עשיר, אבל זה כן אני מבטיח לך - כי כל מה שאתה יכול להשיג במקום אחר, לא תפסיד על ידי שאתה יושב בכולל. הפסד מהתורה לא יהיה לך!". אלו הדברים שאמר הסטיפלר לאותו אברך - אינני מבטיח לך שתהיה עשיר, אבל כל מה שאתה יכול להרויח - לא תפסיד מהקב"ה. מוראדיג!
תשובה זו יש לדעתה ולשננה. כי היא בבחינת - דע מה שתשיב ליצר הרע.

כיון שיש עוד זמן למנחה, נגש אליו ואמר "באתי בשביל ישיבת קמניץ".

הוציא מאה פרנק ונתן לו.

העשיר נשאר להמתין לשיעור שהיה בין מנחה למעריב. רבי משה אהרן, כאורח, כובד לומר את שיעור המשניות. מיד אחרי השיעור נגש העשיר לגבאי והתעניין: "האם אתה מכיר את מגיד השיעור?"

"לא, אינני מכיר אותו אישית, אבל הוא נראה בן אדם ישר".

בסיום השיעור נגש אליו העשיר ואמר: "אני שומע שאתה בן אדם ישר, אם כן תקח עוד שלש מאות פרנק".

ר' משה אהרן היה מאריך בתפלה. אחרי מעריב, המתין לו העשיר, ואמר לו: "תשמע, אמרו לי כי אתה בן אדם ישר. באתי מצרפת, היה לי כך וכך כסף שיעדתי לחלק כאן, ונשארו לי אלף פרנק שלא חילקתי עדיין, אם כן, תקח אתה את האלף פרנק בשביל ישיבת קמניץ".

המשולח שהתריס בבוקר, ראה את המחזה והתפעל. ניגש אל רבי אהרן ואמר: "אם היית בא איתנו ובבוקר, הוא לא היה שואל עליך דבר. היית מקבל מאה פרנק ושולם על ישראל. אך כיון שלא היית בבוקר, בערב כבר היית מולו כבן יחיד הוא שם עליך עין כיצד אתה

בישיבת קמניץ שימש כמשגיח רבי משה אהרן שטרן זצ"ל. פעם הוא נסע לאמריקה לאסוף כסף לישיבה. ביום הראשון בבוקר גילה כי בבית המדרש המרכזי הגדול ליד האכסניה מתפללים שחרית וקריאת שמע לא בזמן של ה"מגן אברהם". הוא רצה להתפלל בזמן "מגן אברהם". הלך אפוא להתפלל במקום אחר.

בדיוק באותו יום הגיע לבית הכנסת המרכזי עשיר מצרפת. אחרי התפלה נתן לכל ה'משולחים' שהיו במקום, מאה פרנק. כל מי שרק ניגש אליו - קיבל.

באמצע היום, פגש אחד המשולחים את רבי משה אהרן שטרן, ואמר לו: "מדוע הלכת לחפש מנין אחר, אם היית נשאר איתנו, היית מקבל מאה פרנק..."

ענה רבי משה אהרן: "אני מאמין באמונה שלמה שמחמת שהלכתי לחפש מנין של זמן קריאת שמע, לא יהיו לי הפסדים".

אמר לו האיש: "רבי משה אהרן, עם כל הכבוד לבטחון שלך, אבל סוף כל סוף לי יש מאה פרנק, ולך אין". דיבורים מבהילים.

סיפר רבי משה אהרן: מיד פניתי לרבוננו של עולם בבקשה, שיראה ליהודי הזה שממצוה לא מפסידים.

הגיעה שעת מנחה ומעריב, ורבי משה אהרן הלך לבית כנסת ההוא, המרכזי. נגש אליו אותו משולח, והצביע לו: "תראה, הוא נמצא פה שנית, העשיר מצרפת".

תוך כדי שיחתם, הגיעה שיחת טלפון מארצות הברית, מאחד הגבירים תומכי מוסדותינו. היה זה ביום ששי ערב שבת קדש, כפי שנוהגים הרבה מתלמידי הגבירים שבאמריקה להתקשר מדי שבוע, ולהתברך בברכת "שבתא טבא". אבל הרב לא הסכים לענות לטלפון

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על האמונה הפשוטה

"וַיְהִי סָבִיב אֶת הַעָם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֵה וַיִּרְשְׁנוּ אֹתָהּ כִּי יָכוֹל נוֹכַח לָהּ" (במדבר י"ג, ל')

הרב הקדוש מפיאסצנע זצוק"ל הי"ד בעל חובת התלמידים, דרש פסוק זה כמין חומר בשנות השואה והזעם (ש"ק פר' שלח ת"ש, בשלחן הטהור במחבוא הבונקר, גטו ורשא יע"א). וזו לשון כתב יד קדשו בספרו הנפלא אש קודש: "נבין נא, הא המרגלים דברים של טעם ושכל אמרו (יג, כח): 'אפס כי עז העם היושב בציון, והערים גדולות מאד, וגם ילדי הענק ראינו שם'; למה לא התוכח כלב עמהם לסתור את שכלם ודברי טעמיהם, רק סתם: 'עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה'. אבל כך צריכה להיות אמונת איש הישראלי, לא בלבד בשעה שרואה מבוא ודרך לישועתו, גם על פי שכלו ודרך הטבע - 'אמין בד' שיושיעהו ויתחזק, רק גם בשעה שאינו רואה חס וחלילה שום מבוא על פי שכל ודרך הטבע לישועתו, 'אמין בד' שיושיעהו, ויתחזק באמונתו ובטחונו.

סלע קשה ונשברה לרסיסים. בקושי ניצל היהודי כשקפץ מתוכה אל המים ברגע האחרון! הואיל והיה שחיין מומחה חתר בשחייתו כדי להגיע לחוף מבטחים, עד שמצא את עצמו על אי בודד ומרוחק. בהגיעו שמה, היו בגדיו ספוגים מים; בגדי החלפה כבר לא היו עמו, לאחר שמכל תכולת סירתו המפוארת לא נותר זכר. הוא מצא את עצמו בעירום ובחוסר כל, כלו רטוב ורועד מקור. פחד ואימה אחזוהו כשהסתכל בשממון הגדול שבסביבותיו, ובהביטו נכחו הבין לאיזו צרה גדולה נקלע - ככל הנראה יצטרך לבלות על האי הקטן ימים רבים, בהיותו במקום נידח, המרוחק מנתיב השיט הימי, ושום ספינה אינה אמורה להפליג לכיוון זה.

בלית ברירה נאלץ העשיר המעודן להרגיל את עצמו לחיים החדשים והמבודדים שנכפו עליו. הוא הקים לעצמו 'בקתה' (בודקה) רעועה מענפי העצים שבמקום וניזון מצמחים שונים שברחבי האי, ומן הדגים שהצליח לדוג מן המים...

כשהתבונן במצבו האומלל, נזכר בטיוליו הנעימים באיים השונים, כשמבחוץ הוא היה נראה בהם בערך באותו מצב, כשרק בגדיו לגופו; אך מה שונה המצב עתה, גחך לעצמו במרירות - בטיולים הנפלאים ההם המתינה לו היכטה היוקרתית למרגלות האי, ובכל עת שחפץ היה תכף חוזר אליה, ושב כמו מלך לטירתו ולטרקלינו המפואר! ואלו עתה אין לו מכל עשרו הגדול ולא כלום והריהו ככלוא באי נידח ומתהלך בו כארי בסוגר...

כך חלפו להם הימים ללא שנמצאה שום אפשרות חילוץ. והנה ביום

ואדרבה, בשעה זו טוב שלא יתקש למצא איזה שכל ומבוא על דרך הטבע, כי כיון שעל פי פשוט לא ימצא, אז חס וחלילה תוכל אמונתו על ידי זה להפגם. ופגם באמונתו ובטחונו בד', יוכל לעצור את ישועתו חס וחלילה - רק צריך לומר: הכל אמת, ש'עז העם היושב בה'! כנים הדברים ש'הערים בצורות גדולות מאד' - ומכל מקום הנני מאמין בד' שהוא למעלה מהגבול והטבע שיושיענו - 'עלה נעלה וירשנו אותה' בלא שכל ובלא סברה! ואמונה ובטחון כזה בד' מקרב את ישועתנו." עד כאן.

היה היה יהודי עשיר גדול, שתחביבו היה 'טיולי מים'... תדיר היה עורך טיולים מרהיבים על פני ימים ונהרות בתבל. הוא רכש לצורך כך 'יאכטה' הדורה, והתענג לצאת לשיט בסירתו המשוכללת, בדרכו היה עוצר לפעמים באחד האיים שבים ומטייל בו להנאתו. בהיותו שיט מעולה לא חשש להרחיק גם לאיים נדחים, מאחר שהיאכטה שעמדה לרשותו היתה מתוחזקת ומאובזרת היטב, בכל דבר שאולי יצטרך העשיר בהפלגותיו ההרפתקניות - אפילו סט בגדים הדורים להחלפה היה בה מן המוכן, למקרה שיתרטבו בגדי הגביר במים השוצפים.

אך לא לעולם חוסן; באחת ההפלגות הוטחה היכטה בפתאומיות אל

נתון בצרה וזקוק להצלה..."

דוקא אותה מכה קשה ואנושה שהשאירה אותו ללא כלום בגשם ובקור ושרפה את בקתנו באש, היא זו שהביאה את הצלתו ואת ישועתו. כד"א (סליחות לשני קמא, ד"ה ישראל עמך תחנה עורכים וכו'): "ממכה עצמה מתקן רטיה!"

מדוע נצרכת, גביר נכבד, לעבור את כל זאת?

כדי ללמדך לקח טוב ולהשכילך מוסר חזק, שכל העושר והגדולה הללו אינם שלך! עדין אינך מלך העולם כפי שהרגשת תמיד... הכל רק 'מושאל' בידך במתנת חנם מן השמים, כדי להשתמש בו לטובה, להעלות נחת רוח לקונך, ולהקנותך את מדת ההשתוות! שתוכל להסתובב ברחבי האי השומם באותה תחושת בטחון, בין כשהיכטה חונה במיטבה וממתינה להוד מעלתו עם כל עשרו הגדול, ובין כשעולמך חרב בעדך ונותרת ללא פיסת בגד לעורך, כי בין כך ובין כך, הנך תלוי תמיד, בכל עת, אך ורק במי שאמר והיה העולם בלבד!

איזו חרדת כבוד יש כאן לנגיד הגדול...

אחד מגדולי ירושלים היה יושב ומשוחח בחביבות ובאהבה עם נכדו - בחור בר מצוה - אודות חשיבות למוד התורה, והחיים הפנימיים שממלאה התורה את האדם, בשמחה ובתוכן של "חיי עולם נטע בתוכנו". וכן האריך עמו על עולם הישיבה, שהיה צריך הבחור להכנס לישיבה קטנה, והאריך עמו בדברים של טעם.

תוך כדי שיחתם, הגיעה שיחת טלפון מארצות הברית, מאחד הגבירים תומכי מוסדותיו. היה זה ביום ששי ערב שבת קדש, כפי שנוהגים הרבה מתלמידי הגבירים שבאמריקה להתקשר מדי שבוע, ולהתברך בברכת "שבתא טבא".

אבל הרב לא הסכים לענות לטלפון. הוא בקש שימסרו לגביר החשוב, שהוא באמצע שיחה חשובה ביותר, ואינו יכול כרגע לגשת לטלפון, ונא יואיל בטובו אם אפשר... להתקשר מאוחר יותר.

בני הבית לא הבינו, מה כל כך חשוב בשיחה עם הנכד, עד שאי אפשר לענות לטלפון חשוב ונכבד מחוץ לארץ? הרי בסך הכל היה יושב ננוח ומשוחח עם נכדו בשלוה... אבל כמובן, את מצות רבם שמרה רוחם, ועל אף שלא הבינו - דחו את אותה שיחה.

לאחר מכן, כשהסתיימה השיחה עם הנכד, קרא הרב לבני הבית והסביר להם: "התבוננו קצת עמוק יותר! זה הנער - אף שנדמה בעיניכם שאינו אלא ילד קטן, נער בר מצוה, הרי הוא מספיק חכם וקולט הכל... הוא מעריך מאד את אותן דקות שהוא יושב עם סבא שלו, ושומע ומפנים כל דברי המוסר הנאמרים מלב אל לב, ואת ההערכה הגדולה לתורה ולישיבה שהיית מדבר עמו. אלו היה רואה שלפתע נפסקת שיחתו ובהילות מחמת ההכרח לכבד את הגביר האדיר מאמריקה ולאחל לו במלא הכבוד ברכת 'שבת שלום', היה המסר הנקלט בלב הנער, שהכסף חשוב יותר מן התורה - הנה ראו גם ראו, איזו חרדת כבוד יש כאן לנגיד הגדול... לכן, למען חנוכו של הנער, העדפתי לדחות את השיחה, ומזה למד הנכד וראה שהתורה ואהבתה, ואהבת זקנו אליו, חשובות אצלו יותר מן הממון ומהגבירים הגדולים..."

בלית ברירה נאלץ העשיר המעודן להרגיל את עצמו לחיים החדשים והמבודדים שנכפו עליו. הוא הקים לעצמו 'בקתה' (בודקה) רעועה מענפי העצים שבמקום וניזון מצמחים שונים שברחבי האי, ומן הדגים שהצליח לדוג מן המים...

חורפי אחד צנחה הטמפרטורה עד מאד; קור מקפיא ונורא החל חודר לעצמותיו של העשיר המסכן. לא היתה לו שום דרך לחמם את גופו - לא בבגדים חמים, וכמובן שלא בהסקה הנעימה שהיה רגיל אליה בארמונו; אפילו מפזר חום קטן לא ניתן היה להשיג במרחב הקפוא... הצטנף לו אפוא המסכן בפניו שבתוככי בקת העץ וכולו רועד מקור.

פתאום ניתן ארצה גשם זלעפות. סופות עזות החלו להשתולל, ברקים הבזיקו ורעמים התגברו בקול רעש אימים! ולפתע הכה ברק בבקתתו. בבת אחת ניצתה האש בעצים, ותוך דקות ספורות היתה הבקתה כולה למאכולת אש במדורת ענק ששלחה להבות השמימה.

הוא נשאר עומד כך, רטוב עד לשד עצמותיו וחשוף לגשם הכבד ולקור המקפיא, כולו מיואש ומדוכדך עד עמקי נשמתו!

הוא נעמד מאחורי אחד העצים, והחל בוכה ומתייפח לפני קונו: "רבנו של עולם! עד היכן מגעת מדת הסבל והיסורים? השפלתני בבת אחת, מאגרא רמא לבירא עמיקתא! ולא די שנושלתי מכל משפחתי ורכושי, הרי שגם את קורת הגג שהיתה לי כאן לכל הפחות, לראשי - גם זאת לקחת ממני! השלכת אותי אל מעמקי תהום רבה, בלא כלום ממש!!!"

תוך כדי בכיותיו, שמע לפתע קול אדם המתקרב לעבר כוון האש וקורא בקול: "מי כאן צריך עזרה? היכן האדם הזקוק להצלה?" מיד הופיע מידוענו בפני מצילו, והלה העלהו אל ספינתו ופתח בפניו את הדרך חזרה לביתו ולעשרו הגדול!

ביושבו בספינה הגואלת, שאל העשיר הנצול את רב החובל ועוזריו, מדוע בכלל כיוונו את דרכם אל אותו אי בודד ועזוב, שאף ספינה אינה מתקרבת אליו.

ענה לו רב החובל: "אתה הרי הדלקת שם אש לסימן מצוקה, ואנו עברנו פה לא הרחק, וכשראינו את המדורה שהדלקת הבנו שמישהו

סיפר רבי ברוך שפירא, שפעם הוא נסע באוטובוס עם רבי רפאל טוקצינסקי, ובדרך הם ראו מהחלון את הרב אורי זוהר, שכבר היה אז אברך חשוב, לאחר שחזר בתשובה כ-12 שנים קודם לכן. אמר ר' רפאל לידידו הגר"ב שפירא: "אתה רואה את האברך הזה, הרב אורי זוהר? הוא שינה לי את החיים"

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על השליחות של כל אחד ואחד

אמר ר' רפאל לידידו הגר"ב שפירא: "אתה רואה את האברך הזה, הרב אורי זוהר? הוא שינה לי את החיים".

הגר"ב שפירא מאוד התפלא... הרי ר' רפאל כבר היה גאון עצום עוד לפני שהרב אורי זוהר חזר בתשובה. הוא היה יהודי משכמו ומעלה, איך יכול בעל תשובה, אומנם לא כל כך טרי, להשפיע השפעה כזאת אדירה על יהודי כזה בן עלייה כמו ר' רפאל?

רבי רפאל ענה לו ויישב את תמיהתו... וכך היה המעשה.

הרב אורי זוהר היה צריך לשלוח את בנו לישיבה גדולה, הוא חיפש ישיבה שלומדים בה בקצב קצת יותר מהיר ממה שממקובל ברוב הישיבות הליטאיות. הוא קרא מכתבים של מרן הגרא"מ שך שהרבה לחזור על הטענה הזאת, שצריכים ללמוד בקצב מהיר יותר, אבל הוא לא מצא ישיבה שבאמת מיישמת את מה שאמר הרב שך.

בצר לו ניגש הרב אורי זוהר אל מרן הגרא"מ שך בכבודו ובעצמו ואמר לו: "למדנו רבינו. הרי אין שום ישיבה שעומדת בקצב שראש הישיבה שואף אליו. אולי באמת הגיע הזמן להקים ישיבה שכן תעמוד בקצב הזה???"

נענה הרב שך ואמר לו, נכון, הגיע הזמן!

שאל הרב אורי זוהר, נו נו... הגיע הזמן, איך עושים את זה למעשה?

הנושא המרכזי בפרשה שלנו הוא כמובן חטא המרגלים. ידועה השאלה, במה בעצם חטאו המרגלים, הרי הם תיארו את מה שראו עיניהם, וידועות תשובות רבות שנאמרו על כך, אבל מקובל לומר, ובצדק שהחטא העיקרי היה שהם הוציאו את ד"בת הארץ רעה, בגללם בכו ישראל בכייה של חנים, ולכן קבע הקב"ה שבלילה הזו תהיה לנו בכיה לדורות.

מהות החטא בעצם היא כפיות הטובה של עם ישראל, ובראשו המרגלים, שבמקום להודות לקב"ה על כך שהוא הוציא אותם ממצרים מבית עבדים, ועומד להכניס אותם לארץ זבת חלב ודבש, הם התלוננו שהפירות מדי גדולים, והאנשים מדי חזקים וכו' וכו'. אבל בזוהר הקדוש מובא מהלך קצת שונה, ומבואר שהפגם הגדול של המרגלים היה הרבה יותר בסיסי. עוד לפני שנכנסים לתוכן של מה שהם אמרו, הם חטאו בעצם העובדה שהם לא מילאו את שליחותם.

המרגלים קיבלו משימה, ללכת, לבדוק ולהחזיר תשובות. בפועל, הם גיבשו דעה ובאו עם החלטות... זה לא מה שהם התבקשו לעשות, וזה היה החטא החמור שלהם,

אך לפני שנביא את דברי הזוהר הקדוש, אני רוצה לספר לכם סיפור נפלא שסיפר הגאון רבי נפתלי קופשיץ, מראשי ישיבת "בית מדרש עליון" ורב קהילת חניכי הישיבות ברוממה, את הסיפור הוא שמע מפיו של הגאון רבי ברוך שפירא, ר"מ בישיבת 'קול תורה' בירושלים, שסיפר שהוא נסע פעם באוטובוס עם הגאון רבי רפאל טוקצינסקי, שהיה אחד מגאוני הדור המופלאים.

רק כדי לסבר את האוזן מעט ולספר מי היה הגאון רבי רפאל טוקצינסקי וצ"ל, אציין ששמעתי את הגאון רבי יהודה עדס שליט"א מספר שעוד בהיותו בחור בישיבה היה רבי רפאל חוזר לפנימיה מבית המדרש בשעות הקטנות של הלילה, ולפני שהלך לישן היה מבקש מחבריו שייבחנו אותו על הדפים שלמד היום, בין 50 ל-60 דף מדי יום!!! גמרא, רש"י ותוס'! הגאונות שלו היתה עצומה ונוראה.

בכל אופן, סיפר הגאון רבי ברוך שפירא, שפעם הוא נסע באוטובוס עם ר' רפאל, ובדרך הם ראו מהחלון את הרב אורי זוהר, שכבר היה אז אברך חשוב, לאחר שחזר בתשובה כ-12 שנים קודם לכן.

והרב שך השיב לו שכדאי שידבר על כך עם רבי רפאל טוקצ'ינסקי מירושלים, הוא יוכל אולי לעזור בעניין. עם זאת, הרב שך הזהיר את הרב אורי זוהר שלא יאמר זאת משמו, אלא יפנה לרב טוקצ'ינסקי כאילו בשם עצמו.

הגיע הרב אורי זוהר לרבי רפאל טוקצ'ינסקי, ואמר לו, כבוד הרב, אולי הגיע הזמן שיקימו ישיבה שבה לומדים עיון בקצב מהיר יותר? כמו שאתם לומדים, מספיקים מסכתות וסדרים שלמים ולא עוסקים זמן שלם בשישה או שבעה דפים בודדים...

הרב טוקצ'ינסקי כמובן הסכים איתו, בוודאי שצריכים להקים ישיבה כזאת, אבל איך זה קשור אלי?

נענה הרב זוהר ואמר לו: "אני חושב שכבודו מתאים לזה יותר מכל אחד אחר. אתה הרי למדת עשרות דפים ביום עוד בהיותך בחור בישיבה, אתה למדת את כל הש"ס עם ראשונים ואחרונים, מי כמוך יכול עוד להקים כזאת ישיבה שבה ילמדו לימוד יסודי בקצב מהיר יותר?".

רבי רפאל לא הבין מה הרב זוהר רוצה ממנו: "דידי היקר", הוא אמר לו, "אני ברוך ה' מסודר בחיים. יש לי שעות ארוכות ללמוד בלי עין הרע, אני מתפרנס בכבוד מהמשרה שלי כמגיד שיעור בישיבה, יש לי תוספת מהמשרה שלי כראש כולל אברכים, יש לי עוד כמה משרות ברוך ה', לא חסר לי שום דבר בחיים, אני יכול ללמוד בשקידה ובהנאה, למה אני צריך עכשיו פרויקט כזה על הראש שלי? ללכת ולחפש מקום, לאתר צוות, לגייס בחורים ולהתחיל לייסד ישיבה? הנח לי ואישאר במקום שבו אני נמצא היום".

נעץ בו הרב אורי זוהר מבט מלא משמעות ואמר לרב טוקצ'ינסקי: "גם אני הייתי מסודר! היה לי כסף בשפע, היה לי כבוד, אנשים העריצו אותי בארץ וברחבי העולם. הקריירה שלי רק הלכה והשתבחה ככל שעבר הזמן, לא היה חסר לי כלום! כלום!

"אבל ברגע שהבנתי שרצון ה' הוא שאני אעשה משהו אחר, קמתי ועשיתי מעשה. נטשתי מאחורי את חיי העושר והכבוד, ופניתי להיות בעל תשובה, עני ואביון, לא מחפש שום דבר, רק לעשות את רצון ה'. ואתה, שזכית להתגדל על התורה והעובדה, אתה אומר לי שאתה מסודר בחיים ולכן אתה לא רוצה להקים ישיבה ולחולל שינוי שגם אתה מסכים שהוא נצרך ואפילו חיוני בעולם התורה?".

"הדברים הללו זעזעו אותי" סיפר רבי רפאל לגר"ב שפירא. "האם הגענו לעולם הזה כדי להיות 'מסודרים'? זאת השליחות שלנו כאן? להתמקם במקום שנוח לנו ולהישאר בו כל ימי חיינו? לא ולא! כל אחד מאיתנו קיבל שליחות, ואנחנו צריכים לבצע את השליחות שלנו.

"אחרי אותה שיחה עם הרב אורי זוהר, קמתי והתחלתי להתארגן להקמת ישיבה, ואכן הקמתי את הישיבה בירוחם בעקבות השיחה הזאת. הוא אשר אמרתי, שהרב אורי זוהר שינה לי את החיים!".

אבל צריכים אנו לזכור, שכל אחד ואחד מאתנו נמצא פה בעולם בשליחות. ללא יוצא מן הכלל. וזה לשונו הזהב של רבינו יונה בספרו 'שערי תשובה' (ב, כא) "ומי שחננו השם יתברך דעה, ישיב אל לבו כי השם יתברך שלחו בעולם הזה לשמור משמרתו ותורתו וחוקותיו ומצותיו. ולא יפקח עיניו זולתי לעשות שליחותו. ולקץ הימים אם עשה שליחותו באמונה. ישוב ובא ברנה ושמחת עולם על ראשו. כעבד אשר שלחו המלך לעבר הים, שאין עיניו ולבו זולתי על דבר שליחותו עד שובו אל אדונו. וכן אמר שלמה המלך עליו השלום (משלי כב): "לְהִיּוֹת פֶּה מְבַטֵּחַ וּגּוֹ' לְהוֹדִיעַ קֶשֶׁט אֲמָרֵי אֱמֶת לְהַשִּׁיב אֲמָרֵי אֱמֶת לְשִׁלְחִיהָ".

רבתי, בואו נעיין לרגע במה שכותב הזוהר הקדוש בפרשה זו (דף קנז) וכך מספר הזוהר הקדוש: רבי חזקיה ורבי ייסא הלכו בדרך ורבי ייסא אמר לרבי חזקיה, אני רואה עליך שאתה חושב על משהו, ספר לי מה זה. אמר רבי חזקיה, הרי שלמה המלך אומר בפסוק "כִּי מְקַרְהוּ בְנֵי הָאָדָם וּמְקַרְהוּ תְּבַהֲקָהּ מְקַרְהוּ אֶתְּךָ לָהֶם", והרי אנחנו יודעים ששלמה המלך, כל דבריו יש בהם רבדים עמוקים מאוד של חכמה, ולכן אני חושב שאנחנו צריכים להסתכל בפסוק הזה ולהתבונן בו, כי יש בו פתח לאלו שאין להם אמונה בקב"ה. ענה רבי ייסא, אכן, כדאי להסתכל בפסוק הזה...

עודם מדברים והנה בא מולם אדם שהיה צמא, כי צעד בדרך כחום היום כשהשמש קופחת על ראשו, וביקש מהם לשתות מים שאלו אותו, מי אתה? והוא השיב להם בפשטות: אני יהודי צמא. שאלו אותו, עסקת בתורה? כי הם רצו לשאול אותו מה יש לו לומר על הפסוק שבו הם התבוננו, אבל הוא לא השיב להם תשובה ישירה, אלא רק אמר, "טוב אני אצעד אתכם כאן במעלה ההר ושם יהיה לי מים לשתות".

הוציא רבי ייסא כד שהיה עמו, ונתן לאותו אדם לא מוכר לשתות מים. אחרי שהוא שתה, הם עלו יחד אתו במעלה ההר, ומצאו שם נחל דקיק של מים ומילאו את הכלי.

אמר אותו אדם לא מוכר, נו, עכשיו אחרי ששתינו מים, בואו תגידו לי מה רציתם לשמוע, כי אני לוקח את הבן שלי לבית התלמוד שילמד תורה, וכך יצא שמדי פעם שמעתי שם מעט דברי תורה.

הם הבינו מתוך דבריו שהוא אינו תלמיד חכם ולכן אמר רבי חזקיה לאותו יהודי, נו טוב, הבן שלך לומד תורה זה יפה מאוד, אבל אנחנו צריכים ללכת... אבל האיש הזה הפציר בהם ואמר, למה? בואו תשאלו, הרי לפעמים תוכל למצוא מרגלית יקרה גם בתרמיל של העני, מי יודע, אולי בדיוק יהיה לי פשט יפה על מה שאתם רוצים לשאול???

הם שאלו אותו על הפסוק שבו עיינו והוא השיב להם פשט נפלא, הזוהר הקדוש מביא אותו באריכות, וכל המעיין ירווה נחת. עמדו רבי חזקיה ורבי ייסא ונשקו אותו על ראשו, והודו לקב"ה שזיכה אותם לפגוש את האיש הזה, אבל הוא לא עצר כאן והוסיף ואמר להם עוד דבר תורה נפלא, חידושים נפלאים שלא שמעתם אוזן. עכשיו הם כבר הבינו שלא מדובר כאן ביהודי שרק שמע כמה מילים כשהביא את בנו לבית התלמוד, אלא באדם משכמו ומעלה,

ואם ישאל השואל... נו. למרגלים היתה שליחות. לרבי חגי היתה שליחות. לגאון רבי רפאל טוקוצ'ינסקי היתה שליחות. לרב אורי זוהר היתה שליחות... אבל אני? מי אני ומה אני

יהודי פשוט מאוד שעובד בתעשייה האווירית, יהודי שומר תורה ומצוות, מעולם לא מסר שיעורים, ואף אחד לא צפה לו עתיד כראש ישיבה, לא בירושלים ולא בירוחם. יהודי רגיל שקם בבוקר, מתפלל, הולך לעבודה, שוהה שם עד הערב וחוזר הביתה... יש להם בעבודה הפסקה לתפילת מנחה, ולאחר מכן הם היו מפטטים קצת, מעבירים חוויות, ומעבירים את הזמן עד שצריכים לחזור איש איש לעבודתו כדי להתכונן לסגירת יום העבודה. אותו יהודי החליט להקדיש מדי יום חמש דקות ללימוד אחרי תפילת מנחה. במקום לפטט עם החברים, הוא פתח ספר ולמד, חמש דקות!

אחרי תקופה החליטו שניים שלושה חברים להצטרף אליו, הוא היה מוסר להם שיעור בחומש ורש"י או במשניות. אט אט גדל השיעור, עוד אנשים התיישבו ללמוד בחברות או לבד, וכעבור תקופה לא ארוכה היהודי ישבו שם בין ארבעים לחמישים יהודים, מדי יום אחרי מנחה, לא חמש דקות ולא עשר דקות. קרוב לשעת לימוד של כחמישים יהודים, וכל זה מאדם 'פשוט' אחד שהחליט לנצל את הזמן ולמלא את השליחות שלו.

אז נכון, לא כל אחד מאיתנו יכול לומר בצורה ברורה מה היא השליחות שלו ומה תפקידו בעולם. אבל כשאדם עושה את רצון ה', רגליו כבר מוליכות אותו למקום הנכון שבו הוא יכול לחולל שינוי, להפיץ אורה סביבותיו, ולקרוב יהודים לאביהם שבשמים, בין אם מדובר ביהודים רחוקים ובין אם מדובר ביהודים שהם כבר קרובים, אבל אפשר לקרב אותם עוד קצת, לחזק עוד יותר את הקשר שלהם עם אביהם שבשמים, ומי שנאמן לשליחות שלו יצליח בה, כמו שאמרו חז"ל שחזקה היא ששליח עושה את שליחותו.

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר צוקר ז"ל

תלמיד חכם מופלג, ולכן הצינו לו שיחבור אליהם וישאר איתם, אבל הוא אמר להם "אם אני אשאר אתכם, התורה תקרא לי כסיל! ולא זו בלבד אלא שאני גם אתחייב בנפשי חלילה, כי יש לי שליחות, ושליח שאינו ממלא את שליחותו הוא כסיל ומתחייב בנפשו. שלמה המלך אמר "שולח דברים ביד כסיל", כלומר ביד שליח שאינו עושה את שליחותו, ומהמרגלים למדנו שמי שאינו ממלא את שליחותו, מתחייב בנפשו ולכן נענשו המרגלים בעונש מיתה... התחייבו בנפשם בעולם הזה ובעולם הבא.

כשסיים להסביר, עמד האיש נישק אותם על ראשם והלך לדרכו. לאחר מכן הם פגשו שם אנשים נוספים ושאלו אותם אם הם ראו את האיש האלמוני שעבר כאן, השיבו אותם אנשים בוודאי, הרי זה היה רבי חגי, החברים בבבל שלחו אותו לארץ ישראל כדי לשאול דברים מרבי שמעון בר יוחאי ומחבריו, הוא נמצא כאן בשליחות. אמר רבי ייסא, אכן, הוא שליח נאמן ואשרי מי ששלח דבריו ביד שליח נאמן...

הרי לנו מבואר בזוהר הקדוש בצורה ברורה ובהירה, שעונשם של המרגלים ניתן להם בגלל שמעלו בשליחותם.

ומכאן נבוא לתרץ קושיא אחרת שהתקשיתי בה רבות. הרי ידוע שאחרי חטא המרגלים היה חטא המעפילים. הם החליטו שכתשובת המשקל על כך שלא רצו להיכנס לארץ ישראל, הם ינקטו בצעד הפוך, ויעלו לארץ ישראל למרות הסכנה הגדולה שבדבר. משה רבינו הזהיר אותם "והיא לא תצלח", אתם יש לכם תפקיד אחר עכשיו, התפקיד שלכם עכשיו הוא להישאר במדבר ארבעים שנה, זה רצון ה', אבל הם ניסו בכל זאת לעלות לארץ כנען, והסוף שלהם ידוע שלא נשאר מהם עד אחד.

לכאורה זה לא מובן. אם החטא היה שלא רצו להיכנס לארץ ישראל, מה החיסרון בזה שהם עכשיו רוצים להיכנס? הם מתחרטים על המעשה ורוצים לתקן את המעוות.

אלא התשובה היא שעיקר החטא היה אי מילוי השליחות, ואת זה, לא רק שהם לא תיקנו אלא שהם שבו וחטאו באותו החטא פעם נוספת. עכשיו השליחות שלהם היא להישאר במדבר, ובמקום למלא את שליחות, הם ניסו לנקוט בדרכים אחרות. והיא לא תצלח.

ואם ישאל השואל... נו. למרגלים היתה שליחות. לרבי חגי היתה שליחות. לגאון רבי רפאל טוקוצ'ינסקי היתה שליחות. לרב אורי זוהר היתה שליחות...

אבל אני? מי אני ומה אני, אני סתם פקיד באיזו חברה בינונית, אני גרפיקאי של חברה מסחרית כלשהי. איזו שליחות אני עושה פה? מה התפקיד שלי בעולם הזה? לעצב מודעות יותר חדשניות וססגוניות?

ומה יאמר המוסכניק? אני השליחות שלי לוודא שיש מספיק גרין בצירי הגלגלים של המכונות???

אני רוצה לספר לכם סיפור אמיתי שאירע לפני מספר שנים, עם

**לתרומות עבור 93 יתומים המתחננים בחודש
סיון - קרן מס' 10870**

.....
(הכסף מתחלק בין כולם לפי הצרכים - לפי הוראות הרבנים)

93 יתעמים

נישאים בחודש סיון

ברכת מרן רה"י הגר"ש שטיינמן שליט"א

לכל התעמלים סך 930 ש"ח

ל-93 התעמלים הנישאים בחודש סיון:

"לזכות
לשימור תורה

בעריבות
ונעימות

בכל תרומה יש לציין עבור קרן 10870

1800-39-47-47

או אז שאל אותי הרבי שאלה ישירה: "כבר יש לך ילדים?". הייתי המום, מהיכן ידע לשאול שאלה בנושא שהכי הציק לי וכאב לי באותה העת, וכמובן השבתי לו שאין לי ילדים. נענה הרבי ואמר לי דבר פלא של ממש: "יש לי בכיס ילד בשבילך, תיכנס אלי באמצע השבוע ואני אברך אותך בילד!"

איש הציבור הרב משה אירום, בסיפורים ייחודיים ומרתקים על הקשר שלו עם כ"ק מרן האדמו"ר הבבא מאיר אבוחצירא זצ"ל, וכ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'אמונת אברהם' מפיטסבורג זצ"ל

אליעזר (לייזר) רוט

"בְּמִרְאָה אֱלֹהֵי אֶתְוֹדֵעַ" (במדבר י"ב, ו')

אחד מוותיקי העוסקים בצרכי ציבור באמונה באשדוד, הוא הרב משה אירום, שמסדרונות העירייה נהירים לו כשבילי דרובע ג' בו הוא מתגורר, ושכבר עשרות שנים שהוא מתרוצץ בין הפקידים, מגיש טפסים, ממלא בקשות, מזרז הליכים, וכל זאת בלי שביקש מעולם תמורה כלשהי עבור מעשיו.

אבל מעבר לעיסוק בצרכי ציבור באמונה, מחזיק הרב אירום בזכרונו סיפורים מדהימים שבהם נטל חלק בעצמו, במסגרת הקשר ההדוק שהיה לו עם האדמו"ר המקובל רבי מאיר אבוחצירא זצוק"ל, בנו של מרן הבבא סאלי, וכן עם האדמו"ר בעל ה'אמונת אברהם' מפיטסבורג זצ"ל שהתגורר באותה השכונה בה הוא עצמו מתגורר, רובע ג' באשדוד.

"עוד לפני שהתחתנתי היה לי קשר עם ה"בבא מאיר", מספר הרב אירום, "למעשה, ההיכרות הזאת עם הצדיק הפלאי הזה, היתה גורם שהשפיע עלי מאוד לבוא ולהתגורר באשדוד.

"זכיתי שהוא קירב אותי מאוד, הוא ממש סיפר לי סיפורים והיה מדבר איתי לפעמים זמן ממושך מאוד. הגאונות שלו היתה מופלאה, הוא היה בקי בכל חדרי התורה, ואולי לא רבים יודעים אבל הוא היה בקי מאוד בספרי החסידות, לא היה ספר חסידי שהוא לא הכיר אותו מכריכה לכריכה, כולל שנת ההוצאה לאור, המהדורות, תולדותיו של הצדיק שחיבר את הספר, ומי היו תלמידיו ועוד ועוד.

הוא היה מחובר מאוד מאוד לעולם החסידות, וכך גם בנו ממשין דרכו האדמו"ר רבי דוד אבוחצירא שליט"א שגם אליו אני נוסע פעמים רבות וזכיתי להיות קרוב אליו.

"מעניין לציין שפעם באתי אל רבי מאיר זצ"ל, והוא סיפר לי סיפור על ישועה שהוא עצמו פעל ליהודי מסוים. אני הבנתי שהוא לא סתם מספר לי את הסיפור, ויש לו בזה כוונה כלשהי. הרי הענווה שלו היתה מופלאה, אין שום היגיון שהוא יספר לי על ישועה שהוא עצמו פעל עבור מישהו.

"החלטתי להיות ישיר, שאלת את רבי מאיר, למה הרב מספר לי את זה? והוא גם ענה לי תשובה ברורה: "על ידי סיפור הישועה הזאת,

אני רוצה להמשיך ישועה נוספת למישהו אחר".
"נצרת את הדברים בלבי, ולימים אחרי שרבי מאיר כבר נפטר, נסעתי לנהריה לבנו רבי דוד שליט"א, ושוחחתי עמו, והנה גם הוא סיפר לי איזה סיפור על ברכה שהוא בירך מישהו ושהיא אכן עזרה ופעלה... עכשיו כבר ידעתי את ההסבר... אמרתי לרבי דוד, נו, אני יודע, האבא של הרב כבר אמר לי שכשמספרים סיפור ישועה, אפשר להמשיך על ידי זה עוד ישועה אחרת... נענה רבי דוד ואמר לי שהמקור לזה נמצא בספר 'נועם אלימלך' לרבי אלימלך מליזענסק זיע"א...".

פעם אחרת הגעתי לביתו של רבי מאיר. איש לא היה בבית מלבדו, נקשתי בדלת ונכנסתי, ורבי מאיר ישב על מיטה, הוא הבחין בי ואותת לי בניד ראש שאני יכול לשבת ממולו.

ישבתי שם בשקט, והוא היה מרוכז מאוד, ממש תפוס שרעפים ושקוע במחשבות מעמיקות הרבה מאוד זמן.

היתה זו תקופה קשה מאוד מבחינה ביטחונית. הסורים הציקו לישראל במלחמת ההתשה, ואם בעבר חיל האוויר הישראלי יכול היה לתקוף יעדים, באותה העת הצליחו הסורים לרשת את דרום לבנון ב-19 סוללות של טילי SA-6, שהיו מפילים מטוסים

זמן קצר לאחר מכן הגעתי באחת השבתות של חודש חשוון אל הרבי בעל ה'אמונת אברהם' מפיטסבורג זצ"ל, שהתגורר במרחק של כרבע שעה הליכה מביתי.

הרבי מפיטסבורג ראה אותי ושאל אותי היכן אני מתגורר. אמרתי לו, כאן באשדוד, מרחק של רבע שעה הליכה לכל היותר... שאל הרבי כמה זמן אני כבר מתגורר כאן והשבתי שלו שמוזה כשלוש שנים. הוא הסתכל עלי בפליאה גדולה ואמר לי "אברך חסידי גר כאן באזור ולא נכנס אף פעם לבקר???"

או אז שאל אותי הרבי שאלה ישירה: "כבר יש לך ילדים?". הייתי המום, מהיכן ידע לשאול שאלה בנושא שהכי הציק לי וכאב לי באותה העת, וכמובן השבתי לו שאין לי ילדים. נענה הרבי ואמר לי דבר פלא של ממש: "יש לי בכיס ילד בשבילך, תיכנס אלי באמצע השבוע ואני אברך אותך בילד!".

כמובן שנכנסתי באותו השבוע, והרבי נתן לי כסגולה פתק שעליו היו כתובות עשרת הדברות בכתב ידו. כמו כן הוא שאל אם אני מוכן להתחייב שלכשייוולד הילד, אני אתן לו להיות הסנדק, וכמובן שהסכמתי. באותה שנה, בחודש תמוז, נולד בני בכורי, וכך התקיימה ההבטחה של שלושת הצדיקים, רבי מאיר, והרבי מפיטסבורג ויב'לחט"א גם רבי דוד שנקב בחודש המדויק שבו אני איוושה.

הפטירה של רבי מאיר הותירה עלי רושם חזק מאוד. הרגשתי תחושה של החמצה גדולה, לא רחוק ממני התגורר כזה יהודי קדוש וטהור, הבן של הבבא סאלי, בעצמי ראיתי אצלו דברים גדולים מאוד, ובכל זאת לא ניצלתי מספיק את האוון הקשבת שהיתה לי אצלו, את החביבות שבה היה מקבל אותי ואת הנכונות שלו לשוחח איתי ולקרב אותי אליו.

כשראיתי שבשכונה שלי מתגורר עוד יהודי קדוש, החלטתי שהפעם אני לא מוותר, ומתכוון להידבק בו ביתר שאת. אומנם אני חסיד סלונים, והייתי דבוק במורי ורבי בעל ה'נתיבות שלום', אבל לא הרגשתי שזה אמור להפריע לי להידבק בצדיקים נוספים, אדרבה, כמה שיותר צדיקים, כך יותר טוב לגוף ולנשמה.

ניגשתי לרבי מפיטסבורג ואמרתי לו בפה מלא: "רבי, אני לא ניצלתי מספיק את הקשר שלי עם רבי מאיר זצ"ל, אני מבקש שהרבי יברך אותי שלפחות אזכה לנצל את הקשר איתו...". הוא חיך ולא ענה לי תשובה על כך.

כעבור תקופה כבר הייתי בן בית אצלו, והייתי רושם את הקוויטלך, הפתקאות עם השמות לברכה שאנשים נותנים לרבי כשנכנסים להתברך מפיו.

לרבי מפיטסבורג היו כל מיני סגולות מאוד מיוחדות, כבר סיפרתי על ה'עשרת הדיברות' שכתב בכתב ידו, אבל היו לו עוד סגולות, כמו למשל כד חרס שהיה נותן למצבים שונים, או קמיעות מסוימים שהיו לו, הוא היה מחלק עצמות, באידיש 'ביין' שזה בעצם משחק מילים עם המילה 'בן' וזה היה כסגולה להיפקד בילדים, ועוד ועוד.

בכל אופן, כשהיו שואלים אותי שאלות אם לעשות שידוך מסוים

ישראליים רח"ל. השיא היה בימים הראשונים של מלחמת יום הכיפורים, אז הם הצליחו להפיל רבים ממטוסי חיל האוויר, חלק מהמטוסים הופלו בקרבות אוויר - אוויר מול מטוסים סוריים, אבל רובם הופלו על ידי טילי SA-6 שנורו מהקרקע.

בכל אופן, ישבתי מול רבי מאיר זמן רב בלי לזוז. איבדתי את התחושה כמה זמן זה לוקח, הבנתי שקורה פה משהו גדול מאוד, ומיד לאחר מכן לא יכולתי לזכור אם זה לקח חצי שעה, או אולי ארבע שעות. לא ידעתי לומר כמה זמן זה היה.

רבי מאיר החזיק בידו מניפה, ומדי פעם הניף בה, כדי להפיג מעט את החום ולקבל משב רוח מרענן. אבל הוא לא דיבר מילה, אפילו לא מילה אחת.

פתאום הוא חבט בידו על המיטה: "ניצחנו אותנו! ניתחנו אותנו! לך תביא מהמטבח בקבוק מאחיה עם שתי כוסות בבקשה".

הלכתי למטבח, הבאתי בקבוק ערק מזגתי שתי כוסות ושתינו 'לחיים', אבל לא העזתי לשאול על מה השמחה הגדולה ואת מי בדיוק ניצחנו.

באותו ערב הגיעו חדשות מסעירות מהזירה הלבנונית. התברר שבאותן שעות התנהל מבצע 'ערצב 19'. זמן מה קודם לכן נרשמה פריצת דרך טכנולוגית שהוביל יהודי חסידי מבני ברק, בשם הרב מנחם קראוס, כמדומני שאמרו אז שהוא חסיד ערלוי. הוא בנה תוכנה לניהול הקרב לאחר שהצליחו לפצח את שיטת הפעולה של הרדאר הרוסי שהפעיל את סוללות הנ"מ הסוריות בלבנון, ובאותן שעות המריאו 90 מטוסים ישראליים למתקפה נרחבת שבהמלכה הושמדו בו זמנית כל סוללות הנ"מ הסוריות בלבנון, 19 סוללות במספר. הסורים כמובן לא ישבו בחיבוק ידיים, הם הזניקו כח של כ-60 מטוסי קרב שניסו להפיל את המטוסים הישראליים, ובמשך שעות ארוכות התנהלו קרבות אוויר קשים במיוחד בשמי לבנון.

התוצאות של המבצע היו מדהימות בכל קנה מידה, ועד היום לומדים אותו בכל בית ספר צבאי ברחבי העולם. בקרבות הופלו לא פחות מ-23 מטוסים סוריים, הושמדו כל סוללות הנ"מ שלהם, ואילו המטוסים הישראליים שבו כולם לבסיסהם בלי שום פגע, כל הטייסים חזרו בשלום ואל נגרם שום נזק. זה היה אחד המבצעים המזהירים ביותר, ואני בעיניים שלי ראיתי שהחפ"ק האמיתי של המבצע הזה היה בבית הקטן ברובע ב' באשדוד!

לצערי הרב לא זכיתי להסתופף שנים רבות בצלו של רבי מאיר, כי הוא על למרום, בחול המועד פסח תשמ"ג. הייתי אז אברך צעיר, כשנתיים וחצי אחרי החתונה, ועוד לא היו לי ילדים. ביקשתי מרבי מאיר ברכה כמה וכמה פעמים והוא הבטיח לי שאני איוושה בקרוב, אבל ההגדרה 'בקרוב' היא קצת חמקמקה...

עבר קציר, כלה קיץ ועדיין לא נושענו, ובאותה תקופה, בסביבות חג הסוכות הייתי אצל בנו רבי דוד שליט"א, ואמרתי לו, שהאבא הבטיח לי שאזכה להיפקד בקרוב, אבל אולי הרב יגיד לי מה זה נקרא בקרוב??? רבי דוד בירך אותי ונתן לי תאריך, וכדבריו אכן היה.

והרבי היה מיד פותח באמירת 'תורה' המבוססת על הפסוק הזה ומתרחבת ממנו לעניינים נוספים בפרשה ובכלל.

אפשר לומר שהיתה זו קצת הפתעה עבורי לגלות, רבי מאיר אבוחצירא זצ"ל שהיה בקי בכל מכמני התורה היה בעל שליטה רחבה מאוד גם בספרי החסידות, והפתעה לא פחות היתה לי כשגיליתי שהרבי מפיטסבורג שהיה בקי גם הוא בכל מקצועות התורה, והיה בקי באופן מיוחד גם בספרי האחרונים מגדולי הליטאים, כמו הקובץ הערות וקובץ שיעורים, חידושי רבי שמעון שקאפ וכדו', כל הספרים שלו היו מלאים הערות שכתב בצד העמודים בכתב ידו, הוא השאיר אחריו אוצר בלום של חידושים.

לעת זקנתו אמרתי לרבי פעם שיש לי רעיון נפלא איך לעזור לציבור. הרי אנשים מתקשרים ובאים ורוצים ברכה, ולא תמיד הרבי יכול לקבל קהל, לכן הבאתי אתי בקבוק יין, הרבי יברך את היין שבבקבוק, ואם יהיה מישהו שיבוא ויבקש ברכה בדחיפות, אני אתן לו מעט מהיין המבורך וזה ישפיע עליו טובה וברכה.

הרבי חשב כמה דקות, לאחר מכן חיוך רחב, כמעט פרץ בצחוק, הוא החזיק את הבקבוק בידו ובירך באריכות שתחול ברכה ביין וכל מי שישתה ממנו יזכה להיושע בכל מילי דמיטב, לאחר מכן נתן לי את הבקבוק ואמר לי 'נא דיך' - הא לך, והוא ממש חיך חיוך מסתורי. לקחתי את הבקבוק הביתה בהתרגשות, הדבקתי עליו מדבקה קטנה עם התאריך ועם ציון העובדה שמדובר בבקבוק שהרבי בירך, והנחתי בצד. שכחתי מהבקבוק הזה לחלוטין.

אחרי שנים רבות, בערב פסח אחד, ביקשה ממני רעייתי שאעשה סדר בבקבוקי היין... התחלתי למיין את הבקבוקים, ופתאום אני רואה בקבוק שהי הנראה לי מוכר... אבל הבקבוק הזה היה ריק, ממש נותרו כמה טיפות בתחתית שלו. בדקתי את המדבקה וראיתי שכן... זה הבקבוק של הרבי מפיטסבורג שנפטר הרבה קודם לכן.

שאלתי את רעייתי, מה זה? מי שתה את היין הזה? והיא השיבה לי בפשטות שהיא צריכה מדי פעם יין לעוגות והיא לקחה מהיין הזה, היא לא שמה לב לכיתוב על המדבקה ולא ידעה שמדובר ביין מיוחד...

באותו רגע הבנתי באיחור ניכר מדוע צחק הרבי כשהוא הביא לי את הבקבוק... אני רציתי יין מבורך, וקיבלתי יין לא רע בכלל לעוגות, ומי יודע כמה ישועות היו לנו בזכות העוגות האלו שאכלנו באותן השנים... בכל מקרה לקחתי את מעט הטיפות וערבבתי אותן עם יין אחר, כדי שלפחות יהיה לי קצת מהברכה של הרבי, והוא שמור עמדי עד היום הזה".

או לא, היה לו חשבון שהוא היה מחשב את לפי ערך השמות של המדוברים, ובהתאם לחשבון היה משיב תשובה לשואליו אם כדאי לעשות את השידוך הזה או לא. במידה והחשבון היה יוצא לטובה, היה הרבי מוסיף ברכה מעומק הלב "זייער גוט, זייער גלייך (טוב וישר הדבר) שה' יעזור שיהיה הזיווג עולה יפה, ויהיה בניין עדי עד". בתקופה האחרונה, כשהוא כבר היה מאוד חלש, התקשר יהודי תלמיד חכם שביקש לשאול את הרבי בדחיפות שאלה לגבי שידוך. אני חשבת שהרבי נח, ולא רציתי להפריע לו, מצד שני אותו יהודי היה זקוק לתשובה דחופה מאוד ואמר שהוא ממתין על הקו עד שהרבי יענה לו. אמרתי לו, אין בעיה, אני בודק את העניין... לקחתי דף ועט, עשיתי את החשבון שהרבי היה נוהג לעשות ויצא לי שהצדדים מתאימים זה לזה.

חזרתי לטלפון, ואמרתי לאותו יהודי "זייער גוט, זייער גלייך, שה' יעזור שהזיווג יעלה יפה, ויהיה בניין עדי עד...".

פתאום יצא הרבי מחדרו, ונזף בי בחריפות רבה: "אני הרמתי את השפופרת של הטלפון בחדר השני", הוא אמר לי, ושמעתי שאתה ענית בשמי תשובה שלא ענית..."

"מה אתה חושב?" הוא נזף בי, "שאני באמת עונה רק לפי חשבונות של שמות. יש בזה יותר מזה, ובשום אופן אל תענה במקומי על שאלות שמבקשים לשאול אותי...".

אחרי שנוזף בי, עלה חיוך על פניו והוא הסכים עם התשובה שעניתי: "זייער גוט, זייער גלייך, שה' יעזור שהזיווג יעלה יפה ויהיה בניין עדי עד...".

לאחר שחשכו המאורות והרבי נסתלק לשמי מרום, נכנסתי לבנו, הרבי שנפטר בחג הסוכות לפני שנתיים זצ"ל, ואמרתי לו שיש לי כמה דברים שאני יודע מהאבא כיצד היה נוהג להכריע, בהם גם הנושא של חשבון השמות כדי לדעת לגבי שידוך אם הוא הגון או לא. שאלתי את הרבי אם הוא רוצה שאגלה לו את הסוד, כי הרי הוא יושב על כסא אביו ומענתה ישאלו אותו את אותן שאלות. הוא לא השיב לי תשובה חד משמעית, ורק אמר לי שבשלב זה הוא לא רוצה להיכנס לעניין הזה של חשבונות וסגולות, אבל באמת גם בהמשך הוא לא ביקש ממני לגלות לו את החשבון הזה.

אגב, הגאונות שלו היתה מופלאה. דרכו היתה לשבת ב'טיש' סעודה שלישית, והוא היה מבקש ממישהו מהקהל 'פסוק לי פסוקך', תגיד פסוק מפרשת השבוע, אותו אחד היה בוחר פסוק באופן רנדומלי,

האזינו לתוכנית 'הפותח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

31 077-2222-666 שלוחה

עשרות זוגות עיניים ננעצו בו, בילד הנרגש. 50 המתפללים, שיחד עברו עליהם כבר כ- 1500 שנות חיים וניסיון רב, זעקו כאיש אחד ובלב אחד: "אשר בחר.. אשר בחר.."

נער ה'בר מצוה' שצריך להתמודד עם 50 מתפללים

מאת: יהושע לייבזון

זה קרה לפני כמה שנים. ותשאלו מה נזכרתי עכשיו. אז ככה, העורך היקר של 'לקראת שבת' הזכיר לי שבתוכנית הלימוד והמבחנים של דרשו במשנה ברורה ה'דף היומי בהלכה' לומדים עכשיו בהלכות קריאת התורה. והסיפור שלנו קשור ישירות בדיוק לנושא הזה. הסיפור שלנו מתחיל ביום שני רגיל של יום חול. מוציאים ספר תורה ומתכננים את העליות.

הנער שבאותו יום מלאו לו 13, נראה היה כמי שהכין את עצמו לקראת היום הגדול.

ואז הגענו ל'שלישי' הגבאי הקריא בקול חגיגי... יעמוד חתן הבר מצוה... בפנים סמוקות וברגליים כושלות הוא התייצב על יד הבימה. אביו לצדו, מחזיק את הטלית שלא תיפול מעל כתפי העלם הצעיר, שזו לו הפעם הראשונה בה הוא עולה לתורה.

"ברכו את ה' המבורך", נרעד קולו, וכולם עונים אחריו בהתלהבות מיודעינו מתרגש מאוד, קולו רועד קימעא והוא מתחיל לומר את הברכות ששינן היטב כדי שלא לטעות חלילה. הקהל דומם, מאזין ומתרגש יחד עם עלם החמודות הזה, שמתוך ההתרגשות הגדולה התבלבל ופצח בברכת 'אשר נתן לנו תורת אמת' במקום 'אשר בחר בנו מכל העמים'... עשרות זוגות עיניים ננעצו בו, בילד הנרגש. 50 המתפללים, (שיחד עברו עליהם כבר כ- 1500 שנות חיים וניסיון רב בעליות לתורה) זעקו כאיש אחד ובלב אחד: "אשר בחר.. אשר בחר..". מנסים לעזור לו לברך את הברכה הנכונה.

אל דאגה, הנער תיקן את עצמו מיד (ומרום פחד, נתקע והתבלבל עוד 5 פעמים כמעט בכל מילה בברכות)

אז מה מרגיש נער זה?

בעוד עשרים שנה, כשהנער הזה ייזכר בבר המצווה שלו, הוא לא יזכור את האוכל שהיה על השולחנות, גם לא מי ומי היו האורחים, אולי הוא יצליח לשחזר בזיכרונו חלק מהמתנות שקיבל באותו יום, אבל דבר אחד הוא בטוח לא ישכח: את הרגע הנוראי הזה, שבו הוא עמד על יד הבימה, וטעה בברכות. הוא לעולם לא ישכח את היום הגדול, לעולם לא ישכח את הגערה והתיקונים, והוא בסך הכל נער ביום חגיגי. התגובה הזאת של הקהל לא תמוש מזיכרונו לעולמים, והיא לבטח תישאר כצלקת אדומה ומכוערת בנפשו הרכה. בלי לשים לב, בלי לחשוב על מעשיהם, גרמו לו המתפללים לטראומה שתלווה אותו עוד שנים רבות.

אבל בוא נחשוב ביחד למה בכלל הרגישו כולם צורך לתקן אותו?

הרי אבא של הנער עומד לצדו ומסייע לו, הבעל קורא נמצא שם,

הגבאי גם הוא עומד על המשמר ודואג שלא יתרחשו טעויות.

אז למה 50 מתפללים חייבים פתאום עכשיו באינסטינקט 'לעזור', וכך מתנפלים עליו כולם, למרות שברור הדבר שגם אם הם יישארו דוממים, הטעות תתוקן בלי עזרתם הנדיבה.

לאחר התפילה שוחחתי עם הגבאי על העניין, והוא אמר לי דבר מדהים: בתור גבאי של בית מדרש, אני יודע שכ-30% מהמתפללים אין לי מה לנסות לשלוח אותם לעמוד, כי אין סיכוי שהם יישאו בתור ש"ץ. "לאחר בירור עדין שעשיתי פה ושם אצל קבוצה זו, הגעתי למסקנה שרובם ככולם, הם כאלו שחוו הערות פוגעות או ביקורות לאחר שהם שימשו כש"ץ בתור בחורים, ולכן הם החליטו לעזוב את ה'מקצוע' לטובת אחרים.

יש לציין שבדרך"כ המעוררים מתכוונים לטובה, אבל הם לא חושבים על מה שיגרום המשפט הקצר שהם מטיחים בש"ץ הצעיר, ולפעמים גם במבוגר.

המסקנה שלנו מהסיפור הזה היא שננסה להרגיל את עצמנו שלא להעיר הערות באופן ספונטני, שלא לתקן אחרים בלי שחשבנו על כך קודם לכן. רק אחרי שבדקנו, חכנו בדעתנו ומצאנו את הדרך הטובה ביותר להעיר מבלי לפגוע בזולת, רק אז נעיר ונתקן את הטעון תיקון, במאור פנים, בחביבות ובעיקר עם הרבה הרבה רגישות.

לתגובות leib1964@gmail.com

בטיסתי מניו יורק לפלורידה, ישבתי ליד הרב פסח קראהן, עצמתי את עיניי, מהרהר על הימים הבאים ואיך ייראה המצב בפלורידה, גם עכשיו די קשה ולא קל להתרוצץ מחוץ לבית. כך ישבתי כמה דקות, עורך חשבון נפש עם עצמי, עבר שם דייל וראה אותי כך. הוא פנה אל הרב קראהן ושואל: "מה עושה הרב שלצדך? האם הכול בסדר?"

רבה של מגדל העמק, הגאון הרב יצחק דוד גרוסמן שליט"א, על ההפתעה בטיסה

"וּכְפָר הַכֶּהֵן עַל הַנֶּפֶשׁ הַשְּׂגֵגָת" (במדבר ט"ו, כ"ח)

זיכני ה' יתברך בשליחות מיוחדת: להחזיק מוסדות ללימוד תורה של ילדי ישראל. מתוקף תפקידי אני מוכרח לצאת למדינות הים מפעם לפעם, להביא את בשורת המוסדות לפני אחינו שבגולה, ולהחיש צורי ומזור משם לכאן.

בטיסתי מניו יורק לפלורידה, ישבתי ליד הרב פסח קראהן, מחבר ספרים ומרצה יהדות מוערך. עייף הייתי מכל התלאה שידעתי בימים האחרונים. לא תמיד מתבצעים הדברים כפי הציפיות - חרף העובדה כי מדובר בהצלחת נפשות.

עצמתי את עיניי, מהרהר על הימים הבאים ואיך ייראה המצב בפלורידה, גם עכשיו די קשה ולא קל להתרוצץ מחוץ לבית. זמזמתי לעצמי בעצימת עיניים את שירו של הרבי מסקולען, על הפסוק בתהילים (קיט, נא): "זדים הליצוני עד מאוד, מתורתך לא נטיתי".

כך ישבתי כמה דקות, עורך חשבון נפש עם עצמי, עבר שם דייל וראה אותי כך. הוא פנה אל הרב קראהן ושואל: "מה עושה הרב שלצדך? האם הכול בסדר?", והרב קראהן סיפר לו כי אני הרב של הצעירים מישראל, מקרב צעירים לקדוש-ברוך-הוא ואומר להם מה זה יהודי.

הדייל נאחז התרגשות: "גם אני יהודי!", ואז השפיל מבטו והוסיף: "הוריי אמרו לי שאני יהודי, אבל אין לי כל מושג מה זה אומר לגביי". פתחתי את עיניי, והוא פנה אלי ואמר: "אולי יכול הרב להגיד לי מה אני יכול לעשות כדי שארגיש שאני יהודי?"

חשבתי לעצמי: איך מלמדים עכשיו אדם צעיר את כל התורה על רגל אחת? פניתי אליו ואמרתי: "אתה רואה שהזמנו מנות אוכל ספיישל כשר? אם תזמין את זה, תוכל להרגיש שאתה יהודי".

"מה?", התפלא הדייל, "חשבתי שזה אוכל צמחוני, ולא העליתי בדעתי כי יש לזה כל קשר ליהדות". ואז שאל את השאלה המתבקשת: "מה זה ספיישל כשר?"

"חברת 'פורד' מייצרת משאיות ומכוניות", פניתי אליו, "משאיות ה'טרוק' נוסעות על דלק דיזל, לעומת המכוניות הנוסעות על בנזין. מה יקרה אם תיכנס עם המכונית המפוארת שלך לתחנת דלק, ותראה שמשאית פורד עומדת בתור לקבלת דיזל, הזול פי כמה

מבנזין, ותרצה גם אתה למלא דיזל במכונית שלך? הרי זו אותה חברה! למה שלא תשים דיזל?"
"מה הרב מדבר? אם אשים דיזל, הכול ייסתם. המכונית לא תעבוד", הזדעק הדייל.

"למה?", המשכתי להקשות, "והרי זו אותה חברה! אין זאת אלא שהחלק המכני של המשאית כבד יותר ויכול לסבול דיזל, אף שאינו מזוקק ונקי, לעומת המכונית הרגילה שמנועה עדין. אם נכניס לתוכה דיזל, ייסתמו פתחיה. חייבים דלק נקי שיוכל לעבור אל המנוע ולהפעילו".

הוא עדיין לא הבין את הקשר ולמה ירמזו מילותי. אמרתי לו: "ריבנו של עולם ברא הכול, יהודים וגויים. לגויים יש תפקיד ועבודה כדי שהעולם יתקיים - לבנות ולהתגדל, הכול לפי החשבון של הקב"ה. המכשור הפנימי שלהם חומרני וגס. הם יכולים להשתמש בדיזל, בבשר טריפה, לא מזוקק. העיקר שהמשאית נוסעת.

"לעומתם, ליהודי יש נשמה, חלק אלוה-ממעל, עדינה ואצילית. הנשמה שבמוחי, כמו שאומרים בכל בוקר. תפקידו הוא להתחבר עם הבורא, ללמוד את חוכמת התורה ולקיים את מצוותיו, ולשם כך הוא חייב אוכל מזוקק, כשר. אם יכניס אוכל טרף, זה ייסתם".

בנו, ראש ישיבתנו 'אהבת אהרן', הגאון רבי בצלאל אדלשטיין שליט"א, סיפר לי שמאז ומעולם, מאז שהוא זוכר את עצמו כילד קטן מאוד, אף כאשר היה נזקק רבינו לקרוא מאמר או ידיעה עבור צרכי הרבים אותם ניהל, הוא עשה זאת בעמידה, בלי קביעות, כעושה את הדבר מתוך אילוץ...

דמעות אחר מיטתו של ראשון למוסרי התורה

הרב ישראל ליוש

חג מתן תורה... היכלי הישיבות מלאים צורבים ולומדים, מפה לפה. הקב"ה שוב מתגלה בענן כבודו ונגלה אל בניו לומדי התורה בערפלי טוהר בבתי המדרשות. בברקים ובקול תורה, בדברות קודש ובלהבות אש, יושבים בניו ועוסקים בחמדת עולם ובמשוש ליבם, ומקבלים שוב באהבה את תורת ה' יקרה מפנינים, מתוקה מדבש ונופת צופים...

ועתה, אחרי שקבלנו את התורה, הגיעו ימי המסירה! כעת התורה צריכה להימסר מרב לתלמיד, מאיש לרעהו, מדור לדור. כך התורה נלמדת, במסירה, בחברותא. אדם לומד מחברו ומלמד את ידיו, הרב מוסר את תורתו לתלמידיו...

ובראשית ימי המסירה, בתוך ג' ימים, נגזר מוסר התורה הגדול בעולם, נשבה ההוגה בתורה הענק בתבל, תמו מאה שנות עמל ויגיעה, הוראה ומסירה... מאה שנים מיום ליום, מעת לעת... מיזמו הראשון ינק תורה בבית אביו הגדול בעל ה'הוד צבי' זצ"ל, ובראשית ימי בחוריו ספג תורה בהיכל רבותיו, ראשי ישיבת פוניבז', וכבר בימי עלומיו החל למסור את תורתו שנלמדה בשקיקה מרבותיו, לצעירי התלמידים בישיבה... ומאז לא פסקה המסירה, יום אחר יום, שיעורים... שיחות... ועדים... עד יומו האחרון ממש...

ראשון למוסרי התורה בדורנו, מרנא רבי גרשון זי"ע, מסר את נפשו למען מסירת התורה. כל סדר יומו התנהל סביב מסירת השיעורים. מועדי האירועים, ההתייעצויות, ואפילו ההתכנסויות של מועצת גדולי התורה נקבעו לפי מועדי השיעורים. שום דבר לא קדם למסירת שיעור או שיחה. לא היה בעולם דבר חשוב יותר מהעיסוק במה שהוא ראה כתפקידו המרכזי בעולם, למסור ולהורות תורה... כשנעייין בשיחותיו ובדברות קדשו, אולי נבין מעט את דרכו בקודש ואת מסירות הנפש הפלאית הזו... הברית התיכון שעובר בין כל שיחות הקודש, הוא מידות, מידות ומידות וזיכוי הרבים... הוא הרבה לחנך אותנו שאף אם התורה נלמדת בהתמדה גדולה, אם היא באה ללא מידות וללא מחשבה על השני, לית בה מיד.

ערך 'זיכוי הרבים' היה עבורו ערך עליון, ראשון במעלה, כי גם בתורתו הוא חשב קודם כל על זולתו, לכן הוא מסר את נפשו למסור תורה, כי הוא לא למד תורה לבד, הוא לא השאיר את כוחותיו וידיעותיו

לעצמו, הוא העניק משלו לתלמידיו ולשומעי לקחו, כי הוא חי עבור השני, גם בתורתו... ואם אלו ערכיו, לא פלא שהוא מסר את נפשו, כפשוטו, על מסירת התורה...

בני ביתו ספרו לי לא אחת שכל נושא הבריאות שלו נע סביב השיעורים, האם אוכל למסור שיעורים? אם אאמץ את עצמי כעת זה יבוא על חשבון השיעור של מחר? אלו היו מערכות השיקולים של ראש וראשון למוסרי התורה...

בנו, ראש ישיבתנו 'אהבת אהרן', הגאון רבי בצלאל אדלשטיין שליט"א, לרפוא"ש, סיפר לי שמאז ומעולם, מאז שהוא זוכר את עצמו כילד קטן מאוד, הוא לא קרא עיתון כשהוא יושב, רק בעמידה, בצורה ארעית לגמרי, אף כאשר היה נזקק לקרוא מאמר או ידיעה עבור צרכי הרבים אותם ניהל, הוא עשה זאת בעמידה, בלי קביעות, כעושה את הדבר מתוך אילוץ...

גבורות הנפש של מרן זי"ע, בלתי נתפסות! כאשר חלה הדרדרות במצב בריאותו של בנו יקירו הג"ר בצלאל שליט"א הוא דרש בשלומו וביקש לבוא לבקרו. בני ביתו שחששו שיראה אותו במצבו, התחמקו בתירוצים טכניים ומנעו את הביקור. למחרת, חזר מרן זי"ע על בקשתו לבקר את ר' בצלאל, ושוב חמקו ממילוי הבקשה,

עליתי לתורה, התרגשתי וכמוכן נתקעתי באמצע... לא הצלחתי לומר את הברכות. אבא ז"ל ניסה להרגיע אותי, "תנשום עמוק", הוא אמר לי

הרב אהרן מרגלית מחבר הספר 'אתהלך', מדבר על הצורך להיזהר מפגיעה בעולים לתורה ובשליחי הציבור הניגשים לעמוד ומשתף אותנו בסיפור טראומתי מעברו הרחוק

ברק, ומספרת לי שהנכד שלה עולה לתורה בעוד שבועות אחדים. הוא רוצה לומר את ההפטרה כמנהג המקום בבית הכנסת בו הוא מתפלל, אבל יש בעיה: הוא מגמגם. "הילד כמוכן ניסה ללכת לכל מיני טיפולים ומטפלים, אבל זה לא עזר. הסבתא ושואלת אם יש לי טיפ קטן לנכד שלה שיוכל לעזור לו עם הגמגום. הנכד אמר שהוא מוכן לנסות, הוא מאמין שהוא יצליח את הברכות, גם ההפטרה עצמה נראית לי כמושה שהוא מסוגל להתמודד אתו כי יש מנגינה מסודרת וזה הולך לו בקלות. הבעיה היא עם הברכות שאחרי ההפטרה, שם הוא חושש להיכשל. "נתתי לה את ההצעות שנתתי. אמרתי לה שצריך לתת לבחור אפשרות להחליט אם הוא רוצה לעלות למפטיר ולאפשר לו לוותר על זה אם הוא כל כך חרד מכך. הרי אם אנשים ידברו על הגמגום שלו, ויעירו לו, ויעזרו לו או יגלו סימנים של חוסר סבלנות, הטרואמה יכולה ללוות אותו לאורך שנים. "הצעת ג' גם שיאמר את הברכות בשקט, הוא לא חייב לצעוק בקול גדול, אם הוא יאמר אותם בטון שקט יותר, הסיכוי לטעות קטן יותר, וגם אם הוא כן המבוכה אינה גדולה כל כך. הצעתי גם שהאבא יעמוד לידו ויפזם לו את הברכות והמנגינה. "בכל מקרה רואים מזה עד כמה זה עלול להיות קשה, לעלות לתורה. יש אנשים שלא מצליחים להבין את הקושי. הם עושים את זה בלי שום בעיה ואף לא פעם לא הרגישו חוסר ביטחון כבאלו מצבים, אבל הם צריכים לדעת שיש אנשים שאצלם זה שונה. יש

כשאנו קוראים בפרשת השבוע על דיבורים מיותרים של המרגלים והתוצאות החמורות, ובמקביל בימים אלו הלימודים במסלולי 'דף היומי בהלכה' ב'דרשו' הם בהלכות קריאת התורה, נזכרתי בשיחה מיוחדת ובסיפור מדהים שסיפר לנו הרב אהרן מרגלית. הדברים פורסמו כבר ע"י בעבר, אבל לאלה שלא קראו, זו הזדמנות וגם מי שכבר קרא כדאי לקרוא שוב ולהיזכר.

מי היה מאמין: הרב אהרן מרגלית, המרצה שהרצאותיו הפכו לשם דבר בעולם היהודי, אלפי אנשים נשבו בקסמו, בסגנון דיבורו השוטף והנובע כמעין המתגבר, בעושר הלשוני שהוא מביא איתו לכל מקום, וברעיונות הנפלאים שהוא מעביר בהרצאותיו בדרכים מרתקות, בהומור מתובל ברגש יהודי חם, דווקא הוא זה שסבל בצעירותו מגמגום כבד, שלא אפשר לו אפילו לנהל שיחה שגרתית בלי חשש.

לא תמיד היה הרב אהרן מרגלית מרצה דגול. מי שקרא מעט את ספרו 'אתהלך' או שנחשף לסיפורו בדרך אחרת, יודע שהרב מרגלית סבל בצעירותו מגמגום כבד, שלא אפשר לו אפילו לנהל שיחה שגרתית בלי חשש. ומה קרה כשהוא נאלץ לעלות לתורה, ולברך את ברכות התורה בפני קהל המתפללים בבית הכנסת הגדול של מושב תפרח? זה היה נורא! פשוט טרגדיה! אבל על זה נדבר בהמשך.

"זה מאוד חשוב שהציבור יבין את הקשיים, שלפעמים הם לגמרי לא פשוטים, של נער בר מצווה, שעולה לתורה בפעם הראשונה בחייו", אומר הרב אהרן מרגלית. "הדברים אמורים אפילו במקרה שהנער עולה לעליה רגילה. על אחת כמה וכמה נכונים הדברים כשהוא עולה למפטיר וצריך לקרוא את הברכות הארוכות, ועל מקומות שבהם נוהגים שנער בר המצווה קורא את ההפטרה כולה אני כבר לא מדבר..."

"חשבו רגע על אותו נער בר מצווה שעולה לתורה. כמה שבועות וחודשים הוא כבר מתכוון לרגע הזה. כמה הוא לחוץ וחושש להיכשל, לטעות להתבלבל. כמה לילות טרופים הוא העביר בתהיה איך זה יהיה ועד כמה הוא יצליח.

"חשוב לדעת לא להעיר, לא לקפוץ ולתקן את הנער כשיש לידו אבא וגבאי שידאגו לכך. וחשוב לא פחות להחמיא ולפרגן לאחר מעשה, לשבח אותו על הצורה בה אמר את הברכות, גם אם פה ושם היה כשל נקודתי".

הרב מרגלית מספר לנו סיפור טרי, שאירע שעה קלה לפני השיחה שקיימנו אתו. "ממש הערב, לפני כשעה, התקשרה אלי סבתא מבני

היה חוק ולא יעבור ביישוב תפרח בו התגוררנו, והבנתי שאין מנוס. התכוננתי זמן רב מראש, והייתי פשוט מבועת מהרעיון שאצטרך לעשות זאת.

"בסופו של דבר התברר שהחשש שלי היה בחלקו לשווא, כי השבת שלפני בר המצווה שלי היתה 'שבת חזון', ומנהג המקום היה שהרב, ורק הרב עולה למפטיר בשבת זו. נשמתי לרווחה, אבל הבעיה לא נעלמה לחלוטין, עדיין הייתי צריך לעלות לתורה בשבת שאחרי בר המצווה, 'שבת נחמו'.

"עליתי לתורה, התרגשתי וכמוכן נתקעתי באמצע... לא הצלחתי לומר את הברכות. אבא ז"ל ניסה להרגיע אותי, "תנשום עמוק", הוא אמר לי, "תתחיל מהתחלה לאט לאט". עמדתי שם, מאוד מאוד נכלם, מנסה לחלץ את עצמי ולא מצליח להוציא הגה מהפה. "ובעודי מנסה לאזור את הכח והאומץ לומר את הברכות, מישהו צועק מהירכתיים של בית הכנסת, "שים שתי אצבעות בפה, יהיה לך יותר קל". התבלבלתי לגמרי. לא הבנתי מה הוא רוצה ממני, ובעודי מנסה להבין את משמעות הדברים מישהו אחר צועק מהצד האחר של בית הכנסת: "מה פתאום, זה לא יעזור כלום, תסתום את האף עם שתי אצבעות, ככה יהיה לך יותר קל".

"אבא אמר לי "אל תענה לאף אחד, תנשום עמוק עמוק", ותתחיל שוב מהתחלה לאט לאט לאט. אם לפני כן לא הצלחתי להוציא הגה מהפה, עכשיו כבר לא יכולתי אפילו לנשום עמוק, או לנשום בכלל. אני לא יודע כמה זמן זה לקח כל הסיפור הזה, אולי דקה אולי פחות אולי יותר. אבל בשבילי כל שניה נראתה כמו נצח. הילדים עומדים שם עם שקיות הנייר החומות כדי לזרוק עלי אחרי שאסיים את הברכות, הקהל נע בחוסר סבלנות ואני לא רואה את האור בקצה המנהרה.

"פתאום אני מוצא את עצמי מדדה במהירות על הקביים שלי, ונמלט מבית הכנסת. אבא היה בהלם, ברגע הראשון הוא לא ידע מה לעשות, אבל עד מהרה החל לרוץ אחרי.. אני מועיד את פני אל השירותים, אבא רודף אחרי מנסה לדחוף רגל בין הדלת למשקוף כדי למנוע ממני את סגירת הדלת, אבל הוא איחר בשניה. סגרת את הדלת ונעלתי אותה. בכיתי משך שעה ארוכה, ואבא בחוץ מדבר על ליבי שאצא. רק אחרי שהוא הבטיח לי שאחרון המתפללים כבר הלך הביתה הסכמתי לצאת וכשהגעתי הביתה מיהרתי להסתגר בשירותים בבית, לא נטלתי ידיים לסעודה ולא ישבתי עם האורחים שהגיעו ממרחקים במיוחד לכבוד שבת הבר המצווה שלי.

"רק אחרי כשעתיים, לקראת ברכת המזון, יצאתי מהשירותים, שטפתי פנים והתיישבתי ליד השולחן בפנים נפולות. הסיפור נגמר, האנשים הללו שכחו שתי דקות אחר כך את מה שהיה, אבל אני, אני לקחתי איתי את הטראומה הזאת. היא ליזוהה אותי המון שנים. "אם היו מצליחים לשתוק עוד טיפה, אני מאמין שהייתי מצליח לומר את הברכות. הם היו יכולים למצוא משהו יותר יצירתי כדי לעודד אותי, אבל הם לא חשבו שיש פה ילד שכל אמירה כזאת יכולה להוריד אותו יותר, ולפגוע בנפשו פגיעה קשה מאוד".

לסיום, מה המסר שאתה רוצה להעביר לציבור בסיפור הזה, או יותר

אנשים שבאים עם חוסר ביטחון, מתבלבלים, מתרגשים, לוקחים ללב כל הערה וסוחבים אותה אתם לאורך זמן. זה נכון גם במבוגרים, וזה נכון שבעתיים בקרב נערים צעירים.

"לפני שנים אחדות שוחחתי עם בחור כבן 17, תושב רחובות, שהגיע לביתי לדבר איתי בימי בין הזמנים. הוא סיפר לי שבהיותו נער צעיר מיד אחרי הבר מצווה, המשגיח בחיידר שלח אותו להיות החזן, הוא לא כל כך רצה אבל המשגיח שכנע אותו מאוד והוא נעתר. הניסיון לא עלה יפה, והילדים האחרים לעגו לו והשאירו לו משקע כבד מאוד. מאד הוא לא ניגש יותר לעמוד.

"אני מצדי דיברתי על לבו שיארגן לעצמו חוויה מתקנת. שייגש שוב לעמוד ויראה שזה לא כזה נורא. עדיף בגיל 17 מאשר בגיל 40. הוא הלך לבית כנסת קטן וצדדי, עם מספר מתפללים מצומצם, וניגש לעמוד. אחרי התפילה הוא מרים אלי טלפון ובקול נכאים הוא מספר לי שהכל היה בסדר גמור, אבל אבא שלו שבמקרה התפלל באותו מניין, לא אמר לו כלום אחרי התפילה, וזה מאוד מצדיק לו למה אבא שלו לא החמיא לו, למרות שהוא ידע שהילד מסרב לגשת לעמוד כבר שנים בגלל החשש מתגובת המתפללים.

"אמרת לי, אם אבא שלך לא מחמיא לך, תסחוט ממנו מחמאה. גש אליו בערב ותשאל אותו איך היה... לא ידעתי איזה עוול אני עושה לאותו בחור, כי לא האמנתי עד כמה יכול האבא להיות אטום לרחשי לבו של הילד. בשעת לילה מאוחרת הוא מקיש על דלת ביתי ללא תיאום מראש, במקרה הייתי בבית. הוא נכנס פנימה ופרץ בבכי. הוא אומר לי ר' אהרן לא תאמין מה קרה לי, עשיתי כעצתך, ושאלתי את אבא שלי אם היה בסדר, הוא אמר לי "כן, אבל התפללת מדי מהר". הילד נפגע עד עמקי נשמתו, ומאז כבר עברו כמה וכמה שנים, והוא לא מעז להתקרב לעמוד התפילה. אני בספק אם הוא יוכל להתפלל בשנת האבל על אבא שלו אחרי המאה ועשרים שלו...

"את האבא נשאייר רגע בצד, זה לא הנושא שלנו. בואו נראה מה אנחנו יכולים ללמוד מהסיפור הזה. מילה טובה! מחמאה! זה כל מה שהבחור הצעיר הזה צריך כדי שהוא יקבל ביטחון וידע שהוא מסוגל לגשת לעמוד. תראו כמה חשובה מילת פרגון, הקהל לא יודע כמה המעיים של הבחור הזה התהפכו לפני שהוא עשה את זה. וגם אם זה בא לו בקלות, מה רע במחמאה? מישהו פעם הפסיד מכך שהוא החמיא לזולתו? להתרגל לפרגן ולהחמיא זה חשוב גם לאדם המחמיא ולא רק לאנשים שזוכים לקבל את המחמאות. צריך לזכור שאלו ספיקות של דאורייתא ולפעמים זה יותר מספק. מדובר פה על שפיכות דמים של ממש בחלק מהמקרים. למה לא להחמיא? הרי מקובל בידינו שחזקה על מחמאה שאינה שבה ריקם. אף אחד לא נעלב ממחמאה!".

את הסיפור מסיים ר' אהרן בזווית מאוד מאוד אישית, בה הוא מספר את סיפורו שלו, כילד שסבל מגמגום קשה, ונאלץ לעלות לתורה בשבת שאחרי בר המצווה שלו. סיפור שהסתיים בצורה מאוד עצובה.

"הרבה מאוד זמן לפני הבר מצווה שלי, כבר פחדתי מאוד מהיום שבו אצטרך לעלות לתורה בבית הכנסת, ולומר את ההפטרה. זה

נכון בצרור הסיפורים שסיפרת לנו?

"המסר מאוד ברור: תהיה רגיש! תחשוב על השני! לך זה קל לגשת לעמוד או לעלות לתורה, אבל לא לכל אחד זה קל. גם אם שליח הציבור, אינו מתפלל באופן המושלם ביותר, אל תמהר להעיר ולבקר. אל תהיה כמו זבוב שתמיד מתנחל על פח האשפה. אל תחפש תמיד איפה למתוח ביקורת ואיפה להעיר הערות שעלולות לפגוע.

"ויש לי גם מסר לשליח הציבור שהעירו לו, ולא משנה בן כמה הוא,

אם הוא בן ששים ושבעים או שהוא נער צעיר בן 13 וחצי: תדעו לכם שכל העולם כולו לא שווה אפילו אנחה אחת, כך אומר השרף מקוצק. העירו לך? פגעו בך? אל תקים על זה אוהל, ואל תיפול פה. אם תשקע פה לא יהיה לך כח לצאת. קום, תנער מעצמך את הביקורת או ההערה הפוגענית, תפנים שאנשים שמתרגלים להעיר תמיד ימצאו למי להעיר, לך הלאה בלי לחשוב עליהם בכלל, ותמנע מעצמך הרבה מאוד כאב לב ומחשבות טורדניות.

(מתוך עלון 'שים שלום')

המשך מעמוד 2 | מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זיע"א

כבוד הבריות, וכל אמרותיו ושיחותיו מביעים את חובת ההנהגה במידות טובות וישרות. זוהי דוגמא קלאסית של "פיו וליבו שוין", נאה ודרש ונאה מקיים!

נסיים בדבריו המלהיבים של ה'תנא דבי אליהו' (פרשה כו): "כך אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, בניי, כלום חסרת דבר שאני מבקשכם, ומה אני מבקש מכם? אלא שתהיו אוהבין זה את זה, ותהיו מכבדין זה את זה, ותהיו יראין זה מזה".

הקדוש ברוך הוא כל כך הרבה מטיב לנו, מאיר לנו פנים בכל צעד ושעל, מחיה אותנו ומקיים אותנו, וכל אשר יש לנו משלו הוא ומרצונו ואהבתו נתן לנו. מה הוא בסך הכל מבקש מאיתנו? מה הוא בסך הכל רוצה שנחזיר לו? "איני מבקש אלא כדי שתהיו אוהבין זה את זה, ותהיו מכבדין זה את זה".

הבה נשים את הדברים על ליבנו, נאמצם ונסגלם לאורח חיים.

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

ממיטתו כמו בחור צעיר ניגש לדלת, ואמר לדופק: "איני חש היום כל כך בטוב, אשמח אם תוכלו לשוב במועד מאוחר יותר", וחזר למיטה. כך חזר על עצמו המקרה כמה וכמה פעמים.

לא יכולתי להתאפק, הרהבתי עוז ושאלתי את רבי גרשון: "מדוע ראש הישיבה צריך להטריח את עצמו בכל רגע לקום מהמיטה? הרי לפתוח את הדלת ולומר לדופקים כי הרב לא חש בטוב, ושלא מתקיימת היום קבלת קהל, יכול גם אני לעשות?".

השיב לו רבי גרשון תשובה מפליאה ביותר: "יש בחור מבוגר שביקש לדבר איתי היום, וסיכמנו שיבוא לכאן היום בשעות בצהריים. אני חושב שתהיה לו הרגשה הרבה יותר טובה, אם הוא ידפוק בדלת ואני זה שאפתח לו בעצמי... זה יכבד אותנו, זה יראה לו כי התכוננתי לבואו...". שנינו בתוספתא יבמות (סוף פרק ח): "נאים הדברים כשהן יוצאים מפי עושיהן". מעשה זה הוא בבחינת "הוא היה אומר".

הלוא רבי גרשון הוא המעורר הגדול בדורנו על הזהירות הנדרשת

המשך מעמוד 10 | הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל

כאשר אדמו"ר מסוים מפזר קללות, ואילו משנהו מחלק ברכות, אין כל שאלה למי הולכים. בודאי פונים הכל לרבי'ה המאחל ברכות! והנה יש לנו שני פסוקים. בראשון נאמר: "ארור הגבר אשר יבטח באדם" (ירמיהו יז, ה) ובשני נאמר: "ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו" (שם פסוק ז). אם כן ברור ומחווה, כי עלינו לפסוח על הדרך המובילה לקללות, ולנהוג על פי הפסוק שבו מובטחות הברכות.

(מתוך "יחי ראובן")

מלמד משניות, התעניין ושאל, ומכך קבלת סך הכל אלף ארבע מאות פרנק. כל זה בזכות ההקפדה על זמן קריאת שמע של המגן אברהם".

זה מעשה אחד ממיליון, שמתורה ומקיום מצוות לא מפסידים. "נאמן הוא בעל מלאכתך לשלם לך שכר פעלתך".

שמעתי רעיון עצום השווה מיליארדים!

האזינו לתוכנית 'הפותח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

שבת, ובשעה תשע והוא עודנו בחיפה היה מפסיק את העבודה, נכנס לאיזה כולל ולומד עד הצהרים, ורק אח"כ מסיים את עבודתו וחוזר. לאחר שהודפסו הספרים הם הובאו לביתו של ר' חיים זצ"ל שהיה לו אז מחסן מתאים לכך, וכשהגיעו הספרים נעמדו שורה של צעירים מהמשאית לאורך כל המדרגות עד למחסן והעבירו את החבילות מיד ליד. והנה הוא רואה שרבינו הגדול נעמד בין הצעירים בשורה ומקבל חבילות ומעביר הלאה, הוא ניסה להניא אותו שאין זה לפי כבודו, אבל רבינו בכזאת פשטות אומר לו 'אבל אני צריך לעזור להם', ולא היה שייך למנוע ממנו, עד שבעצת חכם אחד אמר לר' חיים שהרב רק מפריע את מהירות ההובלה, כי הוא מעביר מידי לאט, כששמע כן אמר - 'נו, אם אני מפריע אז אני אזוז מכאן', כך היה חי בענווה פשוטה כזו.

סיפורים לאין סוף מתגלגלים סביבו בעניינים רבים, ומהכל עלינו ללמוד, אבל בעיקר צריך לזכור מה היתה הדמות של ר' חיים זצ"ל, למד ולמד ולמד, ולא הפסיק ללמוד כל ימי חייו, זה היה עיקר העיקרים בכל ימי חייו. כשהגיע אליו אברך כולל וביקש ברכה שיקבל משרה תורנית, היה אומר לו, למה לך משרה, אני כבר שבעים שנה אברך כולל, כך היה חי, כך הרגיש, לא היה לו שום משרה, שום דבר רשמי, רק ישב ולמד, וזה היה כל תענוגו עלי אדמות. כדי לקנות את הלימוד כקנין נפש צריך שיהיה לאדם מוח, מה זה המוח שצריך להיות לאדם, אומרת הברייתא באבות שהתורה נקנית במ"ח דברים. ר' חיים זצ"ל היו לו כל הקנייני תורה שמנו חז"ל, לב טוב, ענוה, וכו' אבל עיקר העיקרים היתה יגיעת התורה בחשקת הלימוד, וזה היסוד והעיקר שעלינו להתחזק.

(מתוך דברי הספד, המופיע בספר 'אריד בשיחי')

דוקא הב"י לקבוע הלכה לדורות, משום שבענווה הוא היה גדול מכולם.

אצל רבינו זצוק"ל ראו דבר נדיר, כל כלל ישראל מכל העדות נהרו אחריו ובקשו ברכותיו, וההשפעה שלו היתה פרוסה על כל ישראל, אין ספק כי בין הסיבות שזכה לכך היא הענווה המוחלטת שהיתה לו, מעולם לא הרגיש שהוא מיוחד יותר מאחרים, אלא הוא עושה מה שהוא צריך לעשות, ואחרים עושים כל אחד מה שיכול וצריך לעשות, מאמר חז"ל [אבות ב, ח] 'אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לך נוצרת' היה נר לרגליו.

מספר הרה"ח ר' אהרן הרשלר שליט"א, שבלומדו בכולל חזו"א היה רבינו יוצא מידי פעם למקום הברזים לשתות כוס מים, ולא היו שם כסאות לישיבה, ומכיון שבברכת הנהנין לכתחילה ראוי לשבת, ואף שסמיכה כשיביה מ'מ ישיבה עדיפה, היה רבינו זצ"ל מתיישב על המדרגות הסמוכות ומברך, והיה זה מחזה נורא, רבינו, הגאון האדיר שכל רז לא אניס ליה, מתיישב על המדרגות בכזו פשטות וכדבר המובן מאליו, כדי לברך יותר בהידור.

המשאית להובלת הספרים

עוד סיפר, כי בצעירותו היה אברך שלמד בכולל, אבל מסיבות מסוימות לא רצה להתפרנס מכספי הכולל, וקנה משאית כדי לעשות הובלות של ספרי קודש בבין הסדרים ובערב, והפנו אותו לרבינו בעל ה'קהלות יעקב' שהיה זקוק למובל עבור ספריו. הסטייפלער שמח מאוד להעסיק בן תורה, והתנה עמו שבכל מקרה בשעות הסדרים לא יוביל עבורו. והיה נוסע לנמל חיפה אחרי תפילת הנץ להביא את הנייר שהגיע מחו"ל ואין בו חשש חילול

הבנות דקות של גדולי ישראל!!!

שאינן שם איסור הפסק מן הדין, אבל בכל זאת, היה זה כבר באמצע התפילה, והיה נראה כזלזול בכבודה של תפלה נעלה וגדולה כזו, של קבלת שבת.

דעתו של הרב מאד לא היתה שקטה מזה, ולא נח לבו עד שהזמין את כל הבחורים היקרים של אותו בית מדרש לאסיפה מיוחדת לאחר השבת. הוא אמר להם בפה מלא: "בחורים יקרים וקדושים! הזמנתי אתכם כאן לאספה זו, מחמת שחוששני שהצטירה בלבכם תמונה לא נכונה, מחמת הכבוד שנתתי לאותו נגיד בתפלת 'לכה דודי'... דעו לכם היטב! שאין הוא יותר חשוב מכם, חלילה, אדרבה, אתם 'סוג א'! מה היא כל חשיבותו? על מה זוכה בכבוד ויקר? על מה שנפלה בחלקו הזכות הגדולה להחזיק אתכם...

שלא תהיה לכם טעות חלילה, מחמת המראה החיצוני! כאשר לפי דעתו נצרך הוא ליותר תשומת לב וכבוד, לכן נתתי לו את צרכיו. אבל תדעו נאמנה את האמת לאמתה, שאתם חשובים לפני הרבה יותר מאותם גבירים נדיבי עם!"

(מתוך הספר 'טיב המעשיות')

כיוצא בדבר היה עם אותו גדול עצמו, כשנתבקש פעם לבוא לתפלת קבלת שבת בבית כנסת חשוב בירושלים עיר הקודש, ולשאת שם דברים.

כשהגיעו לשירת "לכה דודי", נגש אליו באמצע השירה גביר עשיר אחד, שהתארח באותה שבת בירושלים, וכששמע שהרב מתפלל באותו בית כנסת, בא לקבל את פניו. אותו גביר, כנראה אחר אל התפלה, ולא היה יכול לדבר עמו לפני התפלה, לכן נגש אליו באמצע לכה דודי [היתה לו כנראה גם שאלה דחופה, שבשלה ההין לגשת אל הרב באמצע התפלה], הרב קבלו בחום, וענה לו במספר מלים הנצרכות לשאלתו.

המראה שהתקבל לא מצא חן בעיני הרב, כאשר כל הצבור רואים את היחס שנותן לאותו נגיד, והגביר מרשה לעצמו לגשת אל הרב באמצע התפילה, ולשוחח אתו... הגם שהיה זה באמצע שירה ונגינה

"וְנִטְמָתָם בָּם:" - "אל תקרי ונטמאתם, אלא ונטמאתם" - על ידי שאוכלים מאכלות אסורות נהיה הלב מטומטם. סיפרתי לו מעשה מהרמב"ם הקשור לכשרות ולפרשתנו: אל הרמב"ם הגיעה איגרת מיהודים הפונים אליו בשאלה: הואיל והרמב"ם כתב שהאמונה בתחיית המתים היא עיקר מעיקרי היהדות, היכן היא מרומזת בתורה? אכן, יודעים הם שחז"ל הצביעו על הפסוקים האמורים על אמונה זו, אבל הם מסוגלים לפרש את הפסוקים בצורה שונה, ולכן מבקשים הוכחות נוספות. הרמב"ם לא ענה להם, והורה לרבי יהודה אבן תיבון שישב להם. וכך ענה להם התלמיד הגדול: "דעו כי על פי חוכמת הטבע המאכלים שאדם אוכל הופכים לדם. הדם מזוקק בכבד ועולה אל הלב, וממנו אל המוח, שהוא מקום השכל ובו טמונה חיות האדם. "דעו", הוסיף התלמיד, "כי הנזהר ממאכלות אסורות וטמאות ומאכלו כשר, נעשה דמו מזוקק. כתוצאה מכך יש לו לב טהור והרגשות טהורים, מוח טהור ודעות צלולות ובהירות, קדושות וטהורות. וכן להפך, ח"ו: הניזון ממאכלים אסורים, טמאים ומטמאים, הם מטמטמים את דמו הנעשה עכור, וכך לבו ומידותיו נהיים עכורים; וכשהם מגיעים אל המוח, נעשה שכלו אטום ונוטה

לדעות נפסדות, זרות וטמאות. "לפיכך", המשיך רבי יהודה אבן תיבון, "התנאים והאמוראים, חכמי המשנה והגמרא, אשר שמרו את נפשם לבל תיגעל נפשם במאכלות אסורים, האיר אור שכלם ורוח הקודש שרתה עליהם. מכוחם הבינו את הרמיזות בפסוקי התורה הקדושה ואת משמעותן, והם אלו שקבעו כי התורה מוכיחה מאותם פסוקים על אמונה בתחיית המתים". לואי שמע כל זאת והתפעל מחוכמתו של הרמב"ם ותלמידו. הוא שאל אם יוכל להיות עמי בקשר בימים הבאים. נתתי לו את כתובתי בפלורידה, אצל ידידי, רב בקהילה החרדית, איש החסד הרב גרונר. נפרדנו לשלום וחיכיתי לראות איך ייפול דבר. למחרת היום, בעודי יושב בסעודת שחרית בביתו של הרב גרונר, נשמעו דפיקות על הדלת. הרב גרונר רץ לפתוח את הדלת. הפגשתי בין השניים, ואמרתי לרב גרונר: "יש כאן יהודי שרוצה 'ספיישל כשר' גם מחוץ למטוס..." לואי התקשר בקשר אמין עם הרב גרונר, וזה הכניסו תחת כנפי השכינה וקירבו לאבינו שבשמים. (מתוך הספר 'אור השבת')

בכבוד ובעדינות. מאז אותו יום הפסיק מרן זי"ע לשאול על מצבו, הוא הבין שרוצים להסתיר ממנו, הוא גם כנראה הבין שזה לטובתו, ובגבורה עילאית לא הוסיף לשאול עליו. למרות שהיה עימו בקשר אמין, הם למדו חברותא כל יום לפני שיעורו של הג"ר בצלאל, ואין ספק שמצב בריאותו הדייר שינה מעיניו, אבל אם בני הבית החליטו שאינני צריך לדעת, אתגבר בגבורה ואדום... בשליחות הקודש שלי, בתמיכה ועזרה לבני הישיבות הק', בארגונים 'דרשו' ו'אחינו', זכיתי רבות להיענות לבקשותיו ולעזור לבחורים שהתדפקו על דלתותיו, ובכל הוראותיו בעניינים אלו, הקפיד תמיד על כבודם של הבחורים. מרגלא בפומיה לראות את טובת היחיד בתוך הרבים, בתנאי שזה לא על חשבון הרבים, אבל כבוד היחיד היה אצלו בקדמת השיקולים... כמשרת בקודש בישיבת 'אהבת אהרן' בראשות בנו הגאון רבי

בצלאל אדלשטיין שליט"א, זכיתי להיות תלמיד מרן זי"ע בח"י השנים האחרונות. תורתו ושיעוריו נמסרים בישיבה ע"י תלמידיו, מגידי השיעור בישיבתנו, ואף אני זוכה ללמוד את שיעוריו וללמדם לתלמידי... גיליתי עולם של תורה מופלא, סברות ישרות כסרגל, גאוניות בפשיטותן וטהורות באמיתותן. מידותיו המופלאות ואצילותו הטהורה זועקות מכל סברא, תירוץ או קושיא... תורה טהורה, זכה וברורה... אשרינו שזכינו לגעת בשולי גלימת הוד תורתו... אשרינו שזכינו להיטפל למוסרי תורתו... הכאב אדיר והפצע מדמם... הצער עמוק והלב מסרב להתנחם... ובכל זאת, בדבקות בקצות דרכו, נמצא ניחומים, ובהמשך מסירת תורתו כשאיפתו, נושעה ממרומים.

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק

הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח

בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

◆ האם מותר להעלות לתורה מי שאינו יודע לקרוא מתוך ספר התורה?

◆ מה צריך לעשות כשמברכים את הברכות בעלייה לתורה?

◆ האם מותר ל'בעל קורא' לדבר בין העליות?

הקריאה לעליה לתורה

נתן לנו' לאחריה. ואם טעה לפני הקריאה וברך 'אשר נתן לנו' - יברך לאחר הקריאה 'אשר בחר בנו'.

• בשעת הברכה שלפני הקריאה, יש שמסבים את פניהם לשמאל ומברכים; יש שעוצמים עיניהם, ויש שסוגרים או מכסים את ספר התורה.

• בסיום הקריאה יש לסגור את ספר התורה, ואז יברך העולה; ויש להותירו סגור עד שיעלה העולה הבא. ומנהג בני ספרד שלא לסגור את הספר אלא לכסותו.

הנהגת העולה לתורה

• העולה לתורה, ה'בעל קורא', והגבאי העומד לצדם, צריכים לעמוד בשעת הקריאה; ואף באופן שאם ינטל המְשַׁעֵן לא יפול. ואדם שהעמידה קשה עליו ללא השענות, כגון זקן או חולה, רשאי להשען; אך כל עוד הדבר אפשרי, ישען רק במידה שאם ינטל המְשַׁעֵן לא יפול. וכן יקפיד שלא להשען על הפרוכת שעל גבי הבימה, הנחשבת ל'תשמיש קדושה' מפני שמניחים עליה את ספר התורה.

• בשעת העלייה לתורה - הן בברכות והן בקריאה - יש להחזיק בעמודי ספר התורה. ויש שנוהגים להחזיק ביריעות ספר התורה, וחוצצים בין ידיהם ליריעות בטלית או דבר אחר.

• אסור לעולה לתורה להפסיק בדיבור במהלך עלייתו אפילו במילה אחת, ואף לצורך הקריאה. ולכתחילה יקפיד גם ה'בעל קורא' שלא להפסיק במהלך הקריאה, ואף בין העליות.

• אם אחד העולים לתורה נאלץ מסיבה כלשהי להפסיק באמצע עלייתו - יעלה אחר תחתיו, ולא יאמר 'פָּרְכוּ', אך יברך 'אשר בחר בנו', ויקראו מהמקום בו החלו לקרוא בעלייתו של זה שהפסיק.

• מנהג בני אשכנז לקרוא לעולה לתורה בשמו ובשם אביו:

"יעמוד פלוני בן רבי פלוני", ואין לבני אשכנז לשנות מנהגם.

• מי שנקרא לעלות לתורה חייב לעלות. ויש שהורה שבכלל זה גם מי שמבקשים ממנו לגשת ולקרוא בתורה, אלא אם כן לא התכונן לקריאה כנדרש.

• מי שקראוהו לעלות לתורה ועדיין לא בָּרַךְ ברכות התורה - יתחיל לברך את ברכות התורה בדרכו אל ספר התורה, ויאמר עד "המלמד תורה לעמו ישראל", ואז יעלה ויברך 'אשר בחר בנו'.

• בעבר היה העולה לתורה קורא בעצמו בתורה, אלא אם כן לא ידע לקרוא בעצמו, שאז קרא ה'בעל קורא' במקומו; וקדמונינו תיקנו שה'בעל קורא' יקרא את כל הקריאה.

• אין להעלות לתורה אדם שאינו יודע לקרוא מעצמו מתוך ספר התורה; ובמקרה הצורך ניתן לקוראו, ובלבד שיוודע לקרוא מתוך הספר יחד עם ה'בעל קורא'. ומנהג בני אשכנז להקל בדבר.

סדר העלייה לתורה

• העולה לתורה צריך לראות את הפסוק שבו אמורה הקריאה להתחיל, בטרם יברך. ואם טעו והראו לו פסוק אחר וברך - במקרים מסוימים עליו לברך שנית.

• העולה לתורה צריך לומר 'פָּרְכוּ' בקול רם, ואם אמרו בלחש ולא שמעוהו תשעה אנשים לכל הפחות, עליו לשוב ולאמרו.

וכן את הברכות יש לומר בקול רם, ואם אמרן בלחש לא יברך שנית.

• העולה לתורה מברך 'אשר בחר בנו' לפני הקריאה, ו'אשר

צוף התורה

מגיד המישרים הג"ר אליעזר יוטקובסקי, עם שאלות
בראי הפרשה, משולבים בעובדות ומעשים מגדולי הדורות

אבא אומנא היה גדול מהם? איך אפשר לומר דבר כזה?
כמובן שאף אחד לא ידע לענות על שאלתו של ראש הישיבה, ואז הוא
השיב עליה בעצמו... "ודאי שאביי ורבה היו גדולים יותר", אמר ראש
הישיבה, "אבל מהשמים רצו ללמד את אביי שיעור חשוב מאוד: אבא
אומנא, הוא אדם שעובד לפרנסתו, הוא מקיז דם, זאת השליחות שלו
בעולם. אבל הוא לא מיקל לעצמו ולא מורה לעצמו היתר לזלזל
במצוות התורה. הוא עושה את המקסימום האפשרי במצב שלו. הוא
מסדר חדר המתנה נפרד, תופר חלוק מיוחד, הוא עושה כל פעולה
אפשרית כדי להישמר בקדושה ובטהרה, וכדי לעשות את רצון ה'
בצורה הטובה ביותר, ולכן הוא זוכה לקבל שלום מן השמים בכל יום
ויום!".

כשיצאנו משם, הודה לי העשיר בחום רב. הוא אמר לי שהוא היה
מוכן לשלם הון רב כדי לשמוע את הווארט הזה ממרן ראש הישיבה,
ואני לתומי חשבתי שהוא נורא מתרגש, כי זאת הפעם הראשונה שלו
בבית ראש הישיבה, ושבעוד שעה או שעתיים ההתרגשות תעבור
לו...

אחרי חודשיים הוא התקשר אלי, ושוב אמר לי כמה שהוא אסיר
תודה על כך שהכנסתי אותו לבית ראש הישיבה, ושהוא זכה לשמוע
שם כזה ווארט שנתן לו חיזוק עצום.

עברו כמה שנים, ואחרי שמרן כבר התבקש לישיבה של מעלה, אותו
עשיר התקשר אלי שוב, וגם הפעם הוא אמר לי שהוא מאוד מעריך
את החסד הגדול שעשיתי איתו, ושאפשרתי לו לשמוע את הווארט
הזה שפשוט שינה לו את החיים.

הפעם כבר לא יכולתי להתאפק: "סביר לי כבודו מה כל כך מיוחד
בווארט הזה?", אמרתי לו, "נכון, זה פשוט יפה מאוד, אבל בכל זאת,
מה כל כך מיוחד בו?".

השיב לי העשיר: "משך שנים אני חי בהרגשה שאני כבר ממילא לא
אהיה גדול הדור, ולכן לא ניסיתי בכלל להתאמץ. למה לי לקבוע
עיתים לתורה, הרי אני כבר לא אהיה הרבי עקיבא איגר של הדור
הבא, נכון???

"כשנכנסנו למרן זצ"ל, והוא דיבר על זה שאבא אומנא עשה את
המקסימום האפשרי במצב שבו הוא היה, זה שינה לי את כל התפיסה
על עצמי. מי אומר שאני צריך להיות רבי עקיבא איגר? אני צריך
להיות אני עצמי, לעשות כל מאמץ כדי לשמור על הקדושה והטהרה
שלי, להתאמץ לקבוע עיתים לתורה בהתאם ליכולתי, ועל ידי כך
אוכל להגיע למעלות רוחניות גבוהות במיוחד...".

1
**עברו כמה שנים. אותו עשיר התקשר
אלי שוב, וגם הפעם אמר לי שהוא
מאוד מעריך שאפשרתי לו לשמוע את
הווארט הזה, שפשוט שינה לו את החיים.
הפעם כבר לא יכולתי להתאפק....**

"שְׁלַח לָךְ אֲנָשִׁים" (במדבר י"ב, ב')

פעם הצעתי ליהודי עשיר, לעלות איתי לביתו של מרן ראש הישיבה
הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, כדי לבקש את ברכתו עבור האיש שתרום
סכום כסף משמעותי לטובת 'אנחנו וצאצאינו'.

כמובן שהעשיר ניאות בשמחה, וכשהגעתי עמו לבית מרן זצ"ל, היה
ראש הישיבה מחזיק בידו בדיוק גמרא, מסכת תענית דף כ' ע"ב,
וקרא מתוכה את המעשה עם אבא אומנא שהיה מקיז דם בתקופת
אביי ורבה, ושהיה זוכה לקבל 'שלמא מן שמיא', כל יום. בכל יום ויום
הוא היה מקבל שלום מהשמים.

אביי לעומת זאת, היה מקבל שלום מן השמים פעם בשבוע, בערב
שבת, ורבה היה מקבל פעם בשנה, בערב יום הכיפורים.
מספרת הגמרא שחלשה דעתו של אביי, איך ייתכן שהוא מקבל רק
פעם בשבוע, ואילו אבא אומנא שלכאורה לא היה מבין חכמי הדור,
זכה לקבל כל יום.

השיבו לאביי מן השמים: אתה לא יכול לעשות מה שאבא אומנא
עושה, כי הוא יש לו שמירת עיניים מיוחדת, יש לו חדרי המתנה
נפרדים לנשים ולגברים, וכשהוא מקיז דם לנשים הוא עושה זאת
בשמירת עיניים מופלגת, הוא לא מחייב את האנשים לתת לו כסף,
וגם לא יודע מי נותן לו ומי אינו נותן, ולא זו בלבד אלא, שאם מגיע
תלמיד חכם להקיז דם, הוא לא מוכן לקחת ממנו כסף, ועוד נותן לו
כסף כדי שיקנה דבר מאכל לאחר שהקיז דם, כדי שיוכל להתאושש.
יום אחד שלח אביי שניים מתלמידיו שיבדקו את אבא אומנא. הם
התארחו אצלו בלילה כדי לבדוק את מעשיו, ובבוקר לקחו את
המצעים והלכו איתם לשוק למכור אותם, ובכל זאת אבא אומנא לא
חשד בהם שהם התכוונו לגנוב, ואף הקדיש את המצעים לצדקה.

אמר ראש הישיבה שלכאורה זה תמוה מאוד: הרי גם אחרי כל מה
שהגמרא מספרת על חסידותו המופלגת של אבא אומנא, עדיין, הוא
הרי לא היה מחכמי הדור, ולעומתו אביי ורבה היו גדולי תורה לא רק
בדורם, אלא לדורי דורות. אין דף בגמרא שהם לא מוזכרים בו, וכי

אבא, איך אתה נותן לו לקבל על עצמו כזאת קבלה, הרי ברור שהוא לא יוכל לעמוד בה. הוא ילד חריף ועל כל דבר יש לו דעה, כיצד יוכל להימנע לחלוטין מדיבור לשון הרע כל ימי חייו?

"ואת העם הישב עליה" (במדבר י"ג, י"ח)

שאלה: האם מותר לדבר בגנותם של תושבי עיר מסוימת, באופן כללי? או שיש בזה איסור לשון הרע למרות שלא מדברים על אדם פרטי. כך גם אם מדברים על בני קהילה או עדה ספציפית, האם יש איסור בדבר, או שרק בדיבור על אדם פרטי יש איסור לשון הרע?

תשובה: הלכה מפורשת היא ב'חפץ חיים' כלל י' סעיף י"ב: "אסור לשון הרע... הוא אפילו אם מספר על איש פרטי, וכל שכן על עיר שילמה שבישראל המקומות ה' ודאי עון גדול הוא".

ופעם שאלנו את מרן שר התורה רבינו הגר"ח קניבסקי זצ"ל: מי שדיבר בגנות חברו צריך לפייס אותו ולבקש את סליחתו. אבל מה יעשה מי שדיבר על קהילה שלימה בישראל? האם יצטרך לעבור על כל בני הקהילה אחד אחד ולפייס אותם?

והשיב מרן זצ"ל שבכזה מקרה טוב יעשה אם יגש לראש אותה הקהילה ויבקש את סליחתו בשם כל בני הקהילה.

ומעשה היה בגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל, שביום בר המצווה שלו, צעד יחד עם הוריו ואחותו אל המקום בו התקיימה סעודת המצווה, ובדרך אמר להוריו שהוא מקבל על עצמו שלא לדבר שום דיבור אסור, ובכלל זה גם שלא לדבר בגנותו של אף יהודי לעולם. אביו זצ"ל שמע את הדברים ושמח מאוד, הוא איחל לבנו שיצליח לעמוד בקבלה הטובה שקיבל על עצמו.

אבל אחותו של רבי בן ציון נענתה ואמרה: "אבא, איך אתה נותן לו לקבל על עצמו כזאת קבלה, הרי ברור הדבר שהוא לא יוכל לעמוד בה, שכן הוא ילד חריף ועל כל דבר יש לו דעה, לפעמים דעה ביקורתית. כיצד יוכל להימנע לחלוטין מדיבור לשון הרע כל ימי חייו?"

לימים, לאחר שחלפו כשישים שנה, באחת הפעמים בהן נפגשו האח והאחות, אמרה האחות לרבי בן ציון זצ"ל: "אתה זוכר שטענתי שלא תוכל לעמוד בקבלה הטובה שקיבלת על עצמך? ובכן, היום אני מבינה שטענתי...". ומעשה היה עם רבי בן ציון, שפעם צעד לביתו באחת השבתות של שנת תשמ"ט, ובדרך פגש אותו יהודי תלמיד חכם, שהחל לדבר עמו על המחלוקת הגדולה שהיתה נטושה באותה העת בקרב קהל עדת יראי ה' וחושבי שמו, ורבי בן ציון לא השיב לו דבר.

אותו תלמיד חכם נעלב קצת ושאל את רבי בן ציון מדוע אינו משיב לדבריו, ואמר רבי בן ציון שהרי זו גמרא מפורשת: "מילה בסלע, שתיקה בתרי", ולכן הוא נוקט בפלך השתיקה.

נענה איש שיחו ואמר: "הרי שכר על השתיקה מקבלים כשצריך לשתוק, וכאן צריכים לדבר ובוודאי לא יהיה שכר על השתיקה". ענה רבי בן ציון ואמר לו: "אדרבה! אם אדם מדבר דיבור שאינו צריך בכלל לדבר, בוודאי שלא יקבל על כך סלע, וכי מדוע מגיע לו שכר שידבר

דיבור חסר תוחלת? אלא מדובר באדם שצריך לדבר ומגיע לו סלע אם ידבר, ובכל זאת הוא בוחר לשתוק, ועל כך מגיעים לו שני סלעים...".

ענה לו הרב בשאלה: האם אתה נוהג לנשק את הילדים שלך? השיב היהודי, שכשהילדים היו קטנים הוא היה מנשק אותם

"ועשו להם ציצת" (במדבר ט"ו, ל"ח)

שאלה: יש המהדרים שכשהם קונים ציצית משלמים עליה מיד ואינם קונים בהקפה, כדי שהציצית תהיה שלהם ויוכלו לקיים בה מצוות ציצית מבלי להיכנס לשאלה של טלית שאולה.

מה יהיה הדין באדם שקנה ציצית בהקפה, הטיל את הפתילות וקשר אותן, ורק לאחר מכן שילם על הציצית. האם יש מקום להתיר את קשרי הציצית ולהטיל את הפתילות מחדש כדי שיהיה 'תעשה ולא מן העשוי', או שאין צורך לחשוש לכך?

תשובה: בספר 'עמק ברכה' פוסק שאין צורך להתיר קשרי הציצית, ואין הדבר דומה לציצית גזולה, מכמה טעמים.

ומעשה היה באברך מחסידי סלונים בטבריה, שהייתה מלאכתו לסייד את גגות הבתים בקיץ הטברייני הלוהט, וכשבא לפני רבו, הרה"ק רבי שלמה מסלונים זצ"ל הי"ד, ביקש ממנו שיתיר לו לעבוד בלי ציצית הצמר, שכן העבודה קשה ומפרכת וה'טלית קטן' המחממת מפריעה לו מאוד.

ענה לו הרבי: "אם נראה אדם שטובע בינות לגלים, ונושית לו חבל הצלה כדי למשות אותו מהמים, האם יתכן להעלות על הדעת שאותו טובע יעשה חשבונות, אם נוח לו לקשור את החבל סביב גופו או שהחבל אינו נוח לו? בוודאי יקשור את עצמו ויציל את עצמו מטביעה!"

"כך גם אתה", אמר לו הרבי. "אתה עובד בעיצומו של החום הקייצי בעיר שבה לא כולם מקפידים על צניעות. הציצית היא חבל ההצלה שלך, ואתה עושה חשבונות אם זה נוח ללבוש אותה או לא??? הכיצד?..."

מספרים, שפעם בא יהודי פשוט לפני הרב, ושאל אותו שאלה חמורה: מדוע מנשקים את הציצית, ולא מנשקים את הסוכה, את הלולב, את המצות? הגם שהשל"ה הק' כותב שחסידיים ואנשי מעשה כן נהגו לנשק את המצות והכוס של ארבע כוסות, והלולב והסוכה, כדי לחבב את המצווה, רוב הציבור לא נוהג כך, ודווקא מצוות ציצית התייחדה באופן מיוחד, שכולם מנשקים אותה דבר יום ביומו.

ענה לו הרב בשאלה: "האם אתה נוהג לנשק את הילדים שלך?" השיב היהודי שכשהילדים היו קטנים הוא היה מנשק אותם, אבל כשגדלו הפסיק, כי אין זה יאה לנשק ילדים גדולים. הוסיף הרב להקשות, "ומה באשר לנכדים, אתה מנשק אותם?" - "בוודאי", השיב היהודי, "הנכדים שלי עדיין קטנים, אני מנשק אותם בכל הזדמנות".

השיב לו הרב בחריפות: "הנה, ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר. המצוות שהזכרת הן מצוות גדולות מאוד, לא כולם מרגישים בנוח לנשק אותן, אבל מצוות ציצית הרי כוללת את כל המצוות, וזכרתם את כל מצוותי, היא כוללת את כל המצוות הקטנות, הנכדים... ולכן מנשקים אותה בכל הזדמנות...".

במשך עשרות שנים אכלתי טונות של מאכלים טעימים וערבים. לפי החשבון שלי אני אכלתי כבר מעל 10,000 סעודות שבת, עם רבבות של מנות שונות בלי עין הרע!

למה אני מתענג על טשולנט? זכר למעשה בראשית - מה השאלה בכלל!! אבל משום-מה לוקח לנו זמן לקשר בין הדברים...

באהבה וברצון הנחילנו זכרון למעשה בראשית... "ביני וביני בני ישראל אות היא לעולם כי ששת ימים עשה השם את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש..."

היינו אמורים לירות את התשובה באופן אוטומטי: למה אני מתענג על טשולנט? זכר למעשה בראשית - מה השאלה בכלל!! אבל משום-מה לוקח לנו זמן לקשר בין הדברים...

בערל מחייך חיוך מריר, והפעם תורו להכות: 'יענקל! למה אתה עומד בקידוש לבנה

יענקל: 'נו, באמת, מי הולך לסחוב ספסלים לרחובה של עיר עבור תפילה של דקות ספורות!'

בערל: 'אהה. ואני עוד חשבתי שהסיבה היא בגלל מה שאתה ואני אומרים בעצמנו בקידוש-לבנה: "תנא דבי רבי ישמעאל, אלמלי לא זכו ישראל להקביל פני אביהם שבשמים פעם אחת בחודש דיים. אמר אביי הלכך צריך למימרא מעומד..."

והפעם חייך ר' יענקל את חיוכו המריר...

למעשה:

סיימתי להקריא, בני המשפחה בהחלט נהנו, הפנימו את המסר. ושעה שחילקו את המנה הבאה, הכתה בי המחשבה:

'רגע, ומה איתי? נכון. אני לא בן 73, ולפי חישוב מהיר מאחורי 1,400 קידושים בלבד. אך בכמה שבתות שמתי לב, הבחנתי, ונתתי אל ליבי מדוע אני שומר שבת? ומדוע אני מתענג על השבת? וכהנה רבות על זה הדרך. מצוות ומעשים טובים שנעשים ללא מחשבה.'

אבל לא אתי'אש - אתחיל מעכשיו!

א גוטן-שבת!

(מוסף שבת קודש ויקהל תשפ"ג- ישראל למברגר)

בליל שבת-קודש, בין הדגים לזמירות, הקראתי לבני משפחתי היקרה את השורות הבאות:

ר' יענקל פוגש ברחוב את ידידו הטוב ר' בערל - שניהם כבר לא צעירים.

'בערל ידיד הטוב!' - פונה אליו יענקל בשאלה: 'בן כמה אתה?'

בערל: '73 תראה איך עובר מהר.'

יענקל: 'כמה שבתות כבר עברו עליך בחיים?'

בערל: 'אוי, מה זה משנה?'

יענקל: 'קצת סבלנות...'

בערל: (עורך חשבון מהיר): '3,600 בערך.'

יענקל: 'וכמה סעודות-שבת אכלת?'

בערל: 'ריבוננו של עולם! מה כל-כך חשוב לך לדעת כמה אכלתי. ומה עוד אתה מתכוון לשאול, כמה קני'דלאך? אה?! מכיון שאנחנו באותו גיל, וכפי הנראה גם באותו משקל, אז מסתמא אכלתי כמו שאתה אכלת. ובכל-זאת אשיב לשאלתך: מעל 10,000 סעודות בלי עין הרע!'

יענקל: 'וכמה מנות?'

בערל: 'רבבות...'

יענקל: 'אז בוא נסכם את הענין, במשך עשרות שנים אכלנו בשבת, אני וגם אתה, טונות של מאכלים טעימים וערבים. האם חשבנו למה? מדוע? עבור מה?'

בערל: 'האמת? כבר עברו מעל 70 שנה מחיי ואף פעם לא חשבתי על זה בצורה מסודרת - כפי שאתה מציג את זה... שבת זו כמובן מצוה מדאורייתא, אבל למה ומדוע?'

יענקל: 'הכי מגוחך שגם אני וגם אתה אומרים את התשובה המפורשת בתוך הקידוש, גם של הלילה וגם של היום: "ושבת קדשו

גליון 578
שנה י"ב תשפ"ג

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

ארבעה צריכים להודות יורדי הים וכו'
(ברכות נד א)

באחת מנסיעותיו של רבי עקיבא נשברה הספינה בה הפליג. רבן גמליאל שאף הוא היה בלב ים באותה שעה, חוזה מסיפון האניה במתרחש, ובראותו את רבי עקיבא נופל למים הצטער צער רב. כשהגיע ליבשה בא אליו רבי עקיבא לדון עמו בהלכה אחת, השתאה רבן גמליאל למראהו כי לא חשב שעדיין הוא בין החיים, שאלו בני, מי העלך ליבשה? ענהו, נודמן לי קרש מקרשי הספינה ונאחזתי בו, וכל אימת שבא גל למולי כופפתי ראשי ונתתי לו לחלוף על פני, וכך הגעתי בשלום לחוף מבטחים. כששמעו חכמים את סיפורו, אמרו: על האדם ללמוד מוסר לעצמו, שאם יציקו לו רשעים יכוף ראשו ואל יילחם נגדם. ורבן גמליאל נענה ואמר, כמה גדולים דברי חכמים שהורו נפל אדם למים שאין להם סוף מי ים אוקיאנוס, אסורה אשתו להינשא, נפל למים שיש להם סוף כגון מי בור או מערה, מותר לאשתו להינשא לאחר.

(יבמות קכ"א א')

פרשת השבוע

ה' ילחם לכם ואתם תחרשון
(י"ד - ד')

מסופר על יהודי כפרי אחד שהגיע אל הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"א, וביקש להיכנס בדחיפות לרבי. היהודי שלא ידע קרוא וכתוב, פנה אל אחד החסידים בבקשה שיכתוב למענו קוויטעל ובו בקשה לרבי שיעניק לו ברכה שהקציר בשדותיו יעלה יפה. הרבי קיבל את היהודי כדרכו בסבר פנים יפות, ולאחר שעיין בפתק שהאיש הושיט לו, בירך אותו: יהי רצון שהקדוש ברוך הוא ישלח ברכה והצלחה במעשה ידיך הפסיק הכפרי את דברי הצדיק וקרא בהתרגשות: רבי קדוש, לא במעשה ידי אני צריך ברכה, אלא בשדות שורעתי. התבונן הרבי בחביבות בפני הכפרי התמים ואמר: בעצם נכונים וצודקים דבריך, והנך ראוי שבקשתך תתמלא במהרה מאדון הברכות, הלא כתוב מפורש הוא ה' ילחם לכם, ה' ישפיע לכם לחם לשובע, בתנאי שתקיימו את המשך הכתוב "ואתם תחרישון" אם אתם תחרשו ותזרעו בשעת הזריעה, תזכו גם לקצור בשעת הקציר.

טובה הארץ מאוד מאוד
(י"ד - ז')

מסופר על הרה"ק רבי יעקב שמשון משפטיבקה זיע"א, שביקר בארץ ישראל.

אני ה' אלקיכם (טו - מ"א)
מסופר על הרה"ק רבי שניאור זלמן "בעל התניא" זיע"א שכבר בילדותו ניכרו בו סימני גאונות, ובכל עת שמחו למדני העיר להשתעשע עמו בדברי תורה. פעם אחת שאלו אותו, היכן יש פסוק בתורה המתחיל ומסתיים באותן שלוש תיבות? ענה הילד מיניח וביה: פסוק זה נאמר במקום בו משה רבינו לא אמר אמת, תמדהו השומעים, ואמרו, להוציא דיבה על משה רבינו שלא אמר אמת? אכן, ענה הילד, בפרשת ציצית מצינו פסוק המתחיל ומסתיים במילים "אני ה' אלקיכם" ובשעה שאנו אומרים ק"ש, אנו מוסיפים את המילה "אמת", ואילו משה רבינו לא אמר "אמת", אלא סיים במילים "אני ה' אלקיכם".

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 8:26 ת"א: 8:29 ר"ת: 8:58

שלח | בחו"ל בהעלותך

זמני כניסת החג
ירושלים: 7:09 ת"א: 7:24

אחרי שהוציא אותו מהמים, שאלו המפקד בצחוק אכזרי אם הוא לא יהיה מעתה פחות מסור לאמונתו היהודית? לייבל הניע את ראשו לאות שלילה, בעיניו הדומעות לא היה פחד, כי אם החלטה נחושה: לא! אמרו העיניים הללו למפקד בתוקף רב. המדריך חזר על התרגיל האכזרי פעמים אחדות, בגלל אימונים מסוכנים אלה פחדו הנערים מהמים פחד נורא, אולם לא היתה להם כל ברירה, הם היו מוכרחים לקחת שיעורי שחייה פעם בשבוע, ועתה השתעשו המדריכים לא רק עם לייבל כי אם עם כל הנערים החלופים, ומאחר ולא כולם היו אמיצים כמו לייבל, נמצא כי אחרי טבילות אחדות היו נערים שלא החזיקו מעמד. לבסוף הסכימו כעשרים נערים להמיר את דתם כדרישת המדריכים, ולייבל המסכן היה אחד מהם, טקס ההמרה עמד להיערך ברוב פאר, לפי מנהג רוסי קדום היה על הנערים להופיע במפגן טבילה מיוחד במינו שהיה נערך בנהר, ורק לאחר מכן להיטבל בכנסייה כדת וכדין הנצרות, קצינים גבוהים וראשי הכנסייה עמדו להשתתף בטקס, אולם הסנסציה הגדולה התפוצצה כאשר נודע כי הצאר ניקולאי בכבודו ובעצמו יהיה נוכח בטקס ההמרה, מקרה הילדים היהודיים הממירים את דתם עמד להיות נצחוני האישי של השליט בביצוע תכניתו השטנית לפתרון הבעיה היהודית ברחבי רוסיה הקדושה.

האחראים לטקס הכינו את הכל ברוב פאר, בין אלה שנאספו על שפת הנהר היו גם מאות ילדים יהודים קנטונסטים אף הם מהמחנות הסמוכים, בהינתן האות צעדו עשרים הנערים בסדר צבאי מופתי לעבר שפת הנהר, והצאר היה שבע רצון למראה הנערים הממושעמים, הוא הבטיח העלאה בדרגה לכל המפקדים האחראים להישג נכבד זה, כל העיניים ננעצו עתה בנערים שנכנסו לאיטם למים, בהינתן האות הם טבלו במים עד שכולם המתינו בנישימה עצורה שיצופו שנית וייראו מעל פני המים. עבר רגע ועוד רגע והצאר החוויר והקצינים הבכירים החווירו אחד אחד, וראשי הכנסייה החווירו כי הנערים לא צפו ולא עלו מהמים, ורק בועות נראו במקום בו הם הטיבועו את עצמם, התברר כי הנערים החליטו להטביע את עצמם ולהתאבד, ולא להמיר את דתם ודת אבותיהם, "תוציאו אותם החוצה" פקד הצאר בקול לא לו, ועזב את המקום, מיד נכנס סמל עם מספר מפקדי כיתות לתוך הנהר, וניסו למצוא את הילדים, אחדים מהם נסחפו בורם וטבעו, ואילו אחרים ולייבל ביניהם הוצאו כל עוד נפשם בם וניצלו. המראה של עשרים נערים יהודיים הצועדים אל מותם כדי שלא להמיר את דת אבותיהם נגע אפילו אל לבו של הצאר האכזרי, סיפור המעשה אודות הקנטונסטים שמסרו את נפשם על קידוש השם הפך לשיחת היום בחצרות המלכים בכל אירופה, הצאר נתן הוראה למתן את השיטות שהיו מכוונות לשמד, וכל ענין חטיפת הילדים ירד לאט לאט מעל הפרק.

לייבל שירת שנים רבות בצבאו של ניקולאי, רוב הזמן שירת הרחק מכל ישוב יהודי בסיביר הרחוקה, במקומות בהם שירת לא היו יהודים כלל כי אם תערובת של יהודים ורוסים צאצאי קנטונסטים שקדמו לו, לייבל איבד כל קשר עם הוריו, אולם הוא השתדל לזכור שהוא יהודי, שמר על התפילין שלו והניחו כל בוקר ולו לדקות אחדות בלבד.

לאחר שחלפו עשרים וחמש השנים אשר היה צריך לשרת בצבא הרוסי, השתחרר לייבל מהצבא והחל לעשות את דרכו הביתה, כשמחשבות רצות במוחו: אינו יודע האם הוריו חיים עדיין? האם הם זוכרים אותו את הנער הקטן שנלקח מהם בכוח? האם ישמחו לראותו? לייבל לא ידע לענות על השאלות שהציג לעצמו, ככל שהתקרב לעיר מולדתו דפק לבו בחווקה והוא היה נרגש עד היסוד, הוא הגיע בשעות הערב, המקום היה שרוי בחשיכה ורק פה ושם הבהבו נקודות אור ועירות, לייבל הסתובב ללא מטרה מוגדרת ונעצר ברחוב צר כשעיניו נתקלו באלומת אור שבקעה מאחד הפתחים, הוא דפק בדלת ונכנס פנימה.

הרב יהיה מאושר אם יהיה חלקו בעולם הבא יחד עם לייבל

ילד בן שבע שנים בלבד היה לייבל כאשר נלקח מורעות אמו כדי לחנכו להיות חייל בצבאו של הצאר הצורך ניקולאי הראשון מלך רוסיה, למרות גילו הרך ידע לייבל יפה את הגורל המר הצפוי לו, הוא שמע רבות על ילדים בני גילו שנחטפו מהוריהם וחונכו בכוח הזרוע כקנטונסטים, הוא ידע שרבים מהילדים הללו לעולם לא חזרו הביתה, "הישאר תמיד יהודי טוב בני מבלי להתחשב במה שהם אומרים או עושים לך, אנו נתפלל ונחכה לך, חסדי השם לא תמו". אלה היו המלים האחרונות אותו שמע לייבל הקטן מאביו בשעת הפרידה האנוסה, אמו היתה נרגשת מאד ולא יכלה להוציא הגה מפיה, היא רק חיבקה אותו והרטיבה בדמעותיה את צווארו, החוטפים העלו את לייבל על קרון רכבת בו היו ילדים יהודים רבים והמסע יצא בכיוון בלתי ידוע, אחרי נסיעה של כמה ימים, הגיעה הרכבת לעיירה קטנה, בראותם את הילדים היהודיים יצאו יהודי העיירה כשבימיהם פירות עוגות ודברי מתיקה, אולם הם הורשו לגשת אל הילדים רק אחרי ששיחדו כהוגן את כל מלווי הרכבת הרוסיים שמילאו את כרסם במטעמים שהוכנו עבור הילדים. קרוב לכיכר השוק הבחין לייבל במבנה קטן בעל חלונות עשויים מזכוכית צבעונית, הוא הניח שזה בית הכנסת ורשם את המקום בזיכרונו. הילדים הובלו אל בנין גדול בנוי מלבנים אדומות, הם נצטוו להיכנס לתוך הבנין.

בימים הראשונים לשהותם במקום לא ארע שום דבר מיוחד, אחר כך באה שבת קודש, לייבל שזכר את מקום בית הכנסת התחמק חרש מעיני השומרים, ורץ לעבר המקום שהיה שמור בזיכרונו, כאשר הגיע לשם היתה התפילה בעיצומה, ואיש לא הבחין בילד שנכנס, לייבל נעמד לו בפינה והתפלל בלב שלם כשהוא מעלה בזיכרונו את גורלו המר, גורל ילד שנקרע מהוריו, בעוד שבשעת הפרידה מהוריו לא בכה כלל עתה לא יכול היה לעצור מדמעותיו מלשטוף את לחיו, התקלחו יהודים סביב לייבל הקטן ושאלוהו כל מיני שאלות, כאשר נתגלה להם כי הילד הנו אחד מהטירונים החדשים שנחטף מהוריו ומחיק היהדות, נכמרו רחמיהם עליו נערכה התייעצות בוק חשאית כמובן בין הרב ובין אחד מראשי הקהילה, אשר כתוצאה ממנה הזמין איש הקהילה את לייבל לסעוד בביתו את סעודת השבת, לייבל מחזה את דמעותיו והלך עם האישי אולם אחרי כמה צעדים הוא נמלך בדעתו ואמר לאיש כי אין הוא יכול ללכת עמו, כי זה יגרם לו למארח צרות צרורות, ועוד לפני שהלה יכול היה לפצות פיו, אמר לייבל שבת שלום ונעלם בריצה מן המקום. היעדרו של לייבל נתגלה בקטרקטין ובשובו הוא נידון לעונש של מלקות, אחרי שקיבל את המכה השתים עשרה התעלף, מאז אותה שבת בה עוב לייבל את הקטרקטין "דרך בורמה" (כינוי למי שבורח ממחנה צבאי ללא רשות) שמו עליו המדריכים עין, אלה שתפקידם היה לאמן את הצעירים רצו להציב את לייבל הקטן כדוגמא בפני האחרים, לא נספר לכם כאן בפרוטרוט את השיטות האכזריות בהן נקטו המדריכים ואת העינויים הקשים שילד בן 12 היה חייב לעבור תחת ידם, כדי להיות חייל טוב לפי מושגיהם וכדי שישכח את יהדותו יספיק אם נתאר פרט אחד שילמד על כלל חיי המחנה כולו,

פעם בשבוע לקח המפקד שלהם את הנערים לשחות בנהר לייבל היה שהיין טוב ונהנה מאד כאשר ניתן לו להשתקשק במים אולם מפקדו לא התכוון להנאתו כלל וכלל מיד עם היכנסו למים תפס אותו ביד קשה והטביל אותו במים כשראשו בפנים ורגליו בחוץ בידי המדריך, כך החזיק אותו המדריך האכזרי עד שלייבל הקטן פרפר בידו מחוסר אור וכמעט שהוציא את נשמתו, הנערים האחרים ראו את המעשה בחרדה גדולה אולם לא היה ביכולתם להושיע, כי הם פחדו פחד מוות מהמפקד האכזר

משל ונמשל

לחשוב חיובי ולצייר חיובי

משל לאחת מארצות העולם, שהיה מלך אהוב מאוד על נתיניו. אולם חיסרון מסוים היה בו, הוא היה בעל רגל אחת, ונוסף לכך, סבל מגיבנת בגבו. כדי להשלים את מראהו, הייתה אחת מעיניו סגורה באופן מתמיד ויהי היום, והמלך החליט לתלות על קיר טרקלינו את דיוקנו. קרא המלך לאחד הציירים הגדולים במדינה, וביקש ממנו לצייר את דיוקנו, והבטיחו כי בתמורה יקבל שכר רב. הצייר קיבל את ההצעה בשמחה וניגש היישר לעבודה. לאחר מספר חודשי עבודה הגיע הצייר לארמון המלך ובידו יצירת האמנות, דיוקן מדויק של המלך. ראה המלך את הציור, ובמקום להתלהב מהדיוק הרב, הוא כעס, פניו האדימו והוא נזף בצייר: "איך מתבייש? ככה אתה מבוזה אותי? אתה מצייר אותי כבעל מום? ...". הצייר נדהם. "אדוני המלך, ביקשת דיוקן, זה מה שעשיתי..." אך המלך לא נרגע והורה להשליך את הצייר לכלא בעוון ביוזי כבוד המלך. קרא המלך לצייר נוסף, והטיל עליו את מלאכת הציור. הלך למד מניסיון העבר, והיה "חכם" יותר. הוא החליט "לשפץ" את מראה המלך. יישר את גבו, סידר את עיניו, וכמובן, הוסיף לו רגל. לאחר חודשי עבודה בא לארמון, להראות למלך את יצירת המופת. והנה שוב, כעס המלך מאד: "מדוע אתה משנה את המראה שלי?" נזף בו. הוא הורה להשליכו לכלא, שישמש כחברה לצייר הראשון...

קרא המלך לצייר נוסף, שלישי. הצייר נכנס לדילמה, מה יעשה? כיצד יצייר את המלך? חשב וחשב, ולבסוף "הבריק" רעיון במוחו. הוא יצייר את המלך מהצד, כשהוא יורה בחץ וקשת, תוך כדי רכיבה על סוס. כך, יראו בציור רק רגל אחת, כי השנייה מצידו השני היא של הסוס. הגב כפוף כמו כל אדם שיורה תוך כדי רכיבה. ועין אחת עצומה, כמנהג היורים, כדי למקד את הפגיעה... מיותר לציין שהמלך נהנה מאד ונתן לצייר את שכרו המושלם.

הנמשל: אם אתה רואה חסרונות אצל אדם המתנהג בצורה לא ראויה, דע, הכול תלוי איך אתה מסתכל עליו ואיך אתה מצייר את הדברים.

(אחד המגידים)

היה זה ביתו הקטן של האופה, הלז היה עסוק אותה שעה בהוצאת הלחמים הטריים מהתנור, בראותו אדם לבוש מדים הוא נבהל תחילה, אולם לייבל הסביר לו כי אין הוא איש רשמי אלא בן אובד המבקש לחזור אל חיק משפחתו, למרות שידע מעט מאד רוסית תפס האופה חיש מהר את המצב, הוא קרא קריאת שמחה והושיט יד לשלום עליכם לחייל המשוחרר, במסרו לאשתו את הפיקוח על התנור מיהר האופה אל הורי לייבל כדי לבשר להם את הבשורה על בואו של הבן האבוד, כעבור רגעים מספר נכנסו השניים לבית נמוך, ליד שלחן עתיק ישב יהודי זקן רכון על גמרא ומעיין בה לאור עשיית מפויחת, פני האיש לא היו מוכרות ללייבל, האם זהו אביו?

"מזל טוב! ר' ברוך מזל טוב! קרא האופה בהתלהבות, בנך חזר, ר' ברוך הנה בנך לייבל" לרגע קט נח מבטו של הזקן על מדיו של לייבל, אחר פנה אל האופה ואמר: "בני מת, אני שמעתי שהוא המיר את דתנו לפני הרבה שנים ונהיה לגוי, אני קרעתי עליו קריעה וישבתי שבעה, לגבי דידי ולגבינו הוא מת, אני לא אביו יותר והוא איננו בני, הגד נא בבקשה לגוי הזה שילך מכאן" לייבל התקשה בהבנת כל דברי אביו, כי לא היה רגיל לדבר אידיש, אולם את עיקרי הדברים הוא הבין, עתה הוא ביקש את נפשו למות, במקום פגישה נרגשת בינו לבין הוריו, הוא זכה לקבלת פנים כזו. מרוב כאב נעתקו המלים מפיו והוא הלך אחרי האופה בברכיים כושלות, לייבל הלך למלון היחידי שהיה במקום והזמין לעצמו חדר, הוא ניסה להירדם אולם היה עצוב מדי ולא היה יכול לישון, כל הלילה התהלך בחדר אנה ואנה והעביר לנגד עיניו את כל התלאות שמצאוהו במשך שנות שירותו בצבא הצאר, אף פעם במשך ימי נדודו לא הרגיש כל כך רע כמו בלילה זה.

אולם לייבל לא חשב להיכנע במהרה, למחרת בבוקר הוא הלך אל הרב המקומי בקחתו עמו את זוג התפילין המרופט שלו, לייבל הציג את עצמו וסיפר לרב המשתאה את סיפור חייו, סבלו הרב נגע ללבו של הרב הישיש שנזכר כי שמע בשעתו על הנערים שהסכימו להמיר את דתם, אולם בדיוק מה קרה להם הוא לא ידע, היו שמועות שהנערים מסרו את נפשם ומתו על קידוש השם, ועתה הוא מאושר כי לייבל נמצא בחיים, וכי הוא נשאר נאמן ליהדות בקשיים כה גדולים. הרב חיבק את לייבל ונשקו על מצחו, אחר כך הוא שלח לקרוא להוריו של לייבל, כאשר הגיעו הללו בירך אותם הרב בשמחה רבה ואמר להם, כי הנה חזר בנם וכי הוא הרב יהיה מאושר אם יהיה חלקו בעולם הבא יחד עם לייבל, ההורים הישישים שמחו ובכו בעת ובעונה אחת, הם חיבקו את בנם וביקשו את סליחתו, אין זו אשמתכם הורי היקרים כי אם אשמת היד האכזרית שהפרידה בינינו, אמר להם לייבל, רק הודות לאמונה שנטעתם בי והודות התפילות שזכרתי על פה, הצלחתי להישאר יהודי נאמן ולעמוד בכל התלאות והסבל שהם מנת חלקו של קנטוגייסט, אביו ואמו של לייבל נתנו עתה ביטוי להתרגשותם בבכי, עד שגער בהם הרב ואמר להם כי אין זה זמן לבכיות וכי עליהם לשמוח שמחה רבה על שובו של בנם, הבה נרים כוסית לחיים ונודה לה על נפלאותיו אמר הרב שאיחל להורים הישישים חיים ארוכים יחד עם בנם האובד, שיראו ממנו בנים ובני בנים נאמנים למקור מחצבתם. "אמן", ענו ההורים המאושרים, שעה שהרבנית ערכה את השולחן כדי לחגוג את איחוד המשפחה המאושרת בתבל.

צ'ין אדם לחברו

אסור לתת ליהודים לחכות

מסופר: נציגי הקהילה היהודית בבריסק דליטא, באו אל הרה"ק רבי יוסף דוב סולובייציק זיע"א עם כתב רבנות בידם, ובקשוהו כי יהיה להם לרב. בתחילה סירב ר' יוסף דוב, משום שלאחר שעזב את סלוצק גמר בנפשו לבלתי לקבל שום משרה רבנות. פנה אליו אחד הנציגים ואמר: רבי כיצד הנהך יכול לסרב לנו? הלא עשרים וחמשה אלף יהודים מחכים לך. נודעו ר' יוסף דוב מהמילים הפשוטות ומיד קרא להרבנית ואמר בהתלהבות: הגישי נא לי מהר את בגדי השבת שלי, נאלץ אני ללכת, כי עשרים וחמשה אלף יהודים מחכים לי ואסור להניח לעדה כזו שתחכה לי.

על סיפור זה נאנח הרה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א. אנחה עמוקה ואמר, אם ר' יוסף דוב נחפו כל כך, רק כי לא היה יכול להרשות לעצמו שעשרים וחמשה אלף יהודים יחכו לו, חשבו בעצמכם, אלמלי ידע משיח צדקנו שכלל ישראל מחכה לבואו. הלא ודאי שהיה ממחר ובא במרוצה, וודאי שלא היה מניח את כלל ישראל לחכות לבואו.

לוותר על עולם הבא בשביל יהודי

מסופר על אשה שנכנסה לביתו של הרה"ק רבי משה ליב מסאסוב זיע"א וזעקה מקירות ליבה: רבנו קדוש ישראל תפלל על בתי שחולה מסוכנת היא רחמנא ליצלן, בירך אותה הצדיק שהקב"ה ישלח לה רפואה שלימה מן השמים. "לא רבנו" אמרה האישה במר נפשה, "איני זוה מכאן עד שישבע לי הרבי בחלקו לעולם הבא, שבתי תתרפא במהרה. "נשבע אני בחלקי לעולם הבא שבתך תתרפא" אם ירצה השם, לכי לשלום ובטחי ברופא כל

בשר" אמר רבי משה לייב. כשיצאה האשה, שאל אותו אחד ממקורביו: רבנו, מה ראה להישבע בחלקו לעולם הבא שבתה של זו תתרפא? היא הרי חולה מסוכנת לא עלינו. ענה לו רבי משה לייב: שקולה שעה אחת של נחמת אם בישראל, כנגד כל העולם הבא של משה לייב.

טוב עין הוא יבורך

פתגם שגור הוא: "חביבה לאדם רגל שלו מראשו של חברו", כי אדם קרוב אצל עצמו. דומה שכלל זה לא היה תקף אצל הרה"צ ר' שמואל צבי קובלסקי זצ"ל (יומא דהילולא כ"ג סיון). פעם בא רש"צ לגביר אחד להתרימו למען כולל סוכטשוב שהוא יסד. הוא הגיע בלוויית בנו, התקבל בכבוד והתבקש לשבת. לפתע נקרא הגביר לענין חשוב שאינו סובל דיחוי. נשאר השנים בטרקלינו והתבוננו סביב. צדה עינו של אבא בתעודת הוקרה מטעם מוסד מסוים. מששב אותו גביר והתנצל על העדרותו הקצרה, פנה אליו רש"צ בחום רב ואמר לו, ראיתי שכבודו תומך במוסד חשוב זה, ידע כבודו שמצוה רבה היא וגדולה זכותו, ובהתרגשות רבה סיפר על חתנו ובנו הלומדים בכלל האברכים שם, ועל הלימוד בחריפות וליבון לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. הרעיף ברכות על ראשו וקם להיפרד ממנו לשלום. הגביר תמה ולא הבין: אבל כבודו הגיע בעבור ענין אחר, הן לא בא בשביל מוסד אחר? אכן, ענה, גם לי יש כולל, וגם בו לומדים היטב, אבל אם כבודו תורם למוסד זה, אשריו ואשרי חלקו. עוד באותו חודש שלח אותו גביר צ'ק נכבד כתרומה לאותו מוסד.

הילולא דצדקיא

שבת קודש כ"א סיון

הרה"ק רבי שלמה שפירא ממונקאטש ב"ר אליעזר מלאנצהוט (תרנ"ג)

יום ראשון כ"ב סיון

רבי יחיאל מיכל אב"ד נעמרוב הי"ד ב"ר אליעזר (ת"ח)

הרה"ק רבי איתמר מנדבורנא ב"ר מאיר מקרעטשניף (תשל"ג)

יום שני כ"ג סיון

הרה"ק רבי אהרן מברעזנא ב"ר חיים (תרפ"ו)

יום שלישי כ"ד סיון

הרה"ק רבי יצחק יעקב מבלענדוב ב"ר חיים מאיר יחיאל ממאגלינצא (תרמ"ב)

יום רביעי כ"ה סיון

רבן שמעון בן גמליאל (ג"א - תתע"ה)

רבי ישמעאל כהן גדול בן אלישע (ג"א - תתע"ה)

הרה"ק רבי דוב בעריש מביאלא ב"ר אברהם מטשעכינוב (תרל"ו)

הרה"ק רבי חיים סופר אב"ד פעסט ב"ר מרדכי אפרים פישל (מחנה חיים - תרמ"ו)

יום חמישי כ"ו סיון

הרה"ק רבי יחיאל מיכל מקורימא ב"ר צבי מנחם מאניפאלע (תרט"ו)

הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל ב"ר חיים מאיר יחיאל ממאגלינצא (תרל"ה)

יום שישי כ"ז סיון

רבי חנינא בן תרדיון (ג"א - תת"ל)

הרה"ק רבי מאיר מאיינושטאט ב"ר יצחק (פנים מאירות - תק"ד)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטיבין שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" רמזים וסימנים על המצוות.

המפסיק ממשנתו (ז')

א) ישתדל ללמוד במקום שלא יפסיקוהו ממשנתו. (עיין פסחים דף קי"ב ע"א)
ב) מי שפוסק מדברי תורה לדבר דברים בטלים, יפסקו חייו מהעולם הזה, ודינו עומד לעולם הבא. (זוהר ח"ג, פרשת שלח, דף קס"ב ע"א)
ג) מי שישב ללמוד, והייער מפתיחו לדבר עם זה, ולהפסיק באמצע הלימוד, שזה עבירה גדולה, ולעתיד מאבילין אותו גחלי תמימים. (חגיגה דף י"ב ע"ב), או שהייער מפתיחו לקצר זמן הלימוד, ולילך לכאן או לכאן, יחוק לבו בביטחון בה, הגם שלא אדבר ולא אלך, עם כל זה הקב"ה יעזור לי, ויגמור בעדי לכל טוב, ואז הקב"ה בוודאי יעזור לו ויגמור בעדו לכל טוב. (שומר אמונים, מאמר הביטחון והתחזקות, פרק כ')

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרִשְׁת שְׁלַח לְךָ - תּוֹלָה בְּטַחוֹנוֹ רַק בַּה'

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב רח דוד בן אהרון וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב נחנאל בן ג'ינה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רונית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי לאה בת תמר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בן אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת טסה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כירה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה- הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן זימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנש בת דגטו רונית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- רפואה שלמה ובריאות איתנה יחידות אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

רבינו האריז"ל אומר: "אם אתה תולה ביטחונך רק בבורא עולם ונכנע לו, אתה זוכה לבטל גזירה עם שבועה. גם שבועה של ה', שנאמר: **אִם יֵרָאוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְתֶּם וְכָל מְנַאֲצֵי לֹא יֵרָאוּ... חִי אֲנִי נָאִם ה'** (במדבר יד, כג, כח). אומנם סלחתי כדברך אבל אני נשבע. מגזירה כזו לכאורה אי אפשר להינצל. אך אם אתה מתפלל מכל הלב ואומר: **"אֲבִינוּ מְלַכְנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֵלָא אֲתָה"** בביטחון מלא, אפשר לבטל גם גזירה עם שבועה!"

מספרים על ראש ישיבת הכרמל. אדם כבן שמונים שעבר תאונת דרכים. אופנוע דרס אותו בעליות של הכרמל. אמבולנס פינה אותו לביה"ח רמב"ם. הרב נאנק מכאבים ולא יכל לדבר מהפציעה הקשה. הרב שמע את המנתח הראשי אומר לעוזרים שלו: "תתפרו חפיף, הוא בכל מקרה לא ישרוד". הרב על שולחן הניתוחים ומדברים עליו כאילו הוא שק תפוחי אדמה! עברו ג' חודשים. הרב עבר שיקום קשה ביותר וקם על רגליו כאחד האדם. הפרופ' הסתכל עליו ולא האמין שהרב עומד להשתחרר.

הרב סיפר לו מה שמע כשהיה על שולחן הניתוחים. הפרופ' היה נבוך ואמר: "אל תקפיד עלי, אני שנים מנתח. עם תחכים ופציעות כאלה אתה נס תחיית המתים. לא התכוונתי לזלזל". הרב אמר לו: "אדוני הפרופסור, אני שמח שאמרת את זה. בזמן הנסיעה באמבולנס התפללתי לה' אבל תליתי בטחוני גם בכם. כשאמרת: 'תתפרו חפיף' אז גם את האחוז הבודד שסמכתי עליך העברתי לבורא עולם. אמרת: 'אבינו מלכנו אין לי מלך אלא אתה'. כשאדם בוטח רק בה' במאה אחוז- הוא זוכה אפילו לתחיית המתים."

הגמרא (תענית ל) מספרת שבכל ערב תשעה באב היו חופרים קברים וכולם ישינים בקברים. בבוקר משה רבינו היה עובר ואומר: "היבדלו החיים מתוך המתים". הם היו ורואים שחמש עשרה אלף מתו ונשארו בקבר וכיסו אותם. כך חוזר חלילה בכל ערב תשעה באב.

חז"ל אמרו שלא היו ימים טובים לישראל כמו ט"ו באב ויום הכפורים. ב-ט"ו באב פסקו למות מתי מדבר בשנת הארבעים. נשארו חמש עשרה אלף אחרונים. הם חפרו בערב תשעה באב קברים ושכבו שם. למחרת משה רבינו עבר בין הקברים ואמר: **"הַבְּדִלְוּ הַחַיִּים מִתּוֹךְ הַמֵּתִים"**. קמו כל החמש עשרה אלף.

משה רבינו אמר להם: "אני בשר ודם, אולי טעיתי והקדמתי את ראש חודש ביום אחד. אני מבקש מחר בלילה לחזור לישון בקברים". חזרו לישון בעשרה באב. בבוקר שוב קמו כולם. משה אמר: "אולי טעיתי ביומיים". שוב חזרו לישון. כך הדבר נמשך עד ט"ו באב שאז הירח מלא. משה רבינו הבין שהקב"ה פדה את ה-15,000 האחרונים.

רבתינו שואלים: "איך זה יתכן? הרי היתה כאן גזירה בשבועה: **"חִי אֲנִי נָאִם ה'"**. אם תאמר שהחמישה עשר אלף האחרונים עשו תשובה, וכי הקודמים להם לא עשו תשובה?! כל מי ששכב בקבר בוודאי עשה תשובה!"

למה רק החמש עשרה אלף האחרונים זכו להינצל? אם נחלק מאה אחוז לארבעים שנה נקבל שתים וחצי אחוז. כל שנה מתו שתים וחצי אחוזים. בשנה הראשונה כולם בכו והתפללו, אבל היצר הרע אמר להם: "מה אתם בוכים? יש סיכוי גבוה שלא תהיו בין המתים, מה אתם לחוצים? תהיו אופטימיים!". הם אומנם התפללו ובכו ועשו תשובה, אבל לא מכל הלב.

שנתיים לסיום. נשארו שלושים אלף אחרונים. הם קמו, התפללו ועשו תשובה, אבל היצר הרע עדיין אמר: "מה אתם לחוצים, הרי יש סיכוי להישאר בחיים". בשנה האחרונה נשארו האחרונים. לא היה ליצר הרע מה לומר. אין אפילו חצי אחוז שמישהו יקום. איזה תפילות ודמעות היו שם, איזה תשובה, וידוי וחרטה היו שם.

ברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א יו"ר עמותת כשרות בישראל

זמני ליל

ע"פ	כניסת ליל	צאת ליל	ריבון תשפ"ג
י"ט	19:09	20:21	21:17
כ"א	19:27	20:19	21:14
כ"ב	19:30	20:22	21:18
כ"ג	19:26	20:19	21:13

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה
לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב
לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה

העלון מוקדש לע"נ יצחק בן רבקה ז"ל

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה
לנוראל בן אסתר

לרפואה שלימה
לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

שואל ומשיב בהלכה – הכשרת פלים - חלק א'

האם מותר לחמם במיקרוגל במלון כאשר האוכל עטוף היטב? מה דין שימוש בכיריים חשמליות?

שאלה: ?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה: !

מותר לחמם במיקרוגל הנמצא בחדר המלון כאשר האוכל עטוף היטב, כגון: תבניות חד פעמיות סגורות. כאשר רוצים לחמם בתנור באופן שהמאכל מכוסה היטב בנייר כסף- מותר.

מותר להשתמש בכיריים חשמליות של מלון אך ראוי להניח קודם לכן נייר כסף ורק לאחר מכן לתת עליו את הקדירה. **הערה:** מכיוון שאינו אלא ספק, שמא בישלו מאכל שאינו כשר ושמא נשפך על הכיריים. שוב ראיתי שכך כתב בשו"ת מלמדך להועיל ח"א (עמוד קכח).

מלון שבמשך השנה מבשלים בשר כשר שאינו חלק ועכשיו באותם הכלים בישלו בשר חלק, מותר לאדם המקפיד לאכול בשר חלק על פי חומרת מרן הבית יוסף והוא לא צריך לחשוש לפליטת הכלים. **הערה:** כל שהכלי בלוע מדבר השנוי במחלוקת אינו צריך הגעלה. כמ"ש מרן בבית יוסף (יו"ד סימן סד) בשם ספר אגודה: בערפור"ט נוהגים לאסור בחלב הדבוק לכרס ובשאר קהילות נוהגים להתיר. אומנם אלו לא נמנעים מפלים שלו אלו ומבישוליהם, אך הכרס לא אוכלים בבואם לקהילות אלו. כ"כ הרמ"א (יו"ד סימן סד ס"ט). כן הראש"ל הגר"ע יוסף זצ"ל הורה כפי שהובא בספר הליכות מוסר ח"ב (עמוד סז). דין זה מותר בפרט כאשר עברו עשרים וארבע שעות שלא בישלו באותו כלי.

אדם המוזמן לאירוע באולם שמבשלים בו בדרך כלל לאירועים בשר כשר לא חלק, מותר לו עכשיו לאכול בשר חלק באותם כלים אף ללא הכשרה. יש מחמירים בזה.

כאשר במלון הוגש מאכל שהתבשל יחד עם בשר שאינו חלק, אסור לאכול מהתבשיל. **מקורות:** קובץ חזון עובדיה (שם).

במלונות שהכלים בלועים מבישולי גויים, חובה מן הדין להכשיר כדת וכדין את כל הכלים לפני הבישול.

אם המשגיח הדליק את האש לפני הבישול והאוכל היה כשר, אין צורך להכשיר את הכלים. **הערה:** אף שלדעת מרן השו"ע כל עוד שהיהודי לא השתתף בבישול עצמו, הוי בישול גויים ואסור, מכל מקום, יש לנו כאן ספק ספיקא להתיר: שמא הלכה כדעת הרמ"א ודי בהדלקת האש ושמא הלכה כאותם ראשונים, שאין הכלים נאסרו כאשר האוכל היה כשר ורק הבישול נעשה על ידי גויים.

פְּרִנְסָה מְשֻׁמִּים

לעיתים נראה לאדם כי הוא בעשר-אצבעותיו דואג לפרנסתו. הוא לא מבין כי רק בורא עולם הוא זה שקובע כמה ירוויח. להלן סיפור המעובד מתוך 'השגחה פרטית' שהובא מפי בעל המעשה: לפני כשלושים שנה היתה בבעלותי חנות לכלי בית. מכרתי שם צלחות, מזלגות, סכינים וכפיות וכיו"ב. ב"ה התפרנסתי בכבוד.

יום אחד אני רואה שבסמוך אלי, ברחוב של החנות פותחים חנות חדשה. למחרת תלו שם שלט גדול. אני כבר רואה בדיוק מה הולך להיות כאן. מישהו כנראה חשב שברחוב שלי יש סגולה מיוחדת בענייני סכ"ם והוא פתח חנות כלים בדיוק מהסוג שלי! מדובר חנות ותיקה שהעתיקה את מקומה לידי והעמידה אותי בניסיון לא פשוט.

אנשים יעצו לי לפנות לדין תורה ולדרוש שהחנות החדשה תפנה את מקומה כי יש כאן ממש הסגת גבול. אני לא רציתי לריב והתחזקתי באמונה. חזרתי על מה שנאמר בחובת הלבבות במשך עשרות פעמים: "אין אדם בעולם שיכול להזיק לי או להועיל לי, אם לא ברשות הבורא".

שיננתי גם את המשפט: "אין אדם נוגע במוכן לחברו". כך התחזקתי באמונה עד שהמחשבה על החנות שמולי כבר לא העסיקה אותי. המשכתי בענייני ברוגע ובנחת.

יום אחד קונה שפתח קייטרינג מגיע אלי. כעת הוא בא לקנות את הכלים לעסק שלו. הוא קנה מאות צלחות וסכ"ם, סטים של צלחות ועוד פריטים נחוצים. כך מילא לי את הקופה בסכום שאפשר להתפרנס ממנו ברווח במשך כמה חודשים. אחרי הקנייה שאלתי אותו: "איך הגעת לכאן?". הוא אמר לי: "הלכתי לחנות הידועה במקומה הידוע ושם היתה תלויה מודעה שהחנות עברה לכאן. באתי הנה ונכנסתי לפה".

הקונה לא תפס שחלה טעות. הוא נכנס לחנות אחרת במקום החנות החדשה שהוא חיפש. לפעמים אדם חושב שדבר מסוים יזיק לו. הוא לא מבין שאותו הדבר בדיוק הוא אמצעי להביא לו טובה גדולה. אם החנות לא היתה עוברת לרחוב שלי, הלקוח לא היה יודע על קיומי. עכשיו כשהחנות עברה והשאירה מודעה על המקום החדש שהיא עברה, היא שלחה לי למעשה לקוח שמן שבאמצעותו היתה לי פרנסה בריווח בלי טרחה מרובה. ברוך ה'.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חיים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

יתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב דוד דייטש זצ"ל

הגאון הרב דוד דייטש זצ"ל - נולד ב-י"ז בחשוון ה'תקט"ז (1755) בעיירה ניטרה בהונגריה. בצעירותו למד בפרשבורג בהמשך עבר ללמוד בפראג. רבו המובהק ה'נודע ביהודה' העריך מאוד את רבינו. בספרו שו"ת ה'נודע ביהודה' מובא כארבעים תשובות הלכתיות שנכתבו לרבינו. מרן רבי משה סופר (ה'חת"ם סופר') שלח אל רבינו פתקאות וביקש ממנו שיזכיר בתפילה אותו ואת בני ביתו. בשנת ה'תקמ"ד (1784) התחיל לשמש כרבה של ימניץ. בשנת ה'תק"ן (1790) עבר לכהן כאב"ד פראונקירכן אשר הייתה אחת משבע קהילות הידועות בהונגריה. לאחר כעשר שנים עבר לכהן כרבה של סרדעהלי.

משנת ה'תק"ע (1810) רבינו כיהן כרבה של העיר נובומסטא ('עיר חדשה'). תפקיד אותו מילא עד יומו האחרון. לחם רבות בתנועת ההשכלה. ענוותן מופלא. העניות שררה בביתו, למרות זאת היה מחלק את משכורתו לעניים. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. רבינו ר' משה טייטלבוים (ה'ישמח משה') העריך את רבינו מאוד וכתב עליו: "הליכות עולם לו יוצא מפי קדוש וטהור, טיהר גברא קדישא, הרב הגאון הצדיק האמיתי המפורסם... ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' הוא". נפטר בערב שבת קודש, כ"ב סיוון ה'תקצ"א (1831). חי כ-76 שנים.

סבא (מצד האב): ר' מרדכי (רבה של פרישיטאט ומח"ס 'מור דרור' על הש"ס). **אביו:** ר' מנחם מנדל (כיהן כדיין בעיר). **אימו:** מרת רייזל (בת ר' דוד טוטושאפ). **אשתו:** מרת מרים (בת דודו, רבי משה מטוצ'אפ. נישא בשנת ה'תק"מ). **ילדיו:** ר' מנחם (רב בוורובה), ר' יחזקאל, ר' יהודה לייב, בתו מרת רייזל (נישאה לר' יוסף פוכס מנובומסטא), מרת אסתר יוטל (נישאה בזיווג ראשון לר' מיכאל זלצר מסרדהלי ובזיווג שני לר' דב בער רוזנר). **חתניו:** ר' יוסף פוכס מנובומסטא, ר' מיכאל זלצר מסרדהלי, ר' דובער רוזנר, ר' מאיר א"ש (אב"ד אוגוואר מח"ס שו"ת 'אמרי אש'), ר' וואלף שרטור (דיין בנבומסטא), ר' פינחס דייטש. **מרבתינו:** הגאונים ר' מאיר ברבי, ר' יחזקאל לנדא (ה'נודע ביהודה'. רבינו היה תלמידו המובהק). **מספריו:** **אוהל דוד** - חידושים על מסכתות פסחים, סוכה, חגיגה, יבמות, שבועות, ביצה ועוד מסכתות **חומת אש** - חידושי רבינו **שאלות ותשובות הגאונים בתראי** - חידושי רבינו **יזכור הברית**.

פעם אחת רבינו בא לבקר את מרן החת"ם סופר. הלבוש של רבינו היה קרוע. החת"ם סופר שאל אותו: "האם אין לך לבוש אחר?". רבינו השיב בחיוב. מרן החת"ם סופר היקשה: "אם כן, מדוע אינך לובש את הלבוש האחר?". רבינו הסביר שהלבוש השני קרוע עוד יותר מזה.

מרן החת"ם סופר פעם אחת התארח אצל רבינו. על השולחן הונחו כפות של עץ שהיה מצויר עליהם פרחים. מרן החת"ם סופר התבונן על הכפות כי על שולחנו אכלו בכפות נאים ממתכת. רבינו בתמימותו חשב שמרן החת"ם סופר מתבונן עליהם מחמת חשיבותם ועלול לחמוד אותם. מיד רבינו אמר: "רבינו, אני מעניק לך את כפות העץ במתנה גמורה, שלא חלילה תעבור על 'לא תחמוד'".

פעם אחת אשה עניה הגיעה לבית רבינו. היא סיפרה לו כי אין לה כסף והיא צריכה לחתן את בתה. הצדיק לקח את הכרית של מיטתו ונתן לה כדי שתמכור ותיקח את הכסף לצורכי הכנסת כלה. כשאשתו הגיעה וראתה שהכרית חסרה, היא התחילה לצעוק בקול מר, כי היא הטמינה בתוך הכרית סכום גדול שישמש לנדוניה של בתה (היא היתה חייבת לעשות זאת ולא לספר לרבינו - אחרת היה מחלק את הכסף לעניים). היא שאלה את רבינו: "למי נתת את הכרית?". רבינו ענה שהעניה לא תחזיר לה את הכרית, כי היא לא נתנה לה אותה אלא הוא ילך לעניה. כשהגיע רבינו לאותה אישה הוא הזהיר אותה שלא תמכור את הכרית מכיוון שיש בתוכה כמה מאות רובלים. לכן אמר לה, שתיקח את הכסף מתוך הכרית, ורק לאחר מכן אם תרצה למכור את הכרית, תעשה כן.

רבינו הגיע פעם אחת לעיר נייטרא. אף אחד לא ידע לשם מה. באותו היום היה ברית מילה של נכד ת"ח ושמו ר' פינחס. אותו רב היה בן תורה וירא ה', אולם הוא היה עני. רבינו ביקש שיקראו לרופא לפני שיעשו את הברית והם עשו כן למרות שלא הבינו מדוע. ר' פינחס התעלף מיד לאחר הברית. הרופא שהיה במקום ניסה לטפל בו אולם הוא לא הצליח ור' פינחס נפטר לבית עולמו.

רבינו סיפר שהנפטר היה אחד מ-ל"ו הצדיקים הנסתרים. כששמעו זאת כל אנשי העיר מיד התקבצו וליוו את הנפטר לבית-עולמו. כשרבינו נכנס לבית הקברות הוא התחיל לצעוק בקול: "ברוכים הבאים. ברוכים הבאים. ברוכים הבאים". האנשים שאלו את רבינו למי הוא אומר זאת. רבינו אמר להם: "מה אעשה לכם, שאינכם רואים את שלושת כיתות הצדיקים שבאו ללוות את ר' פינחס".

פעם אחת רבינו חזר מחתונה. בדרך פגש בעובר אורח שהלך ברגל מהחתונה. רבינו הזמין אותו לעלות לעגלה. האורח ידע כי רבינו חזר מחתונה והוא היה הרב המקדש ולבטח הוא קיבל על כך סכום כסף. לאחר מספר דקות האורח התחיל לחפש בכיס של רבינו. רבינו לא רצה לבייש את האורח ולכן עשה את עצמו מתנמנם. לאחר שהאורח הצליח לקחת את הכסף, הוא ירד מיד מהעגלה. מאותו היום אותו האיש הלך לחתונות שרבינו חיתן, לאחר מכן היה הולך ברגל וידע כי רבינו יזמין אותו לעלות לעגלה ושוב היה לוקח מרבינו את הכסף.

פעם אחת שהאורח היה באכסניה עם חבריו, הוא סיפר להם מה שהוא עושה. אחד מחבריו התקנא בו והלך לחתונה שרבינו חיתן. הוא לא לקח בחשבון שחבירו רוקן לרבינו לפני כן את הכיס. אותו אדם עלה לעגלה. רבינו נראה מתנמנם והוא הכניס את ידו לכיס. לצערו הוא לא מצא מאומה. הוא חשב שמא הכסף נמצא בתחתית הכיס ולכן הכניס את ידו. רבינו פתח את עיניו ואמר לו: "באת מאוחר מדי. חברך כבר לקח הכל!". האיש הבין עכשיו עד כמה גדולה מעלת רבינו. (הסיפורים מעובדים מתוך 'תולדות אנשי מופת')

באחת השנים רבינו בשעת 'כל נדרי' נשא דרשה חוצבת להבות אש באוזני קהל עדתו. הרב לא היה יכול להתאפק והוכיח את העם בדברי כיבושין היוצאים מן הלב. אחרי שסיים את דבריו ליבו נקפו, מדוע עשה כזאת לצער יהודים. הדבר גרם לו לחלישות הדעת בתפילת מעריב. בלילה הוא לא הצליח להירדם ונפשו היתה עגומה עליו במשך כל היום הקדוש. בליל מוצאי יום כיפור אחר התפילה לפני שעזב את ביה"כ הוא קרא לשמש וביקש את מפתח בית החיים. לאחר שלקח את המפתח אמר: "אני רוצה לראות אם מישהו יצטרך את המפתח עד יום כיפור הבא". כדבריו כן היה, המפתח נשאר ברשותו שנה תמימה ואף אחד לא נפטר. (בית יעקב, תולדות הצדיקים)

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

שלח

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת שלח

- ב..... על פי ה' - גם ה'טעות' היא על פי השי"ת
- ד..... עזרי מעם ה' - כשמכיר שאין בו שום כח בעצמו אז זוכה לישועת ה'
- ז..... מאמין בחי העולמים וזורע - עשיית השתדלות מבלי לסמוך עליה
- ט..... ה' שמעה תפילתי - כוחה של תפילה
- יב..... והייתם קדושים לאלוקיכם - שמירת עיניים ומעלת המקדש עצמו
- טו..... והתחזקתם - דברי חיזוק כנגד הצר הצורר

פרשת שלח

על פי ה' - גם ה'טעות' היא על פי השי"ת

להחליט באיזו מלאכה יעבוד ובאיזה מסחר יתעסק וישקיע, וכן בענייני רפואה, כאשר יש לו חולה בתוך ביתו ל"ע ש'ניתנה רשות לרופא לרפאות' ועליו לדרוש ברופאים, וכידו הברירה אם לילך לרופא פלוני או אלמוני, וכיצד ישפל באותו חולי, וכן כשעומד בפרק 'האיש מקרש' שמוטל עליו החובה לגמור בדעתו האם מעוניין הוא ב'שידוך' זה אם לאו, ותלוי הדבר בדעתו עד כמה לדרוש ולחקור בבירורים שונים אודות ה'הצעה' המדוברת, אמנם כל זאת הוא רק בנוגע לעתיד, משא"כ 'לאחר מעשה' - אחר שכבר עשה 'מהלך' בענינו, הינו מחויב להאמין באמונה שלימה שהקב"ה הוא המסבב כל הסיבות, והוא אשר הכניס בליבו ובמוחו לעשות את הצעד והמהלך שעשה, ואין לו לאדם על מה

בפרשתן (יג ב), 'שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען' וגו', ופירש רש"י, 'שלח לך - לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח, וצ"ב ממה שנאמר תיכף (פסוק ג) 'וישלח אותם משה ממדבר פארן על פי ה'', והיינו שהשי"ת הוא שאמר למשה לשלוח מרגלים ולא ששלחם מעצמו ומדעתו (ועיין ברש"י מ"ב ביה). וביארו בספה"ק בהקדם יסוד גדול שהוא מעיקרי הדת במצוות האמונה בהשי"ת, כי הנה רצון הקב"ה שהאדם יקיים מצוות 'השתדלות' ויעשה פעולות לדאוג לכל צרכיו הגשמיים, וכמו שה'בחירה' בידו כיצד לעשותם, וכגון בעסקי הפרנסה, מחובת האדם להביא טרף לביתו ו'יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב', והרשות נתונה לו

א. וכה היה מעשה אצל הגאון רבי יחיאל מיכל פינשטיין זצ"ל, שבתו היתה חולה ל"ע במחלת האסטמה (אזמא"ה), דרכו של חולי זה, בעת שתוקף את החולה קושי בנשימה חייבים לחבר אותו למכונה (מאשי"ן) שיעזור לו להמשיך לנשום, ולא ח"ו... לגודל נחיצות המכשיר להצלת חייה, היו להם בבית כמה וכמה מכשירים, מוכנים ומזומנים על כל צרה שלא תבוא, פעם אחת נתקפה בקושי נשימה ולא הצליחו בני הבית למצוא אף לא מכשיר אחד, תוך כמה דקות השיבה נשמתה ליוצרה, בימי השבעה נכנס הגה"צ רבי יעקב גאלינסקי זצ"ל לנחם את בני המשפחה, בתוך הדברים הבין ר' יעקב כי הם מרגישים 'אשמים' במיתתה - שלא חיפשו כראוי אחר המכשיר, כי מיד אחר 'יציאת נשמה' מצאו את כל המכשירים מונחים אחר כבוד תחת מיטתה, נענה רבי יעקב ואמר להם, קבלתי מפי המשגיח דלומז'ה הגה"צ רבי משה רוזנשטיין זצ"ל (בשנים שקודם המלחמה הנוראה) שכל עניין ה'השתדלות' אינו אלא לגבי ה'עתידי' - שעל האדם ל'השתדל' שיהיו כל ענייניו על צד היותר טוב, אך המהרהר לגבי ה'עבר' ומדמה בעצמו שאם היה משתדל ועושה כך וכך, היה מציל את עצמו מהצרה ומההפסד, הרי אלו מחשבות כפירה ממש, אלא יאמין בכל לבבו, שכל מה שאירע לו היה בציווי הבורא ואי אפשר לאדם להלך נגד רצונו ית' (הובא בספר שיח יוסף עמ' תק"כ באריכות גדולה ועיי"ש).

ב. סיפר הגה"ח רבי זלמן בריזל זצ"ל שהרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע עשה פעם 'עליית נשמה' בליל שבת קודש, ובעמדו בעולם העליון ראה שעומדים נשמות רבות שכבר היו בזה העולם, ועתה נגזר עליהם לרדת שוב לעולם הזה. ונשמות אלו ממררות בבכי, באמרם הנה אנו סובלים כל כך בגין כל פגם ועוון שחטאנו כשהיינו בעלמא דשיקרא, מה לנו ולצרה הזאת להסתכן שוב בירידה לעולם הגשמי. עונים להם מלאכי מרום, הנה בדורות האלו נקל יותר לחיות בזה העולם ולעברו בשלום, כי כל מעשה קטן וכל פעולה קטנה עושה רושם רב למעלה, ולאידך גיסא אף אין מדקדקין עם האדם כל כך כבימים מקדם. אמנם בדבר אחד יש להתחזק באלו הדורות, והוא בעניין האמונה בחי העולמים, והיינו לעקור את קליפת ה'איך וואלט' (אם הייתי עושה כך וכך), כי המחשב שאם היה עושה כך וכך לא היה קורה מה שקרה, וכגון אם הייתי מנהל כך את עסקי לא הייתי מפסיד את כספי, אם הייתי מהלך להתם הייתי מרוויח יותר, וכל מחשבה כיו"ב, ידע שאלו המחשבות אפיקורסות גמורה הם, שהרי אין כח בשום נברא שבעולם לעשות אפילו דבר כלשהו שהוא כנגד רצון ה'...

באר הפרשה - פרשת שלח

ג

להתחרט ולהתמרמר, ולאכול את ליבו' למה עשיתי והפסד והנוק כמו ידיו, כי גם אותה 'טעות' היתה כך וכך, ואפילו אם נראה בעליל שעשה 'טעות' מאת ה' בכדי להביא את הדבר לתכליתו כפי גמורה בשיקול הדעת וכיו"ב והוא גרם לעצמו את רצונו ית'.

מסופר שלאחר שתמו שבעת ימי האבלות בפטירתו של הרה"ק רבי שמעון שלום מאמשינוב זי"ע התהלך בנו הרה"ק רבי מאיר מאמשינוב זי"ע עם הגבאי (הרב ביגלאייזען) בדרך הילוכם אמר לו הרבי הידעת מדוע נהוג גבן שלא להעמיד משקה - לחיים במשך ימי השבעה רק לאחריהם, משום שבכל שבעת ימי האבל מדברים אודות הנפטר ומעשה הפטירה, והנה אומרים שהמנוח נלב"ע משום שהיה חולה בכך, ומשום שרופא זה עשה כך אירע כך, וכן כיוצא בזה, ולפעמים אפשר שיחשבו שאילו היו עושים פעולה מסוימת היו מונעים את פטירתו, והרי מחשבות אלו כפירה הם, כי באמת הכל אירע רק אחר שכך גזרה חכמתו יתב"ש, לכך תיכף ככלות ימים אלו, שותים משקה חריף לנקות ולצחצח את המח, ומברכים שהכל נהיה בדברו, להשריש בלבנו שאין כל סיבה גשמית לפטירה, אלא הכל בדבר ה' נעשה, כי כך גזרה ההשגחה העליונה.

הגרי"ז מבריסק צוק"ל היה אומר, שהאומר 'איבדתי מעות ברחובה של עיר מאחר שנהיה לי חור בכיס בגדי, ומשם נפלו מעותי' שוטה הייתי שלא תפרתי וסגרתי את החור מיד כשנפער, הרי זה כפירה בהנהגת ה', אין לו אלא לומר מאחר ורצה הקב"ה שאאבד את מעותי על כן נתהווה לי חור בכיסי (ולכן באה אליו העצלות שלא לתקן ולתפור החור).
ג. הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע (הובא באמרי פנחס ח"א שער אמת ואמונה אות מב) היה אומר על מאמרם ז"ל (עי' נדרים ט:): 'רשעים מלאים חרטות', ולכאורה צריך ביאור דאם הם מלאים בחרטה על מעשיהם הרעים הרי כבר אינם 'רשעים', אלא בעלי תשובה. וביאר שהכוונה היא לזמן שאירע להם איזה הפסד - הצדיק מאמין כי מה שעלה בידו אינו אלא מן השמים... אבל ה'רשעים' מלאים חרטות, ותמיד יאמרו אוי לי שעשיתי כך וכך שמזה נסתבב לי ההפסד... וכמו שפירשו בדרך צחות בלשון שאנו אומרים בזמירות לליל שב"ק ('מה ידירות') 'מחבלי משיח יוצלו לרווחה, פדותנו תצמיח ונס יגון אנחה', כי 'חבלי משיח' רומז לכל אותם 'חבלים' שרגילים הבריות לאומרם, 'חבל' שעשיתי כך וכך, 'חבל' שלא עשיתי, 'חבל' שאמרתי ו'חבל' שהלכתי וכהנה וכהנה כיו"ב, כל אותם 'חבלים' הם מחבלי משיח ומטשטוש האמונה, אם אך יזריח בקרבו אור האמונה יינצל מהם לרווחה, ונס יגון ואנחה, כי תמיד יהא שרוי בשמחה.
ד. סח לי רב אחד מעי"ת נ"י יצ"ו, כי מדרך העולם בבואם לאכול איזה דבר מאכל יעיין ויחקרו אחר ה'השגחה' - מי ה'רב' המכשיר ומה כשרות המאכל, לא פחות מזה על האדם לעיין ולהתבונן כשבא לאכול את לבו, היינו, לאכול את עצמו מתוך כעס וזעם על מצבו, או על פלוני שעשה לו כך, איש זה קלקל לו השידוך, ורעהו הזיק לו הפרנסה וכו' וכיו"ב... והדבר עולה לו בבריאות גופו ונפשו, יעיין קודם לכן בהשגחה פרטית - שהקב"ה משגיח על פרט הנעשה בעולם והכל מאתו לטובת האדם, וירוח לו...

ה. וכמו שדייקו מלשון הכתוב (תהלים כג ד) 'גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי', שלכאורה מהו 'אלך בגיא צלמות' וכי ראית אדם שמעצמו החליט לילך ולהכניס עצמו לגיא צלמות, הרי אחרים מוליכים אותו בעל כרחו שמה, והיה צריך לומר 'גם כי יוליכוני' או 'גם כי אתהלך' וכיו"ב, אלא ביאורו, שאפילו אם הוא עצמו 'גרמא לנזיקין' - שנראה שהוא גרם לעצמו להתהלך בגיא צלמות, גם כן לא אירא רע כי באמת אתה עמדי, ומן השמים הזמינו שאלך בעצמי לאותו מקום היזק, ועדיין הקב"ה עמדי להצילני מכל רע.

וכבר היה מעשה בבית אחד מהצדיקים אשר נפטר בתם התינוקת, ודימו אביה ואמה שמכשול יצא מתחת ידם והם אשמים בדבר, ולא מצאו מנוח ומרגוע לנפשם, עד שהגיע הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע לנחם אותם באבלם וביגונם, ואמר להם 'ידיים, ידיים, אלעס בידי שמים', שגם מה שנעשה 'בידיים' אף הוא בידי שמים, שהרי אין כח לאדם להזיז אצבע קטנה בלא שיכריזו כן מן שמיא, והכל נעשה ברצון ה' ית', ובזה נחה דעתם.

כה אמר כ"ק האדמו"ר מוויזשניץ מאנסי זי"ע על דברי הגמרא (יומא פו:): 'היכי דמי בעל תשובה וכו' באותו פרק באותו מקום, שהכוונה לחזק לבות כושלים ונופלים, אשר בדרך כלל תשמע מהם, אילו הייתי דר במקום פלוני... אילו היה מצבי באופן אחר... אזי הייתי צדיק נשגב, ומה אעשה שהקב"ה הזמין לי 'תנאי חיים' קשים וסביבה שאינה ראויה... וה'תשובה' האמיתית היא, להכיר שאכן אותו מקום ואותו זמן שזימן ואינה הקב"ה לידו הוא המקום והזמן והאופן שהבורא רוצה ממנו את ה'עבודה', ודייקא משם יש בידו להעלות נח"ר לפניו, וזוהי ה'תשובה' השלימה.
ו. שמעתי מאחד מגדולי האדמורי"ם שליט"א, שבאחד הימים התקשרו לביתו מהנהלת 'ארגון' חשוב העוסק בריבוי לימוד התורה בין ילדי תשב"ר, ומחלקים להם מתנות על לימוד 'אבות ובנים', וכה אמרו, בנכם היניק זכה בהגדרה

באר הפרשה - פרשת שלח

ישראל, והאם צריך לעשות כן מצד חובת ה'השתדלות' בכיבוש הארץ, אך לאחר שגמר בדעתו לשלוח ויצאו לדרך - שוב מחויבים להאמין באמונה שלימה שמעשה זה היה על פי ה'.

עזרי מעם ה' - כשמכיר שאין בו שום נח בעצמו או זוכה לישועת ה'

בפרשתן (יג ב), 'שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל וגו', כתב הרה"ק הישמח משה זי"ע, שהנה רש"י הק' מפרש את הנאמר באברהם אבינו 'לך לך' (בראשית יב א) - 'להנאתך ולטובתך', ולפי"ז צריך לומר גם כאן במה שנאמר שלח לך דהיינו להנאתך ולטובתך, וצריך לבאר איזה טובה עתידה לצמוח למשה רבינו ע"ה משילוח המרגלים.

ומבאר הישמח משה, כי זה כלל גדול, ככל שהאדם מרגיש ויודע בבירור שאין בכוחו ועוצם ידו ל'סדר' לעצמו מאומה כך במידה זו הקב"ה עוזר ומסייע לו, אבל אם נדמה לו לאדם שיש לעצמו 'יכולת' עשות הכל - אז אין הקב"ה מסייע לו כ"כ, ולצורך זה היה

וכן כתב הרה"ק ה'מאור עינים' זי"ע (ואתחנן ד"ה ואתחנן) בזה"ל, שצריך כל בר ישראל להאמין בכלל הנהגותיו, בין בגשמי בעסק פרנסתו ועסקי העוה"ז וכו', כי העצה והשכל שבא לו במוחו קודם שיעשה הדבר הוא שלוח אליו ממרום קדשו להדריכו בדרך ילך בכדי שישתכר וירויח במשא ומתן שהוא שרצון הא-ל ית' עליו בעת ההיא שיהא כך, וההיפוך ח"ו, באם שרצונו ית"ש להביאו לידי הפסד יתן בלבבו עצה ורצון שיעשה כך שע"י סיבה זו יבוא לו הפסד, עכ"ל. ויסוד הדברים מפורש להדיא ב'תרגום אונקלוס' על הפסוק (דברים ח יח), 'זוכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל' - 'וְתִדְבֶר יְת ה' אֱלֹקֶיךָ אֲרִי הוּא יְהִי לְךָ עֲצָה לְמִקְנֵי נַכְסִיךָ' (שהוא נותן לך עצה לקנות נכסים). ואין הדברים אמורים רק לגבי עסק הפרנסה, אלא כיו"ב בכל דבר ועניין מחיי האדם, וכלשונו של ה'מאור עינים' הנ"ל 'שצריך כל בר ישראל להאמין בכלל הנהגותיו'. ומעתה יתבאר היטב בכפתור ופרח דברי רש"י כי אכן הקב"ה אמר לו 'שלח לך' - לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח, כי אכן משמא ניתנה הבחירה בידי משה רבינו להחליט האם נכון הדבר לשלוח מרגלים לארץ

על 'נגן' (mp3), יבוא נא אל האפיס (משרד) ויקח את המתנה, שלח הרבי את בתו הגדולה הנשואה לאותו האפיס, בבואה שמה שאל אותה המנהל האם הגיעה לצורך 'ראיון' לעבודה והשיבה בלאו, מ"מ שאלה את המנהל מהי העבודה שאתם מציעים כאן, וענו לה שהם מחפשים מישהו שינהל את האפיס בענייני כספים וכיו"ב, ולשאלתה באלו שעות מדובר - נענו לה, בין 8 בבוקר ל-5 אחה"צ, ותען ותאמר, אין זה מתאים לי, כי בשעה פלונית (3:30) בצהריים שב בעלי מהכולל למשך חצי שעה (וכבר אמרו 'נשי במאי קזכייך...'), אמרו לה, לא ולא, אנו חייבים את העבודה בכל השעות הללו ברציפות, ופנתה ללכת הביתה, בעודה עומדת על מפתן הבית נקראה פנימה ואמרו לה, חשבנו בשנית והננו מסכימים שתבואי לעבוד כפי השעות המקובלות עלייך. ותרא איך יד ה' היתה בדבר לסדר לה פרנסה, מבלי שהיא תחשוב כלל שמשם תבוא ישועתה, ולא עוד אלא שאחר כמה ימים התקשרו מה'ארגון' שכל הודעתם לאחיה הקטן שזכה בגורל היה טעות מעיקרא ובאמת הזוכה הינו ילד אחר, אלא שבעבר כבר זכה אותו ילד בנגן על כן ב'טעות' התקשרו שוב אליהם, ועליהם לבוא ולהחזיר את הנגן... וראה זה פלא, כמה סיבב הקב"ה אך ורק בכדי להביא אותה למקום הנכון בו תמצא עבודה וימצא לה טרפה בכבוד וברוח.

ז. וכה אמר הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע, בפסוק בפרשתן (טו לט) 'וזכרתם את כל מצוות ה'', וזכרתם - זכרו היטב את כל - כל אשר יארע ויקרה אתכם, הכל מצוות ה' - נעשה בציווי הבורא יתב"ש ובמצוות המלך, בהשגחה פרטית ומיוחדת (תורת אבות, בשם כתבי הגה"צ רבי משה מידנער זצ"ל).

ח. וכמו שאומרים בדרך צחות בלישנא דקרא (קהלת ט יא) 'לא לחכמים לחם', שהקב"ה אומר לחכמים, אם הינך 'חכם' ובוטח בחכמתך שוב אין לי צורך לעזור לך אלא 'תסדר' לעצמך את מצבך...

ויש להעמיס את הדברים במה שכתב ה'בעל הטורים' על הפסוק בריש פרשתן 'שלח לך אנשים', שסופי התיבות עולה לתיבת 'חכם', ונרמז בזה כי אמר הקב"ה למשה שי'שלח' את ה'חכמה' מעצמו, שאל יחשבו שהינם 'חכמים' ויודעים מה לעשות... אלא יסמכו רק על השי"ת...

את זו דרש הרה"ק מרוזין זי"ע (עירין קדישין) בלשון הכתוב (תהילים יג ב-ג) 'עד אנה ה' תשכחני נצח עד אנה תסתיר את פניך ממני, עד אנה אשית עצות בנפשי וגו', שהפסוק עצמו בא לגלות את האופן שעל ידו יזכה האדם לישועה,

תכלית שליחת המרגלים לארץ ישראל, בכדי שיראו 'כי עז העם היושב בארץ והערים בצורות גדולות מאד וגם ילידי הענק ראינו שם' (יג כח), ויכירו שאי אפשר להם לנצח בדרך הטבע, וממילא מוכרחים המה להגיע לעזרת השי"ת ולחסדיו המרובים, וכאשר יהיו עיניהם נשואות אל ה' לבדו יעזור להם השי"ת באופן שהוא למעלה מדרך הטבע עד שלא יצטרכו למלחמה כלל.

ועל כך נאמר 'ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל', כלומר שעל ידי שיתורו את ארץ כנען יראו ויבינו כי אני הוא שנותן להם, ואינם יכולים לירש אותה בכוחות עצמם^ט. ואם באמת היו חוזרים המרגלים מארץ ישראל בהרגשה זו אכן היו נכנסים תיכף לארץ ישראל ומלכם בראשם - בראשות משה רבינו, אך מאחר שהמרגלים קלקלו בשליחותם

שעד אנה ה' תשכחני נצח וכו' - עד אנה אשית עצות בנפשי, ר"ל, שכל זמן שאדם מחפש עצות בנפשו מאין יבוא עזרו, ונדמה לו כי בכוחו להביא את הישועה לעצמו אזי הקב"ה מסתיר פניו ממנו ח"ו ואינו עומד לימינו לעזרו ולסמכו, אכן לעת שאדם נכנע לרצון הבורא ית"ש וימרים ידיים מתוך ההרגשה שרק הקב"ה יכול לעזרו אזי נעלמים כל ההסתרים והמחיצות וה'שכחה', ומיד הקב"ה מאיר לו פניו ומושיעו.

וכבר ביאר המהרש"א הא דאיתא בגמ' (מגילה טו): 'מה ראתה אסתר שזימנה את המן', ונאמרו טעמים הרבה בדבר, וחדא מינייהו הוא, 'רבי שמעון בן מנסיא אומר אולי ירגיש המקום ויעשה לנו נס', והדברים צריכים ביאור, כי מה בכך שאף אסתר מקרבת את המן, ומה סיבה יש בדבר לעורר רחמים, אלא, שהוא על דרך האמור (דברים לב לו) 'כי ידין ה' עמו ועל עבדיו יתנחם כי יראה כי אָזְלַת יָד וְאָפְסָ עֲצוּר וְעֶזְב', והיינו שבשעה שבני ישראל מכירים שאין להם שום עוזר ומושיע אז הקב"ה מתנחם להיטיב לעמו, וזהו שאמרה אסתר אולי ירגיש המקום שאף אני אסתר המלכה אין בידי לעשות מאומה להצלתן של ישראל, ואף אני נאלצת לקרב את המן הרשע, והא גופא, שאין שום עזר לבני ישראל בדרך הטבע, הוא המקרב את הישועה ומעורר רחמים אצל הקב"ה על בניו חביביו.

ובדרך זה ביאר הגה"ק בעל ה'שואל ומשיב' זי"ע (דברי שאול מטות) במה שנאמר (תהילים צד יח) 'אם אמרתי מטה רגלי חסדך ה' יסעדני, ר"ל, אם אמרתי כי מצד עצמי מטה רגלי, שאין בידי עשות מאומה בלתי עזרת ה' אז זוכה שחסדך ה' יסעדני, אבל התולה בבטחונו בכוחו ועוצם ידו מועד הוא ליפול.

וכך כתב בספר דבר אברהם (לר' אברהם הורביץ תלמיד החזו"א בהקדמה) 'מרגלא בפומיה (דהחזון איש) תשועת השי"ת באה ברגע שהאדם כבר לא רואה בדרך הטבע מקום להושיע'. וכיוצא בדבר ביארו במאמר הידוע 'תשועת ה' כהרף עין' - 'הרף עין' היינו עצימת העיניים, כלומר, כשהוא מבין ומכיר שבכוחות עצמו אינו יכול להשיג כלום וכל מעשה ידיו אינם אלא כגרזן ביד החוצב, ולכן הוא סוגר עיניו, ומוסר עצמו ומצבו, הצלחתו ועתידו לידי הנהגת שמים והשגחת הבורא ית' - מיד תבוא אליו 'ישועת ה'.

נפלאות מצינו בפירוש הרד"ק על מה שנאמר (תהילים קמז ט) 'נותן לבהמה לחמה לבני עורב אשר יקראו', ומבאר, כי הנה העורבים המה שחורים במראיתם, אכן כשהם קטנים מראיהם לבן, ועל כן אין העורב מכיר בבניו הגוזלים אלא חושב שהם מין אחר ואינו מספק להם מזונותיהם, והקב"ה מזמין להם יתושים ואוכלים אותם, 'והנה הוא עוזר החלשים שאין בהם יכולת מעצמם', ואין הכוונה ל'חלושים' דייקא אלא למי שמשים עצמו כחלש... שיודע שאין בו שום כח משלו אלא סומך רק על הקב"ה...

ט. מעניין לעניין באותו עניין, הקשה הרה"ק ה'נועם מגדים' זי"ע מדוע הוצרך הכתוב להאריך ולומר 'שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל', וכי יש עוד ארץ כנען עד שהוצרך הכתוב לפרש באר היטב באיזה ארץ כנען הדברים אמורים... אלא מבאר בדרך הרמז, כי הנה 'כנען' מרמז על 'סוחר' (וכדאיתא בפסחים נ, ודכתיב בהושע יב ח 'כנען בידו מאזני מרמה'), ואילו 'ויתורו' היינו מלשון 'התעוררות' מהשינה (כמו 'תיר ולא תיר'), ובא הכתוב לומר שלח לך אנשים שיעירו את האנשים השקועים בתרדמת הבלי הזמן ומשוקעים בארץ כנען ר"ל בעסק המסחר, שמחמת שנדמה להם שבעבודתם וביגיע כפיהם יוכלו להשיג לעצמם כסף וזהב, ועושים הם מלאכתם קבע בעבודתם שעות על גבי שעות ברצונם להשיג עוד מעות, והשרש בהם את האמונה אשר אני נותן לבני ישראל, כי אין אדם יכול להרוויח לעצמו אפילו פרוטה אחת יותר מאשר נקצב עליו ברה"ה, ולא בכוחם ועוצם ידם יוכלו לעשות את החיל הזה אלא רק מאשר אני נותן לבני ישראל... וממילא שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת...

באר הפרשה - פרשת שלח

אדם על כוחו וזכותו, והיינו בין ב'רוחניות', כלומר על רוב מצוותיו וזכויותיו, ובין ב'גשמיות' היינו על כוחו הגשמי - לחשוב בעצמו שע"י כוחו יוכל להשיג דבר מה, אלא תמיד ישריש בקרבו את ההרגשה שאין לו שום כח עצמי, ואינו יכול לעשות מאומה ולהשיג כלום אלא אם כן יגור עליו מלעילא, והכל תלוי ברצונו של הקב"ה. והנשען והסומך על הקב"ה - הקב"ה יעזרהו בכל דבר ועניין, וכל אשר יעשה יצליח, לעומתו זה האיש אשר סומך על עצמו סופו בא לידי כשלון.

וזאת למדנו מהמרגלים, שהלא הם היו 'ראשי בני ישראל' ברוחניות ובגשמיות, ואין לנו שמץ השגה ברום מדרגתם (עי' ב"ב ע"ג: וז"ל למהר"ל שם), וכבר כתב הרמב"ן (פסוק ד) שמנה הכתוב את המרגלים לפי מעלתם 'והקדים הנכבד הקודם במעלה', ונמצא שכלב בן יפונה הוא רק השלישי במעלה, ואילו יהושע בן נון נזכר החמישי, וגם היו גבורי חיל (אבן עזרא פסוק ב), וסמכו על 'זרועם' וזרועם ועוצם ידם שיוכלו לכבוש את הארץ, אמנם כאשר נכנסו ויתורו את הארץ נפלה עליהם אימתה ופחד ונבהלו מאוד עד שאמרו אפס כי עז העם וכו' וכי חזק הוא ממנו...". ורק יהושע וכלב היו בטלים בפני עצמם, וידעו שאין להם משלהם כלום, וכדברים הנודעים שב'תרגום יונתן' (פסוק טז) 'וכדי חמא משה

והניאו את לב העם על כן נאלצו בני ישראל להתעכב במדבר ארבעים שנה, ונגזר על משה למות במדבר ולא להיכנס לארץ ישראל (ועיי"ש עוד שמרחיב בזה), נמצא שבאמת היתה השליחות להנאתו ולטובתו של משה אלא שמעשה שמן הצליח וחטאו המרגלים והעם.

ולנחיצות הדברים נתיק מקצת מלשונו, נראה לי דענין השליחות מרגלים היה כדי שידעו תוקפם וחוזקם וריבויים של עם הארץ, ולא יסמכו כלל וכלל על כוחם ועוצם ידם ועל ריבוייהם, רק על ישועת ה', ויבטחו רק בשם ה', כי הישועה נמשך אחר האמונה והבטחון' ואז לא יצטרכו כלל לחרב וחנית ולשום עשיה גשמית, משא"כ אילו היו יושבי הארץ חלשים אז היו סומכים על כוחם והיו צריכין למלחמה, אף שישועת ה' היה נלווה אליהם מ"מ היה מכוסה בטבעיות כפי בטחונם, משא"כ ב'עם עז ותקוף מאד מאד' עד שהם כחגבים לעומתן אין מבוא כלל להטבע לנצחם אז לא יהיו עיניהם נשואות רק לה' לבדו ואז יושעו בלי שום סיוע גשמיות וכו', והנה אם לא היו נפתים המרגלים והעם מפיתוי היצה"ר והיו בוטחים בשם ה' לא היו צריכין לחרב ולחנית ולשום סיוע גשמיות וכו'. עכ"ל.

ואבן בספה"ק (עי' אמרי אמת ובית ישראל) האריכו רבות ללמוד מ'פרשת המרגלים', כי לעולם לא יסמוך

י. וכיוצא בדבר כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' ז"ע (שמי"ה"ל ח"ב פי"ט) לבאר במה שאמרו המרגלים לבני ישראל 'ושם ראינו את הנפילים וגו' ונהי בעינינו כחגבים' (יג לג), שכך אמרו המרגלים, אנו ראינו את הנפילים ונמס לבבנו, ואף אתם אם תבואו שמה ימס לבבכם מפני הפחד, 'וממילא שמירה העליונה תסור גם כן מכם, כי שמירתו היא לפי גדר בטחונו של האדם כידוע'.

יא. באופן זה ביארו נמי את דברי רש"י כאן - 'אני' איני מצווה לך, אל תשלח אנשים בעלי 'אני' - שכל שיחם ושיגם הוא 'אני', כי תוצאותיו מי ישורנו, וכמו שאכן כך הווה לבסוף, שמאחר שלא האמינו דיים בהנהגת ה', והיו סבורים שהדבר תלוי בהם ובכוחם - לכן אחזתם חיל ורעדה בראותם את ילידי הענק, ואף הטילו אימה בבני ישראל, באמרום (יג לא-לג) 'לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו... ושם ראינו את הנפילים בני ענק' וקיררו את אמונתם. שאם היו מאמינים שאין ביד האדם לעשות מאומה מעצמו והכל תלוי ברצון הבורא לא היו דואגים ומפחדים כלל. וכמפורש בפרשת דברים (א כט-ל) 'ואומר אליכם לא תערוצו ולא תיראו מהם, ה' אלוקיכם ההולך לפניכם הוא ילחם לכם'. וכי יש מעצור לה' להושיע ברב או במעט... ומרגלים הללו שהיו מייראין את בני ישראל היינו כי היה להם מידה יתירה של אני.

ובתוספת ביאור, כי מי שאינו חי תמיד במחשבת 'אני' הרי הוא יודע שממילא בכל עת ורגע הינו נצרך לחסדי הבורא המחיה ומהווה אותו, ו'על כל נשימה ונשימה יהלל קה'. על כן, אף בהגיעו ל'פרשת דרכים' אינו מתיירא מן הבאות, כי לגבי הקב"ה שהוא 'בעל היכולת כולם' אין כל הפרש בין דבר גדול לקטן והכל שווה אצלו - מה לי להחזיק ולהחיות נשמת חיים באפם של רבבות יצורי תבל, ומה לי הצלת בניי מ'נפילים בני ענק'... משא"כ המהלך במחשבת 'אני' - כלומר, שבידו להציל ולהחיות את עצמו, הרי וודאי שבבוא לקראת 'בני ענק' יאחזמו רעד - כי לנגדם אף 'אני' שלו אין יכול לעמוד...

ברש"י (פסוק טז) על מה שנאמר 'ויקרא משה להושע בן נון יהושע' - התפלל עליו י-ה יושיעך מעצת מרגלים, ואם היו 'כשרים' באותה שעה מה מקום לתפילה זו, ועל דרך זה קשה עוד ממה שכתב רש"י על האמור להלן (פסוק כו) 'וילכו ויבואו' - 'מהו וילכו, להקיש הליכתן לביאתן, מה ביאתן בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה', והרי להדיא שבאותה שעה לא היו כשרים, ונמצא שרש"י סותר את עצמו מיניה וביה.

זביאר הרה"ק ה'אך פרי תבואה' מליסקא זי"ע על פי מה שמאריך רבינו בחיי (בהקדמתו לפרשתן) ביסוד דברי שלמה המלך (משלי כא לא) 'סוס מוכן ליום מלחמה ולה' התשועה, והכוונה בזה שהגם ש'שקר הסוס לתשועה' (תהילים לג יז) ואין ביד האדם לנצח במלחמה על ידי 'סוסים' ושאר כלי זיין אלא רק לה' התשועה, מכל מקום מחובת האדם לעשות השתדלות ולהעמיד 'סוס מוכן ליום מלחמה', כי כך הוא הנהגתו של הקב"ה בעולמו - שעל האדם לעשות מה שבידו בדרך הטבע, ורק אז ה' יגמור בעדו, כי כבר יש מקום לנס על מה לחול.

והנה בוודאי אין הקב"ה נזקק ח"ו לעזרת האדם... אלא שייסד בן לטובתו של אדם שתתיישב דעתו על ידי שירגיש כאילו עשה מעצמו ואינו מקבל מתנת חיים ו'נהמא דכיסופא'², 'אמנם באמת צריך האדם לדעת שודאי בלא מעשיו גם בן היה יכול הש"ת לגמור

ענותנותיה' - שהיה יהושע עניו ושפל בעיני עצמו, וכן כלב מצינו בו שהלך להשתמח על קברי אבות לבקש רחמים (סוטה לד:), כי הרגיש שאין לו שום זכות אלא זקוק הוא לרחמים ולזכות אבות, ורק על ידי שנשענו על הקב"ה בלבד היה בכוחם להתאזר בגבורה ולומר 'עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה', וסוף דבר שהם היו היחידים מכל רבבות אלפי ישראל 'דור המדבר' שאכן נכנסו לארץ.

מאמין בחי העולמים וזרע - עשיית השתדלות מבלי לסמוך עליה

בפרשתן (יג ב), 'שלח לך אנשים' וגו', מפרשי התורה האריכו הרבה בביאור פרשת שילוח המרגלים, שלבאורה מצינו בעניין זה כמה וכמה סתירות מפורשות ועוד תמיהות הרבה, כי מצד אחד כתב רש"י 'שלח לך - לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח', ומלבד שעצם הדבר תמוה, שאם אין הקב"ה חפץ שילכו המרגלים אם בן מדוע נתן רשות למשה רבינו ולא עיכב על ידו, אך בעיקר קשה שהרי מיד לאחר מכן נאמר (פסוק ג) 'וישלח אותם משה ממדבר פארן על פי ה'', והרי שהש"ת הוא שאמר למשה לשלוח מרגלים ולא ששלחם מעצמו ומדעתו, עוד הרבו להקשות שמצד אחד כתב רש"י על הא דכתיב (שם) 'כולם אנשים' - 'כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו', ומאידך מצינו

יב. מעשה שהיה באברך יקר ובר אוריין, שבנו הבחור כליל המעלות הגיע לעת דודים, ודברו עבירו נכבדות לשדכו עב"ג כראוי לו, והחל במסכת ארוכה של חקירות ובדיקות עד שנתברר לו כי אכן בתולתא דא היא מהוללה בתשבחות. והנה, לאחר שנתרצו שני הצדדים הוחלט כי לעתותי ערב יבא הדבר לידי גמר וישברו צלחת כנהוג, אולם בצהרי היום חישוב אבי החתן דרכיו ונזכר שלא נמלך כלל בשוויגער (חמותו) האלמנה בכל הקשור לשידוך, ואין זה מן הנכון לקיים בה 'והתעלמת', ע"כ נדברו אבי החתן ואמו שיעלו 'לבקרה' בביתה, ובתוך כדי הדברים יעלו על השולחן שמציעים כעת הצעה זו לבנם, וזוה תינתן לה הרגשה הטובה שרוצים לשמוע חוות דעתה, אע"פ שאצלם כבר היה הדבר ברור ומוסכם. מדיבור למעשה, ההורים באו ועלו לביתה, באופן שהיה נראה כאילו כל ביאתם אינו אלא לביקור סתמא, שם דיברו על דא ועל הא, ובין הדברים ספרו גם שבאה הצעה טובה לפתחם עבור בנם התכשיט המהולל, התרגשה השוויגער מאוד מהצעה זו, מכיוון שהכירה היטב את המשפחה המדוברת, לקחה את הענין לידיה במלוא הרצינות והחלה לברר בקרובותיה, ומשמעה שבחה של עלמה זו הפטירה לבתה וחתנה יחד - אם תצייתו לקולי 'היום היום' תגמרו את השידוך על צד היותר טוב, אחר הרהור קמעא הוסיפה, היות וחמותה הסבתא רבא (עלטער באבע) אוהבת שמערבים אותה בעניינים אלו, ע"כ, למען כבודה, למצוה רבה תחשב אם יעלו אצלה ולהימלך גם בדעתה, אך תעשו בחכמה - עלו אליה כבדרך מקרה וביקור, ובין הדברים תזכירו אודות השידוך ותשאלו את פיה, וכך תרגיש הבאבע (הסבתא) בטוב, שמתחשבים בדעתה. שמעו וכן עשו, וכמעשהו בראשונה כך היה באחרונה אותה 'הצגה' (שפיל), ואכן גם ה'סבתא רבא' אמרה שהיא מכירה היטב את המשפחה, עדיין שמורים בזכרונה כל הבאבעס של המדוברת עמהם שיחקה בילדותה (והאריכה בסיפורי סבתא...), לא זו

באר הפרשה - פרשת שלח

בדרך הטבע. וכמו שאמר כלב 'עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה' (פסוק ל), ופירש רש"י, 'אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נצליח בכל דבריו', ואף שהרי זה מחוץ לגדרי הטבע לעשות סולמות עד לשמים ולעלות לשם, הרי אצל הקב"ה אין הבדל כלל בין דרך הטבע למחוץ לדרך הטבע, אין לו לאדם אלא לעשות מה שבידו וה' יגמור בעדו וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו אף שלא לפי ערך המעשים כלל.

ויש להסמך מה שכתב רבינו ה'תרומת הדשן' ז"ע (ביאורי מהרא"י) לבאר באופן אחר, אך מבין 'שני הכתובים' נלמד 'בניין אב' בגדרי חובת ההשתדלות, וכה כתב לבאר את ה'סתירות' בדברי רש"י בזה"ל, צוה להם משה שליחות על פי ה' לראות את הארץ כיצד היא נוחה להיכבש, ונצנץ בהם יצר הרע וחזרו למשה למסור להם סימנים בארץ אם טובה ואם רעה ואת העם החזק הוא הרפה והכרכים אם מבצרים, והרגיש משה שבזונתם לרעה, דמה להם לחקור יותר ממה שנצטוו"ו וכו', וכשהרגיש בהם יצר הרע התפלל על יהושע, עב"ל (וע"ש שמאריך עוד בזה). וביאור דבריו הוא, שהגם שמחובת האדם לעשות השתדלות בכל ענייניו, ואף כאן היו צריכים לרגל את הארץ כיצד היא

הדבר רק שרצונו ית' הוא בכך לטובתנו. ומעתה יתיישב היטב 'כל חמירא' בסוגיא זו, כי אכן שילוח המרגלים היה על פי ה' - לעשות רצונו ית' שציוונו על ההשתדלות, ומה שכתב רש"י שלח לך לדעתך אני איני מצוה אותך, הכוונה היא שאין הקב"ה מצווה לשלוח מרגלים 'לצורך גבוה', כי אין לו להשי"ת שום צורך בסיוע בני אדם ובכל אופני ההשתדלויות למיניהם, אלא כל זאת הוא מחסדי ה' 'לדעתך' - שתתיישב דעתך ולא תרגיש שאתה אוכל 'לחם חינם', ואכן באותה שעה כשרים וצדיקים היו, אלא שטעות זאת היתה להם, הם חשבו שכוונת השליחות היא שימצאו דרך כיצד יוכלו בני ישראל בכוחם לכבוש את ארץ ישראל, על כן נפלו ואמרו 'לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו', אך האמת היא שהיו צריכים לדעת ולהאמין שכל עשייתם אינה אלא 'השתדלות' גרידא ברצון השי"ת, ולה' התשועה, וממילא מה מקום יש לפחד ולמורא, וכי היר ה' תקצר להושיע ברב או במעט. והן הן דברי רש"י ש'הלכו בעצה רעה', ואף הוצרך להתפלל על יהושע 'י-ה יושיעך מעצת מרגלים' - שהגם שלא נתכוונו בתחילה למרוד בה' אך היה להם 'עצה רעה' שלא ידעו שכל הליכתם היא רק בגדר השתדלות בלבד, ואילו לה' התשועה אף באופן שאין נראה מבוא כלל

בלבד, אלא אף היא עצמה טרחה לברר בין מכריה אודות המדוברת ומשפחתה, ולבסוף אמרה 'ועתה בני שמע בקולי לאשר אני מצווה אותך' - בעיניים עצומות ובידיים פתוחות מהרו לידי גמר השידוך, ומאד תגדל שמחתי אם תתקשרו עוד 'היום' ששוברים צלחת בשעטו"מ, ויהי אך יצאו מביתה, הפטיר אבי החתן לבני ביתו, ונענה כשחיוך רחב על שפתיו, 'נס גדול' עשה עמנו הבורא שאין לנו עוד סבתות, כי לולא כן, לא היינו מסיימים מסכתות ה'בבא'ס עד דורו של יהושע, כל אחת מהן עם המעשה'לך משלה, בטוחה כאילו אין לנו אלא פקחותה ושכלה הישר, הרי אנחנו בדקנו ו'חרשנו' היטב עולם ומלאו עד שהגענו להחלטה זו, וכאילו שהם מחליטים בדבר.

לא עברו כמה דקות התעמק האב והשיג אור בשכלו הישר, כי גם כל תבונתו וידיעותיו יתירות לגמרי, שהרי ממילא ארבעים יום קודם יצירת הולד כבר החליט בורא כל היצורים שזיווג זה יעלה יפה, וגם אם לא היינו חוקרים ובודקים, ומכניסים את אפנו לכל סדק וחרק, הרי מזווג הזיווגים כבר היה מזווגן גם יחד, אלא מאי הקב"ה ברוב רחמיו ריחם עלינו כמו שאנחנו ריחמנו על הבאביצ'קעס (הסבתות) שלנו, ונותן לנו להרגיש 'הרגשה טובה' כאילו אנחנו הבאנו לידי גמר השידוך, אבל באמת לא צריכים 'לא לדידן ולא לדידהו' (וביתר עומק ילמד מהנעשה עם השוויגער - שבטוחה בעצמה כי היא היא שהביאה את השידוך לכי טוב, אלא ש'טוב ליבה' גמלה חסד עם חמותה להכניס אותה לסוד העניינים, ואף יעצה בדעת ובחכמה כיצד 'לסבב' אותה... ואינה מעלה על דעתה שאף אותה 'סיבבו' בשביל לתת לה הרגשה טובה בלבד).

יג. ואותם 'חכמות וחקירות' יתר על המידה אינם אלא לרעה... וכמו שרמזו לה הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם בפרשתו) בקרא בפרשתו (יג ט) 'עמלק יושב בארץ הנגב', כי ידוע מאמר חז"ל (ב"ב כה:): 'הרוצה להחכים ידרים', נמצא שה'נגב' זהו צד דרום רומז לחכמה, ומי שמתנהג ב'חכמה יתירה' (ביאויבער חכמ'קייט) - כשאין מקומה נכון וראוי, זה נחשב כמעשה עמלק.

וכך איתא ב'בעל הטורים' על הפסוק 'שלח לך אנשים', ש'סופי תיבות' עולה לתיבת 'חכם', וכלומר, שלח לך והרחק ממך את ה'חכם' המתחכם, ולמד ממעשה המרגלים שע"י החכמה יתירה - אויבער חכם'קייט, קלקלו הכל.

נוחה להיכבש, מ"מ כאשר אמרנו - אין מקום לעשיית השתדלות אלא מתוך האמונה בה' שהוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ואילו ריבוי ההשתדלות מוכיח שעושה זאת מאחר שסומך על כוחו ופועל ידיו שהם הם שיביאו לו את כל החיל הזה, וגם כאן, מאחר שהרבו לחקור יותר ממה שנצטוו והגדילו בפעולות ההשתדלות בכיבוש הארץ אם כן הרגיש משה שנכנס בהם יצר הרע לדמות בעצמם שהם עומדים לכבוש בכוחם הגדול את הארץ".

ה' שמעה תפילתי - נוחה של תפילה

בפרשתן (יג ה-יא), 'למטה אפרים הושע בן נון... למטה יוסף למטה מנשה גדי בן סוסי'. ומבאר האריז"ל (בשער הפסוקים) הטעם שלגבי מנשה נזכר גם 'למטה יוסף' (כמו שמוזכר בן בכל שאר השבטים, למטה ראובן וכו') ואילו באפרים לא כתיב כן, אלא, מאחר שרצה הקב"ה למנוע אותם מחטא ולהצילם מרדת שאול תחתיה, על בן עמר וצירף לכל אחד מהם (בעיבור

נשמה) את ראש שבטו, וכגון, לנשיאם של שבט ראובן 'שמוע בן זכור' צירף את נשמת ראובן בן יעקב, ולשפט בן חורי נשיא השמעוני את נשמת שמעון בן יעקב, וכן לכל נשיא ונשיא. והנה, בהגיעו ל'שבט יוסף' שנתחלק לשני שלוחים, עיבר את נשמת 'יוסף' בשליחו של שבט מנשה, אך יהושע שהוא משבט אפרים נשאר ללא עיבור שבט, וסכנתו הייתה גדולה, כראות משה כי כך עלה לתלמידו יהושע, עמד והתפלל עליו שלא יכשל בדבר, ובזכות תפילתו נתעברה בו נשמת 'לוי' (שהרי לא היה 'מרגל' משבט לוי).

זמוסוף האריז"ל, שסוף דבר היה שכל הנשיאים הרעו מעשיהם, ואז נסתלק מכל אחד מהם נשמת השבט (ומוסף שם בשעה"פ, כי אפילו נשמת האדם עצמו מסתלקת בעת שחוטא ל"ע, וכ"ש נשמת צדיק השוכנת בקרבו בסוד העיבור), וזלתי בלב ויהושע שניצולו בזכות ה'תפילה"טו. בלב - כדאיתא בגמרא (סוטה לד:) 'אמר רבא מלמד שפירש בלב מעצת מרגלים והלך ונשתטח על קברי אבות,

יד. שמא תאמר, מה ערך יש להשתדלות' כזו לראות את הארץ כיצד היתה נוחה ליכבש' מבלי לבדוק ולבחון את העם 'החזק הוא הרפה' וכיו"ב, וכי לזו 'השתדלות' תקרא... אכן התשובה בהירה כשמש בצהריים, כל חיוב 'השתדלות' הוא אך ורק אם הוא כרצון השי"ת, והשתדלות שלא על פי תורה (כגון באופן האסור וכיו"ב) אינה בגדר השתדלות כלל... אין שום 'חיוב' לעשותה ואף לא תועיל כלום... ואם היה כאן ציווי ה' רק לראות את הארץ כיצד היתה נוחה ליכבש הרי אין מקום לבדוק שאר דברים, אלא מכיון שעשה את המוטל עליו כבר יש מקום לברכת ה' על מה שתחול.

הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע אמר פעם לבאר עד היכן חובת ההשתדלות, במשל לאדם התוקע מסמר בכותל - דהנה כל זמן שהמסמר נכנס בשופי אל תוך הכותל ימשיך ה'תוקע' בתקיעתו, אך ברגע שיראה שהמסמר מתחיל להתעקם יעמוד מתקיעתו, כמו כן הוא ענין ההשתדלות - וודאי שעל האדם לעסוק בהשתדלות להביא טרף לביתו, אך בראותו כי הדבר מתחיל להטות ולעקמו מדרך הישר, ואפילו רק במעט מדרכי התורה, כגון שהשתדלותו תבוא על חשבון קביעות עתים או תפילה בציבור, ידע שעליו לחדול תיכף ומיד מהשתדלות כזאת (הובא ב'מעשה איש' ח"א עמ' רפ"ב).

טו. כבר אמר הרה"ק מקאברין זי"ע בלשון הפסוק (משלי כא ל) 'אין חכמה ואין עצה ואין תבונה נגד ה', כי 'אין' בשפת האידיש הוא 'אחד', 'אין' חכמה ו'אין' תבונה - ר"ל חכמה אחת ועצה אחת ותבונה אחת יש, והיא נגד ה' - לשפוך לפניו שיחו בכל עת מצוא.

כה סיפר הגה"צ רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל ברצותו לבאר מהותה של תפילה, פעם ראיתי אברכים 'לומדים' בשעה שהם עוסקים בסוגיות החמורות שבש"ס, ואחד מהם נתייגע ליישב את קושיית הגאון רבי עקיבא איגר זי"ע, ואחר שעות ארוכות האיר ה' עיניו בתירוץ נפלא, ממש פלאי פלאות 'כפתור ופרח', והיו הדברים מאירים ושמחים כנתינתם בסיני, עד שהיה התירוץ שווה בעיניהם \$ 1,000,000 (מיליון דולר), ויהי כי כן מיהר אחד האברכים וירד למכולת (גראסערי) לשלם בזה את חובו הגדול ועוד לקבל מהמוכר את העודף (\$ 980,000), וכן עשה, בעל המכולת הביט עליו כמי שנטרפה דעתו, באמרו, אכן תירוץ זה שווה מיליון דולר, אבל כאן במכולת משלמים בכסף ממש... כיו"ב ביאר הגר"י, אף שבוודאי גדולה מעלת ה'תורה' מעל הכל וכמו שאמרו (פאה פ"א מ"א) 'ותלמוד תורה כנגד כולם', אבל אי אפשר לשלם עי"ז על השפע אשר אנו רוצים לקבל מן השמים, אלא התשלום רק בתפילה ורק כך אפשר להמשיך שפע רב בכל העולמות...

באר הפרשה - פרשת שלח

אמר להן, אבותי, בקשו עלי רחמים שאנצל מעצת מרגלים' (עיי' בזה"ק קנח:), יהושע - כי משה התפלל עליו
מבאן נלמד במעלת התפילה, שהרי כל כך גדולה הייתה סכנת המרגלים עד שאפילו 'עיבור השבט
הקדוש' לא הועיל להם להצילם מעצת רשעים, ואפילו

פעם נסע מרן הבעש"ט הק' ז"ע יחד עם כמה מתלמידיו, על אם הדרך ציוה הבעש"ט לפנות לעיירה פלונית, לבית פלוני. בהגיעם מצאו לפנייהם בית רעוע וישן המט ליפול, באותה שעה לא היה בעל הבית בביתו, אמר הבעש"ט לתלמידיו שיבקשו מאת בעלת הבית מזון עבורו, ויעשו התלמידים כדבריו, אך היא ענתה שאין לה בביתה אלא מעט גבינה ולחם עבש - אשר היא משמרת לבעלה לכשישוב מעבודתו בשדה, ויצוום הבעש"ט שובו אליה ואמרו לה שהרבי מבקש לאכול, מכיוון שכן, לא סירבה יותר בעלת הבית, ושלחה אל הבעש"ט את מעט האוכל ששמרה לבעלה. לאחר מכן ביקש הבעש"ט שיתנו לו מקום ללון, שוב ענתה בעלת הבית שאין איתם מאומה זולתי מעט תבן השמור לבעלה לשכב עליו. אף בזאת נענה הבעש"ט ושלח לומר, כי נצרך הוא למעט תבן זה, ותתן להם בעלת הבית את התבן...

אדהכי והכי חזר הבעל מעבודתו הקשה, דיברה לו האשה כי בא הרבי ולקח הן את מאכלו, הן את התבן למשכבו... בצר לו יצא האיש את פני הבית, נשא עיניו השמימה וזעק אל הבורא כל יכול, אבי, אבי, הבט נא וראה כי אין לי מאומה, אף לא מעט אוכל לאכול, וחסר מקום לינה אנכי, רחם נא עלי, ותן לי מחייתי בריווח. עוד באותו ליל עזב הבעש"ט עם תלמידיו את הבית והמשיכו בדרכם.

עברו כמה ירחים, ושוב נסע הבעש"ט עם תלמידיו, ויצוום לפנות אל בית ארמון יקר ומפואר, ויסעדו לבם בבית האיש בעל הארמון, לאחר מכן שאל הבעש"ט את תלמידיו אם מכירים המה את בעל הבית, הביטו התלמידים בפניו, וזכרו כי הנה עומד לפנייהם העני מלפני כמה ירחים - אותו בעל הבית שהבעש"ט אכל את לחמו האחרון ותמהו לדעת היאך נהפך במהרה לעשיר בעל נכסים כזה, נענה הבעש"ט ואמר לעשיר, ספר נא את השתלשלות עשירותך, ולאחר מכן אספר אני איזה דבר. פתח האיש וסיפר, מראש מקדם הייתי סוחר ביין, ופרנסתי הייתה ברווח, עד שנתהפך עלי הגלגל והפסדתי בעסקי היין, ונשבר מטה לחמי עד שהוצרכתי לעבוד עבודת פרך בשדה תמורת פרוטות זעומות. והנה למחרת היום שהיה הבעש"ט בביתי, דפק משרתו של הפריץ בדלת הבית, באמרו שהפריץ שלחו לקנות יין - לרגל מסיבה גדולה הנערכת בביתו, והוא נצרך דייקא לייני, אמרתי לו מדוע נטפלת אלי, הרי זה מכבר שאינני 'סוחר היין' שבעיר. אך הלה לא הרפה ממני בשום אופן, עד שהורדתי אל 'בית היין' והראתיו כי כל החביות עומדות ריקניות מיין, זולתי מחצית החבית אחת שהנני נצרך עבור עצמי לקידוש והבדלה, ולא אוכל למכרו.

ועדיין לא עזבני 'פגע' זה, והתעקש שאמכור לו מייני, על כן לקחתי טיפה אחת של יין מתוך מחצית חבית זו, שפכתייה אל אחת מהחביות הריקות, ומילאתי אותה במים עד גדותה. מה עשה הקב"ה, הכניס ריח גן עדן במרתף היין ולמים המהולים במעט היין נתן טעם של יין ערב ומשובח, עד שבשעה שטעם הפריץ מהיין היללו ושבחו, ומיהר להזמין אצלי עוד כמה וכמה חביות. כאשר הבנתי את אשר לפני דרשתי עבור כל חבית כזאת סכום הגון כמו שכתוב... והפריץ לא היסס לשלם - אחר שרב חשקו ביין. והנה יצאה השמועה בין בני העיירה, כי יין ערב וטוב נמצא בעיר, וכל בני העיר נקבצו עלי לקנות מהיין - שלא היה אלא טיפת יין במים רבים, ובתוך כמה שבועות הרווחתי הון רב - כדי עשירות הגונה, ובניתי לי זה הארמון וכו' וכו', כדרך בעלי בתים ועשירים פה קהילתנו קודש...

נענה הבעש"ט ואמר, עתה אען ואומר אני את חלק הראשון ממעשה העשירות הזאת, כי זה עידן ועידנים שפסקו לך משמיא עשירות גדולה, אך היות ולא בקשת על כך מלפני הקב"ה על כך לא באה העשירות לידך. והנה בראש השנה העבר עלינו לטובה בא השטן וטען שיבטלו מעליך את מתנת העשירות אחר שעברו כבר כמה שנים ולא ביקשת על זה. אך אני טענתי לעומתו שהנני מקבל על עצמי לגרום שתבקש על כך, וכאשר ראו עיניך, באתי אל ביתך ולקחתי מעמך את פירורי מאכל האחרונים אשר לך, ואף גם את מעט התבן שהיה בביתך, עד שבצר לך ומצאוך כל הדברים האלה יצאת השדה וזעקת אל בוראך מקרב הלב, ומיד נושעת והגיעה אליך העשירות שהיתה מוכנת עבורך מזה זמן זמנים.

באר הפרשה - פרשת שלח

יא

הבי ניצולו יהושע ובלב על ידי התפילה, ללמדך ודע כי אין תפילה החוזרת ריקם מבלי שתפעל פעולתה שהתפילה מועילה אף יותר מזכות אבות^{טז}.

טז. וכך ביאר הרה"ק הרבי רבי העניך מאלכסנדר זי"ע (חשבה לטובה בפרשתו) בלשון הכתוב (יג טז) 'ויקרא משה להושע בן נון יהושע', שמכיוון שראה משה שתמיד הולך הוא ואומר 'הושע, הושע' - אנה ה' הושיעה נא, שכן הוא פירוש תיבת הושע (לשון בקשה), נענה משה ואמר 'יהושע' - מובטחני שיושיעו הבורא, כי מי שעניו נשואות תמיד אל ה' בתפילה אין ספק שישמע קל ויענהו.

והיינו כי עיקר מעלת התפילה כשהיא באה מתוך ההכרה שבלא התפילה אין בידו מאומה אף אם ירבה ל'השתדל' בכל כוחו. ובזה ביארו בעלי המוסר בדברי המדרש (דב"ר ב יב) על הפסוק (תהלים כז יד) 'קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך', הוי מתפלל וחוזר ומתפלל, כלומר, המתפלל ורואה שלא נענתה תפילתו יחזור להתפלל, כי הרואה שתפילתו לא נענתה והוא פונה ל'רופא', לעסקנים או לדודו שבאמריקה, הרי"ז מורה שהוא סומך על עוד מקורות ישועה מלבד התפילה, אבל אם הוא פונה שוב להתפלל, הרי זה כמכריז רבש"ע, אף אחרי שלא נענית, מ"מ אין לי אדרעס (כתובת) אחר, אנה אפנה אם לא לעזרתך... ואכן, משנראה שאינו סומך אלא על ה' לבדו, אז יעזרהו ה' וישמע לקול תפילתו ברחמים וברצון.

ידוע דבר המעשה כי הגאון רבי אברהם אלישיב זצ"ל זכה לבנו הגאון הגדול הגרי"ש זצ"ל בזכות התפילה ממעמקי הלב. וכן הוה מעשה, משעברו כמה שנים מנישואי רבי אברהם לבתו של בעל ה'לשם' זצוק"ל בעיר הומלא, ועדיין לא זכו לזש"ק, נסעו השניים לצרכי רפואה בעיר הגדולה 'ווינא' הרחוקה מעיר מגוריהם כשבועיים ימים (בנסיעה). אך הרופאים הרימו את ידיהם והודיעו כי אין לאל ידם להושיעם... בלית ברירה חזרו השניים לעירם, ובמשך כל הדרך - כשבועיים ימים התאפקה האשה שלא לבכות - כדי שלא יראו שאר הנוסעים עמהם בבכיה הגדול, משהגיעו לביתם שהיווה בית מדור להם ולאביה הגדול בעל הלשם - מיהרה האשה ל'בית האוצר' שם מניחים התבואה והחיטה למשך כל ימות החורף ושם פרקה מעל עצמה כל בכיה ונתנה דרור לדמעותיה בבכיה גדולה... משגמרה לבכות פנתה להכנס לתוככי הבית, אך בדיוק באותו הרגע עמד אביה ה'לשם' על פתח הבית, ומצאה כשעיניה אדומות... שאלה האב, מפני מה עיניך אדומות, מתחילה ניסתה האשה לענות בהא ודא, אבל אביה לא נתן לה להשיב פניו בבוקי סריקי, עד שהודתה בפניו כי הרופאים ייאשו אותם לגמרי, וזה לה כשבועיים ימים שהיא מתאפקת מלבכות, ועתה משבאו הביתה פרץ מאתה כל המעיין ושטף את פניה ועיניה בדמעות רותחות.

נענה ה'לשם' ואמר, הנה כתיב (תהלים קמה יח) 'קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת', ושמה תדעו מהו 'יקראוהו באמת' האמור כאן. אלא הכתוב מדבר על מצב כזה שבו הינכם עומדים בו, שהרופאים ייאשו אתכם, ומעתה הנכם יודעים כי אין לכם אל מי לפנות אלא לאבינו שבשמים, זהו 'קרוב ה'... אשר יקראוהו באמת'. ואכן לתקופת השנה נולד להם בנם הגדול הגרי"ש זצ"ל שהאיר לארץ ולדרים עליה.

ומכאן למדנו, פעמים ימצא שכוונת האדם להתפלל אל ה' שיעזרהו דרך רופא פלוני וכיו"ב. אבל מי שהרופא כבר נתיאש מאתו הרי אין בתפילתו כל עירוב, וכל פנייתו איננה אלא בלתי אל ה' שיעזרהו בדרך שהוא רוצה. תפילה כזו מחוייבת היא לפעול.

מעשה נורא שמעתי מרב גדול בעיה"ק ירושלים ת"ו שאחד ממכיריו היה לו בן בעל מידות טובות ומחונך להפליא, אבל לדאבון לב ראשו, מוחו ולבו היו סתומים וחתומים עד לאימה, באופן שאינו מצוי כלל, ואפילו דברים פשוטים לא נקלטו בראשו, ודוגמא לדבר, כאשר הסביר לו ה'מלמד' עשרה פעמים ברציפות שהיה איש ששמו נח ועשה תיבה גדולה שיש בה מקום לאנשים להיכנס, ואותו 'נח' נכנס לתוככי אותה 'תיבה' להינצל ממי המבול, אך עם כל זאת, כאשר נשאל התלמיד להיכן נכנס נח, ענה - נח נכנס תחת השורעם (מטריה)... קושי זה השפיע קשות על התנהלות הלימוד בין המלמד וכל בני כיתתו, לאידך לא היה כל סיבה לשלח את התלמיד מכותלי התלמוד תורה כי במידותיו ובהנהגתו היה מצטיין להפליא, ביני לבני פנו ההורים למומחים ולצדיקים, למקובלים ולמחנכים, ולא עזר מאומה, 'סתומת' הראש לא נפתחה אפילו בכהוא זה... עד שבאו מים עד נפש, אז שלחה הנהלת הת"ת מכתב כואב להורים, שמאחר ושיבת התלמיד בכיתה מפריעה למהלך הלימודים עם שאר בני הכיתה על כן הם נאלצים לשלח בקרוב את התלמיד הביתה...

באר הפרשה - פרשת שלח

שהועילו התפילות הרבה לאריכות ימיהם", ומכאן נלמד על כל גזר דין שיש עמו שבועה שבכח התפילה לדחות את הפורענות, וכגון אם אף נגזר מיתה ח"ו עדיין יש מקום להתפלל לאריכות ימיו ושנותיו, ושיתבצע הדין לאחר זמן י".

והייתם קדושים לאלוקיכם - שמירת עיניים ומעלת המקדש עצמו

בפרשתן (טו לט), 'ולא תתורו' אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' וגו' כ". ה'בית יוסף' (אבהע"ז סי' כא) מאריך הרבה בחומר האיסור ועונש מי שעובר עליו

אותם התפילות שהרבה משה רבינו לעורר רחמים על ישראל אחר הטא המרגלים, ולכאורה נראה שלא נתקבלו, אמנם, שמע נא לדברי ה'רבינו בחיי' (יד לה), שבאמת היה כאן 'גזר דין שיש עמו שבועה' שכל הדור ההוא ימותו, וכדכתיב (שם) 'אני ה' דברתי אם לא זאת אעשה לכל העדה הרעה הזאת הנועדים עלי במדבר הזה יתמו ושם ימתו', וגזר דין שיש עמו שבועה אינו נקרע, אולם משה רבינו בכח תפילותיו דחה את פעולת הדין בפועל בארבעים שנה [ור"ל, כי בעצם היו צריכים כולם למות כאחד בבת אחת תיכף ומיד, אלא שנדחה הדין ונמשכה מיתתם למשך ארבעים שנה], ונמצא

כעבור שבוע שבועיים ראה לפתע המלמד כי הנער פסק מלשאול שאלות מטרידות, ואדרבה הוא שוקד על תלמודו, מבין הכל כבקי ורגיל, ועולה בהבנתו על כל בני הכיתה באופן נפלא עד מאד, ולא ידע המלמד את נפשו מרוב פליאה ותדהמה, אמנם, מאחר שהיה אז פרשת טהרת המצורע חשב המלמד עם ההנהלה - אולי 'ציפורים' נתפסים לו בראש בנקל, אבל מי יודע מה יהיה בשבוע הבא, והנה, אחר שבוע בפרשת אחרי קדושים ראה המלמד את הנס בשנית, התלמיד מבין הכל - ולא עוד אלא שהוא מבין דבר מתוך דבר, ונהפך באחת לתלמיד המצטיין בכיתתו. בהתרגשות התקשר המנהל להורים שהוא רוצה לעלות אליהם הביתה, הללו נבהלו כהוגן, והחלו להתחנן על נפשם, אנא, תנו לנו עוד שבוע, עוד איזה שהות, לפני שאתם סותמים את הגולל על גורל בנינו, אבל המנהל התעקש אני חייב לעלות אליכם הביתה, משנכנס אליהם, פתח המנהל בשאלה, אצל מי בקרתם לאחרונה עם בנכם... ענו ההורים, אצל מי לא... אמר המנהל, לא לפני זמן מה, אלא ממש בשבועיים האחרונים, אצל איזה יועץ הייתם... ההורים שלא ידעו מה בפי המנהל בכו לפניו, אנא רחם נא, תן לנו עוד פסק זמן... שוב דרש המנהל לדעת אצל מי היו, והנה האב הביט על האם, והאם על האב, עד שפתחו ואמרו, לפני כמה שבועות כאשר הגיע לידינו המכתב הכואב שלכם, שעומדים לסלק את בנינו מכותלי בית המדרש, אמרנו וענינו, וכי יש לנו אל מי לפנות, וכי עוד יש ביד איזה מומחה ומבין לעזור לנו, נעזוב את כל ה'מומחים' ונפלה נא ביד ה', ירדנו שנינו לכותל המערבי, אני בזוית זו והיא בזוית זו, פתחנו את סגור לבנו על גבי ספר התהלים, נהרי ונחלי דמעות שפכנו שם באותו לילה. ומאז נפתח סגור לבו וסתמימת ראשו, והוא התחיל להבין את כל אשר הוא לומד, בהבנה נפלאה בטוב טעם ודעת, הנער גדל ונכס לשיבה, וגדל לת"ח מופלג עד מאד ועדיין להיות אחד מגדולי הדור. ראה נא עד כמה כוחה של תפילה כשסומך רק על ה' לבדו...

יז. ולכשנתבונן בדבר נמצא שלא היה בזה רק 'דחייה' ותועלת לאותו דור בלבד, שכן אותם האנשים שהיו צריכים למות מיד והתארכו ימיהם על ידי התפילה הולידו במשך הזמן בנים שמהם נברא המון בריות לאין תכלית עד סוף כל הדורות, והרי שאותה תפילה פעלה לעולם ועד.

יח. והגע עצמך, אדם שנגזר עליו להסתלק מן העולם בקיצור ימים ושנים בהיותו כבן שלושים שנה בלבד רח"ל, ושפך ליבו כמים עד שהוסיפו לו עוד שלושים שנה, ולבסוף מת בן שלושים שנה, האם נוכל לומר שלא התקבלו התפילות... והרי חי עוד שלושים שנה... בהם הספיק הרבה ברוח ובגשם.

יט. וכבר אמרו, שבריש הפרשה אנו מוצאים שהקב"ה אמר לו למשה רבינו 'שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען', ואף על פי שמאת ה' היתה זאת, מכל מקום כמה מכשול וכאב יצא מאותו 'ויתורו'. ומכאן קל וחומר, אם בעת שציווה הקב"ה 'ויתורו' יצא מה שיצא, אם כן מה נוראות הם תוצאותיו של ולא תתורו - אם יתור האדם חלילה אחר לבו ועיניו.

כ. נוראות אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (חנוכה נר ד ד"ה ולא) שאיסור הסתכלות נאמר בתורה בלשון 'אשר אתם זונים', והוא גם מלשון 'מזונות', כי המזין עצמו בהסתכלות אסורה רח"ל 'מזיק לו לפרנסה', ורמז זאת במה שאמרו (סוטה מח.) שמשבטלה טהרה ניטל טעם הפירות, כי הא בהא תליא [ולכן נקרא בחז"ל (ברכות כ. זבחים קיח:), 'זן' עיניו מדבר עבירה, שלא נאמר כן על המדבר לה"ר 'זן' פיו וכיו"ב].

באר הפרשה - פרשת שלח

יג

והייתם קדושים 'לאלוקיכם', משא"כ בשאר מקומות דכתיב 'קדושים תהיו' דלא כתיב 'לאלוקיכם'.

ומבאר הרה"ק המהרי"ד, דכבר שאלו תלמידי הבעש"ט - מדוע מצינו כי אף הצדיקים הגדולים ביותר שכבר קידשו עצמן עם רמ"ח איבריהם ושם"ה גידיהם בלתי לה' לברו - עדיין מתנסים ב'נסינות' קשים ולא תמה מלחמתם עם היצר, אלא כי אחר שיהיה לו מלחמה גדולה להבניע היצר - לפי רוב העבודה יתעלה למעלה למעלה עד שיזכה גם בעוה"ז בעוה"ב בגוף לקדושת המלאכים, ולכן אמר הקרא, אפילו אחר שכבר 'זוכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם' עדיין תצטרכו להתייגע על 'ולא תתורו...' ורק כך תזכו לקדושת המלאכים 'והייתם קדושים לאלוקיכם'.

ומבאן ילמד כל חד בדיליה, שלא להתעצב אל לבו ולא יתייאש בראותו כי נסינות פוקדים אותו ללא הרף^ג, כי אדרבה הם באים להעלותו למעלה למעלה, וירגיע את עצמו כי אף צדיקי עולם ושרפי

(עיי"ש בכל לשונו), ומביא לשונו של רבינו יונה (אגרת התשובה יט כ) 'ואשר לא נשא עיניו זוכה ותחוינה עיניו בנועם ה' מדה בנגד מדה, שכך אמרו רז"ל (ויק"ר כג יג) כל הכובש עיניו מן העריות זוכה ומקבל פני שכינה, שנאמר (ישעיה לג טו) עוצם עיניו מראות ברע, ונאמר אחריו (פסוק יז) מלך ביופיו תחוינה עיניך'.

ובהמשך העניין (פסוק ז) כתיב, 'למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדושים לאלוקיכם'^ב, ובתרגום יהונתן 'וְתִזְכְּרוּן קְדִישִׁין הִי כְּמִלְאָכֵיָא דְּמִשְׁמִשִׁין קְדָם ה' אֱלֹקֵיבִין'. מכאן למדנו יסוד נפלא - לבל יפול לב האדם בקרבו בראותו באלו נסינות הוא מתנסה מדברים הפחותים והנבזים ביותר - איש איש בנסינותיו, כי אדרבה, דווקא על ידם יתקדש להיות כמלאך ה'. וכך מבאר הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע (לקט אמרי קודש בפרשתן) דלכאורה דברי ה'תרגום יונתן' צריכים ביאור, היכן מצא כן בקרא לרמוז שקדושתם של בני ישראל הינה כמלאכים (והתירוץ בפשטות הוא, דכאן כתוב

עוד אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בהעלותך ד"ה והמן) לפרש בלשון הכתוב (יא ז) 'והמן כזרע גד הוא ועינו כעין הבדולח', כי 'המן' רומז לשפע הפרנסה, ואימתי זוכה ל'מן' כשעיניו עין הבדולח בשמירתו על טוהר העיניים, וזה כלל גדול, הפרנסה היא לפי שמירת טהרת העיניים, וככל מה שממלא תאוותו ועיניו בראיות אסורות ומילוי תאוותיו כן מנכים לו מפרנסתו והנאותיו ורווחיו של היתר, ומידה טובה מרובה בשמירת עיניים תרבה פרנסתו. כא. כתב המגיד מבריסק' (גיא חזיון בתוך 'מחזה עינים') אשר איש יהודי בא לפני אחד מגדולי דורו וביקש ממנו עצה וסגולה לזכרון, כי מרגיש בעצמו אשר חוש הזכרון הולך ונחלש מיום ליום ל"ע, נענה לו אותו גדול, מה לך לבקש ממני עצות כאשר אתה בעצמך אומר 'פעמיים באהבה' בכל יום תמיד את העצה הטובה לזכרון, והיא 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וכו' למען תזכרו'... ומביא שם 'כי ההסתכלות בעבירה והרהורי עבירה הם המה מאבדים כח הזכרון מכל אדם, ודבר זה ברור ומוסכם מכל חכמי הרפואה'. [וכעין זה הובא ב'סיפורי חסידים' על אחד שביקש מהרה"ק מקאצק זי"ע סגולה לזכור תלמודו].

וכתב עוד כמין ראייה וזכר לדבר, שהנה מצינו בגמ' שני אמוראים שהיו מופלגים בכח זכרונם, והם המה רב יוסף וכמו שמצינו (ברכות טז). שנקרא 'סיני', ופירש רש"י על שם 'שהיה בקי בברייתות הרבה', וכן רב ששת וכדאיתא בגמ' (עירובין טז). שרב חסדא היה נרתע מבקיאותו של רב ששת, ושניהם היו סומים בשתי עיניהם... כב. הקשה הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע שהרי כבר כתיב בפסוק הקודם (פסוק ט) 'וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם', ומדוע לא נאמר שם 'והייתם קדושים לאלוקיכם', והוכיח מכאן דבר נורא, כי קיום כל המצוות כולם אינם מקדשים את האדם אם אינו נזהר בגדרי הקדושה, ורק אחר שאמר הכתוב (בפסוק מ) 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' אז ניתן לומר כי יזכה להיות קדוש לאלוקיו (שביבי לב להגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל ששמע מפ"ק של החפץ חיים).

כג. ואל תבהל נפשך בראותך כי ה'עבודה' עולה לך בקושי, כי אדרבה סימן זה יהיה מסור בידך, כל דבר מצוה והתעלות כרוך בנסינות וקושי, וכך נלמד מדברי הגמרא (שבת ט:): שאם התחיל בסעודה אינו צריך להפסיק לתפילה, והקשו 'מאימתי התחלת סעודה, רבי חנינא אמר משיתיר חגורו [שהיו נוהגים לחגור עצמם בחוזק וקודם האכילה התירו ופתחו את החגורה], מתקיף לה רב ששת טריחותרא למיסר המייניה [מדוע אינו צריך להפסיק ולהתפלל, וכי טירחא היא זו שצריך לאסור ולקשור חגורו], ועוד ליקו הכי וליצלי [שיעמוד בלא חגורה ויתפלל],

באר הפרשה - פרשת שלח

זכה לזה בזכות תפלת משה, וממילא לא בא לידי נסיון כלל, משא"כ כלב שנכנס תחת סכנת יצר הרע ותחל רוח רעה לפעמו, והראיה - שהלך ונשתמח על קברי האבות, כמו שאמר רוח אחרת עמו, ואעפ"כ - וימלא אחרי, פירוש השלים אחר רצונו יתברך, לזה זכה להקרא עבד ה' כמשה רבינו.

ואף תפילתו מקובלת ביותר, וכפי שתרגם בתרגום יהונתן מה שנאמר (ויקרא כ ז) 'והתקדשתם והייתם קדושים' בזה הלשון וְתִתְקַדְּשׁוּן וְתִהְיוּן קְדֵישִׁין בְּגוֹפֵיכֶן מִמּוֹל דְּאֶקְבֵּל בְּרַעְוָא צְלוֹתְכוֹן²². ועל דרך זה פירש

קודש עומדים בפני נסיונות קשים, ואדרבה, דייקא משם באה כל מעלתם וגדולתם.

ובך כתיב בפרשתן (יד כד) 'ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי'. ומבאר ה'אור החיים' הק' (אחר כמה קושיות בפסוק) כי כאן למדנו חשיבותם של העובדים את הבורא מתוך קושי ונסיונות, והעושה כן זוכה להיקרא עבד ה'. וזהו אומרו 'ועבדי כלב', התדע מדוע נקרא בשם 'עבדי' עקב - כשכר על אשר היתה רוח אחרת עמו. הגם שאף יהושע לא חטא כשאר המרגלים, לא קראוהו 'עבדי' כי היה לו סיוע, שהרי

ותירצו, משום שנאמר (עמוס ד יב) 'הכון לקראת אלוקיך ישראל' על כן צריך לחגור עצמו קודם התפילה. עכ"ד הגמ'. ולכאורה צ"ב, שהרי לא נזכר כאן שום תירוץ וישוב על הקושיא הראשונה 'טריחותא למייסר המייניה' [עיי"ש בתוס' (ד"ה טריחותא) שכתבו 'ולא חייש לשנויי קושיא קמייתא']. וביאר הרה"ק ה'יהודי הקדוש' זי"ע (היהודי הק' עה"ת פ"ר משפטים) שאכן בזה שאמרו 'משום שנאמר הכון לקראת אלוקיך ישראל' תירצו גם את הקושיא הראשונה, כי אם מצווה היא להכין עצמו לתפילה ועליו לאסור חגורו, אם כן יש בזה טירחא רבתי... שהרי דרכו של היצר הרע להקשות כל עשיית מצווה, ואפילו פעולה קטנה שמצד עצמה אין בה שום טורח ומאמץ, אך אם יש מצווה בדבר ממילא נדרש יגיעה לעשותה, וכל קושיית הגמ' שאין בזה טירחא היינו רק לפי ההו"א שאין כאן מצווה.

ועומק הדברים הוא, כמו שכתב הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע בשם חותנו הרה"ק מקאצק זי"ע, שהיצר הרע הינו כ'אריה' אך באמת אינו אלא אריה מ'נייר', כלומר, שכל כוחו של היצר אינו אלא בדמיון, שנדמה הוא לאדם כאריה המטיל אימתו וחיתתו על פני כל הארץ, וככה מכניס מחשבות הבל בלב האדם שקשה לעשות את המצוות, ואין בידו לכבוש את יצרו ולהימנע מן העבירה, אמנם אם יגש להילחם עמו יוכל לנצחו בנקל, ו'לקרוע' אותו כאילו היה עשוי מנייר...

על פי הדברים האלה ביארו מה שמצינו בפרשתן (יד מ) 'וישכימו בבוקר ויעלו אל ראש ההר לאמר הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ה', ולכאורה יש לתמוה שהרי אמרו להם המרגלים 'לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו' (פסוק לא), והכוונה היא כלפי מעלה [כדרשת חז"ל המובאת ברש"י], וגרמו לכל העם שלא להאמין בהקב"ה אשר ביכולתו להביאם אל הארץ, ואם כן מניין שב להם הבטחון והאמונה בהקב"ה עד שאמרו 'הננו ועלינו', אלא ש'אמש' היה מצווים לעלות לארץ ישראל, וממילא באותה שעה היתה התגברות היצר להטעות אותם 'כי חזק הוא ממנו', אכן ברגע שכבר נתבטל הציווי לעלות לארץ ישראל, אלא אדרבה היה עליהם להישאר במדבר, שוב נעלם כל הקושי, וכבר היה בכוחם לעלות לארץ...

וכבר אמר הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע שאם החזונית (פינטל) באתרוג הייתה מצוה והידור באתרוג, לא היו מוצאים על האתרוגים חזויות בנקל אלא בקושי רב ואחרי בדיקות וחקירות מרובות...

כד. והדברים אמורים ביותר בעת שיצרו בווער והוא מתגבר לכבוש אותו שאז התפילה מתקבלת ביותר, והיא 'עת רצון' המסוגלת לדבר ישועה ורחמים.

מעשה פלא אירע בעיה"ק ירושלים לפני כמה וכמה שנים, נער קטן מבני העברים שיחק עם חבריו ושכניו ובתוך המשחק נתהדק חבל סביב צווארו וכמעט שנחנק ל"ע... ועד שהספיקו 'אנשי הצלה' לבוא לעזרתו כבר אבד הילד את הכרתו, ויבהילוהו לבית החולים בנסיון להציל את חייו, אכן, גדולי המומחים שבדקוהו אמרו בצער רב לאבי הילד ואמו כי קצרה ידם מהושיע ואי אפשר להם להחזירו לאיתנו (כי הידוק החבל סביב צווארו זמן רב כל כך מנע מהם לעלות לראשו - כפי הנדרש, וממילא ניזוק המוח באופן קשה ביותר), כך שכב הילד מחוסר הכרה במשך ימים מספר רח"ל.

ויהי אחר כמה ימים לפנות הבוקר נשמע 'צלצול' הטלפון שבביתם ב'קול רעש גדול', האב שנחרד לקול הטלפון הבוקע ועולה בשעה שכזו ענה מיד לטלפון, ומצד השני נשמע קולו של הרה"ג רבי דוד פרנקל זצ"ל (מבאי ביתו של החזו"א זצ"ל) - ידידו של אבי הילד, שפתח לספר לו על חלומו אשר חלם בזה הלילה שהוא עולה השמימה והוא

זיעלו בנגב, קס.) 'פִּלְבָּא עֲצֵלָא], דווקא אז הזמן לעלות, כי בעת השבות הרי עכשיו רצון השי"ת שיעברו מתוך מצב כזה דייקא, ואם הוא באמת מתאמץ לעשות רצונו ית' בזה - יזכה לעזרו ית' בקודש שיתעלה מעלה מעלה, והוא אומרו ועליתם את ההר, עכ"ל.

ודברי תורה צריכים חיזוק ביותר כנגד אותה 'מכת מדינה' היא הייאוש - שהאדם מתייאש מעצמו, ואחר שנפל ונכשל בחטא חותם עצמו ב'חותמו של...'. בהחלטה כי כבר איננו שווה מאומה... וממילא כבר מותר לו הכל, כי ממילא כבר רחוק הוא מן הקדושה^{יה}. וכה ביאר הרה"ק מזוידטשוב זי"ע בספר 'סור מרע ועשה טוב' (בהקדמה לדרך עין החיים) בשם הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע בהאמור בפרשתן (טו לש) 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', שבא הכתוב לומר אף אם נכשלת בעוונות החמורים ביותר אל תתיר את

רבינו יונה (מס' ברכות רי"פ אין עומדין) מה שאמרו (ברכות ל:) חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו לבם למקום, שאין הכוונה שהיו שוהים שעה אחת כדי שיפנו מרדת המחשבות ויכוונו בתפילה, שאם כן לא היה לו לומר 'כדי שיכוונו ליבם למקום' אלא 'כדי שיכוונו ליבם בתפילתם', אלא ודאי כך הוא הפירוש, כדי שיכוונו שיהיה לבם שלם בעבודת המקום ויבטלו מלבם תענוגי עולם הזה והנאותיהם, כי כשיטתו לבם מהבלי עולם הזה ויהיה כוונתם ברוממות השם תהיה תפלתם רצויה ומקובלת לפני המקום.

והתחזקתם - דברי חיזוק כנגד הצר הצורר

בפרשתן (יג יז), 'עלו זה בנגב ועליתם את ההר', ופירש הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע וז"ל, בנגב פירוש בעת שלבו יבש בלא לחלוחית [וכדאיתא בזה"ק (על

עומד בפני בית דין של מעלה', והנה הוא רואה שעל שולחנם נמצאת תיבה מלאה ב'פתקאות' שנכתב בהם 'שמות אנשים' החיים עדיין בזה העולם... וכל שם ושם נידון - מה מעשיו בעולם, והאם הוא ראוי להישאר בין החיים או להיפך ח"ו... והנה... עלה פתקו של בנכם זה השוכב מחוסר הכרה, והחלו הדיינים לדון בדינו, הללו מימיניים בלימודי זכות עליו, והללו משמאילים ומצדדים להעלותו משיבה של מטה לשיבה של מעלה, ולפתע, עולה 'מספריים' (Scissors) צבועות בתכלת לפני הדיינים וחתך את פתקו של הילד וממילא 'נגמר הדין' וחייו ניתנו לו במתנה, ואיקץ והנה חלום...

אחר רגעים ספורים - בעוד שקוע אבי הילד במחשבותיו על דבר החלום לדעת פתרונו מהו, שוב בוקע ועולה קול צלצול הטלפון, ומצד השני עומדים הרופאים השוהים בסמוך למיטת בנו, הללו לא האריכו בדיבור אלא פקדו עליו לבוא במהירות לבית החולים יחד עם בני ביתו, ולא היה סיפק בידו לברר מה קרה, כי הרופאים כבר הניחו ועזבו את הטלפון בבהלה... וימהרו האב והאם לבית החולים ברוב חשש ובהלה כי לא ידעו מה ממתין להם שם... בהגיעם 'כמעט שלא פרחו נשמתם' בראותם 'תחיית המתים' כפשוטה, שבנם פקח את עיניו והחל מדבר מעט, גם ביקש קצת מים ומשקה, והיו הרופאים עומדים ממעל למיטת חוליו ומביטים בו בתמהון, ומשתהים לגודל הנס שאירע מתחת ידם.

אחר הדברים האלה, כשחזרו ההורים לביתם, סיפר האב לבני ביתו, על דבר החלום שחלם ר' דוד הנ"ל, והוסיף לומר שעד לרגע זה עדיין לא ירד לסוף דעתו ואינו מבין את פתרון החלום, לשמע דבריו נבהלה והחלה לספר, ביום האתמול הייתי מהלכת בשוק 'מחנה יהודה' (כי לפרנסתה עסקה בעבודת התפירה ובתיקון בגדים קרועים) לקנות מסוחרים הבדים מידה מסוימת של בד שהייתה חסרה לי, הביאני המוכר אל חדריו וניסיתי לחתוך את הבד כדי מידתו ולא עלה בידי לחתכו יפה, על כן ביקשתי מהמוכר שיחתוך בעדי, והוספתי לדקדק במעשי יותר מהרגלי ולא מסרתי את המספריים מידי לידו אלא הנחתים על השולחן כדי שהמוכר יקחנו משם - ואותם המספריים בצבע תכלת היו... באותה שעה צרפתי תפילה בלבי לפני הקב"ה הבוחן כליות ולב יודע כל תעלומות, שבשכר זה ישלח רפואה שלימה לבננו השוכב ללא הכרה, עתה ראיתי כי אכן שמע אלוקים לקול תפילתי - כי אלו המספריים שעל ידם הוספתי בגדרי הקדושה עלו מן החנות לפני כסא הכבוד והם קרעו את רוע גזר דיננו, והחישו ישועה לבננו זה מעל לדרך הטבע.

כה. ונתבאר בספה"ק שזו היתה נפילתם של המרגלים שאמרו 'ונהי בעינינו כחגבים', - שפלות רוח שלא במקומה, אלא אדרבה צריך להתאזר בגבורה ולהאמין בעצמו שגם אם כבר נפל עדיין יש בידו לחזור ולהתעלות בס"ד.

באר הפרשה - פרשת שלח

כבר ראו ביום האתמול שנענשו המרגלים בהמרותם את פי ה'.

הקשר, עמוד עמוד על משמרתך, ויחשב לך כמי שלא נכשלת מעולם (ואף הפוגם עדיין נחשב 'נוטר' כשיחזור בתשובה) כ'.

ומבאר החתם סופר, כי כל חטאם של מרגלים היה בהסרת בטחונם מה', כי אכן אמת היה הדבר 'כי עז העם היושב בה', אבל היה להם לבטוח בה', והם לא בטחו בישועתו. ויהי ממחרת, התעוררו לשוב בתשובה שלימה, וכתשובת המשקל 'באותו מקום ובאותו זמן' רצו לעלות לארץ ישראל אל מקום הכנעני והעמלקי - להראות רוב בטחונם בה', אך הקב"ה שלח ביד משה עבדו לומר להם לא תעלו ולא תלחמו. והם חשבו שהבורא דוחה אותם מתשובה, ולא אבו לשמוע בקול דברים אלו, כפירוש ה'של"ה' הק' (שער האותיות אות ק' בשם אביו הק') בדברי חז"ל (פסחים פו:) 'כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה חוץ מצא', כל מה שיאמר לך הקב"ה שהוא בעל הבית בעולם הזה עשה וקיים, חוץ מצא - אם יאמר לך הקב"ה צא ממחיצתי, אינני מקבל תשובתך, בזה לא ישמע לקולו כלל, אלא ישוב אל הבורא ביתר שאת ויתר עז. וכך נמי אמרו המעפילים - לא נשמע להקב"ה האומר שאבדה תקוותנו, אלא

וכמבואר בספד"ק (ע' להרה"ק רבי פנחס מדינאוויץ זי"ע ד"ה או יאמר הנ' עה"פ ועתה, ישמח ישראל אות א) שבהא גופא נכשלו המרגלים, כי סברו שאחר שכבר נפלו בחטא העגל והמתלוננים לא יוכלו לזכות להיכנס לארץ ישראל ולהיות שם כפי הראוי לקדושתה, וזו היתה טעותם כי לא היה להם להתייאש, וכלשונו של הרה"ק הישמח ישראל זי"ע 'וענוה צדק' כתיב (תהלים מה ה), כי עיקר הכנעה וענוה הוא שיתלהב לבו על ידי זה לעבודת השי"ת ולא שהענוה תביא אותו להמרות רצון השי"ת.

נוראות מצינו במשנת הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ת"מ שלח ד"ה בענין שילוח מרגלים) המבאר את כל השתלשלות פרשת המעפילים, שנאמר (יד ט) 'וישכימו בבוקר ויאמרו הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ה' כי חטאנו'. ומשה הזהירם שלא ימהרו לעלות אל ארץ ישראל, ואכן בדרך עלייתם מתו. ולכאורה צריך ביאור מה חשבו אותם מעפילים בהמרותם את פי ה', הרי

וכדאיתא ב'שפת אמת' (אבות) לבאר בהא דאיתא במשנה (אבות ב ה) 'אל תאמין בעצמך עד יום מותך', שממשמעות הלשון משמע שביום מותך כבר תוכל להאמין בעצמך, ותמוה לומר כן, אלא 'ביום מותך' היינו יום הנפילה... 'כשרואה שעומד בצדקו גם בעת השפלה אז יוכל להאמין בעצמו', ולכאורה עדיין לא הונח לנו כל צרכנו, היאך יוכל להאמין בעצמו גם על פעמים אחרות... אלא צריך לומר בכונת דברי קדשו, שנאמר כאן ציווי להאדם אל תאמין בעצמך אלא ביום מותך, כי בזמן ה'מיתה' והנפילה מחויב האדם להאמין בעצמו שבידו להתחדש ולהתחזק...

איתא בשפת אמת (במדבר תרל"א ד"ה א"ז מ"ד) מה היה יחוסם של בני לוי, הלא גם שאר בני ישראל לא חטאו בעגל (זולת כשלת אלפי איש), וכולם היו שוין בזה - ישראלים כלויים, אלא זהו יחוסם - שנענו מיד כשמשה רבינו הכריז מי לה' אלי באו אלו ואמרו הננו מוכנים ומזומנים, ולא נפלו בחבלי הייאוש... ולא אמרו, אויה לנו, כי נפל עם ישראל ב'עגל'... מה יהיה עמנו... אלא אדרבה, מעתה נשוב וחדש, והננו מצטרפים לקראית מי לה' אלי. כו. וכה דקדק הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, שהלא הפסוק מזהיר את האדם שלא לילך אחר לבבו ואחר עיניו, וכדרשת חז"ל שהכוונה היא למינות ולזנות, נמצא שדברי הכתוב נאמרו כלפי פחות ערך שצריך להזהירו על העבירות החמורות ביותר, ואם כן מהו שמסיים לומר 'והייתם קדושים לאלוקיכם', והרי אינו שייך כלל למדרגה גבוהה כזו... אלא שבא הכתוב לומר לאותו הנאבק ביצרו אל תתייאש ח"ו, הנני מאמין בך שהינך יכול להתגבר ולהתעלות עד למדרגת 'והייתם קדושים', ואף אסייע בידך להתקדש, רק אל תיכנע לאותו יצר הרע המרמה אותך שכבר אין לך כח להילחם, ואתה כבר 'אבוד'... (שיחות החפץ חיים).

וכבר אמרו להמשיל מדרך העולם, אם תניח קרות עץ ארוכה וצרה ע"ג הארץ, ותכריז, כל העובר על העץ יקבל 100 דאללער, הכל ירוצו ויעברו על העץ בנקל, אמנם, אם תניח את העץ בין שני גורדי שחקים (בנינים גבוהים מאד) אזי אף אם תבטיח \$100,000 לא יעזו איש לעבור על הקורה, ומדוע, מה בין זה לזה, אלא כי הפחד שיפול מגובה עליון גורם לו שאכן בוודאות יפול לארץ...

וזהו כוחו של יצר, לקחת את הדבר הפשוט ולהכניס מורך בלב האדם, להפחידו מנפילה ומכשול, וזה הפחד גופא אכן גורם לו שיפול וכשל ל"ע, ואתה בן אדם, מה לך נבהל, לך בדרכך הנכונה בבטחה ותנצל מהיצר הצורר.

שהלכנו נגד רצונו של מקום, אם כן אף רבי יהודה בן בתירא האומר שצ'לפחד מן המעפילים היה, הרי הוא מוציא לעז עליו או מגלה מה שהתורה כסתה. ובע"כ תאמר, כי המעפילים אכן היו צדיקים וקדושים, וכל העפלתם לא הייתה אלא מתוך מטרה לשוב בתשובה, ואכן, מתו מתוך תשובה, ולזה אמרו בנותיו שאביהם בחטאו מת - היינו מתוך תשובה על חטאו.

למדרנו מכאן - שלעולם אל יתייאש'ני, אלא תדיר בכל עת ובכל מקום ימשיך בעבודת התשובה, ואף אם נראה לו שאפסה כל תקוה וכל שערי מעלה ננעלו בפניו, עדיין עליו להמשיך בתשובתו כי לסוף יקבלוהו ברחמים וברצון^{כז}.

נתגבר לשוב בתשובה, לעלות אל ארץ הקודש מתוך אמונה ובטחון בה', ואכן, בדרך עלייתם מתו, ובאו בזה לדרגת 'מת מתוך תשובה סימן יפה לו', ואין לך תשובה גדולה מזו, כי הקב"ה קיבל אותם ואת תשובתם השלימה.

עפי"ז מבאר ה'חתם סופר' הא דאמרו חז"ל (שבת צו: צז.) 'תנו רבנן מקושש זה צ'לפחד דברי רבי עקיבא, אמר לו רבי יהודה בן בתירא, עקיבא, בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין, אם כדברייך (שהמקושש הוא צ'לפחד) - התורה כסתו ואתה מגלה אותו, ואם לאו - אתה מוציא לעז על אותו צדיק (צ'לפחד), אלא מהיכא הוה מויעפילו (היינו שצ'לפחד מת בהיותו מהמעפילים)'. והנה, אם נאמר כפי הנראה בפשטות שהמעפילים רשעים היו

כז. ודע, כי כל מגמת היצר הוא להביא את האדם לידי שברון וייאוש, הרבה יותר מעצם מטרתו בחטא גופא, וכמו שמסופר על פריץ אחד אשר הודיע ליהודי שברצונו להתארח אצלו, הכין היהודי מכל טוב הבא לידו למעלה מיכולתו לכבודו של הפריץ. משבא הפריץ לביתו שאלו מיד האם הכין 'גבינה מארץ שווייץ', ומאחר שלא הייתה ברשותו ציווה להכותו מכות נמרצות על שלא כיבדוהו בכבוד הראוי לו. למחרת היום הזמין את עצמו לבית יהודי אחר. תיכף שלח הראשון להזהיר את השני שיכין גבינה מפני שבה חשק הפריץ, אחר מאמצים השיג השני את הגבינה והעמידה על השולחן עם שאר המאכלים, אולם משהגיע הפריץ וראה את כל המטעמים שאל האם יש ברשותו 'חלבה' מענגלאנד (אנגלי), ושוב הכהו כי לא היה ברשותו חלבה זאת, והלך לבית יהודי שלישי אשר כבר נזהר להכין את כל המאכלים אשר נתאווה להם, אכן הפריץ שאלו על מאכל שלישי, ומאחר שלא היה לו בבית הלקהו עד זוב דם, ויצא ללכת לבית יהודי נוסף, ושלחו שלושת הראשונים להזהיר את הרביעי שיכין גבינה וכו'. כשנכנס הפריץ אל הבית נדהם לראות שולחן שאינו ערוך ובלא מפה אלא רק לחם קיבר, ואמר לו היהודי הנה אין ברצונך לאכול מאכלים שונים ומשונים אלא למצוא עילה בכדי להכות נפש, 'הרי שלך לפניך' - הנני מוכן ומזומן לספוג את הארבעים ומה בצע שאטרח לחינם. הרי אין רצונך אלא להכות בבני ישראל, ועל דרך זה נדמה היצר לאותו פריץ, כי אין רצונו אלא לייאש את היהודי, על כן הוא מתגולל עליו בעלילות שונות ומשונות, ואף מכניס לראשו חשבון הנפש עד כמה הוא חוטא ופושע, והכל בכדי לשבור את רוחו. והמשכיל ידע כי אדרבה התחזקותו לשוב ולהתעלות אחר שנכשל היא היא עיקר המכה ליצר...

כח. עוד חיזוק עצום מצינו בתורתו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה) המבאר מה שאמר הכתוב (יד כד) 'ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורישנה', מפני מה זכה כלב לאותו שכר גדול, אלא, שבאותה שעה שהיסה כלב את העם באומרו 'עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה' (יג ל) - אכן קיבלו כולם את דבריו וחזרו בהם ממחשבתם הרעה, אלא ששבו המרגלים להסית את העם, וכדכתיב (פסוק לא) 'והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו', ונמצא שהצליח כלב להחזיר את העם בתשובה לרגע אחד, ועל כך בדין הוא שיקבל שכרו משלם, כי אין ערוך לרגע אחד של הרהור תשובה. וכמו שמסיים שם בזה"ל, ושמעין מזה דכמו בחיי הגוף הלכה שאף חיי שעה קטנה מחויבים לראות שיחיה, ואף הותר לחלל שבת בשביל זמן משהו, כך הוא גם בחיי הנפש, אף שהועיל לזמן קצר נמי הוא דבר גדול.

מעשה היה אצל הרה"ק רבי גדליה משה מזוועהיל זי"ע שאמר לאחד מחסידיו שילך לשמוע דרשת התעוררות, אך החסיד נענה ואמר, רבי, מדוע אלך אם ממילא אחר רגע כמימריה לא יישאר בי מאומה מכל ההתעוררות שתאחזני בשעת הדרשה, אמר לו הרה"ק, הגידה נא לי המוצא את עצמו טובע ח"ו בלב ים, ולפתע בא אי מי ואמר לו, בידי להצילך אך ורק לשעה מועטת... ולאחר מכן שוב תיפול ח"ו... וכי לא יחפוץ הטובע להינצל לכל

באר הפרשה - פרשת שלח

יה"ר מלפני אבינו שבשמים שנזכה כולנו יחדיו להאמין בה' באמונת איתן, להתקדש בקדושה העליונה, ובקרוב יט יאיר אור חדש על ציון 'וימלא כבוד ה' את כל הארץ' בב"א.

הפחות לשעה קלה זו. כמו כן מה לך לחשוב חשבונות האם תישאר ההתעוררות בקרבך לאחר דברי הכיבושין, די לך בזה המעט שיתעורר ליבך בשעת מעשה לשוב אל כור מחצבתך.

כט. הנה ידוע מאמרו של הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' בשם הבעש"ט הק' שאריכות הגלות באה על שאין מאריכין ב'אהבה רבה' (ובפשטות היינו שאין מאריכין בתפילה על הצלחה בתורה ומצוות), ושמעתי מאמר החכם לרמז, שאין מאריכין להתבונן, ב'אהבה רבה' שהקב"ה אוהב אותנו בניו עם קרובו, ויש להוסיף, כי בפרשתן בכו בני"י בכיה של חנם 'בשנאת ה' אותנו' וזה גרם להם לאריכות הגלות במדבר, אמור מעתה במידה טובה מרובה כי אם יאריכו באהבה רבה, לדעת שהקב"ה אוהב אותנו יתקצר הגלות ויגאלו בב"א.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת שלח תשפ"ג

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ונתנה ליהושע שזכות שרה אמנו תגן עליו להנצל מלהתחבר עם עצת המרגלים.

(הגרמ"י רייזמן)

והימים ימי בכורי ענבים: (יג, כ)

במדרש פליאה כתוב: מפני מה לא הצליחו מרגלים מפני שהימים ימי בכורי ענבם, ולכן כתיב ותצפנהו שלשה ירחים, ולכן כתיב ענבם חסר י' עכ"ל. והנראה דאיתא שהס"מ (השטן) יש לו שליטה בג' חדשים שהם טבת תמוז אב, והנה אמרו רז"ל ששילוח מרגלים הי' בכ"ט בסיון וכתוב וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום ובערב תשעה באב חזרו, והוקבע בכיה לדורות הרי משך הליכתם לרגל היה בתמוז עד תשעה באב שעיקר שליטת סמא"ל בהם. ולכן איתא ברש"י ז"ל כולם אנשים לשון חשובים ואותו שעה כשרים היו, ר"ל דוקא באותה שעה דהיינו כ"ט בסיון שעדיין לא היה שליטה לס"מ ע"כ היו כשרים ומן הזמן ההוא והלאה שלט בהם.

והנה האותיות שקודם "ענבם" הוא אותיות הס"מ (ע-ס, נ-מ, ב-א, מ-ל) ור"ל שסמא"ל שולט בהם וזה שאמר הכתוב "והימים ימי בכורי ענבם" ר"ל אותיות הבכורים וראשונים לעי'ב'ם' דהיינו אותיות סמ"א"ל, שאז באלו הימים יש לו שליטה כנ"ל, ולכן כתיב "ענבם" חסר יו"ד, כדי לרמז זה וזה רומז גם כן ותצפנהו שלשה ירחים כי בג' ירחים הנ"ל יש לו שליטה.

(לקוטי שושנים להגה"ק ר"ש מאוסטרופלי)

ושם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפילים ונהי בענינו כחגבים (יג, לג) יש להבין את כפל הלשון "את הנפילים בני ענק מן הנפילים". עוד יש להבין למה בפעם הראשונה כתוב נפילים מלא, ובפעם השניה הנפילים חסר. גם, למה אמר "בני ענק" וביהושע כתיב "ויכרת יהושע את הענקים" ולא כתוב "בני" הענקים.

ויובן בהקדם דברי המדרש שמובא בהדר זקנים מבעה"ת ר"פ שלח, ונמצא במדרש פתרון תורה פ' שלח: פעם אחת נכנסה בתו של ענק בפרדס ואכלה רמון, והשליכה קליפתו, והיו המרגלים טמונים בקליפה ססבורים המרגלים שהקליפה היתה מערה ונכנסו בתוכה י"ב מרגלים. לאחר אותה שעה נזכרה הבת שאכלה רמון, ופחדה שמא יראה אביה את הקליפה ויוודע לו שאכלה רמון מהרדס, נטלה את הקליפה והשליכה אותו אל מחוץ לפרדס (תוך כדי שהמרגלים היו בפנים) ולא הרגישה שהקליפה כבידה יותר מחמת האנשים. אמרו המרגלים זה לזה ראו כמה גבורה יש בנשים וק"ו באנשים. ולכן הוציאו דיבה"ע ע"כ דברי המדרש.

וי"ל דזה כוונת הפסוק "מן הנפילים" היינו ממה ש'נפלנו' מתוך הקליפה, משום ראינו את בתו של הענק, והפסוק אומר כך: ושם ראינו את הנפילים בני ענק, דהיינו שראינו את הבת של הענק, והיכן ראינוה? "מן הנפילים" מהנפילה של הקליפה. ונפלים בתרא ל' נפלו הוא, ולכן נכתב חסר, ולכן כתיב ג"כ "בני ענק" שלא ראו את הענק עצמו, רק בת קטנה שלו, וכמ"ש בפ"ק דחולין "בני יונה" קטנים ולא גדולים.

(טעמא דקרא)

ונהי בענינו כחגבים (יג, לג)

פרש"י שמענו אומרים נמלים יש בכרמים. ופירש רש"י תמיה ומאי בעי הכא נמלים הא בקרא חגבים כתיב. ונראה, דאיתא בילקוט דתלמי אמר להם למה אתה רוצים לכבוש את ארץ ישראל הלא כל הארץ של הקדוש ברוך הוא והוא נתן לנו ואם כן יהיה גזל בידכם. והנה חכמינו ז"ל אמרו (עירובין ק ע"ב) על פסוק לך אל נמלה כו', דאיסור גזל יכולים ללמוד מנמלה שאינה לוקחת מאחר. וזהו שפירש רש"י ז"ל שמענו אומרים שאלו אנשים אשר בכרמים רחוקים מגזל כנמלים ועל ידי כן לא יקחו ארץ ישראל כמו שכתב הילקוט שכן אמר להם תלמי. אמנם באמת אינו כן כמו שפירש רש"י בפרשת בראשית, ברצונו ניתן להם וברצונו ניתן לישראל ואינו חשוב גזל: (קדושת לוי)

ויקרא משה להושע בן נון יהושע (יג, טז)

ויקרא משה להושע בן נון יהושע, ובתרגום יונתן "כד חמא משה ענוותנותי' דיהושע בן נון קרא שמ"י יהושע", ותמוה למה קראו כך דייקא בגלל ענוותנותו?

לכאורה היה לו למשה להתפלל על יהושע - בנוסף מה שהתפלל עליו שיוושע מעצת המרגלים - גם על אריכות ימים, שהרי עד שיכנסו לארץ כבר יעברו שנים רבות וישנו החשש שיהושע וכלב לא יאריכו ימים כל כך. אבל באמת, איתא בגמ' פ"ק דחגיגה עה"פ "יש נספה בלא משפט", שאותן השנים של המתים קודם זמנם ניתנים לת"ח שמעבירים על מידותיהם. וזה מה שראה משה, "כיוון דחמי משה ענוותנותי' דיהושע שהוא מעביר על מדותיו אמר יי-ה יושיעך מעצת מרגלים" דהיינו שדי לו בברכה זו שינצל מעצתם הרע ואינו זקוק לברכה נוספת על אריכות ימים, שכן מעביר על מדותיו הוא.

וזה גם מה שכתוב (יד, לח) "ויהושע בן נון וכלב בן יפונה חיו מן האנשים" פי' משנותיהם שנתקצרו - חיו הם, שנתוספו אלו השנים על שנות יהושע וכלב וחי. (חתם סופר)

בספה"ק "אוהב ישראל" (ליקוטים חדשים - פרשת ברכה) ביאר את דברי התרגום יונתן הנ"ל בדרך זו:

איתא במדרש שלעת תחיית המתים יקראו אותם על שמם, ע"פ אלפא ביתא. אברהם בנימין. ועוד איתא שמי שיש בו מדת ענוה יעמוד תחלה בתחיית המתים. ועפ"ז יבואר התרגום יונתן (במדבר יג, טז), כד חמא משה ענוותנותיה קרא להושע בן נון יהושע, פי' כי כשרצה לקראו יהושע. אמר פן יתרעם יהושע על דבר זה כי יאמר שגרמתי לו בזה שיתאחר לעמוד בתחיית המתים כי מתחלה היה התחלת שמו בה"א ועתה ביו"ד. אמנם כשראה בו מדת עניות נמצא הוא יעמוד בתחלה לתחייה ואז קרא אותו יהושע, והבן:

ב"תורת משה" למרנא החתם סופר כתב:

ויש לפרש עוד יהושע נקרא בן נון, בן בחירק ומצינו לזה ב' טעמים אחד ללמד שהי' מתבונן בשער נון אע"ג דשער נון לא ניתן אפי' למשה מ"מ מקצת בינה הי' לו בו ממש למשה ובין לשון התבוננות וטעם שני דיו"ד של יהושע היא יו"ד של שרי ושם היתה בלי נקודה ועכשיו תהי' בנקודת שוא וגם הנקודות אע"ג שהם מתורה שבע"פ מ"מ אין להוסיף עליהם והם במספר לכך נוטל מהסגול של בן ב' נקודות וממילא לא נשאר רק חירק ולכן נקוד בן בחיריק תחת סגול ופירושו בן היינו בנו של נון ולפ"ז ע"י משה שקרא לו יהושע עם יו"ד והוצרך ליטול שוא דהיינו ב' נקודות הוכרח לקרוא לבן בחיריק ואינו מוכרח לפרש דידע להבין בשער נון ויש לו ע"י הוספת היו"ד גריעותא דאינו ניכר מעלה שלו שמתבונן בשער נון הי' אפשר לומר דלא ניחא ל' ליהושע בזה לכך אמר התרגום יונתן כד חמי ענוותנותו הוסיף לו: (תורת משה)

ויקרא משה להושע בן נון יהושע (יג, טז)

ראיתי בספר 'דעת משה' [אב"ד פרשבורג זצוק"ל] על מה שכתוב במדרש שיר השירים רבה ו,א שאמר הקב"ה לאאע"ה 'שרי אשתך לא תקרא שרי כי אם שרה', ואות י' דשר"י עמדה והמתינה, עד זמנו של הושע בן נון, ויקרא משה להושע בן נון יהושע, אז חזרה אות י' להיות חלק משם הצדיק. וצריך להבין מה שייך י' דשרי עם יהושע. וביאר דראינו בשרה אמנו ענין מיוחד שהיא שמרה על יצחק בנה שלא ילמד ממעשיו של ישמעאל, והיא באת לטעון לפני אאע"ה על כך, ואמר הקב"ה 'כל מה שתאמר לך שרה שמע בקולה', שהיא שמרה על יצחק שלא יתחבר לרשע. כמו כן היה ביהושע שאות י' זאת שמרה עליו שלא יתחבר עם עצת הרשעים, וזה האות של שר"י שזה מסוגל להיות חלק ממדות זכות הצדקת שרה ששומרת מלהתחבר עם רשע, ועתה לקח משה אות י' זו

ומעשה, אבל כשהקב"ה ראה שיש ירידת הדורות הוא שלח לנו הוכחות שיש כזה דבר, ואתם חושבים שהוא היה כזה בעל משל? לא! הוא כל כך חי שזכר ועונש שכל דבר הזכיר לו את זה, יש סיפור על הבית הלוי שכל הקהילה התחננו אליו שיבוא לכהן כרב ובסוף הוא שמע בקולם, והוא אמר אם כלל ישראל ככה היו רוצים שהמשיח יגיע הוא כבר היה מגיע, הוא חי כל הזמן את הצפיה למשיח ולכן הוא ראה בכל סיפור קשר למשיח.

מורי ורבי הרב אלישיב נסע פעם עם ר' יצחק זילברשטיין ברכב, ואז המציאו את הג'י פי אס, והרב אלישיב שאל מה זה? והתחילו להסביר לו וכו', ומיד הוא אמר איזה רשעים! שאלו אותו: מי רשע? והוא אמר: חברת החשמל, ולמה? כי אם אפשר לעשות ג'י פי אס אי אפשר לעשות שהחשמל בשבת יעבוד בלי לחילול שבת? זה הרבה יותר קל מלהמציא ג'י פי אס, זה היה התגובה הראשונה שלו כשהוא ראה שכלול טכנולוגי, כי הוא חי את החומר של מעשה שבת.

ר' אברהם גינחובסקי זצ"ל ראה פעם בנין גדול שלמעלה כתוב 'אוסם', והוא שאל מה אתם רואים? אמרו לו 'אוסם', והוא אמר לא! כתוב כאן אבנו וסכינו משאו שהניחון בראש גגו, כל אחד במה שהוא מונח זה מה שהוא רואה.

ר' משה פיינשטיין זצ"ל עמד פעם ליד חלון ראוה של חנות נעלים, היו שם נעלים סנדלים ומגפיים, שאלו אותו על מה הרב מסתכל? והוא ענה שהוא בודק כל נעל אם היא כשרה לחליצה או לא, שמה הוא חי ואת זה הוא ראה
(הגר"א דיסקין)

מאוצרות המגידים

ויקרא משה להושע בן נון יהושע (יג, טז)

פירש רש"י: "התפלל עליו י-ה יושיעך מעצת מרגלים".

מדוע משה רבינו התפלל רק על יהושע?

אחד הביאורים שמבארים, כי כלפי יהושע היה לו באמת חשש גדול שידבר לשון הרע על ארץ ישראל, כי לגביו היה חשש של יצר הרע לשם שמים, ועל יצר הרע מהסוג הזה יש צורך ברחמי שמים מרובים.

מדוע ליהושע יכול להיות יצר הרע לשם שמים? כי יהושע ידע שמיד כשנכנסים ובאים לארץ ישראל משה רבינו ע"ה לא יכנס, וכדי שרובן של ישראל ישאר לחיות, ועם ישראל יזכה להיות עם הרבי הגדול – שמא כדאי לדבר לשון הרע. וכי יש לך לשם שמים גדול מזה? – שמשה רבינו יחיה ארבעים שנה נוספות? היכן אפשר למצוא כזה "לשם שמים"...

תבינו, יצר הרע של לשם שמים – כנגדו אנו זקוקים לרחמי שמים מרובים, מולו צריך תפילה מיוחדת, ולכן עמד משה רבינו ע"ה בתפילה על יהושע. אבל יצר הרע גלוי כמו שהיה למרגלים הוא פחות קשה, ולא נדרשה עבורו תפילה מיוחדת של משה רבינו.

רצוני לומר לכם חידוש נוסף.

התרגום יונתן מביא: "וכדי חמא משה ענוותנותיה קרא משה להושע בר נון יהושע, התפלל: י-ה יושיעך מעצת מרגלים".

שואלים: איזה ענוה הוא ראה בו?

ומבארים על פי מה שהזכרנו. הרי במדבר היה מאורע מיוחד שאלדד ומידד התנבאו במחנה. ומה היתה נבואתם? – "משה מת ויהושע מכניס לארץ". את הנבואה הזו שמע יהושע, והדברים כאבו לו מאוד. הוא רץ למשה רבינו וביקש: "אדוני משה כלאם".

כאן ראה בו משה רבינו ענוה מיוחדת: במקום שישמח מעט, שהנה הוא יזכה להיות הממשיך של משה רבינו ע"ה – שבכך הוא מקבל סגולות אדירות, וכלים אדירים עצומים, של סיעתא דשמיא – להיות המנהיג של עם ישראל בכניסתם לארץ ישראל [והוא באמת העמיד את השמש בכוחו הגדול], שום דבר לא נע ולא זע בפנימיותו. הוא קם בכאב רב ומקנא לכבוד משה רבינו: "אדוני משה כלאם" אם אתם יודעים, - המילים הללו עלו לו ביוקר ה"אדוני משה כלאם" הזה, מחירו היה שיהושע מת בלא ולד. מדוע? כיון שהורה הלכה בפני רבו.

בקיצור, הוא היה כל כך כאוב לכבודו של משה רבינו הוא בא עם הוראה שצריכים לכלוא אותם.

עם כזו ענוה, יש חשש שהוא ידבר על ארץ ישראל, כדי שמשה יחיה.

ככה אומרים 'העולם' את הפשט.

ישנה סתירה לביאור הזה. הגמרא (סנהדרין יז, א) מביאה שלש דעות, מה היתה נבואתם של אלדד ומידד. דעה אחת שהם דברו על השליו, דעה שניה – על מלחמת גוג ומגוג. דעה שלישית – משה מת ויהושע מכניס.

בשם רבי יצחק חריף מובא כך: המרגלים היו בארץ ישראל ארבעים יום לשנה יום לשנה. כנגד ארבעים הימים שהיו בארץ, נענשו להיות במדבר ארבעים שנה "במספר הימים אשר תרתם את הארץ יום לשנה יום לשנה תשא את עונותיכם ארבעים שנה", (במדבר יד, לד) ארבעים שנה הן 480 חודשים. נמצא שכל חודש במדבר היה כנגד ב' שעות שהיו המרגלים בארץ ישראל. על כל שעה שהיו בארץ ישראל נענשו להיות חצי חודש במדבר.

מתוך ארבעים השנים שהיו ישראל במדבר לא כולן ממש היו כנגד חטא המרגלים "אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר עד קדש ברנע" (דברים א, ב) אחד עשר יום היה מהלך הדרך מחורב לארץ ישראל ודרך זו הרי היה עליהם לעבור בכל מקרה. אם כן יש להחסיר מארבעים השנים אחד עשר יום. זאת ועוד, עם ישראל יצאו ממצרים בט"ו בניסן ונכנסו לארץ ישראל כעבור ארבעים שנה ב" בניסן, אם כן נחסרו עוד ארבעה ימים ממנין ארבעים השנים התמימות נמצא אפוא שמתוך ארבעים השנים, יש להחסיר חמישה עשר יום שלא באו כנגד חטא המרגלים. וכאמור, חמישה עשר יום במדבר - מחצית החודש - היו כנגד שעה אחת שהיו המרגלים בארץ ישראל.

וזוהו שאומר רש"י: "ואותה שעה כשרים היו" - שהשעה האחת שבה היו כשרים, מתוך סך 960 השעות שהיו בארץ ישראל - שעה זו יורדת להם ממכסת ארבעים השנים במדבר, ולכן היו ישראל במדבר ארבעים שנה חסר חמישה עשר יום.
(פני ארי')

ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת: והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' (טו, לח לט)

בגמרא סוטה (יז, א) "דתניא היה ר"מ אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד וכו'".

מביא בספר "עלי ורדים": שאל פעם איזה "חכם" את מרן הרב מבריסק זצ"ל על דברי הגמ' האומרת שכשאדם רואה את הציצת הוא נזכר ברבש"ע, שאינו מבין את השייכות ואינו רואה דמיון בין הדברים. ענה לו הרב מבריסק זצ"ל: "חז"ל אומרים (ע"ז כ, ב) שאסור להסתכל בבגדי צבעונין של אשה שלא יבוא לידי הרהורי עבירה. האם את זאת אתה כן מבין?" - "כן" ענה ה"חכם". - "ובכן הראש שלך תקין, הבעיה היא לא בחוסר הבנה, אלא היכן הראש מונח... אם היית שקוע בירא"ש היית מבין גם את הקישור בין תכלת לכסא הכבוד".

(עלי ורדים)
איתא ברש"י דלכן נסמכה פרשת ציצת לשבת משום ששניהם שקולים כנגד כל המצות. ונראה למצוא עוד צד השוה בשניהם, כי במשנה (שבת פרק כלל גדול) נחשבים ל"ט מלאכות, וכמו כן בציצת יש ל"ט כריכות, כמבואר במג"א (סוף סימן י"א) שכורכין ז' כריכות, ואח"כ ח' כריכות, ואח"כ י"א כריכות, ואח"כ י"ג כריכות, ובסך הכל הם ל"ט כריכות. וכמו כן מחולקות המלאכות במשנה הנ"ל לארבעה חלקים כמו בכריכות הציצת, יש שם י"ג מלאכות הזריעה, י"א מלאכות האריגה, ח' מלאכות בעצים, ועוד ז' מלאכות בשאר דברים, וזה מקביל למספר הכריכות בהציצת.

(הגר"א מווילנא ז"ע)

וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה'

מביא רש"י תכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד, שאל הסבא מקעלם - הרי אנחנו גם כשנראה את הרקיע אנחנו צריכים רחמים בשביל להיזכר בכסא הכבוד, איך על ידי התכלת נזכר בקב"ה?

אומר הסבא מקעלם: את זה אנחנו לא מבינים, אבל את ההלכה של אסור להסתכל בבגדי צבעונין של אשה כשזה על הכותל כי יכול להביא לידי הרהור, הוא יכול על ידי זה להיזכר באשה, על זה לא קשה לנו איך זה יזכיר לנו, למה? כי עריות נפשו של אדם מחמדתן, אם יהודי היה חי עם הקב"ה, יהודי שכל הזמן חומד את הקב"ה, אלה חמדו ליבי, נפשי איתוין בלילה, צמאה לך נפשי, כל דבר הכי קטן שהוא רואה זה מזכיר לו את הקב"ה, הוא רואה תכלת מיד הוא נזכר בקב"ה

החפץ חיים על כל דבר שהוא שמע הוא קישר את זה לעולם האמת, כשאמרו לו שהמציאו את הטלפון הוא אמר: מדברים כאן ושומעים שם, כשאמרו לו שהמציאו את המצלמה הוא אמר: הכל מצולם, שום דבר לא הולך לאיבוד, כשאמרו לו שהמציאו את ההקלטה הוא אמר: כל מילה נרשמת, והוא אמר שהקב"ה שולח חיזוק באמונה לפי ירידת הדורות, פעם כולם ידעו שכל מילה שמדברים פה נרשמת למעלה, וכך כל מעשה

שואלת הגמרא: בשלמא לשתי הדעות הללו – שליו וגוג ומגוג, מובן ההמשך שמשוה רבינו השיב ליהושע: 'ומי יתן כל עם ה' נביאים', משמע שהנבואה היתה טובה ונעימה. אבל לאותה דעה שיהושע אמר למשה רבינו שהם נבאו: "משה מת ויהושע מכניס", מה טוב כל כך, מה היה נח לו? וכי רצונו למוות? מי יתן וכל עם ה' יהיו נביאים כאלו!?

עונה הגמרא: "לא סימוה קמיה" – באמת הם לא אמרו לו את פרטי הנבואה, אלא רק שהם נבאו, ללא פירוט. אם כן, נופל הפשט הנ"ל – שראה בו את העונה בכך ששמעו שהם אומרים: "משה מת ויהושע מכניס" [ובדוחק אפ"ל, כי אח"כ נודע למשה רבינו ע"ה מה שהם נבאו, ויהושע ידע מהנבואה וקינא את קנאתו]. אבל באו תשמעו דברים מתוקים – געשמאק.

התרגום יונתן חולק על הגמרא ואומר מפורש, שהדברים שנאמרו בפסוק: 'המקנא אתה לי ומי יתן כל עם ה' נביאים' – "אמר ליה משה... שיתנבאו עלי דאנא מתכנש מן עלמא ואנת משמש מן בתריי, אנת מקנא לי?!" – משה רבינו אמר לו מפורשות כי מחמת שאמרו כי אני ימות ואתה תהיה המנהיג אחרי, לכך אתה מקנא קנאתי, אבל: "ראה נא פון דיהון כל עמא דה' נביאין". אם כן, התרגום יונתן מציין לשיטתו שמשוה רבינו ידע ענותנותו ולכן פחד עליו.

מורי ורבותי, יצר הרע של לשם שמים צריך לפחד ממנו מאוד, פחד גדול. אתם יודעים מה זה יצר הרע של לשם שמים? לכל אחד יש את החבילה שלו ב'לשם שמים'. אדם אומר לעצמו: במקרה הזה, ובנושא המסוים הזה, אני צריך להיות ה'מאן דאמר', ולהסביר ולהחליט ולהורות, ודוקא אני, כי השני אינו ראוי ולא תהיה ממנו תועלת, ורק אם אני אטפל בענין יהיה כבוד ה', לשם שמים.

ישנן דוגמאות רבות אין ספור: לפעמים מתגלעים חילוקי דיעות בין גדולי ישראל, מעט חילוקי דעות או הרבה. אותו פלוני הוא חסיד של אחד מגדולי ישראל. הוא אוסף את היצר הרע של לשם שמים, ומדבר על הצד השני דברים אסורים, רחמנא לצלן, נכשל ונופל בבאר שחת.

"אבל זה לשם שמים! וכבוד התורה! איך אני יכול לשתוק וכי מותר לי לשתוק?!"... הוא בטוח שאסור לו לשתוק, ואדרבה חובה גמורה היא לדבר בגנות הצד השני, גם אם הוא תלמיד חכם. הנה לו יצר הרע של לשם שמים. שמעתי בשם אחד הבנים של הריוניער, שאמר, אנו מבקשים: "יכוף את יצרנו להשתעבד לך" "יצרנו"? יצר הרע?! מי שנופל ביצר הרע הוא כמעט שוטה, לא על כך מתפללים אנו. תפילתנו היא אודות היצר הרע של לשם שמים – עליו יש להתפלל "יכוף את יצרנו להשתעבד לך" במקרה שחלילה נשתמש עם היצר הרע של לשם שמים איי איי...

מורי ורבותי, מה העצה עם היצר הרע הזה, הקשה מאוד מאוד? לכאורה העצה להכיר: אני לא פוסק בשום נושא בהלכה ובהתנהגות, ברוחניות ובגשמיות, אז גם לא אפסוק בנושא הזה, ומחובתי לשאול את מי שיועד לפסוק, ואם ה'מורה הוראה' אומר שכן, כן. אם הוא יורה שלא, לא. ויכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל'. ואם ישאל את הזקנים הוא יכול להיות בטוח בעזר ה'. אבל לפסוק לבד בעניינים כאלו שאני עושה באמת לשם שמים. קשה מאוד.

(יחי ראובן)

מורי ורבותי, מה העצה עם היצר הרע הזה, הקשה מאוד מאוד? לכאורה העצה להכיר: אני לא פוסק בשום נושא בהלכה ובהתנהגות, ברוחניות ובגשמיות, אז גם לא אפסוק בנושא הזה, ומחובתי לשאול את מי שיועד לפסוק, ואם ה'מורה הוראה' אומר שכן, כן. אם הוא יורה שלא, לא. ויכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל'. ואם ישאל את הזקנים הוא יכול להיות בטוח בעזר ה'. אבל לפסוק לבד בעניינים כאלו שאני עושה באמת לשם שמים. קשה מאוד.

מורי ורבותי, מה העצה עם היצר הרע הזה, הקשה מאוד מאוד? לכאורה העצה להכיר: אני לא פוסק בשום נושא בהלכה ובהתנהגות, ברוחניות ובגשמיות, אז גם לא אפסוק בנושא הזה, ומחובתי לשאול את מי שיועד לפסוק, ואם ה'מורה הוראה' אומר שכן, כן. אם הוא יורה שלא, לא. ויכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל'. ואם ישאל את הזקנים הוא יכול להיות בטוח בעזר ה'. אבל לפסוק לבד בעניינים כאלו שאני עושה באמת לשם שמים. קשה מאוד.

מורי ורבותי, מה העצה עם היצר הרע הזה, הקשה מאוד מאוד? לכאורה העצה להכיר: אני לא פוסק בשום נושא בהלכה ובהתנהגות, ברוחניות ובגשמיות, אז גם לא אפסוק בנושא הזה, ומחובתי לשאול את מי שיועד לפסוק, ואם ה'מורה הוראה' אומר שכן, כן. אם הוא יורה שלא, לא. ויכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל'. ואם ישאל את הזקנים הוא יכול להיות בטוח בעזר ה'. אבל לפסוק לבד בעניינים כאלו שאני עושה באמת לשם שמים. קשה מאוד.

מורי ורבותי, מה העצה עם היצר הרע הזה, הקשה מאוד מאוד? לכאורה העצה להכיר: אני לא פוסק בשום נושא בהלכה ובהתנהגות, ברוחניות ובגשמיות, אז גם לא אפסוק בנושא הזה, ומחובתי לשאול את מי שיועד לפסוק, ואם ה'מורה הוראה' אומר שכן, כן. אם הוא יורה שלא, לא. ויכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל'. ואם ישאל את הזקנים הוא יכול להיות בטוח בעזר ה'. אבל לפסוק לבד בעניינים כאלו שאני עושה באמת לשם שמים. קשה מאוד.

מורי ורבותי, מה העצה עם היצר הרע הזה, הקשה מאוד מאוד? לכאורה העצה להכיר: אני לא פוסק בשום נושא בהלכה ובהתנהגות, ברוחניות ובגשמיות, אז גם לא אפסוק בנושא הזה, ומחובתי לשאול את מי שיועד לפסוק, ואם ה'מורה הוראה' אומר שכן, כן. אם הוא יורה שלא, לא. ויכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל'. ואם ישאל את הזקנים הוא יכול להיות בטוח בעזר ה'. אבל לפסוק לבד בעניינים כאלו שאני עושה באמת לשם שמים. קשה מאוד.

מורי ורבותי, מה העצה עם היצר הרע הזה, הקשה מאוד מאוד? לכאורה העצה להכיר: אני לא פוסק בשום נושא בהלכה ובהתנהגות, ברוחניות ובגשמיות, אז גם לא אפסוק בנושא הזה, ומחובתי לשאול את מי שיועד לפסוק, ואם ה'מורה הוראה' אומר שכן, כן. אם הוא יורה שלא, לא. ויכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל'. ואם ישאל את הזקנים הוא יכול להיות בטוח בעזר ה'. אבל לפסוק לבד בעניינים כאלו שאני עושה באמת לשם שמים. קשה מאוד.

מורי ורבותי, מה העצה עם היצר הרע הזה, הקשה מאוד מאוד? לכאורה העצה להכיר: אני לא פוסק בשום נושא בהלכה ובהתנהגות, ברוחניות ובגשמיות, אז גם לא אפסוק בנושא הזה, ומחובתי לשאול את מי שיועד לפסוק, ואם ה'מורה הוראה' אומר שכן, כן. אם הוא יורה שלא, לא. ויכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל'. ואם ישאל את הזקנים הוא יכול להיות בטוח בעזר ה'. אבל לפסוק לבד בעניינים כאלו שאני עושה באמת לשם שמים. קשה מאוד.

מורי ורבותי, מה העצה עם היצר הרע הזה, הקשה מאוד מאוד? לכאורה העצה להכיר: אני לא פוסק בשום נושא בהלכה ובהתנהגות, ברוחניות ובגשמיות, אז גם לא אפסוק בנושא הזה, ומחובתי לשאול את מי שיועד לפסוק, ואם ה'מורה הוראה' אומר שכן, כן. אם הוא יורה שלא, לא. ויכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל'. ואם ישאל את הזקנים הוא יכול להיות בטוח בעזר ה'. אבל לפסוק לבד בעניינים כאלו שאני עושה באמת לשם שמים. קשה מאוד.

מורי ורבותי, מה העצה עם היצר הרע הזה, הקשה מאוד מאוד? לכאורה העצה להכיר: אני לא פוסק בשום נושא בהלכה ובהתנהגות, ברוחניות ובגשמיות, אז גם לא אפסוק בנושא הזה, ומחובתי לשאול את מי שיועד לפסוק, ואם ה'מורה הוראה' אומר שכן, כן. אם הוא יורה שלא, לא. ויכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל'. ואם ישאל את הזקנים הוא יכול להיות בטוח בעזר ה'. אבל לפסוק לבד בעניינים כאלו שאני עושה באמת לשם שמים. קשה מאוד.

מורי ורבותי, מה העצה עם היצר הרע הזה, הקשה מאוד מאוד? לכאורה העצה להכיר: אני לא פוסק בשום נושא בהלכה ובהתנהגות, ברוחניות ובגשמיות, אז גם לא אפסוק בנושא הזה, ומחובתי לשאול את מי שיועד לפסוק, ואם ה'מורה הוראה' אומר שכן, כן. אם הוא יורה שלא, לא. ויכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל'. ואם ישאל את הזקנים הוא יכול להיות בטוח בעזר ה'. אבל לפסוק לבד בעניינים כאלו שאני עושה באמת לשם שמים. קשה מאוד.

רפואי לבחור, הוא אמר לו שיש להפיל גורל הגר"א, אולי באמצעותו ימצא האיש את המקור האמיתי לסבלו. עשו גורל, והפסוק אשר עלה בגורל היה: "ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה" (יב, ח) במבט ראשון לא אמרו הדברים לאיש מאומה, והנה לפתע, היכה בו הפסוק מכת ברק. אין ספק! הוא היה שם בין ההמונים אשר גדשו את רחובות ירושלים ביום הלוויה, אולם הוא הוטרד משורת ההספדים הארוכה ומגודל הלוויה באופן כללי. היה זה בשושן פורים ובפתח ממתיונות מצוות החג, "אין זה צודק" חשב האיש "כי לווייה של מי שלא יהיה תפגום בשמחת הפורים של מאות אלפי אנשים", את דעתו זו הביע האיש באזני אחרים...

הרב אמר לו כי בשו"ע נפסק כיצד יש לנהוג, וזהו פתרונו היחיד לסבלו. עליו לכנס עשרה אנשים ליד הקבר, ובנוכחותם לבקש מחילה מרבי משה. עשה האיש כדבריו אסף מנין ועלו לקברו של רבי משה בהר המנוחות, וביקש מחילה על דבריו, תוך זמן קצר חלפו כאבי הראש כלא היו.

תוקף דין שמים על בזיון ת"ח

להלן אגרת החלום המפורסמת שנכתבה ע"י הגאון רבי מרדכי מאושמינא, שהיה בעל מופת מפורסם בכל גלילות ליטא. האגרת נסבה על מעשה שאירע בשנת ה' אלפים ש"ה בעיר סאלוניקי:

איש בליעל אחד שהרב יוסף בן לב (המהר"י בן לב זצ"ל) הוציא פסק דין נגדו, פגש את המהר"י בן לב ברחוב וסתר לו על לחיו לעיני קהל ועדה ואף אחד לא מחה בידו, משום שהיה עשיר גדול, תקיף ואלים, כאשר הגיע המהר"י בן לב לפני חנות של בשם אחד קרע את בגדיו ואמר: שומו שמים על זאת!

באותו לילה נכנס הבשם לחנות כשנר בידו וראה שם עכבר, כאשר ניסה להתקרב אל העכבר, התלקחה הסחורה שבחנות, ופרצה דליקה גדולה. באותה דליקה עלו באש חמשת אלפים בתים של יהודים וכמה בתי כנסיות ובתי מדרשות. מספר ההרוגים הגיע לשלוש מאות וארבע עשר (כמנין ש-ד-י).

וזו דבר האגרת שכתב רבי מרדכי מאושמינא בשנת תרמ"א, שלוש מאות שלושים ושש שנים (!) לאחר מה שארע בסאלוניקי:

"ב"ה יום ו' כ"ח שבט תרמ"א, פ"ק בוטען. לכבוד ידיד ה' וידיד נפשי, ה"ה הרה"ג החריף ובקי סיני ועוקר הרים הרב הצדיק ועניו המפורסם כקש"ת ר' פנחס מיכאל הרב דק"ק אנטטיפאלע.

אחדש"ה כתר"ה הנני לספר לכם מעשה נורא, ומסתמא לא יגלה לשום אדם בעולם, רק יציניעו במקום שאין יד אדם שולטת בו או יקרע אותו לקרעים באופן שלא יתגלה זאת לשום אדם בעולם. בליל ערב יום כיפור, בלומדי אז שיעור הקבוע לי נפלה עלי תרדמה וישנתי, בחלומי בא אלי איש הדר, בתואר פנים זקנו מגודל. בהביטו אלי נרתעתי, אחז בידי ואמר: מה לך נרדם קום קרא אל אלוקים! ונרתעתי מאד, ואיקץ והנה חלום. ואמרת חלומות שוא ידברו. בכל זאת היה לבי נוקפי וחרדה גדולה נפלה עלי, והלכתי עוד לישון על מטתי. והנה בחלומי בא אלי עוד פעם איש הדר הנ"ל ועוד שני אנשים עימו. ואמרו שני האנשים תדע שזה חלום אמת ולא תאמר נואש. והשתוממתי מאד. אז קרא אלי איש הדר הנ"ל ואמר לי: הוה מפשפש במעשיך, כי אני בשליחות מעולם העליון בא אליך. אז התחזקתי ואמרת לי: באיזה שליחות אתם אלי. ומחמת הקול הגדול שדברתי עמו הקיצוני משנתי והנה חלום. ואמרת עוד הפעם החלומות לא מעלין ולא מורידין. בכל זאת מחמת שהיה לבי נוקפי ונפלה חרדה עלי לא ישנתי עוד בלילה הזה.

וביום כיפור בכיתי מאד בכיה גדולה שלא הורגלתי בזה מעולם, ולא ידעתי מה זה הבכיה שאני בוכה כל כך. ואמרת לי בלבי אפשר מחמת החלום הנ"ל. ולא היה לי חלום עוד עד שמיני עצרת. אז ישנתי בלילה תוך הסוכה כמנהגי, ובאמצע שנת בא אלי עוד הפעם איש הדר הנ"ל בבגדי לבנים. ונרתעתי בהביטו אל גודל יופיו ומראהו הנורא מאד. ואז קרא האיש ואמר אלי: הבכי שבכית ביום כיפור הועיל מאד, עד ששלחוני להבינך ולהגיד לך אשר תוכל לתקן ולבטל הגזירה. אז אמרת לי לא ידעתי מה אתקן ומה זה הגזירה ושתק האיש הנ"ל ועמד בשתיקתו ערך רבע שעה.

ואז התחלתי לבכות מאד בחלומי ואמרת לי: לא ידעתי מה זה החטא הגדול שחטאתי, על ששלחו לי שלוחים מעולם העליון. ובכיתי הרבה מאד בחלומי ומחמת גודל הבכיה הקיצוני משנתי, ובהקיצתי לא אמרת עוד שזה רק חלום ודברים בטלים. כי ראיתי אשר דבר הוא, וביום שמיני עצרת הייתי בשמחה גדולה מאד, ולא ידעתי מה השמחה אשר מעולם לא היתה לי שמחה גדולה כזאת.

ובליל שמחת תורה כאשר ישנתי על מיטתי, באמצע שנת בחלומי והנה בא אלי עוד הפעם איש הדר הנ"ל. זיו תוארו היה נורא מאד ומעוטף בלבנים, וקרב אלי ואמר: עד מתי יהיה לי טירחא עבורך לילך אצלך

מסופר כי זמן קצר לאחר פטירתו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל נתקף אדם בארץ ישראל בכאבי ראש חזקים אשר כל רופא לא יכול היה להביא לו מזור. הוא חש בבהלה ונסע אל אחד מגדולי הרבנים בארץ ישראל לבקש את ברכתו, כאשר שמע הרב כי כאביו החלו בעת הללויותו של רבי משה זצ"ל, שאלו אם אמר פעם משהו שיש בו משום פגיעה בכבודו של רבי משה, האיש השיב בשלילה, אז הציע הרב משהו בלתי שגורתי, במקום לייעץ לאיש לאיזה רופא עליו לפנות או באיזה טיפול

מסופר כי זמן קצר לאחר פטירתו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל נתקף אדם בארץ ישראל בכאבי ראש חזקים אשר כל רופא לא יכול היה להביא לו מזור. הוא חש בבהלה ונסע אל אחד מגדולי הרבנים בארץ ישראל לבקש את ברכתו, כאשר שמע הרב כי כאביו החלו בעת הללויותו של רבי משה זצ"ל, שאלו אם אמר פעם משהו שיש בו משום פגיעה בכבודו של רבי משה, האיש השיב בשלילה, אז הציע הרב משהו בלתי שגורתי, במקום לייעץ לאיש לאיזה רופא עליו לפנות או באיזה טיפול

לטענת 'ניתנה ראש ונשובה מצרימה', הם שכחו כבר שזרקו את הילדים ליאור, רק זכרו את הבצלים והשומים, אנחנו יצאנו משם והם מוכנים לקבל אותנו חזרה, יאלה לעבודה, ומצרים היתה משופעת, כמו שנאמר בלוט 'כבר הירדן כי כולה משקה כגן השם כארץ מצרים', עד היום הזה באיזור נילוס יש מקומות מבורכים בחקלאות, וכמ"ש רש"י בפר' עקב שהנילוס עולה ומשקה. כך זכרו המתלוננים את המצריים.

כל אחד יכול לבחור באיזו תמונה לזכור את החיים שלו:

זהו מציאות אדם, יכול להיות שיש לו זכרונות טובים ממקום רע, וזכרונות רעים ממקום טוב, כך הוא בחירת האדם איך לזכור את שנות הישיבה, אחד מתרפק ומתגעגע, והשני מקלל את הישיבה, שניהם ישנו בחדר אחד, אחד זוכר את המזרון הדק עם הפשפשים, והשני זוכר את השיעורים המתוקים של מהריץ דושינסקי זצוק"ל, כך יש נסיון לכל אדם איך לזכור את החיים שלו. הנה אנשים יצאו ממצרים מלאה צרות, וזוכרים את השומים ואת הבצלים ואת הדגה חינם.

כשיש לאדם שני אפשרויות על הפרק, הוא שולח מרגלים לבדוק לאן ללכת לכאן או לכאן, כמו אחד שמסתפק לאן ליסוע, שואל גדולי ישראל מה יותר טוב לתכליתו הנצחית. משא"כ בעתליהם כנ"ל. אילו היו בני ישראל יוצאים ממצרים באופן טוטלי, כמו שאמר להם משה בשם השם 'לא תוסיפון לראותם עוד עד עולם', אז כשהיו שומעים שהקב"ה מכניס אותם לארץ טובה, לא היה עולה על דעתם לשלוח מרגלים. אך כיון שעדיין היה אפשרות לחזור למצרים, לא נפרדו לגמרי מקליפה זאת, ממילא יש להם אפשרות לבקש לשלוח מרגלים לא"י. שהרי שם אין ממתנים להם עם שלטים 'ברוכים הבאים', יש שם לא"י מלכים שרוצים להרוג אותם רח"ל. ומצרים רוצים אותם חזרה בכל הכוחות. וראיה לכך, שהרי גם לאחר כל המכות חזר פרעה לרדוף אחריהם, הוא צריך את הפועלים להמשיך לבנות עוד פיתומים ורעמססים.

במצרים אכלו דברים מזיקים והיו בריאים:

עוד כתב הבמ"ח [וכ"כ באלשיך הק'] ע"פ דברי רש"י יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים, הם זכרו שהיו אוכלים במצרים דברים לא בריאים בכלל, הם היו אוכלים את הדגים המסריחים שהמצריים זרקו מהחניויות, כמ"ש בגמ' יומא, היתכן שלא קבלו תבן וקש, איך קבלו דגים חינם, ופי' האלשיך הק' שאכלו את הדגים המתים המסריחים, כלשון ותבאש הדגה, בקיצור היה להם הריג מסריח. ואעפ"כ היו בריאים ושלמים. כשהקב"ה רוצה יכול אדם לאכול דג מסריח והוא חזק ובריא.

כמו שסיפר האדמו"ר מקלויזנבורג זצוק"ל כשהיה בשואה ירו בו כדור לתוך היד, מה עשה, נכנס ליער ולקח עשבים וחבש את הפצע שבידו ע"י הכדור. לא היה שם שום דבר סטרילי, ולא אכל דברים בריאים אלא תפוחי אדמה, כשהקב"ה רוצה יכול אדם להיות בריא ושלם, לא לאכול כלום, ומחלבו מסביב, ולחבוש את היד בעשבי מדבר, ותוך שני ימים נתרפא הרבי. כך דרש בפתיחת בית הרפואה לניאדו, שהוא קיבל על עצמו באותה שעה, כשראה שהקב"ה רוצה הוא יכול לרפאות בדבר של מה בכך, לפתוח בית רפואה שהרופאים מתפללים לפני כל טיפול. וכן יש מעשים רבים מיוצאי אושוויץ שגם אנשים שהיה להם סיבות רבים שלא לחיות, ואעפ"כ היו בריאים וחיים.

כך ראו ישראל שבמצרים היו בריאים מאד אע"פ שאכלו דגים סרוחים. ואילו בארץ ישראל שמעו מהמרגלים שאנשים מתים כזבובים, זה היה עיקר הנסיון, כי עדיין היה אפשרות על הפרק לחזור למצרים, ולכן אמרו נשלחה אנשים לבדוק אם המקום החדש טוב כמו המקום הישן.

וכתב הבמ"ח שאנחנו מתנסים באותו נסיון, הקב"ה אומר לנו בתורה 'בחרת בחיים', ומלמד אותנו מה לא טוב, גנבה לא טוב, ניאוף לא טוב, הלבנת פנים לא טוב, תורה ותפילה וקדושה מאד מאד טוב, אעפ"כ יש לנו מה להתודות בכל לילה 'אשמנו בגדנו', מה שהתרת אסרתי ומה שאסרת התרתי, כי האדם רוצה לטעום רק לרגע את מה שאמרו לו שזה לא טוב, כי יש לו בדעתו אפשרות כאילו יש דרך אחרת. וכל זה מושרש בחטא עץ הדעות שהנחש פיתה שיש דרך נוספת מלבד עץ החיים.

(הגרמ"י רייזמן)

וראיתם את הארץ מה היא וכו' (יג, יח)

בספר 'רביד הזהב' הביא את דבריו של רבי נפתלי מרופשיץ המפרש את הפסוק בלשון רמז.

'וראיתם את הארץ מה היא' - תראו האם הארץ 'מה' היא, אם היא מביאה לידי בחינת 'ונחנו מה', היינו ענווה;

'חזקת הוא הרפה' - האם העם היושב בה הוא רפה, בבחינת לב נשבר ונדכה, אפילו בזמן שהוא חזק;

ממקומי הנכבד. ואז התחזקתי ואמרתי לו: בזכות התורה ובזכות התנאים והאמוראים שלמדתי אותם ויגעתי בהם, הנני מבקש מכם להגיד לי כל ענין השליחות שלכם, ולבאר לי בביאור יפה שאוכל להבינם. ואז הלך אתי לחדר יפה ונעיים מקושט בתכשיטין לא תשבע עין מלראות זאת. ואמר לי שב בני שב ואגלה לך ענין סתר וזה השליחות שלי. וישבתי על כסא אחד והוא ישב אצלי ואמר לי הנני מגלה לך מסתרים:

תדע שאני מהר"י בן לב ובעת שהייתי בחיים בזה העולם, ישבתי על כסא דין לשפוט בין איש ובין רעהו ובאו אלי שני אנשים בדבר איזה משפט ויצא אחד מהם חייב, ולא רצה לצייט הדין מחמת שהיה איש אלים. ואז הזהרתי אותו באזהרה הידועה ויצאתי לחוץ. בא אלי האיש הנ"ל שיצא חייב והכה אותי על לחיי, וענין זה חקוק על עצמותיו עד היום ואין לו שום תקומה עד היום. ונגזר עליך שאתה מיוצאי צאצאי לתקן אותו ותהיה לו תקומה על זה.

ואז נרתעתי ונשתוממתי ונשארתי כאבן דומם ערך רבע שעה. ולאחר זה נגע בפי ואמר לי: מה זה שתקת. ואז התחלתי לבכות מאד ואמרתי לא ידעתי במה אתקן אותו, כי אין לי ידיעה ביחודים וכוונות. אז אמר לי תדע שכן נגזר עליך אשר תקנה הספר שו"ת מהר"י בן לב ותלמד אותו בקביעות עד שיהיה שגור בפיו מראשו ועד סופו ואז תהיה תקומה אליו ויוכל לעלות ממדרגה למדרגה. אמרתי לו: כמה אלמד התשובות הנ"ל עד שיהא שגור בפי. אמר לי לא פחות מארבע שנים וכו' (ואמר לו עוד, שיקנה הספר מהריב"ל דוקא אצל הרב דאנטיפאלע שיש לו תשובות הנ"ל, ושאלו, מה זו דוקא אצל הרב הנ"ל? ואמ"ל: אגלה לך ענין זה: תדע אשר גם על הרב הנ"ל יש איזה דברים למעלה כי הוא התחיל להכין א"ע להדפיס ביאור ש"ס תמורה ומעילה ולא קיים הכנתו ע"כ מוכרח הוא ג"כ לתקן זה ומהמעות שיקבל ממך עבור המהר"י כן לב יתחיל להכין א"ע להדפיס הנ"ל וכו' בסופו של דבר הלך אצל ר' פנחס מאנטיפאל וקנה ממנו את השו"ת ולמד בו).

ידיים עוז בלו"י הכותב מעמקי הלב בדמעות שלישי

מרדכי החופ"ק הנ"ל

יש להתעורר מן העובדה שמאז המקרה בשנת ש"ה עד לתאריך המכתב בשנת תרמ"א חלפו שלוש מאות שלושים ושש שנים ועדיין דין שמים במלוא תוקפו!

(אוצרות התורה)

נזכיר מה שכתב הבאר מים חיים באריכות ליישב מה שפרשת שלח מתחיל באמצע הסיפור, שהרי בפי' דברים מסופר שקרבו כל ישראל ובקשו ממשה 'נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ', וייטב בעיני משה הדבר, ויאמר, עמדו ואשמעה מה ידבר ה' לכם, מדוע אין הכל מסופר כסדרו בפרשת שלח? וכתב הבמ"ח שזה היה סדר הדברים, שבאמת קודם לכן כבר בקשו ישראל לשלוח מרגלים לא"י, עוד לפני מעשה דמתאוננים ומתאוים, כבר בתחילת נסיעתם על פי השם. ואז אמר משה, עמדו ואשמעה מה ידבר ה', והקב"ה לא השיב על בקשה זאת, רק לאחר שבועיים אמר 'שלח לך אנשים', וכל זה כי המתין הקב"ה שמרים תדבר במשה, ויהיה סליכות פ' מרגלים שיארו מה שנעשה עם מרים ויקחו מוסר, כי אין הקב"ה מנסה את האדם בנסיון לפני שיהיה לו לימוד ממה לקחת מוסר. ואז לאחר חודש שלם, השיב הקב"ה למשה 'שלח לך אנשים', שהרי כבר יש בחירה לבחור בטוב ללמוד ממעשה מרים.

וא"כ עדיין צ"ע מדוע לא נכתב בפרשת בהעלתך לפני פרשת מתאוננים ויקרבו אנשים לפני משה ויאמרו נשלחה אנשים ויחפרו לנו את הארץ? ויתירץ הבאר מים חיים שבאמת זה כן כתוב בפרשת בהעלתך, שזה נכלל בפסוק 'זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חיים', כי דרך האדם כשהוא מקבל מתנה אינו דורש לבדוק את המתנה מה שאתה הולך לתת לי, כשיש לאדם שתי ברירות איזה שדה לקנות, הוא שולח לבדוק איזה שדה יותר טוב, כשאדם מקבל מתנה בית עם שדה, אין שייך לבדוק מהות המתנה, כשזקנו הגיעו לארץ ישראל והיו במעברה בעתלית, והודיעו להם שיש לפניהם איזה בית לשהות שם, לא שלחו מרגלים לבדוק את הבתים, היה באמת קשה, דחפו משפחה שלימה לבית קטן, ומטבח משותף לעשרים משפחות ביחד, כשיוצאים מעתלית לא משנה לאן הולכים. כך כשהיו במדבר והקב"ה נותן להם מתנה ארץ ישראל, היתכן לשלוח מרגלים לבדוק 'הטובה היא אם רעה'...

אלא שכשיש לאדם יצר אפשרות לחזור למצרים, הוא ענין אחר לגמרי, הם לא הרגישו כאנשי מדבר יבשים, משא"כ כשהיו זקנו בעתלית לא היה ברירה לחזור לאירופה השרופה באש, אך כאן כשאומרים להם הנה תקבלו ארץ ישראל, אילו היו מרגישים במדבר שאין להם לאן לברוח, לא היו מבקשים לשלוח מרגלים, אך בפרשת בהעלתך הם מתחילים לפאר את ארץ מצרים, ויש להם כביה ואפשרות לחזור למצרים, 'זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חיים, ועתה נפשינו יבשה אין כל', כל זה כהמשך

הזדמן לידי קונטרס שכתב יהודי ניצול שואה, ובו הוא מתאר את שעבר עליו באותה תקופה, וכיצד הצילו הקב"ה פעם אחר פעם מידי הנאצים הארורים.

יהודי זה התגרר בגרמניה עצמה, ומיד כאשר החל הצורך היטלר ימ"ש להפריח את הצהרותיו המאיימות נגד היהודים - והיה זה יותר משנתיים לפני פרוץ המלחמה - נתן הקב"ה בליבו את ההחלטה למכור את כל נכסיו ולצאת מארץ הזו.

הדבר לא היה פשוט, כיון שיהודי זה היה 'מסודר' בפרנסתו ובנכסיו, והיו לו נכסים רבים, דניידי ודלא נייד. אבל, ההחלטה שהתקבלה בליבו היתה כה חזקה, שמאומה לא עמד בדרכו, והוא מכר את הבתים שהיו בבעלותו, וגם את כל יתר הנכסים.

המטבע היציב והאיתן ביותר בתקופה הזו, היה הרובל הרוסי. כל הסוחרים עשו בו שימוש, וידעו שהרובל הוא מטבע שכדאי ושווה להשקיע בו לטווח ארוך, ואין לכאורה שום דבר שיהא בכוחו לזעזע את חוסנו של הרובל.

גם היהודי שלנו, המיר את כל הכסף שקיבל ממכירת נכסיו לשטרות של רובלים רוסיים, וכאשר הכסף היה בידו החליט להעתיק את מקום מגוריו להולנד, שהיתה מדינה שקטנה ונייטרלית, והכל היו בטוחים שהנאצים יניחוהו לנפשה, ולא ירצו לפגוע בה ולהשתלט עליה.

בהגיעו להולנד, השתדל מידוענו לבנות את עצמו מחדש, ולשקם את פרנסתו, כפי שהיה בגרמניה. ואכן, בתקופה הראשונה הכל הלך למישרין. **חזור ומבוהל**

יום אחד מגיע היהודי לביתו, חוור ומבוהל, וכשאשתו שואלת אותו מה קרה, הוא מציג בפניה דף עיתון שבו היה כתוב שהכלכלה הרוסית התמוטטה לחלוטין, והרובל בעקבותיה... בידיעה בעיתון נאמר שהמטבע הרוסי איבד את ערכו בצורה מוחלטת, והוא אינו שווה אפילו את הנייר שעליו הוא מודפס.

יצא אפוא, אמר הבעל לאשתו, שכל האספים שחסכנו, ובעצם כל הרכוש והנכסים שלנו - אינם שווים עכשיו מאומה!

עצם המחשבה על המציאות הזו, הביאה את מידוענו לפלנטה אחרת, ולהרגשה מוחשית בדברי חז"ל שלמדנו שהחסכונות האמיתיים נתונים רק בבית המדרש, ולא באוצרות הכסף והזהב.

המהפך המחשבתי שהחל בו מאותו רגע, הביאו להחלטה נוספת, חזקה יותר מזו הראשונה שקיבל בהיותו בגרמניה (כשהחליט לעבור להולנד), והיא, לעזוב את הגולה הדויה, ולעלות לארץ ישראל. בתוך ימים אחדים ארז את מה שנשאר לו בהולנד, ועלה לארץ הקודש.

ומי שמכיר קצת את ההיסטוריה, יודע שהולנד היתה אחת המדינות הראשונות לכיבוש הנאצים, שהעבירו את נתיניה היהודים לאושוויץ. כבר בימי הראשונים של הכיבוש, דרשו הגרמנים מהשלטון ההולנדי שיעביר לידיהם את שמות הנכבדים היהודיים בקהילותיהם, ואתם הרגו תחילה.

'כיון שאני נמנית על הנכבדים הללו, סיפר היהודי לבניו ברבות הימים, אין ספק שאם הרובל הרוסי לא היה מתמוטט, והייתי נשאר בהולנד עוד תקופה קצרה, גם אני הייתי נשלח לאושוויץ רח"ל.'

במזווה מיוחדת

נס של ממש נעשה ליהודי זה, והנס החל כבר ברגע שהחליט לרכוש את הרובלים, שכן הם היו הסיבה להצלחה בהולנד. הנס המשיך מאוחר יותר עם התמוטטותו של הרובל, כשהתברר שדווקא סיבה זו הניעה אותו לעזוב גם את הולנד, ולעלות לארץ ישראל, ולהינצל מציפריני החיה הנאצית.

עכשיו נחשוב לרגע; כשיהודי שלנו שמע את דבר קריסתה של הכלכלה הרוסית, הלא באופן טבעי הוא הרגיע מאוד מאוד רע. איך יתכן אחרת?! הלא ההתמוטטות הזו גורמת לו עתה להישאר ריק מנכסיו, ולהיות עני וחסר כל!

אבל אם היה יודע שהכל לטובתו, לא היה נותן להרגשות הלא טובות שיחדרו למוחו כלל וכלל!

ואם היו שואלים אותו, במה הוא רוצה לבחור, ברובלים רוסיים או בחיים, בוודאי שתשובתו היתה שהוא מעדיף את החיים גם על פני מיליוני רובלים. וזה בדיוק מה שהקב"ה עשה לו.

היהודי שעליו אנחנו מדברים לא הסתפק בהחדרתה של האמונה הזו רק לליבו הוא, אלא התאמץ גם לחנך את ילדיו ברוח זו. מה עשה? - גם לאחר שהרובלים הרוסיים איבדו את ערכם, ולא היו שווים מאומה, לא השליך אותם לפח, אלא שמר חלק מהם במזווה מיוחדת, וכשהגיע לארץ תלה את הרובלים במסגרת מיוחדת בסלון ביתו.

למען דעת כל עמי הארץ את הנס הגדול שנעשה לו ע"י הרובלים הללו, ולמען יידעו בניו ונכדיו וכל צאצאיו את הכלל החשוב הזה שכל מה

'המעט הוא אם רב' - האם העם שבתוכה חושב את עצמו לקטן, אפילו בזמן שהוא רב וגדול;

'היש בה עץ (צדיק), אם אין' - והאם הוא עניו בבחינת 'אין'.

התכונות הנ"ל מאפיינות ביותר את מי שניחון במידת הענווה, והאדם העניו אינו ממנהר לכעוס (כפי שמוכר באגרת הרמב"ן). לכן ביקש משה רבינו מהמרגלים שיבדקו במיוחד את המידה הזו אצל יושבי הארץ, כדי לדעת האם ההתנגדות שלהם תהיה קשה וכעושה, ולהתוות לפי זה לעם את דרכי הכניסה לארץ.

מידת הכעס - מידה קשה עד מאוד היא, וקשורה בטבורה למידת הגאווה הנוראה, ועל שתי המידות הללו אומרים חז"ל שהלוקה בהן כאילו עובד ע"ז. בואו ונשמע לא רק כמה מגונה ומכוערת היא מידת הכעס, אלא עד כמה היא אינה משתלמת.

כל המקומות תפוסים

מעשה שהיה בגנרל אמריקאי מפורסם, שהיה אמנם מצביא גדול וגיבור מלחמה, אבל היה נגוע בשתי המידות הקשות של כעס וגאווה.

יום אחד שמע הגנרל שבאחת ממדינות ארה"ב מתקיים קונצרט ענק בהשתתפות מנצח נודע, ועשרות רבות של נגנים. בהיותו חובב נגינה, החליט לנסוע לקונצרט.

והנה, בהגיעו לשדה התעופה, כדי לעלות על מטס שיביאנו אל המדינה בה נערך המופע, הודיעו לו שלמרות מעמדו הרם הם מצטערים להודיעו שכל המקומות במטוס כבר תפוסים, ואין אפשרות להטיסו בטיסה זו.

הגנרל התרתח מרוב כעס. "מה? למרות השירות בן עשרות השנים שאני מעניק למדינה, אתם תקבעו שאני לא אטוס עתה"? - זעק. הוא ביקש לקבל לידייו את רשימת הנוסעים, ומחק שם מן הרשימה, והודיע שהוא טס במקומו...

מרוב פרסומו של גנרל זה ברבים, ובשל האהדה הגדולה שהיתה לו בתקשורת, חששה הנהלת שדה התעופה להביע את דעתה נגדו, והטיסה את הגנרל במקום הנוסע ההוא.

לאחר טיסה שארכה כמה שעות הגיע הגנרל לאולם, וכאן נכונה לו אכזבה עמוקה. המארגנים הודיעו שהאירוע התבטל, מפני שהמנצח לא הגיע! הם סיפרו לקהל המאוכזב, שעל פי מידע שבידיהם המנצח היה רשום לטיסה, אלא שבעקבות דרישתו של גנרל פלוני לעלות על המטוס, נאלצה הנהלת שדה התעופה למחוק את שמו. המנצח נפגע מהמלך, והודיע שהוא לא מוכן לטוס כלל, דרש פיצויים על הנוק והצער שנגרמו לו, ולא הגיע לקונצרט...

לא צריך לתאר את מפח הנפש האדיר שהיה לגנרל הכועס! גם לטוס כמה שעות, הלך ושוב, וגם להפסיד את האירוע. והכל בגלל הכעס. (ברכי נפשי)

אפס כי עז העם הישב בארץ (י"ג כ"ה)

החפץ חיים מסביר שהתורה הדגישה במיוחד את המילה 'אפס', כביאור הרמב"ן, כי מילה זו מביעה את רשעת המרגלים, 'שהיא מורה על דבר אפס ונמנע מן האדם, שאי אפשר בשום ענין, כלשון האפס לנצח חסדו'. והמרגלים אכן ביקשו להעביר לעם את המסר הזה שלא יוכלו כלל להילחם עם יושבי הארץ.

ולעומתם, יהושע וכלב אמרו 'כי לחמנו הם' (להלן, פרק י"ד פסוק ט'), וכאומרים - וכי אדם מפחד מכר לחם גדול המונח על השלחן?!

האדם המאמין בה', לא ישתמש לעולם במונח 'אפס', אלא יבטח באלוהיו ויתייחס גם לאויביו הקשים ביותר כ...לחם המונח על השלחן. זה סודו של הבטחון בה', ההופך את האדם למאושר עלי אדמות.

האספקלריה של הבוטח משדרת לו כל העת שיש לו על מי לסמוך. אם רק יפקיד האדם את 'מפתחות החיים' שלו ביד השי"ת, ויפקיר את כל כולו למען השם, הוא יוכח עד מהרה לדעת שאכן היה מי ששמר עליו לאורך כל הדרך, גם אם בתחילה לא נראו הדברים כמי שפועלים לטובתו. שאכן אם היו שואלים את האדם, ביחס לאירועים מסוימים העוברים עליו בחיים, כיצד לדעתו היה כדאי לנהוג עימו, הוא היה אומר שלפי ראות עיניו היה צריך לנהוג קצת אחרת... שהרי במציאות הובילו אותו ההתרחשויות למחוזות לא הכי טובים...

מי שאומר כך, אינו יהודי מאמין. אדם היודע שכל מה שעושה הקב"ה לטובה הוא עושה, הרי גם כאשר הוא איננו רואה לכאורה מה היא הטובה שתצמח לו מהאירוע ההוא, הוא יאמין בכך בלב שלם, ויידע עם לבבו שהשי"ת אוהב אותו הרבה הרבה יותר ממה שהוא אוהב את עצמו.

'מסודר' בפרנסתו

אשר עין בעין נראה את ה' (יד, יד)

(ברכי)

זה שכרו וזו ישועתו של מי שמקדש את השם, וקובע בליבו באופן מוחלט לא לעבור על רצונו של השם יתברך, גם במחיר של אי נעימות גדולה. וכי יקשה בעיניו של אדון הכל, מלך מלכי המלכים, הרוצה לשלם לו שכר על כך, ולגלגל לידיו 25,000 דולרים?

השאלה היא כיצד היה מותר ליהודי לקחת את הכסף מהגוי, הרי הגמרא (בבא בתרא, דף י' עמוד ב') מספרת שרבי אמי סירב לקבל כספים שכאלו בגלל הפסוק (ישעיהו, פרק כ"ז פסוק י"א) 'ביבש קצירה תשברנה', וכי, וברשי"י שם מסביר: 'כשתכלה זכות שבידן, ויבש לחלוות מעשה צדקה שלהן, אז ישברו', וכך נפסק גם בשו"ע (יו"ד, סימן רנ"ב).

יוצא, שאם מאפשרים לגויים לעשות מצוות, ולהרבות את זכויותיהם, מקיימים בכך את שלטון הגויים בעולם, ומאחרים את שברונם; ואם כן כיצד היה מותר לקחת את הכסף?

בדברי תשובתו הביא הרב את הוראת חמיו, מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שאפשר לסמוך בענין זה על דברי ה'חסד לאברהם' הכותב שבמקרה שהגויים תורמים כסף מפני שהם מבקשים מהשי"ת 'שיחיה בני', הרי שהם עושים זאת בגדר 'עסק', דהיינו שהגויים יודעים שהדבר 'משתלם להם', ולכן הם תורמים, ואין בכך משום ריבוי זכויות לגויים.

ואם כן, גם במקרה הנ"ל, כיון שנתנית הצ'ק לוותה בצילומים, והגוי הנותן קיבל על כך כבוד רב, אפשר לומר שהוא עושה זאת לשם הכבוד, ולא יהיה לו בכך זכויות... (נפשי)

"יום לשנה" - רבי יעקב גלינסקי זצ"ל

רבים היו בעלי הבתים עמי הארץ, שאיותה נפשם לזכות את בתם ואת ביתם בחתן בן תורה. עולים היו לישיבה ומבקשים חתן בן עליה, בהבטיחם נדוניה הגונה ושנות מזונות על שולחנם הגדוש ברוב טובה.

אחד מהם זכה בחתן לתפארת, ששקד יומם ולילה על תורתו והתעתד להיות לגדול בישראל. חותנו העריך מאוד את אישיותו ומידותיו, חוכמתו ופקחותו, אבל העריך פחות את תורתו ושקידתו. אדרבה, שמח היה אילו יצא לסחור בנצלו את חכמתו כדי להתעשר. אבל הבטחה זו הבטחה, הבטיח עשר שנות מזונות לעשר שנות שקידה והתעלות!

כששמע קריאת התורה בפרשת שלח, אורו עיניו: המרגלים תרו את הארץ ארבעים יום, ובני ישראל נעשו בארבעים שנות נדודים במדבר, "יום לשנה יום לשנה" (יד, לד) -

"השומע אתה", אמר לחתנו, "יום לשנה - כבר אכלת עשרה ימים על שולחני, והרבה מעבר להם. זהו, כלו 'שנות' המזונות, ועליך להרויח את לחמך!"

טיעון למדני, אין מה לומר.

"אין בעיה", השיב החתן השנון, מסור בידי את דמי הנדוניה, ותחפש לך חתן חדש".
"מה זה?!"

"אנו מתגרשים".

"מדוע?" הזדעק הכפרי.

"כי שהיתי עם בתך עשר 'שנים' ולא ילדה..."

"טוב, טוב, המשך ללמוד", הפטיר החותן, "לא אמרתי דבר..."

ידוע שאיני מספר סיפורים מבדחים סתם כך, אלא כ"מילתא בדביחותא" לפני השמעתתא (שבת ל, ב) - לצערינו, תופעה זו של "מוסר כפול" רווחת כל כך!

חותנת אחת שפכה זעמה על חתנה, באזני חברתה: "לחתני לב של אבן! הוא משאיר את אשתו עם ארבעת ילדים, ונוסע לו לטיול בצפון. שהיא תקרוס תחת הנטל, והוא יהנה לו עם חבריו..."

החברה גישה: "שמעתי שגם בנך מצטרף לטיול, ומשאיר את אשתו לבד..."

"לא! מיהרה למחות", בני אינו משאיר את אשתו לבדה, הוא משאיר אותה עם חמישה ילדים..."
אהה!

ואנחנו?! הרי כל אחד מאיתנו מלא טרוניות כרימון, על חבריו או בני משפחתו. ומדוע, כי אנו הרי עושים עבורם את המינימום, אז מדוע אינם עושים כלפינו אלא את המינימום?!

ואף אל הבורא פונים אנו בעתירה: ריבוננו של עולם, למה חסר לי דבר פלוני, ודואב לנו איבר פלוני, למה אושרינו ובריאותינו אינם מושלמים? ככה? ומה עושים אתם עבור הקדוש ברוך הוא?!

טוב, נכון שאיננו מושלמים. אבל את המינימום הרי אנו עושים!

אז מה הטרוניה, כשגם הוא עושה את המינימום למענינו?!...!

(והגדת)

פירש רש"י: "וכן היינו בעיניהם - שמענו אומרים זה לזה נמלים יש בכרמים כאנשים".

סיכום הטיעונים שבפי המרגלים בשובם משליחותם היה כמבואר בפרשה (יג, לג): "ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם".

היתה זו שפלות רוח שלא במקומה, והיא שגרמה להם להוציא דיבה רעה על הארץ ולהיכשל בשליחותם. מאלפים בנדון זה הדברים שכתב ה"שפת אמת" (תזו"מ) כי שני חלקי הפסוק מתקשרים היטב ביניהם, באשר קיימים קשרי גומלין בין מה שהיו נראים כחגבים בעיני עצמם לבין מה שנראו כך בעיני הענקים. כך היא המידה הנוהגת בעניינים אלו. הם לא היו יכולים להראות קטנים בעיני אחרים, אלמלא שקודם לכן איבדו בעצמם את תחושת החשיבות הבריאה, שהיתה אמורה להיות להם.

העיון בדברי רש"י יעמיק עוד יותר לקח זה. רש"י מבאר (על פי הגמרא סוטה לה ע"א) את טענת המרגלים: "שמענום אומרים נמלים יש בכרם, כאנשים". תמה על כך רבי עובדיה מברטנורא, הרי הם אמרו חגבים ומדוע כתב רש"י נמלים? אלא, שאם אדם רואה את עצמו קטן כמו חגב, אחרים יראו אותו קטן עוד יותר, כמו נמלה קטנטונת!...

כמעט כל הדברים שאנו עושים בחיים, מושפעים מהסביבה החברתית. אנחנו רואים מה כולם אוהבים - וגם אנו אוהבים את זה. אנחנו רואים מה כולם לובשים - וגם אנו לובשים את זה. אם כולם עושים כך, כנראה שזה מה שצריך לעשות, אנו אומרים - ואיננו מודעים לכך שמאחורי השיגעונות החדשים עומדים כמה אנשים בודדים שמסובבים את כל העולם על האצבע הקטנה שלהם. הם לא מפסיקים להמציא המצאות שמבזבזות את רגעי החיים היקרים על שטויות חולפות.

אם נזכור שהדבר היחיד שיכול להעניק סיפוק והנאה הם ערכים אמיתיים וחיים של אמונה, נחליט על דרכנו ועל מעשינו מתוך שיקול דעת וכובד ראש, ולא נלך שולל אחרי כל רוח מצויה.

בענין זה מצאנו מעשה נפלא אולי משל היה, מפרי עטו של הרב דוד קליינר שליט"א: הקיץ הסתיים, ולאחלו של אבו רוחרוח, ראש שבט הג'בליה הבדואי, החלו להגיע ראשי השבטים מכל האזור, שבט הג'בליה התגורר במאהל גדול בלב המדבר, במקום שבו מזג האוויר קיצוני והפכפך. בקיץ שרר חום נוראי, אך בחורף, עם בוא הגשמים, היה הקור במדבר מקפיא עצמות.

אבו רוחרוח היה יותר מסתם עוד מנהיג שבט, חכמתו הרבה נודעה בכל רחבי המדבר, וראשי שבטים רבים היו מתייעצים איתו בכל ענין: החל מקביעת מועד גז הכבשים ועד טיב עורות הגמלים לבניית האוהלים. גם בוויכוחים בין רועים על שטחי מרעה היה אבו רוחרוח מפשר ומתווך, אבל המומחיות שלו בה' הידיעה היתה מזג האוויר.

עם תום הקיץ היו מגיעים אליו ראשי השבטים מכל הסביבה, ומבקשים לדעת האם החורף יהיה קר וגשום. הבדואים מתגוררים באוהלים פרוצים לרוח, ורצוי מאוד לדעת מראש את מזג האוויר. ככל שהחורף צפוי להיות קר וגשום יותר, כך יש להיערך בהתאם ולאסוף יותר עצים לצרכי הסקה.

גם הפעם הגיעו לאוהלו של אבו רוחרוח משלחות מכל שבטי הסביבה ושאלו מה יהיה מצב הגשמים בחורף. אבו רוחרוח יצא לרחרח את האוויר ואחר כך נטל בידו מעט חול וסינן אותו מבין אצבעותיו. לסיום הוא הביט לעבר העננים ובדק את מהירות הרוח ואת כיוון נשיבתה.

השנה יהיה קר וגשום, הודיע לבסוף. הבדואים נערכו מיד בהתאם. הם החלו לאסוף עצים ולאחסן אותם במערות ובמקומות המסתור, כדי לקדם את פני הקרה. חודש עבר, אך שום ענן לא נראה באופק, השמים היו תכולים מתמיד, ושמש סתווית חיממה את המדבר.

שוב הגיעו משלחות מכל שבטי הסביבה, ושאלו את אבו רוחרוח האם החורף יהיה קר וגשום. אבו רוחרוח היה מעט נבוך, אך לא הראה זאת כלפי חוץ. הוא יצא בשנית למרחבי המדבר, ערך סיבוב בין ההרים והגאיות וחזר כשפיו תשובה: 'קר וגשום יהיה השנה, והמשקעים יהיו רבים מאד'. מנהיגי השבטים חזרו איש איש לאהלו, וזירזו את אנשי השבט להמשיך וללקט עצים רבים להסקה מפני גל הקור הקרב. חודש נוסף חלף, ומזג האוויר החורפי לא הגיע.

שוב הגיעו משלחות מכל הסביבה הקרובה והרחוקה אל פתח אוהלו של ראש השבט המהולל, ושאלו אותו האם עדיין הוא סבור שהחורף יהיה קר וגשום. אני חייב לצאת אל המרחבים על מנת לבדוק את הנושא היטב, אמר אבו רוחרוח, עלה על הגמל ויצא ברכיבה מהמאהל. במשך חצי שעה רכב אבו רוחרוח עד שהגיע לשוב עירוני קטן ששכן בגבול המדבר.

הוא ניגש לטלפון ציבורי, הביט ימינו ושמאלו לראות שאיש לא מבחין בו, וחייג מספר מסויים.

שלום, כאן המרכז המטאורולוגי, במה ניתן לעזור? נשמע הקול מעבר לשפופרת. לפני חודש דיברתי אתכם, אמר אבו רוחרוח, ואמרתם שירד הרבה גשמים במדבר, אבל בינתיים אין שום טיפה.

'אדוני, אל דאגה' אמרה החזאית, 'על סמך נתונים עדכניים המצויים בידינו, עומדים לרדת גשמי זלעפות.

'תודה רבה' אמר אבו רוחרוח והחזיר את השפופרת.

הוא עלה על הגמל ורכב במהירות לעבר המאהל.

'אל דאגה' אמר לאנשים שחיכו לו 'החורף הזה ירדו גשמי זלעפות. קצת סבלנות והגשם יגיע'.

הבדואים המשיכו לאסוף עצים, אבל חודש נוסף עבר ושום ענן לא נראה בשמים. שוב צבאו על פתח אוהלו של אבו רוחרוח בדואים מכל הסביבה ודרשו לדעת: 'מה עם הגשמים? מדוע אין גשם?'

אבו רוחרוח עלה על הגמל ודהר לכיוון הטלפון הציבורי. שלום, כאן המרכז המטאורולוגי במה ניתן לעזור? שאלה החזאית. 'גברתי הנכבדה' הרים אבו רוחרוח את קולו 'אמרתם שירד גשם, אבל המדבר יבש וצחיח. על סמך מה אתם קובעים את התחזית שלכם? מכיון שאתה מתקשר קבוע, אמרה החזאית, 'אני אומר לך. האמת שהמפות הסינופטיות שלנו לא מראות על גשם, אבל בכל זאת אנחנו יודעים שעומד לרדת גשם.

איך אתם יודעים? שאל אבו רוחרוח.

פשוט מאד, כי נודע לנו שהבדואים במדבר אוספים עצים מתחילת החורף כמו מטורפים. והבדואים יודעים מה הם עושים...

תורת היהדות גורסת, כי כשם שאדם מסוגל להיות "בעל בית" על עצמו ולהגיד "לא" ליצריו ולדחפיו, באותה מידה הוא מסוגל להתייצב בעוז מול נחשולים של עדריות אנושיות. גם אם רבים מתנגדים לאמת הפנימית שלו, הוא יכול להתעלות מעל "כולם" לנהוג לפי צו מצפוננו.

בנידון זה למדים בעלי המוסר לקח מהלכה אחת שנאמרה אפילו אודות בעלי חיים וממנה ניתן להקיש בקל וחומר ביחס לאדם.

בהלכות טריפות נפסק להלכה שאם עוף או בהמה הושלכו מגובה, הרי הם בחשש טריפות משום "נפולה". ההלכה חוששת שמא הפלתם מהגובה גרמה לפגימה באיבריהם הפנימיים ועל ידי זה הבהמה או העוף נטרפו. אולם ההלכה קובעת שישנן צורות בדיקה מסוימות שעל ידן ניתן לוודא שבעל החיים לא נטרף.

אחת מן הבדיקות הללו היא אם עוף נפל מגובה, והנה למרות זאת הוא מצליח לשחות במים, השחייה בנהר מצביעה על כך שהעוף, האווז או הברווז, לא נפגע במאומה ואין בו חשש טריפות.

אולם ההלכה מסייגת את דבריה בקובעה שבמה דברים אמורים? אם העוף שוחה נגד הזרם, אולם אין הוא שט עם הזרם אין בכך שום ראייה לבריאותו. גם עוף פגוע וטרף, ואפילו בול עץ, עשוי לנוע עם הזרם, ואין בכך הוכחה שיש בו שמץ חיות.

ומכאן ניתן ללמוד קל וחומר לאדם שחיותו נבחנת ביכולתו לשחות נגד הזרם, בעוד שזרימה עם העדר אין בה כדי ללמד על כושרו וכשירותו של האדם, שמלכתחילה נוצר להיות עצמאי ובלתי תלוי. משורש העובדה שאדם הראשון נברא יחידי, נובעת תכונת היותו ייחודי ומכאן השאיפה הטמונה עמוק במעמדי הנפש להיות מקורי, עצמאי. אשר על כן דעת תורה גורסת שהאדם נדרש להיות עצמאי, לבל יירטע מפני "מה יאמרו הבריות". אם הוא סבור, למשל, שדיעה מסוימת היא שגויה, או שנוהל מסוים הינו פסול, הוא צריך להישאר איתן בדעתו, למרות שסביבתו אינה גורסת כן.

כאמור, זו היתה, אפוא, זכותם הגדולה של יהושע וכלב, שלמרות שעשרת המרגלים שהלכו עימם הוציאו דיבה על ארץ ישראל, הם עמדו בתוקף על דעתם, ולא שיתפו עימם פעולה.

דוגמת מופת בתחום זה הראה לנו אברהם אבינו ע"ה. הוא היה סמל מופת להתנהגות אצילית שבין אדם לחבירו, אולם כל זה לא סתר את

זה שאמר משה לפני הקב"ה 'ועתה יגדל נא כח השם', כיון שכעס על הוצאת דבה, הרי שגדול כח הדיבור, א"כ 'כאשר דברת לאמר' שבכדי לעורר מדות הרחמים סגי בדיבור ואי"צ מעשה בפועל. וזהו ביאור דברי המדרש בפרשת שלח לך 'יבש חציר נבל ציץ ודבר אלקיניו יקום לעולם', זאת למדנו מפרשת מרגלים ש'דבר אלקיניו יקום לעולם', מה גדול כח הדיבור. חציר וציץ הם מעשים שמתייבשים, הדיבור קיים לעולם.

כך כתב מהרש"ם שהוא היה רב מובהק בדורו, [וכ' הבני יששכר שהחיד"א שהיה רב מובהק בדורו, וכל מה שפסק כך מתנהג למעלה בשמים, וכיון שפסק החיד"א שתשובה בציבור מיראה דינו כתשובה מאהבה, קבלו זה הפסק בשמים, והזדוונות נהפכים לזכויות, מזמנו של החיד"א והלאה] ששים שנה השיב תשובות לבני ישראל בכל חלקי התורה, וכיון שהוא פסק שמזמן המרגלים סגי בהזכרת י"ג מדות של רחמים, הרי קבלו את דבריו בשמים. ויחד עם זאת בוודאי עלינו להתעורר לשמור מאד על המחשבה, כי הרהורי עבירה קשים מעבירה, וכן דיבורי לשון הרע ורכילות הרי גרועים ממעשה עבירה. כשאדם ירא אלקים במחשבה ודיבור, הרי טענה גדולה יהיה לו בשמים שמדה טובה מרובה וצריך לקבל דבריו שהיודי יפעל תיקון נפשו, והזכרת י"ג מדות יעוררו עליו רחמים מרובים.

כי תשובה קדמה לעולם העשיה, בזה העולם של התשובה, המחשבה מוציא מידי מעשה, הדיבור מוציא מידי מעשה. ולא כמו בעולם העשיה שאין המחשבה והדיבור מוציאים מידי מעשה רבינו בחיי בפתחת פרשת שלח כתב 'סוס מוכן ליום קרב ולהשם הישועה', ומאריך בענין ההשתדלות והבטחון שאנו לומדים מפרשת המרגלים שאע"פ שמצד אחד שולח משה מרגלים, מצד השתדלות, אך יחד עם זאת צריך אדם לבטוח בה' בבטחון שלם. וביאר הרה"ק רבי הערש"ל לסקער בספרו אך פרי תבואה ע"פ דברי רש"י 'שלח לך' – לדעתך, אני איני מצוה אותך, אם תרצה שלח'. והוא פלאי שאם אינו מצוה אותך, היתכן שמשה רבינו ירצה לשלוח מעצמו, ועוד שהרי נאמר בפירושו 'וישלח אותם משה על פי השם' איך פרש"י 'אני איני מצוה אותך'? עוד צ"ע שבתחילה נאמר 'כולם אנשים, כולם צדיקים' ובהמשך פרש"י 'מה ביאתם באותה עצה אף הליכתם באותה עצה' הרי שלא היו כשרים באותה שעה. ועי' מש"כ המזרחי בזה, שהיו כשרים בתחילה, ותיכף שבחרו בהם להיות מרגלים, תיכף ירדו מכשרותם.

וביאר רבי הערש"ל לסקער ע"פ דברי רבינו בחיי שבאמת מותר לשלוח מרגלים מדין השתדלות, כמ"ש בהפטרות שלח שיהושע בן נון שלח שני אנשים מרגלים ליריחו, ואם יש פגם וחסרון בשילוח מרגלים, היתכן שישלח יהושע מרגלים, מי כמוהו זוכר מה שהיה לפני ארבעים שנה, מי שאכל שום יחזור ויאכל שום? אלא בוודאי שעצם שילוח המרגלים ענין גדול שיש בו, כי בכל ענייני האדם, הן בפרנסה הן בבריאות או שידוכים וכדו', צריך אדם לעסוק בתחילה בדרך הטבע ואח"כ יבא הנס, כדכתיב 'סוס מוכן ליום קרב' אני מכין סוס, אך איני סומך על הסוס אלא 'להשם הישועה'.

וסימן לדבר שבאמת הוא בוטח בהש"ת לבדו אלא שלוקח סוס משום מצות השתדלות: שאינו להוט לבחור בסוס הטוב ביותר בכדור העולם, שאם כן מוכרח שהוא סומך על הסוס לבדו, ולא על הש"ת. וכן מצאנו ביהושע בן נון בעצמו שלפני המלחמה של הצפון היה מדי הרבה סוסים, שלקח מהשבי תשע מאות רכב ברזל, ואמר הקב"ה לעקור ולשרוף מרכבותיהם, שלא יתפארו ישראל שנצחו המלחמה בכח המרכבות, ואכן שרף יהושע תשע מאות טנקים שלקח מהשבי, רק הכינו קצת כלי זיין. וכן היה במעשה דגדעון שיצא ללחום במדין, אמר לו הקב"ה שלקח מדי הרבה אנשים, עשר אלף, תשלח חלק גדול מהם, עוד רב עוד רב, עד שנשארו שלוש מאות אנשים, באלה אי אפשר לדמיין שניצח מצד ההשתדלות. וכן בענין הפרנסה אסור לאדם 'לכסות את כל הפינות' בענין ההשתדלות, הן אמת שצריך להשתדל לפרנסתו, אך עם גבול מסוים שיצטרך עדיין לסמוך על רחמי השם, ולא יהיה להוט אחר ההשתדלות דייקא.

וכתב רבי הערש"ל לבאר ענין ההשתדלות [וכע"ז כתב החת"ס בפרשת וזאת הברכה] שיש מן הראשונים שפירשו שהקב"ה צוה לעשות השתדלות כדי שיתנסה האדם בזה בעצמו האם הוא בוטח בהש"ת או בהשתדלותו. וזה שכתוב 'אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בהשם ואשר חרב גאותיך', פי' החת"ס שבאמת בני ישראל הם עם נושע בהשם, ומה

השקפתו ואמונתו שעליה מוכן היה למסור את נפשו. אברהם אבינו מסר נפשו בשביל להכניס אורחים, ואפילו כדי להתפלל על סדום, אולם בעוז רוח הוא בעט בכל המוסכמות של החברה האלילית שסביבו כדי לדבוק באמונת האמת. לא בכדי אמרו חז"ל ששמו נקרא "אברהם העברי", על שם שכל העולם כולו עמד מעבר אחד, והוא לבדו, יחיד ובודד, עמד מהעבר שמנגד. אכן זוהי עצמאות השקפתית הראויה לשמה.

(בנועם שיח) אי' במדרש פרשת שלח, 'שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל – הה"ד יבש חציר נבל ציץ ודבר אלקיניו יקום לעולם'.

ראיתי חידוש פלא בספר תכלת מרדכי למהרש"ם מבארז'אן ז"ע, דהנה מצאנו לאחר חטא העגל אמר הקב"ה למשה הרף ממני וגו', ואמר לו משה רבינו 'ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר' והזכיר י"ג מדות של רחמים, וארז"ל שבהיות משה רבינו בשמים ראה את הקב"ה עוסק ב"ג מדות של רחמים, וא"ל שהם בשביל הרשעים, גם כשאמר משה 'רשעים יאבדו' אמר לו הקב"ה שעוד יבא זמן ויהיה נצרך לאלו מדות הרחמים, וזה שאמר כאן מה 'ועתה יגדל נא כח אדני' כאשר דברת לאמר'.

והנה ידוע שנחלקו רבוה"ק איך הוא דרך התעוררות מדות הרחמים, דעת רמ"ק שאלו המדות נמשכים על האדם כשאדם מזכר את מדותיו ומתנהג כפי מדות הרחמים, מה הוא רחום אף אתה רחום וכו', שע"ז הוא נהיה כסא אל אלו ה"ג מדות. אך דעת רבוה"ק הבני יששכר ועוד, שמספיק להתעטף בטלית ולומר אלו ה"ג מדות, ועי"ז הקב"ה מרחם במדות רחמיו, וכמו שאומרים 'אל הורית לנו לומר שלוש עשרה', היינו שהם מתעוררים ע"י אמירה בלבד. וזאת למדנו ממדת 'אל' שהרי אין אדם יכול להיות א"ל, כשם שאינו יכול לקיים מדה ראשונה מ"ג מדות, כך למדנו שגם שאר המדות אינם מתעוררים רק כשיקיימם אלא כשיזכירם בלבד. אך לשון המדרש הוא 'ברית כרותה, שאם עושים לפני כסדר הזה, אני נושא להם' משמע כדברי הרמ"ק שצריך לעשות ולקיים כאלו המדות.

וביאר מהרש"ם חידוש פלא שבאמת אלו ואלו דברי אלקים חיים, כי מצאנו י"ג מדות של רחמים בפרשת כי תשא, וט' מדות הרחמים בפרשת שלח [בזה"ק מבואר סוד הד' שנחסרו אך הם נכללים מ"ג] שלפני מעשה המרגלים עדיין לא ידעו בעולם מהו כח הדיבור של האדם, לכן מצד י"ג מדות של רחמים דפרשת כי תשא, צריך לעשות לפניו כסדר הזה' וכדברי הרמ"ק שצריך דווקא לעשות ולקיים אלו המדות ולא סגי בהזכרתן בדיבור פה, אך לאחר מעשה המרגלים שראו הכל שהאדם יכול בדיבורים לפעול גדולות ונצורות בשמים הן לטוב הן למוטב, שהם סך הכל הוציאו דבה בפיהם, ועשו קלקול בכל העולמות, לזאת אמר משה לפני הקב"ה 'ועתה יגדל נא... היינו עתה שלמדנו מהו פעולת דיבור של אדם, עתה יגדל נא כח ה' שאין צריך דווקא לקיים אלא סגי בהזכרת הפה. וכמ"ש בגמ' ערכין דף טז 'גדול האומר בפיו מהעושה מעשה' שכן מצינו שלא נתחתם גזר דינם של אבותינו במדבר אלא על שהוציאו דבה', הרי להדיא שהאומר בפיו חמור מהעושה מעשה, וא"כ מדה טובה מרובה, ודיבור טוב צריך לפעול לטוב.

וכ"כ הרמב"ם במורה נבוכים לבאר דברי חז"ל 'הרהורי עבירה קשה מעבירה', כי חלק המעשה הוא חלק הגוף שבאדם, וחלק המחשבה הוא חלק הפנימי שבאדם, כשחטא במעשה פגם בחיצוניותו בחי' נפש עשיה, וכשחטא במחשבה פגם בפנימיותו, בחי' נשמה – מחשבה. וכמו שהמחשבה למעלה מהמעשה, כך הדיבור גדול מהמעשה.

וזהו כח הדיבור של האדם ביוזם דברים, שנאמר 'הנך נשפט על אומרך לא חטאתי', הרי כשאתאמר 'חטאתי' תתקן מה שחטאת, וכן אמר שמואל הנביא לפני הקב"ה בהפטרות פרשת קרח 'כלום אתה מבקש, אלא שנאמר חטאנו, חטאנו להשם'. הרי שהחטא היה במעשה, והתשובה הוא בדיבור ומחשבה, 'אינו זו משם עד שמוחלין לו', הרי להדיא שהדיבור גדול ממעשה. החטא הפיל את אותיות התורה במעשה, והתשובה מחזרת את האותיות ע"י הדיבור, ביוזם פה. אע"פ שבזה העולם נדמה לנו שהמעשה גדול מהדיבור, הוא כיון שאנו נמצאים בדמיון עולם העשיה, כשנעלה לעולם הרוח עולם היצירה, נראה מפורש שהדיבור פוגם הרבה יותר, וכ"ש המחשבה שפועלת הרבה יותר מדיבור ומחשבה.

מיד אחרי פרשת חלה, מופיע אדם ששגג ועבד עבודה זרה. עיני העדה שראו והודו בעבודה זרה שמותר לעשות אותה. מה זה קשור לחלה? שימו לב, למה שכתוב כאן במדרש – צ-מ-ר-מ-ו-ו-ר-ת, אומר המדרש (ויקרא רבה, רשה ט"ו) – **אמר רבי יוחנן למה נסמכה פרשת חלה לפרשת עבודה זרה, לומר לך, שכל המקיים מצות חלה כאלו בטל עבודה זרה, וכל המבטל מצות חלה כאלו קיים עבודה זרה.**

רבתי, למה נסמכה פרשת עבודה זרה לפרשת חלה? לומר לך, שאדם שבביתו מפרישים חלה, הוא מבטל בכך את העבודה זרה, ובבית שלא מפרישים חלה, כאילו מקיימים עבודה זרה. רבותי, לא שמענו כזאת בישראל – אדם שלא מפריש תרומות ומעשרות, לא כתוב שכאילו קיים עבודה זרה. אדם שלא מפריש ביכורים, לא כתוב עליו כאילו עובד עבודה זרה.

בהפרשת חלה, אומרים חז"ל, אדם שרח"ל, בבית שלו לא מפרישים חלה, כשעושים את השיעור הדרוש (1.650 ק"ג), כאילו עובד עבודה זרה. **כל אחד שואל את עצמו – על מה ולמה עבודה זרה? איזה עוון נורא יש כאן, באי הפרשת חלה, שזה נחשב כאילו עובד עבודה זרה?**

אם אנחנו נצרף לזה, את ההגהות מימוני, נמצא ברמב"ם (סוף הלכות זרעים) – **חלה תרימו תרומה – ללמדך, שזכו ישראל להיכנס לארץ ישראל, כדי לקיים מצות חלה.**

כל כניסתם לארץ ישראל, היתה לצורך קיום מצות הפרשת חלה. **כותב ההגהות מימוני – ותרי"ג גימטריה זו מצות חלה. ללמדך, שכל הזהיר במצות חלה, ומקיימה כראוי, כאילו קיים כל תרי"ג מצות שבתורה.**

אדם שמפריש חלה בבית, ביטל עבודה זרה, וקיים כל תרי"ג מצוות. **כל אחד שואל את עצמו – מה הפלא? זה לא שמירת שבת כהלכתה, שמי ששומר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש, מוחלים לו על כל העוונות. אתה מדבר על אישה שלשה 1.650 ק"ג בצק, ב"ה שמה קמח עם מים, מגלגלת לבצק, מפרישה חלה, אומרת – **הרי זו חלה** – ביטלה כל העבודה זרה, קיימה כל התרי"ג מצוות.**

חז"ל אומרים לנו, שהמצוה היחידה שנכנסו עם ישראל לארץ, היתה הפרשת חלה, ותרומות ומעשרות, אומרים חז"ל, רק אחרי 14 שנה. רק אחרי כיבוש וחילוק, רק אז חייבים בתרומות ומעשרות, אבל הפרשת חלה, איך שאתם נכנסים לארץ, מיד חייבים במצות הפרשת חלה. **נשאלת השאלה – למה מצות הפרשת חלה, חייבים מיד, ותרומות וביכורים רק לאחר 14 שנה?**

שאלה נוספת שצריכה להישאל – כולנו יודעים שמצות הפרשת חלה, היא רק בארץ ישראל – בבאכם אל הארץ מיד חייבים בהפרשת חלה. אף עפ"י שכתוב, שאת המצוה הזאת צריכים לקיים בכניסה אל הארץ, אומר השולחן ערוך (יורה דעה סימן שכ"ב) – גם בחז"ל נוהגים בהפרשת חלה, שלא תשתכח תורת הפרשת חלה מישראל. רבותי, למה לא חוששים מהפרשת תרומות ומעשרות? למה דוקא בחלה כולם חוששים?

אני לא רוצה להיכנס לעונשים, של מי שלא מפריש חלה. חז"ל אומרים, שמי שלא מפריש חלה, מביא קללה את תוך ביתו, כך כתוב במשנה באבות (ה, ח) – **ושלא לטול את החלה – רעב של כליה באה.** אם אנשים גמרו בדעתם, שלא להפריש את החלה, זה לא סתם רעב של בצורת, שיש על תרומות ומעשרות, אלא **רעב של כליה בא לעולם.**

הגמרא (מסכת שבת לב, ב) אומרת – ר' אלעזר בר' יהודה אומר בעון חלה אין ברכה במכונס ומארה משתלחת בשערים וזורעין זרעים ואחרים אוכלין שנאמר (ויקרא כו-טז) אף אני אעשה זאת לכם והפקדתי עליכם בהלה את השחפת ואת הקדחת מכלות עינים ומדיבות נפש וזרעתם לריק זרעכם ואכלוהו אויביכם אל תקרי בהלה אלא בחלה רבותי, בואו נתקדם:

אם ככה, אדם שמקיים מצות הפרשת חלה, כאילו קיים כל תרי"ג מצוות, כאילו ביטל עבודה זרה, אומר הנביא – **להביא ברכה אל ביתך.**

אני רוצה להיכנס לעוד סוגיה אחת: אומרת המשנה (מסכת שבת לא, ב) – **על שלש עברות נשים מתות בשעת לדתן, על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר.** שואלת הגמרא – **מ"ט? למה הם מתות דוקא בשעת לידתן?**

ואומרת – א"ר יצחק היא קלקלה בחדרי בטנה לפיכך תלקה בחדרי בטנה. שואלת הגמרא – **תינת נדה חלה והדלקת הנר מאי איכא למימר? אמרת נידה, בסדר. אבל מה הקשר להפרשת חלה ולהדלקת הנר? כדרוש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא אמר הקב"ה רביעית דם נתתי בכם על עסקי דם הזהרתי אתכם ראשית קראתי אתכם על עסקי ראשית**

שצוה הקב"ה לקחת חרב, זה בשביל 'גאותך', לתת תפארת לבני ישראל בעיני האומות, שהם יראו שבני ישראל נצחו המלחמה. בינינו לבין עצמנו אנחנו נושעים בהשי"ת לבדו, אלא שהקב"ה רוצה שהגויים יראו את גאוות ישראל

רבי הערשלי'ע ביאר בדומה לזה, כי כשרוצים לתת מתנה לאחד בעין טובה באופן שלא יתבייש לקחת 'נהמא דכיסופא', אזי אומרים למקבל המתנה שישלם דבר מועט עבור המתנה, ואז יהיה לו הרגשה טובה שהוא שילם ולא עשו איתו חסד חינם. כמו כן אם היינו מקבלים עומר מן סמוך לדלת הבית, היינו מתביישים לאכול משום נהמא דכיסופא, לכן צוה הקב"ה לעשות משהו בשביל השתדלות, שאז כבר לא יהיה בושה לאכול... כי הוא 'נהנה מיגיע כפיו' ואינו מתבייש באכילת לחמו. אך אעפ"כ אם ידמה בנפשו שהוא מתפרנס רק מהשתדלות, הרי איבד הכל. אך כך נוהג הקב"ה שאינו נותן הטבה לאדם לפני השתדלותו, שיהיה נדמה בעיניו שעשה פעולה, וזאת שלא יתבייש.

ובזה יתבאר ענין המרגלים. מצד אחד אומר הקב"ה 'שלח לך אנשים', כי בחלק ההשתדלות אי אפשר לצוות את האדם, שאז נשאר הלחם נהמא דכיסופא, שהרי לא עשה כלל מעצמו רק לפני השי"ת, לכן פרש"י 'אני איני מצוה אותך, אם תרצה שלח', כך הוא כל עסק הפרנסה שהקב"ה מציע לאדם שישתדל ואינו מצוה אותו על כך, וכך ירגיש את עצמו 'נהנה מיגיע כפו' ולא יתבייש באכילת לחמו. ועוד שזאת לא יתכן לומר 'שלח לי אנשים' שהרי הקב"ה כל יכול, ובוודאי בידו להושיע את ישראל בלי שום השתדלות, כמו שראינו ביציאת מצרים ובקריעת ים סוף [ובכל יום] וכן נאמר בספר שופטים שמצאו כלי ברזל ביד יונתן, אע"פ שהפלשתים אסרו להחזיק כלי ברזל, הגיע לפניו כלי ברזל בדרך נס.

וכן הוא פרנסת האדם, שהקב"ה אומר לאדם 'שלח לך', אני איני מצוה אותך, זה לא בשבילי, הרי אני הדלקתי את הנרות של רבי חנינא בן דוסא בלי שמן, אלא שלדעתך תעשה השתדלות שלא יהיה נהמא דכיסופא, וא"כ נמצא שיש מצוה בשילוח מרגלים, לכן נאמר 'וישלח אותם משה על פי השם', כי עשיית ההשתדלות הוא רצון הבורא, לקיים הפסוק 'סוס מוכן למלחמה'. אע"פ שהשי"ת מושיע לבדו בלי סוס, כך השי"ת מושיע בלי השתדלות. וענין זה הוא בקו הגבול ויכול אדם מאוד לטעות בזה, כמו שאנו טועים בזה מפעם לפעם, כמ"ש 'ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי' וצריך להתחזק לזכור תמיד 'כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל'. ועיקר העבודה שבשעה שכבר נכנס לענין ההשתדלות לא יתדבק להיות להוט אחר ההשתדלות.

וכתב עוד רבי הערשלי'ע שזהו סימן שהוא השתדלות כשרה כשאנו דוחק ואינו דוחף עצמו להרבות בו, שאם הוא עושה כך רק משום שזהו רצון ה', הולך לחנות בבוקר וסוגר בצהריים, ולא מוסיף שעות נוספות, שמאמין אמונה שלימה שזה רק השתדלות, לא החנות מפרנסת כלל, א"כ מה יש לי להחזיק החנות פתוח יותר שעות ביום שיש אחר הצהריים, זה הרי שטות גמור, וזהו חטא המרגלים שאדם מוסיף להרבות בהשתדלות, הרי שהוא דבק יותר בסוס מבהשי"ת. וזש"כ רש"י בפרשת דברים 'ותקרבון אלי כלכם נשלחה אנשים לפנינו', היו הנערים דוחקים את הזקנים, כשיש דחק ולחץ סימן שאיננה השתדלות כשרה. וזה שנאמר 'וילכו ויבואו הליכתם באותה עצה, משה רבינו שולח אותם בדביקות בהשי"ת, ומנגן לעשות רצונך אלקי חפצתי, וכן יהושע כשהוא שולח מרגלים מנגן כך, אך הם הלכו בעצה לסמוך על ההשתדלות לבדם. לבד יהושע וכלב האמינו בהשי"ת לבד, 'עלה נעלה וירשנו אותה'.

וכתב הרמח"ל במסילת ישרים פרק כא שעבודה זאת שהקב"ה שלח אותנו להיות בין הטיפות, בין בטחון להשתדלות 'זוהי עבודה קשה מאד'. וזהו עבודתנו מדי יום ביומו. לרגעים תבחננו.

יעקב אבינו אמר 'אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתני', ותרגום אונקלוס 'בצלתי ובעותי', היה לו חרב אך האמין בתפילה, ומאידך לא הלך בתפילה לבד אלא לקח חרב וקשת

(הגרמ"י רייזמן, תשע"ז)

שימו לב לסדר הפרשה – מרגלים, נסכים, חלה, עבודה זרה. שואלים חז"ל – למה נסמכה פרשת חלה ונסכים למרגלים?

או בגלל שעם ישראל אמרו, לא נכנס לארץ ישראל, נתן להם הקב"ה שתי מצוות, התלויות בארץ, או בגלל שהם היו אבלים, אמר הקב"ה – תן להם שתי מצוות, כי מאסו בארץ חמדה, או בגלל סיבה נוספת, ותכף אנחנו נראה את הסיבה.

אומר הירושלמי, כפי שהזכרנו, סיבה נוספת – **היות ובשעה שחזרו המרגלים, עסקו בני ישראל, בנסכים וחלה, לכן זה נצמד.**

מיד לאחר מכן, באה התורה וכותבת פרשת עבודה זרה. למה נסמכה פרשת עבודה זרה, לפרשת חלה ונסכים?

הזהרתי אתכם נשמה שנתתי בכם קרויה נר על עסקי נר הזהרתי אתכם
אם אתם מקיימים אותם מוטב ואם לאו הריני נוטל נשמתכם
טוב, נו, בסדר. אבל נשאלת השאלה – למה המצוה הזאת נאמרת רק
באישה? אם אדם לא נשוי, הוא גר לבד בבית, הוא מדליק נרות. אם אדם
גר לבד, הוא לבד עושה חלות ומפריש חלה. אז למה נשים לבד מקבלות
את העונש בשעת הלידה, למה זה עונש של נשים?
זו שאלה שרש"י חש בה, ורש"י אומר תשובה, והתשובה מושלמת, ע"י
מדרש שמופיע בבראשית רבה – כדאמרינן בב"ר היא אבדה חלתו של
עולם שעל ידה נטרד אדם הראשון שנתרם כחלה וכנתה נרו של עולם
ושפכה דמו

אומר רש"י – היא איבדה חלתו של עולם (אדם הראשון נקרא חלתו של
עולם) היא תפריש חלה, היא כינתה נרו של עולם, היא תדליק נר.
אנחנו רוצים לראות מה הסוד שכתוב כאן, למה אדם הראשון נקרא
חלתו של עולם, ולמה האישה מדליקה נר.

רבותי, באו נתחיל בס"ד, נראה כמה יספיק לנו הזמן:
ישנה גמרא, ועל הגמרא הזאת ב"ה, אפשר לדבר שיעור שלם, ולא לגמור
את הגמרא הזאת, אנחנו רק נשתמש בנקודה אחת מדברי הגמרא, כדי
להסביר את הקשר שבין הפרשת חלה, לבין עבודה זרה:

הגמרא (סנהדרין ק"ב) אומרת, שרב אשי לימד את התלמידים שלו
שיעור במסכת סנהדרין, והוא התחיל את המשנה הראשונה בפרק חלק,
ואמר – כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, חוץ משלושה מלכים
וארבעה הדיוטות. שלושה המלכים הם ירבעם אחאב ומנשה, וארבעת
ההדיוטות הם בלעם, דואג, אחיתופל וגחזי.
איך בלעם ניכנס כאן לענין? סיפור בפני עצמו.

רב אשי גמר את השיעור, ואמר – מחר נמשיך לדבר בחברינו. מי אלו
חברינו? שלושה מלכים וארבעה הדיוטות.
בלילה בא לו מנשה בחלום, ואמר לו – ממתי אני חבר שלך? מה אתה
קורא לי – מחר נדבר בחברינו מנשה?

כל אחד שקורא את הגמרא הזאת, שואל את עצמו שאלה – מי אמר
למנשה, שהוא ידבר עליך? אולי הוא רצה לדבר על אחאב ועל ירבעם?
מנשה היה בטוח, שעל ירבעם ועל אחאב, הוא לא קורא חברנו, למה?
כי חז"ל אומרים, שכל מי שמרגיש את עצמו מחובר לירבעם, עליו נאמר
חבר הוא לאיש משחית.

יוצא, שחברנו, הוא לא קרה לאחאב והוא לא קרא לירבעם, חז"ל
אומרים עליהם, שהם לא עשו תשובה. על מנשה יש דעה, שהוא עשה
תשובה.

אמר מנשה – אני רוצה לשאול אותך שאלה – תגיד לי, כשבוצעים את
הפת, בשעת הברכה, מאיפה בוצעים אותה?
אמר לו – אני באמת לא יודע.

אמר לו מנשה – אתה לא יודע, ואתה קורא לי חברינו? חברים שלי
יודעים הלכות מהסוג הזה.

אומר היד רמה – שלא תחשוב, שרב אשי לא ידע מאיפה בוצעים את
הפת, הוא ידע מה שאומרת הגמרא, מאיפה שקדים בישולה. אבל הוא
לא ידע, איפה זה קדים בישולה, אם זה למעלה או למטה.

אמר רב אשי – תגיד לי, ומחר אני אגיד את ההלכה בישיבה בשמך.
אמר לו מנשה – טוב. מהיכא דקדים בישולא דריפתא.

שואל אותו רב אשי – אתם כאלה חכמים, ואתם יודעים מאיפה בוצעים
את הפת, איך יכל להיות שהלכתם לעבוד עבודה זרה??? תסביר לי!

אמר לו מנשה – תאמין לי, אם היית בדור שלנו, היית מרים את שיפולי
גלימתך, ורוץ לעבוד עבודה זרה. עד כאן דברי הגמרא.

רבותי, הגמרא הזאת היא פלא מופלא, מהתחלה עד הסוף. מאיפה ידע
מנשה, שרב אשי לא יודע את ההלכה??

שאל שאלה – בינגו! יופי הוא לא יודע!
זאת אומרת שמנשה ידע, שהוא לא יודע את ההלכה הזאת.

רב אשי בא אליו ואומר לו – אם אתם כאלה חכמים, שאתה יודע מאיפה
בוצעים את הפת, איך עבדתם עבודה זרה??

ואם הוא לא היה יודע, מאיפה בוצעים את הפת, היה מותר לו לעבוד
עבודה זרה? מה הוא שואל אותך?

מה הקשר בין זה שאתה חכם, לבין זה שאתה עובד עבודה זרה? אם
אתה לא יודע את ההלכה, מותר לך לעבוד עבודה זרה?? איזה מן שאלה
זאת??

רבותי, על השאלה הזאת עומדים כל המפרשים כולם, מי שרוצה יעיין
בספר תורת חיים, של ר' אברהם שור, על מסכת סנהדרין, ויתר הרחבה
מופיע בספר ופי יגיד תהילתך, ביאורים נפלאים בדברי הגמרא הזאת.

רבותי, אני רק רוצה לעסוק בנקודה אחת – למי ששם לב, הוא שואל את
מנשה, למה עבדתם עבודה זרה, והשאלה ששואל אותו מנשה, אם הוא
יודע מאיפה בוצעים את הלחם.

משמע, בצליל של האוזן, יש קשר בין עבודה זרה, לבין הענין שאתה
יודע איפה לבצוע את הלחם.

אומרים לנו חז"ל – כל מי שלא מפריש חלה, כאילו עובד עבודה זרה.
שואל אותו רב אשי – תגיד, אם אתה יודע מאיפה בוצעים את הלחם,
איך עבדתם עבודה זרה??

משמע, שיש קשר בין הענין של הלחם, לבין הענין של עבודה זרה.
בואו ננסה להסביר את הדברים, לאט לאט, דבר דבור על אופניו:

חז"ל מלמדים אותנו, במדרש (בראשית רבה א') – בזכות שלושה דברים
שנקראו ראשית, ברא הקב"ה את העולם:

רב הונא בשם רב מתנה אמר, בזכות שלושה דברים נברא העולם, בזכות
חלה, ובזכות מעשרות, ובזכות בכורים, ומה טעם, בראשית ברא אלקים,
ואין ראשית אלא חלה, שנאמר (במדבר טו, כ): ראשית ערסתים, אין
ראשית אלא מעשרות, היך דאת אמר (דברים יח, ד): ראשית דגנך, ואין
ראשית אלא בכורים, שנאמר (שמות כג, יט): ראשית בכורי אדמתך וגו'
העולם היה לו כדאי להבנות, בזכות שלושת המצוות האלה – בכורים,
חלה ומעשרות, הכל זה ראשית.

מה הענין ב - ראשית?

כותב החינוך (מצוה י"ח) – משרשי מצוה זו. שרצה השם יתברך לזכותנו
לעשות מצוה בראשית פרינו, למען דעת כי הכל שלו, ואין לו לאדם דבר
בעולם רק מה שיחלק לנו השם יתברך בחסדיו. ויבין זה בראותו, כי אחר
שיגע האדם כמה יגיעות וטרח כמה טרחים בעולמו, והגיע לזמן שעשה
פרי, וחביב עליו ראשית פריו כבבת עינו, מיד נתנו להקב"ה ומתרוקן
רשותו ממנו ומכניסו לרשות בוראו.

הקב"ה רצה את כל הראשיות – בכורים, חלה, תרומות ומעשרות, בן
בכור, פטר חמור, פטר בהמה. כל דבר שהוא ראשית, הקב"ה רצה אותו.
אומרים חז"ל – בזה שאתה מוציא משלך, ונותן להקב"ה, אתה נותן לו
את ההכרה, שהוא ראשון והוא אחרון. הכל שייך לו!
רבותי, אם ככה נוכל להבין:

רבותינו מגלים לנו שהאבות הקדושים, היו מקיימים מצות מעשרות,
שנאמר (בראשית יד, כ) ויתן לו מעשר מכל. יצחק קיים מעשר, שנאמר
(בראשית כו, יב) ויזרע יצחק בארץ ההיא, וימצא בשנה ההיא מאה שערים.
יעקב אבינו קיים מעשרות, שנאמר (בראשית כח, כב) וכל אשר נתן לי
עשו אעשרנו לך.

האימהות הקדושות קיימו מצות הפרשת חלה, אומרים חז"ל (בראשית
רבה ס') – כל ימים שהיתה שרה קימת היו דלתות פתוחות לרוחה, וכיון
שמתה שרה פסקה אותה הרוחה, וכיון שבאת רבקה חזרה אותה הרוחה.
וכל ימים שהיתה שרה קימת היה ברכה משלחת בעסה, וכיון שמתה שרה
פסקה אותה הברכה, כיון שבאת רבקה חזרה. כל ימים שהיתה שרה קימת
היה נר דולק מלילי שבת ועד לילי שבת, וכיון שמתה פסק אותו הנר, וכיון
שבאת רבקה חזר. וכיון שראה אותה שהיא עושה כמעשה אמו, קוצה
חלתה בטהרה וקוצה עסתה בטהרה, מיד ויבאה יצחק האהלה.

רבותי, נחזור בחזרה לקרבן הראשון בבריאה, לא של אדם הראשון, אלא
קרבנם של קין והבל – קין הביא מפרי האדמה, הבל הביא מבכורות צאנו.
אומרים חז"ל – למה קרבנו של הבל התקבל, וקרבנו של קין לא? כי הבל
הביא מבכורות צאנו. הוא תפס את הענין של הבכורה, ואמר – אני נותן
לקב"ה את הראשון.

קין לא הביא מבכורות. מאיפה הוא הביא?
אומרים חז"ל – מן הסייפות. הוא אכל בעצמו ראשון, וכשהוא גמר הוא
נתן לקב"ה.

אומרים חז"ל במדרש (בראשית רבה כ"ב) – ויבא קין מפרי האדמה מנחה
לה' (בראשית ד, ג), מן הפסולת, משל לאריס רע שהיה אוכל את
הבכורות, ומכבד לבעל השדה את הסייפות. (בראשית ד, ד): והבל הביא
גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן

בספר המאור שבתורה (פרשת כי-תבוא), הוא מסביר מדוע קין, נתן לו
את הסייפות והבל נתן את הבכורות.

אומר הספר המאור שבתורה יסוד נפלא ביותר – קין הרגיש שהוא עובד
אדמה. אם הוא עובד אדמה, אז הוא הרגיש – אני עובד, אני נוטע, אני
חורש, אני מנקש, אני עושה פעולות! נכון גם הקב"ה עושה – הוא מוריד
גשם, הוא עושה רוח, הוא מביא שמש.

אמר קין – אבל גם אני עושה! אני עושה והוא עושה! אז אנחנו שותפים!
אם אנחנו שותפים, אמר קין, אז אני לוקח ראשון והוא לוקח שני, לכן
הביא לו מן הסייפות, הביא לו את הסוף, והוא לקח את ההתחלה.

הבל אמר – אני לא עושה כלום. יש ולדות והולדות מתרבים, אני לא שור להם שיירים והם מתרבים, הם מתרבים, כי הקב"ה מרבה אותם. אם ככה, אז הכל של הקב"ה!

נתן לו הבל מן הבכורות. אם אתה בעל הבית, אז תיקח אתה ראשון! רבותי, הגענו לנקודה, נתחיל לקשור קצוות:

כשאדם רואה תאנה שבכרה, הוא קושר עליה גמי ואומר – זה של הקב"ה.

אחרי זה, לאחר שהוא מביא את כל הפירות הביתה, הוא מפריש תרומות ומעשרות.

אחרי זה הוא אוכל את הפירות, הוא לא צריך לעשות שום פעולה כדי לאכל אותם – לוקח את הפרי, מקלף את הקליפה, מברך בורא פרי העץ, שהיינו ואוכל!

אין לו שום פעולה אחרי זה. אין חשש, שהוא ייחס משהו לעצמו, אחרי שהוא שם על זה גמי, ואמר הרי זה ביכורים והפריש תרומות ומעשרות. **אומרים חז"ל** – זה לא ככה, בחיטה ושעורה. מה יש בחיטה ושעורה? בחיטה ושעורה, ישנם מלאכות לאחר שהאדם גמר את הכל. מהם המלאכות?

אדם גמר את החיטה, ומכניס אותה הביתה. כדי להגיע לפת לחם, כדי להכניס אותו לפה, הוא צריך להיות זורה, דש, מנפה, לש ואופה. **כותב מרן הבית יוסף** – למה מניחים עשר אצבעות על החלה לפני שבוצעים אותה?

וכותב – כנגד עשר מצוות התלויות בפת – חרישה (לא תחרוש בשור ובחמור יחידו), זריעה (שדך לא תזרע כלאים), דישה (לא תחסם שור בדישו), לקט, שכחה, פאה, תרומה, מעשר ראשון וחלה.

אומר הבית יוסף – זו הברכה היחידה מכל הברכות, שיש בה עשר תיבות. שהכל נהיה בדברו - 9, בורא מיני מזונות - 9, בורא פרי העץ - 9, בורא פרי האדמה - 9, הברכה היחידה שיש בה עשר תיבות – המוציא לחם מן הארץ. למה?

עשר מלאכות – עשר תיבות.

אדם כבר הביא את החיטים הביתה, הוא לא יכל לקחת חיטים ולכסוס אותם, כדי לאכל.

אדם רוצה לאכול לחם, הוא לא יכל לקחת ולאכל! צריך לטחון, לזרות וכו', עד שהבן-אדם זוכה לאכל.

אומרים רבותינו – תשמע, כאן יש חשש גדול. מהרגע שהוא הביא את זה הביתה, כביכול אין התערבות כבר של הקב"ה. הכל הוא עושה.

כל זמן שזה בשדה, אז הוא מגיע להכרה שהקב"ה נותן גשם, ונותן שמש ונותן רוח, כשזה בא הביתה, הכל הוא עושה כבר. מה הוא עושה? הוא זורה, הוא דש, הוא טוחן והוא מנפה והוא לש והוא אופה.

יכל לבוא אדם ולהגיד – אחח, כוחי ועוצם ידי, עשה לי את החייל הזה. אני עשיתי!

אתה עשיתי?! **אומר הקב"ה** – תשמע, החשש הזה, של כוחי ועוצם ידי, הוא חשש איום ונורא! שכל האומר כוחי ועוצם ידי, יגיע בסופו של דבר לעבודה זרה. לכן תזהר מאוד, שלא תגיע לעבודה זרה.

מה עשה הקב"ה, כדי שחש וחלילה לא נידבק בעבודה זרה? תיקח חתיכה מהקמח ותפריש אותה.

מה יהיה כתוצאה מזה?

תזכור את הקב"ה, שזה לא אתה!

אם זה לא אתה, אתה זוכר את הקב"ה.

אומרים חז"ל, שכל מי שמפריש חלה, מבטל עבודה זרה, וכל מי שאינו מפריש, כאילו מקיים עבודה זרה!

אם אתה לא מפריש חלה, פירוש הדבר, שאתה אומר – **כוחי ועוצם ידי, עשה לי את החייל הזה**, אז זה עבודה זרה!

אם זה עבודה זרה, ואתה לא מפריש, אומרים חז"ל – כמוהו, כמקיים עבודה זרה. אם אתה מפריש חלה, אתה מבטל עבודה זרה.

שואל מנשה את רב אשי – תגיד, מאיפה בוצעים את הפת? רב אשי בכלל לא הבין מה הוא שואל אותו. למה?

למה זה נפקא מינה, למה בוצעים את הפת? איפה זה נפקא מינה?

זה נפקא מינה לאדם שהולך לברך, מפני כבוד הברכה, כך כותב מר"ן המזכיר – **מפני כבוד הברכה, צריך לדעת איפה לבצוע את הלחם**. אם ממקום שהוא מזהיב, או מקום שזה נורמל, דקדים בישולה או דקרים בישולה, למה זה נפקא מינה?

זה נפקא מינה לברכה.

שואל רב אשי – אני לא מבין, מה אתה קשור לברכה?

בזמן מנשה לא ברכו לפני האוכל. הברכה לפני האוכל, היתה תקנת חכמים, בזמן מנשה זה לא היה.

גמרא במסכת ברכות (בתחילת פרק כיצד מברכין) – אם לפני האוכל הוא מברך, אחרי האוכל, על אחת כמה וכמה.

בזמן מנשה ברכו רק לאחר האוכל **ואכלת ושבעת וברכתך את ה' אלקיך**.

בא מנשה ואומר – תגיד, מאיפה בוצעים את הפת? מה זה משנה לך??

לנו זה משנה, כי אנחנו מברכים את הברכה, אז אנחנו צריכים לדעת איך לברך – מקדים בישולה או מקרים בישולה, אבל אתה מנשה, לא ברכת לפני האוכל, בזמןך עדין לא היו חייבים בזה! אז מה זה משנה לך, מאיפה בוצעים את הפת?!

אמר לו מנשה לרב אשי – אני רוצה להגיד לך- בתקופתנו, לא היינו מזיזים יד או רגל, בלי לחשוב מה יהיה לקב"ה מזה.

בכל פעולה היינו חושבים – תגיד, לקב"ה יהיה נחת רוח מזה או לא?

שלקחנו לחם, לא ברכנו המוציא לחם מן הארץ עשר תיבות, אבל הרגשנו, שהיינו אוכלים לחם – תודה רבה ריבונו של עולם, שנתת לנו לאכל לחם. אמרנו תודה רבה, גם בלי נוסח של ברכה.

אומר לו רב אשי – אני לא מבין, אם אתם הייתם כאלה, שעל כל צעד הייתם חושבים איפה לקב"ה יש יותר נחת רוח, וגם כאשר היית לוקח חלה וחושב – ריבונו של עולם, מאיפה יהיה לך יותר נחת רוח שאני אקח את החלה? אם הגעתם לרמה של חשיבה כזאת בקב"ה, תסביר לי דבר אחד – א-י-י-ע-ב-ד-ת-ם-ע-ב-ו-ד-ה-ז-ר-ה-???
אם אתם אנשים שלא מזיזים יד, מבלי לחשוב על הקב"ה, אז איך יכל להיות אנשים שמשתחוים לעבודה זרה??

אמר לו מנשה – אין קשר. אנחנו היינו דבוקים בעבודה זרה, בגלל יצר של עבודה זרה.

אנחנו לא הזנו יד או רגל, מבלי לחשוב על הקב"ה. שאלת למה עבדנו עבודה זרה??

כי היה לנו יצר של עבודה זרה. אתה לא יודע מה עשו אנשי כנסת הגדולה, כדי לבטל עבודה זרה – שלושה ימים התענו, כדי לבטל את היצר של עבודה זרה, ומאיפה הוא יצא לבסוף?

מבית קדשי הקדשים, כמו גור של אש! כך אומרת הגמרא ביומא. משם יוצא היצר של עבודה זרה!

רבותי, אם ככה נוכל להבין יסוד נפלא:

בא רש"י ואומר – אתה יודע למה אישה מפרישה חלה ולמה היא מדליקה נר?

ועונה – היא כיבתה חלתו של עולם, היא תפריש חלה. היא כיבתה נרו של עולה! היא תדליק נר.

רבותי, למה קוראים לאדם, חלתו של עולם?

למה לא קוראים לו בורקס של העולם, למה לא תפוח של העולם, הדובדבן של העולם, **למה חלתו של עולם?**

אומר המהר"ל (נתיב התורה אות א', ביאורי אגדות גמרא מסכת קידושין) – הקב"ה ברא את האדם כמו שאישה עושה עוגה. הקב"ה לקח עפר ושם לתוכו מים, ועשה עיסה מעפר.

הגמרא במסכת סנהדרין אומרת – שעה ראשונה עלה במחשבה, שעה שניה נתייעץ עם מלאכי השרת ושעה שלישית קיבץ עפרו, אומרים חז"ל, מכל העולם ושעה רביעית גיבלו. מה זה גיבלו? גיבל את הבצק.

הקב"ה עשה גם בהמות בצורה הזאת, לקח אותם עפר מאדמה. אז למה נקרא האדם חלתו של עולם?

אומר המהר"ל – כי הקב"ה את כולם ברא מהבצק אשר מעפר ומים, אבל את כל מה שהוא ברא בצק, הוא לקח חתיכה ועשה אותה קודש! בדיוק כמו שהאישה מפרישה – חתיכה בצק ועושה אותה קודש.

מי הבצק שעשה אותה קודש?

האדם הוא הבצק, שהקב"ה קידש אותו.

עשיתי היפופוטם וחזיר ופיל וג'ירפה, עשיתי עפר מן האדמה, מבצק, אבל אני מפריש חלה. מי זה החלה?

אדם הראשון הוא חלתו של עולם.

הקב"ה לקח את האדם ואמר לו – אתה חלה שלי מכל העולם! אתה קדוש מכל העיסה הזאת!

מכל מה שיש בבריאה, אתה קדוש!

ברגע שהאישה החטיאה אותו, אומרים חז"ל – היא טימאה חלתו של עולם.

האדם נקרא חלה, כי הקב"ה הפריש אותו לקדושה.

היא כיבתה נרו של עולם, לכן היא מדליקה נר.

אם ככה רבותי, נוכל להבין יסוד נפלא ביותר:

יש עוד עיון אחד – **עבודה זרה**. מה מתקן את העבודה זרה? אומר הקב"ה – את תפרישי חלה. מה קשור הפרשת חלה לעבודה זרה? היות והיא נתנה לאדם הראשון ואמרה לו – **מן העץ הזה אכל וברא עולמות** – עבודה זרה. מה התיקון??

הפרשת חלה.

למה נסמכה הפרשת חלה, לענין עבודה זרה? אומר המדרש (פרשת תזריע), שכל המפריש חלה, ככופר בעבודה זרה, וכל אדם שלא מפריש חלה, כאילו עובד עבודה זרה.

אם ככה רבותי, שימו לב למבנה של פרשת שלח – היא נפתחת בפרשת המרגלים, שאולנו חטא המרגלים, בגלל זה מגיע עונש כליה לעם ישראל! מה קרה?? לשון הרע, על זה מתים??

וענינו - נתנה ראש ונשובה מצרימה – רצו לעבוד עבודה זרה. **וביום פקדי - את חטא המרגלים ופקדתי** – את חטא העגל – זה עבודה זרה וזה עבודה זרה.

הפרשה מסתיימת בעבודה זרה. אדם שוגה ועובד עבודה זרה – עיני העדה טעו, והורו עבודה זרה, ובתוכם, יש לנו שתי מצוות – נסכים והפרשת חלה.

מה הפרשת חלה?

עם ישראל חטא. במה הוא חטא?

עם ישראל חטא בזה שהם אמרו **נתנה ראש ונשובה מצרימה** – עבודה זרה. תבואו לארץ ישראל, ותתקנו את העבודה זרה, איך? הפרשת חלה. שלא תגידו כוחי ועוצם ידי, עשה לי את החייל הזה. לפיכך יש לנו עבודה זרה לפנינו ועבודה זרה אחרינו, לומר לנו, שזה הענין של הפרשת חלה. הפרשת חלה בא להציל את עם ישראל מעבודה זרה.

אומרים חז"ל – חטאו בראש, שנאמר נתנה ראש ונשובה מצרימה. לכו בראש, שנאמר וכל ראש לחולי – חרבן בית המקדש, ובע"ה יהיה תיקון לראש כשכולנו נקבל פני משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן!!!

הפטורה

כתב ראש ישיבת חברון רבי יחזקאל סרנא בספרו דליות יחזקאל [וכ"כ החת"ס בקצרה] ע"פ מה שנאמר בהפטרות פרשת שלח שיהושע בן נון שלח שני אנשים מרגלים חרש מן השיטים, ויש בזה לימוד מיוחד, כי מרגלים אלו דיהושע בן נון הלכו במצב הרבה יותר קשה, מהמרגלים דזמן משה, כי הם היו צריכים להתחבא מאד, וכמעט שנתפסו ונהרגו, כי שומרי העיר כבר הרגישו שבאו מרגלים אל העיר, ותיכף שלחו שומרי העיר לרחב ה'וציאי האנשים' והיה מעשה ניסים שהחביאה אותם בפשתן על הגג. הרי בוודאי אלו המרגלים היו יכולים בחזירתן לייאש את הציבור הרבה יותר מהמרגלים דזמן משה, רק היו מספרים המציאות מה שנעשה עמם. לעומת המרגלים דזמן משה שהם הלכו בריש גלי, ואף אחד לא הרגיש בהם, שנאמר 'ויעלו ויבואו', והקב"ה עשה נס שהגויים היו עסוקים במתיחה, והם נכנסו לכרמים כרצונם. משא"כ במרגלים דיהושע שהיה הרבה יותר קשה, וגם לאחר שהוציאה אותם מפשתן הגג, אמרה להם רחב שיש להם סכנה גדולה שלא ירדו מהגג לצד זה, והציעה להם שיברחו לצד ההר, ולא הרשתה להם להכנס בתוך העיר יריחו, הם היו רק בבית הראשון של יריחו שהיה בתוך חומה, וישבו שם בפחד ומורא, לא יכלו לצעוד ד' אמות ביריחו, ומשם הורידה אותם רחב לעיר עם חבל, ואמרה להם שגם מחוץ לעיר הם בסכנה גדולה שלא יתפסו אותם, 'ההרה לכו פן יפגעו בהם

הרודפים ונחבאתם שמה שלשה ימים' ויבקשו הרודפים בכל הדרך ולא מצאו.

הרי אלו המרגלים היו יכולים לשוב למחנה ישראל, ולספר רק את האמת, שהעיר מוקפת עם שומרים, ולא יכלו למלאות את השליחות, שידע יהושע שהמצב מסוכן מאד, כיסו אותנו עם פשתן וסמרטוטים, ובכישוף נורא שהיה סביב יריחו כמ"ש במדרש, והאנשים עם סכינים רדפו אחרינו. ובדרשות חז"ל נאמר שאפי' בבית רחב היו בסכנות גדולות, כמעט שלא הרגו אותם כמה וכמה פעמים... אך הם דברו רק דיבור טוב אחד ששמעו מרחב, שכולם שמעו שהקב"ה הוביש את ים סוף מפני ישראל, ונשמע וימס לבבנו ולא קם עוד רוח באיש מפניכם, כי ה' אלקיכם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת. למעשה ראו סכנות גדולות, אלא ששמעו פסוק אחד טוב ממנה.

לעומת המרגלים דזמן משה, שראו ניסים ונפלאות, באו לייאש את ישראל, לא ראו את הניסים רק מצאו איזה טענה, לעומת מרגלים דיהושע שראו צרות צרורות, ולא ספרו כמלא נימא, רק פסוק אחד של חיזוק ששמעו ממנה.

זהו יסוד גדול שלא יתלה האדם את מצבו בעבודת ה' לפי הבעיות שיש לו בחיים, כי הנסיבות אין גורמים לאדם אם יהיה איש כשר או לא, שהרי המרגלים שבזמן משה, כיון שהלב בחר ברע, אין רואים את כל הניסים והנפלאות רק מוצאים איזה טענה של שקר ומבלבלים את כל העולם, ומחריבים שני בתי מקדשות. לעומת מרגלים דיהושע שכל המציאות היה כנגדם, היו בסכנה גדולה מאד, בבית רחב, ובפשתן הגג, ובמערה בהר, כל הנסיבות היו מביאים אותם למסקנא הפוכה, אך כלב ופינחס שני צדיקים אלו הסתכלו במבט אמיתי, כיון ששמעו את קריעת ים סוף ושמעו עמים ירגזון, באו לבשר טוב לכל ישראל.

לא המציאות משנה את האדם, אלא לבו בלבד! זהו לימוד שאנו לומדים בפרשת מרגלים, אין עובדים את השי"ת לפי הנסיבות וההרפתקאות, גם כשהכל הולך הפוך, יכולים להתדבק בה', וגם כשהכל מוצלח ביותר יכול אדם להתרחק להשמין ולבעוט ח"ו. ממילא אל תתלה את מצבך בעבודת ה' בשום סיבה בעולם.

וכן בסוף פרשת שלח בפרשת ציצית נאמר 'לא תתורו אחרי לבבכם', וכ' בספרי 'לא תתורו אל יהא לבך אליך', כתרגום 'מרגלים' – אלילא, מלשון 'לתור את הארץ', כמו 'לא תתורו', לא כתרגום אונקלוס ותרגום יונתן שפירשו לא תסתון וכו', בספרי מתורגם מלשון מרגלים. היינו שלא ירגל האדם את המצב שלו ועפ"ז לקבוע דרכו בעבודת ה', רק יזכור את תכלת וכסא הכבוד ויעבוד את השי"ת, ולא יתור אחר הסיבות והמקרים כלל, כי הכל תלוי בבחירת האדם.

וכן אמר קהלת 'גם את העלם נתן בלבם', שהעולם נמצא בלב האדם, לא הלב נמצא בעולם, שהרי מרגלים דזמן יהושע סיפרו את כל מה שנעשה איתם, וכן נאמר להדיא 'ויספרו את כל המוצאות אותם', אך אמרו אל משה 'כי נתן ה' בידינו את כל הארץ וגם נמוגו כל יושבי הארץ מפנינו, מסקנת האדם אינה תלויה במקרים שנעשו איתו. שני אנשים עם מקרים שווים, יכולים להחליט שני סוגי מסקנות, כל אחד לפי בחירתו בלבד. וכל אחד יודע זאת בנפשו שיש ימים מוצלחים ביותר והוא רחוק מעבודת ה', ויש ימים כואבים והוא קרוב לה', אין לתלות שום דבר במקרים המתחדשים, כי כל מה שנעשה בעולם הוא רק לקרב את האדם לעבודתו ית', יהיה מה שיהיה.

(הגרמ"י רייזמן)

בדרך הדרוש

והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ וסמיכא ליה להם עתה הרבו לפשוע ועוד לא יסלחו. נ"ל הנה משה פירש"י לדעתך וכו'. ונ"ל בדרך דרוש, עפ"י והימים ימי בכורי ענבים. ותמוה מה צריך התחזקות רבנו ע"ה אמר ואמרו מבלתי יכולת וכו', פירש רש"י מש"כ לעיל בפ' בהעלותך [ד"ה עוד נ"ל], כי באמת היה חשש גדול בענין שליחות המרגלים שלא יוציאו דיבה על הארץ, אך שהיה סברא לומר דיקחו מוסר מומרים שלא להוציא דיבה, אבל כיון דבאמת משה רבנו ע"ה היה מבחר הברואים, וא"כ אין ראי' ממה שלקחה מרים, ואיכא חששא, רק משה לפי דעתו שהיה שפל מכל אדם, א"כ יש ראי' מומרים, וליכא חששא בשליחות המרגלים כיון שיש להם מקום לקחת מוסר, וז"ש שלח לך לדעתך כיון שאתה עניו מכל האדם. (אפריון)

והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים. (ילקוט האורים)

סלח נא לעון העם הזה מגדול חסדך וכאשר נשאת לעם הזה ממצרים ועד הנה וגו' (יד, ט)

סלח ה' לפושעים וחטאים, ואם עד כה האריך אפיו

(כתב סופר)

בכורי ענבים (יג, כ)

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

דבר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת שלח תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 487

בני אמונים

בני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

תשעים אמונים לבני התפלה

במאמר הקודם פתחנו בדין על יסודות מנהג ישראל לברך ברכות השחר בצורתא חדא, איש באזני רעהו, מדי בקר. והבא בו הסברו של ה'מגן אברהם' (או"ח ו ט) שמנהג זה התנסד נדי שבאמצעותו יוכל כל אדם לצבר בכל יום תשעים אמונים אחר ברכות, מלבד האמונים שעונים אחר הקדיש, שאותם לא נתן לצרף למנון זה.

יש שלמדו טעם נוסף למנהג זה, מדברי הזהר הק' (תיקו"ז חדש דף פד א) מהם עולה חידוש נפלא, כי להבדיל מחובת מ'אח ברכות' המתפרשת על פני כל היום, את קצבת 'תשעים אמונים' יש להשלים מיד בתחלת היום, עוד לפני תפלת שמונה עשרה. לאור זאת מתבאר פן נוסף ביסודו וחשיבותו של מנהג שמיעת ברכות השחר מפי פמה מתפללים לפני התפלה, שהלא זו האפשרות היחידה לצבר תשעים אמונים עם בקר (הגהות 'בני אבא' על ספר 'פתורא דאבא', ענין ברכות השחר אות ו).

נתן להוסיף ולהטעים את הדברים על פי המבאר בזהר הק' בפרשת ובלה (רפה ב), שבאשר ישראל נזקרים לענות אמן פראוי, אזי פאשר הם מתפללים לפני הקדוש ברוך הוא על צרותיהם, הקול מכריז בכל העולמות: "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים" (ישעיה כו ב). ודרשינו: "אל תקרי 'אמונים' אלא 'אמונים'"; "פתחו שערים" - פשם שישאל פתחו שערי הברכות, כפ פתחו בפניהם שערי תפלה ותתקבל תפלתם.

אמר מעתה, אם הנביא ישעיה מכריז שישערי תפלה נפתחים בפני העונה אמן, הרי שאין לה הכנה מתאימה לתפלה יותר מלעסק בעניית אמן, והרי לנו טעם וסבה נוספת לטרח ולהקדים להתניב עשר דקות לפני התפלה נדי לענות אמן אחר פמה מהמתפללים. אין ספק שבזכות עניית האמונים הרבים בכלל, עם קיום תקנת אמירת תשעים אמונים בהלכתה בפרט, יפתחו שערי שמים לקבל תפלתנו לרחמים ולרצון.

בקריאת "פתחו שערים",

שבת שלום,

ע'ר' 213 מחולקת"ן.

רק יהושע הקדים והתפלל

"ויקרא משה להושע בן נון יהושע" (ג טז) רש"י הביא את דרשת חכמים (סוטה לד ב) שבכך ששנה משה את שמו של 'הושע' ל'יהושע', כון להתפלל עליו: "כי ה' יושיעך מעצת מרגלים". ויש להבין: מפני מה מכל המרגלים התפלל משה רק על יהושע?

פרש האדמו"ר רבי יצחק מזורקא:

משה התפלל רק על יהושע, כיון שנוכח לראות כי מכל המרגלים רק הוא התפלל לפני יציאתו שלא יכשל בשליחותו. וכפי שגמרנו בשמו המקורי 'הושע', שהיה מבקש שיושיעו ה' לבל יכשל בשליחותו. לעמת זאת, לשאר המרגלים שלא נשאו תפלה בעבור עצמם, לא היה משה יכול לסייע בתפלה. והיה הרבי מזורקא מסיים את דבריו בלקח נוקב: מכאן יש ללמד שהצדיק יכול לסייע רק למי שמתאמץ ועושה פעולות ללכת בדרך הישר, ולא למי שיושב בטל וסומך על רבו שיעשה את המלאכה עבורו...

החסיד הנודע רבי אהרן וולדאן, בעל 'שם הגדולים החדש', הוסיף כי יתכן שלכך תרגם יונתן על פסוק זה: "וכדי חמא משה ענותנותיה קרא משה להושע בר נון יהושע", כלומר: מתוך שראה בענותנותו, שלא סמך על צדקותו אלא התפלל לבל יכשל בשליחותו, לכך התפלל גם הוא עליו (אהל יצחק השמטות אות ט).

אין עדה רעה בישראל

"עד מתי לעדה רעה הזאת אשר המה מלינים עלי את תלנות בני ישראל אשר המה מלינים עלי שמעתי" (יד כז)

מפסוק זה למדו חכמים (מגלה כג ב, הובא ברש"י) ש'עדה' הנצרכת לאמירת דברים שבקדשה, אינה פחותה מעשרה אנשים. שהרי שנים עשר מרגלים נשלחו לתור את הארץ, ומהם שנים -

הושע וכלב - לא חטאו, ומכאן שלשון הפתוב: "לעדה הרעה הזאת" מתיחסת לעשרת המרגלים הנותרים.

מכך שבחרה התורה ללמדנו שעשרה אנשים נחשבים לעדה, דוקא בפתוב: "עד מתי לעדה הרעה", הוכיח האדמו"ר רבי מנחם מנדל מרימינוב שחטא המרגלים היה "דק מן הדק, ורק לגדל מעלתם נחשבה טעותם לחטא גדול" (אגרא דפרקא' אות לג).

רבי משה פינשטיין פרש שרצה הפתוב ללמדנו בכך שלאמירת דברים שבקדשה די גם בעדה רעה, דהינו אף מנו אנשים שאינם כשרים. זאת לפי שבמעמקי לבו של כל אחד מישראל חבויה נקדה נסתרת של קדשה, ומכחה של נקדה זו יכול ה' יתברך להשרות שכינתו עליהם (ספכת דוד' אות צג).

מצות ציצית כסגולה לראיה

"והיה לכם לציצית וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם" (טו לו)

כתב השלחן ערוך (או"ח כד ד) שיש נוהגים שבשעה שקורים פרשת ציצית בקריאת שמע, כשאומרים "וראיתם אתו" מסתכלים בציצית ונותנים אותה על העינים וימנהג יפה הוא וחבובי מצוה.

בענין זה כתב המקובל רבי נתן שפירא מירושלים (ודבריו הובאו במשנה ברורה' שם סק"ז): "מצאתי בשם הקדמונים שכל המעביר ציציתו על גבי עיניו בשעה שקורא קריאת שמע מבטח לו שלא יבוא לידי סמוי עינים". על פי זאת באר את הפתוב "והיה לכם לציצית"; שלכאורה הרי פשוט שחוט הציצית יהיו לנו לציצית, ומה בא הפתוב ללמדנו? אלא שכך היא פונת הפתוב: "והיה לכם מצות ציצית, לציצית" - כסגולה לשמירת כח הראיה - כפרוש רש"י ש'ציצית' היא מלשון הצצה והסתכלות, וכיצד? על די "וראיתם אתו" (מצת שמורים, שער הציצית, סוד הסתכלות בציצית תמיד).

'ברוך המכין מצעדי גבר'

אלא שתוף כדי שאני מתניע את הרכב ונחפו לצאת לדרך, החל הטלפון שבכסי לרטט ולצלצל. הפתעתי לשמע מעבר לקו את קולו של פקיד המס שהייתי אמור לפגוש באותו בוקר. הוא התנצל עמקות ובקש להודיע כי לצערו לא יוכל לפגוש אותי היום; "בנודאי אתה כבר בדרך לירושלים", אמר לי בהשתתפות, "אך רק הרגע נודע לי שלא אוכל לבוא הבקר לעבודה. אני ממש מצטער שהטרחתי אותך לחנם..."

"הסר דאגה מלבך", שמחתי להרגיעו, "אכן בשעה זו כבר אמור הייתי להיות בדרך, אך בהשגחה פרטית מיחדת התעכבתי. תפסת אותי בזיוק ברגע שעמדתי לצאת לדרך". הפקיד שמח לשמע שלא הטרח אותי לשוא. סכמנו מיד על מועד חדש לפגישה, והפעם הרגשתי בנוח לקבע את הפגישה ליום ולשעה שבה הייתי צריך בלאו הכי לעלות לירושלים, ונפרדנו כידידים.

בדרך חזרה לביתי חשבתי בלבי, כי לו הייתי נכנע לעצת היצר ומבטל 'רק היום' את מנהגי הקדוש והקבוע, הרי שהייתי מקבל את ההודעה על בטול הפגישה בעצומה של הדרך, וכך הייתי מאבד שעות ארוכות מזמני היקר בעמידה מיתרת בפקקים. נתן לומר באפן ברור כי ההתעכבות לעגית אמן היא שמנעה ממני עגמת גפוש זו.

אם לא די בכך, הרי ביום שלמחרת זכיתי לראות בהשליכה חיובית נוספת שהייתה לספור זה:

למחרת בבוקר, כאשר הגעתי מקדם לתפלה כהרגלי, הפתעתי לראות כי אחד מהמתפללים הקבועים במגן שבו אני מתפלל מדי בוקר, אשר בכל בוקר היה משתמט מלומר באזני את ברכות השחר, בטענה שהוא רגיל לומר את הברכות בביתו, עומד הפעם בתור יחד עם שאר ה'חברותות' הקבועות שלי. תוף כדי המתנה ענה הלה בדבקות 'אמן' אחר כל המברכים, ובהגיע תורו אף הוא אמר לפני את הברכות בדבקות מיחדת.

לאחר התפלה, כאשר הבעתי לפני בעדינות את תמיהתי על פשר השנוי, השיב האיש במענה מפתיע: "כאשר ראיתי אתמול את מסירותך הרבה לקיום מנהג זה, כף שלמרות שהגעתי בזמן לתפלה, טרחת להמתין למגן הבא כדי שלא להחמיץ ולו יום אחד ממנהגך הקדוש, לא יכלתי שלא להתבייש על שאני מרשה לעצמי להפסיד זאת, לא יום אחד, אלא בכל בוקר... הבנתי פתאום עד כמה חשוב בעיניך מנהג זה, והחלטתי אף אני להצטרף אליך..."

ואף לזכות שברכותי תאמרנה בהדור בפני מי שיענה אמן אחריהו.

כאמור, תכננתי לצאת מיד לאחר התפלה, זאת לפי שידעתי שבשעות אלו הפגישים עמוסים והדרך לירושלים מתארכת, ולא יכלתי להרשות לעצמי לאחר לפגישה כה חשובה וגורלית. לשם כך בערב שלפני יום הפגישה כבר סימתי להכין את כל המסמכים הדרושים לי למחרת, שחלילה לא אצטרך להתעכב, ואף עליתי על יצועי בשעה מקדמת, כששפתי תפלה שהפגישה תעבר כשורה ושחלילה לא יגרם לי נזק או תקלה.

בבוקר השפמתי קום כהרגלי, אלא שלצערי דוקא באותו יום גורלי, מסבה שאינה תלויה בי, נאלצתי להתעכב קמעא בביתי, כך שהגעתי לתפלה רגעים ספורים לפני תחלתה. כאשר נכנסתי לבית הפנסת לא הייתי מפתע, אך בהחלט התאכזבתי לגלות שה'חברותות' הקבועות שלי כבר היו אחרי ברכות השחר.

עתה היה לפני נסיון: האם לוותר על הרגלי ולהתחיל את התפלה באותו בוקר ללא שמיעת ברכות השחר ועגית אמן אחריהו, כדי שלא לאחר לפגישה הגורלית, או להמתין למגן הבא שאמור היה להתחיל בשעה שבע וחצי, וכך לזכות גם היום לשמר על קבלתי בשמיעת ברכות השחר מפי מתפללי אותו מגן?

משך כמה שניות התלבטתי בדבר, ואז התעשתי, כאשר לפתע הכתה בי תובנה עמוקה: הרי כל התלבטותי נובעת מחמת החשש לאחר לפגישה שנקבעה לי עם אנשי רשות המסים; היעלה אפוא על הדעת שמפאת כבוד בשר ודם אפגע מלקיים את קביעותי לעגית אמן - וכי לא יהיה כבוד שמים חשוב בעיני כבוד בשר ודם?!

מפחשבה למעשה; בו במקום החלטתי להמתין למגן הבא ולקיים גם היום את מנהגי לעגית אמן אחר ברכות השחר של המתפללים.

ראשוני מתפללי המגן הבא שהכירו אותי ואת מנהגי, שמחו לומר בפני את ברכותיהם, וכך זכיתי גם היום להצטייד בעשרות רבות של אמונים לפני עומדי בתפלה לפני מלך מלכי המלכים.

בשעה שמונה וחצי, לאחר סיום התפלה, נכנסתי לרכבי ובקשתי לצאת לדרך. לא חששתי מהאחור, שכן הייתי סמוך ובטוח שפעלתי נכון כראון ה, ובנודאי לא אפסיד כלום מקיום רצוני יתברך.

הספור שלפנינו נשלח אלינו לאחרונה על ידי אחד מקוראינו הנאמנים, יהודי יקר ונכבד, שפמו רבים וטובים שזכו לדבק במצוות עגית אמן ובמנהג אמירת ברכות השחר בחברותא, אף הוא זכה מתוף דבקות זו לראות סיעתא דשמיא עצומה בענגיו.

וכך מספר מידענו: אני תושב בני ברק, וברשותי עסק בתחום

משך כמה שניות התלבטתי בדבר, ואז התעשתי, כאשר לפתע הכתה בי תובנה עמוקה: הרי כל התלבטותי נובעת מחמת החשש לאחר לפגישה שנקבעה לי עם אנשי רשות המסים; היעלה אפוא על הדעת שמפאת כבוד בשר ודם אפגע מלקיים את קביעותי לעגית אמן - וכי לא יהיה כבוד שמים חשוב בעיני כבוד בשר ודם?!

פקקים במעלה הדרך לירושלים

המזון הפועל בירושלים. עקב בעיה מסוימת שהתעוררה בנהול העסק, הזמנתי לברור במשרד רשויות המס אשר בירושלים. הזמון נקבע לי לשעה תשע וחצי בבוקר, ולפיכך תכננתי לצאת לירושלים מיד לאחר התפלה במגן הקבוע שבו אני מתפלל מדי בוקר, מגן המתחיל בשעה שבע ומתקיים בבית הפנסת הסמוך לביתי.

כאן המקום לציין, כי בחסד ה' עלי התחזקתי בשנים האחרונות בקיום מצות עגית אמן כדבעי, ומתוף כך קבלתי על עצמי להקדים ולבוא בכל בוקר כרבע שעה לפני התפלה, כדי לזכות לפתח את התפלה בעגית אמן אחר ברכות השחר של כמה מהמתפללים,

התחיל המברך ברכה אחרת

ברפת "מגן אברהם" אף שהתחיל "אתה גבור", לפי ששלוש הברכות הראשונות בתפלת העמידה נחשבות כברכה אחת (רא"ש ברכות ז' כג), לךך אף אחר שהתחיל הש"ץ ברפת "אתה גבור", עדין לא הסתיימה ברפת אבות.

בשיאר ברכות

הדין האמור אינו אלא בברכות שהובת הצבור לשמעון, כגון ברכות חזרת הש"ץ, אך בברכות שאין הובה לשמעון מתר לכלי עלמא לענות אמן אף אם התחיל המברך ברכה אחרת.

מקורות ובאורים:

כך פסק בשו"ת 'בצל החכמה' (ח"ה סי' יז), וראה שם שכתב שכן הדין אף באופן שהתחיל המברך לומר דבר חל מיד אחר שסיים ברכתו.

ב'הליכות שלמה' - תפלה (ו טז) כתב שדין זה נאמר אף בקדיש, שלכאורה מתר לכלי עלמא לענות את האמן הקודמת ל"היא שמייה רבא", אף אם החזן המשיך מיד לומר "היא שמייה רבא" שהוא ענין אחר, וראה שם (הערה כג) שהניח דין זה בצירוף עיון. ב'משנה אחרונה' (סי' ככד הערה תקה) באר טעמו שכיון שאין חובה על הצבור לשמע "היא שמייה רבא" מפי הש"ץ, הרי הוא כמי שהתחיל ברכה שאין חובה הצבור לשמעה, שבכהאי גוונא מתר לכלי עלמא לענות אמן אחר הברכה הקודמת.

מקורות ובאורים:

ה'ברפי יוסף' (או"ח ככד ט) הביא את דעת רבי יעקב מולכו שלאחר שהתחיל שליח הצבור ברכה חדשה, אין לענות אמן על הברכה הקודמת, לפי שכבר עבר זמנה של הברכה הראשונה, והרי הוא כעונה אמן בלא ברכה. ה'משנה ברורה' (ככד לו) נקט כדעה זו, וב'באר הלקה' (שם יא) הביא שכן נקט אף ה'מגן גבורים'. בספר 'קשר גודל' (סי' ט אות כט) הוסיף החיד"א שעגש בטויל אמן זה מוטל על כתפי הש"ץ.

ואולם ה'ברפי יוסף' עצמו צין לדעת 'הלכות קטנות' (ח"א סי' נה) החולק וסובר שכל זמן שלא ענו הצבור אמן לא פלטה הברכה, ואין בכח הש"ץ שמהר להתחיל ברכה אחרת, לאבד את האמן מפי הצבור. וראה ב'תורת חיים' (שם יב) שהצדיק דבריו. ה'הלכות קטנות' אף הוסיף והביא סברא נוספת לךך שיש לענות אמן אחר

דעי אמונים

מדברי מרנן ורבנן על עגנית אמן

הגאון רבי דוד כהן שליט"א ראש ישיבת חברון

אמונה, שהקדוש ברוך הוא עושה הכל, משפיע הכל ומידו הכל. זהו היסוד של "צדיק באמונתו יחיה" (חבקוק ב ד) שעליו העמיד חבקוק את כל התורה, וזהו יסוד כל עבודת האדם.

הזהר הקדוש (ראה תיקוני זוה"ח ח כג א) אומר שלשון הפסוק "צדיק באמונתו" מכוונת על "צדיק" [תשעים] אמנים. הפשט בזה הוא, שבהקפדה על אמירת צדי"ק אמנים נהפך האדם להיות מציאות של "צדיק", כי כל מערכת החיים שלו הופכת להיות מערכת חיים של אמונה רצופה ונצחית.

נמצאנו למדים שאמן אינה רק רגע של אמונה, אלא בטוי לחיים שלמים של אמונה. ומי שכל חיי היום שלו הופכים לחיים של אמונה, זהו יסוד התורה כלה.

את פתיחת שערי גן עדן לעונה אמן בכל כחו דרשו חכמים מהכתוב (ישעיה כו ב): "פתיחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמנים" - "אל תקרי שמר אמנים" אלא שאומרים אמן". המהרש"א (ח"א שם) באר שאין כונת חכמים להוציא את הפסוק מפשוטו, אלא שיש לקרא את הפסוק ככתבו - "שמר אמנים", ולפרש את המלה 'שמר' מלשון המתנה (ראה רש"י ישעיה שם). שבכל עת שאדם שומע ברכה, עליו להתמתין ולהקשיב באיזו ברכה מדבר, כדי שיענה אחריה אמן כהלכה. כי עבודת האדם אינה רק לומר את האמן כשמזדמן לו, אלא 'לשמר' אותה, כלומר לשמע כל ברכה ולשמר שלא לאבד את האמן. לחפש את המברכים, לשמע אותם ולהקפיד לענות אחריהם אמן.

זכה דורנו לבני אמונים, שמלבד שהם מפצירים בכלל ישראל להיות 'שומרי אמונים', הם אף החדירו בכלל ישראל משגים נשכחים של "צדיק באמונתו יחיה". אם נשכיל ללכת בדרך זו, לענות אמן בכל כחו - בכל פנתו, בודאי נזכה לחיים של אמונה, שזה יסוד כל התורה.

כבר נודעו דברי חכמים (ברכות נג ב) ש"גדול העונה אמן יותר מהמברך". וראוי שנחשב: במה מתיחדת גדלותו של העונה אמן שעליה דברו חכמים?

הגמרא בשבת (ק"ט ב) אומרת שמשמעותה של אמן היא: "אל מלך נאמן", ובפשוטו באור הדברים, שהעונה אמן מאמן ומקים את הדברים שאמר המברך. ואולם נראה לבאר עוד, שבפועל אמירת הברכה היא בטוי אמונה רגעי, שכן אומר הברכה חי אותה ברגע זה שמשבח בלבד, העונה אמן מתחבר למציאות של אמונה הנמשכת לנצח, ואף בכך נחשב שמקים את הברכה, הינו שנותן לה קיום נצחי של "אל מלך נאמן", וזהו עמק גדלותו של העונה אמן על המברך.

אף משמעות עגנית אמן "בכל כחו", שבה התנו חז"ל את פתיחת שערי גן עדן, מתפרשת באופן האמור. שבמה שאמרו (שבת ק"ט ב): "כל העונה אמן בכל כחו פותחים לו שערי גן עדן", ופרש רש"י (שם ד"ה כל) ש"בכל כחו" הינו "בכל פנתו", כונתם שעל האדם לענות אמן "בכל פנתו", דהינו בכונה של אמונה נצחית המבארת במלים "אל מלך נאמן".

אדם האזכה לחיות עם אמונה, הרי הוא חי כבר כאן בעולם הזה בגן עדן, פשוטו כמשמעו. שהרי אדם המאמת את הברכה באמן, הרי הוא מעמיד בכך את יסוד כל התורה כלה, שהוא האמונה, וכפי שאמרו חז"ל (מכות כד א) שחבקוק העמיד את כל מצוות התורה על האמונה. האזכה לחלק בכל התורה, הרי ממילא הוא חי כבר כאן בעולם הזה בגן עדן, וזו משמעות הבטחת "פותחים לו שערי גן עדן".

כאמור, אמונה היא יסוד התורה כלה, וחלק מרכזי מהאמונה מוצא בטוי בעגנית אמן, שכן באמצעותה חי האדם עם האמונה בכל רגע, ונמצאת אמונתו מתבססת בנפשו.

כלנו מקפיים בברכות, לאורך כל היום, על כל צעד ושעל, שהרי בסדר היום על כל פעלה וכל מעשה יש ברכה. הגדלות של העונה אמן היא בכך שהוא מאמת את הברכות והופך אותן למציאות של

הקדוש ברוך הוא חפץ בעניית אמן אחר הברכה

כתב רבנו בחיי: אף שהתורה לא צוה במפורש על עניית אמן, מכל מקום מן שצוה התורה שיברך האדם ויודה לבוראו על המזון שאכל פכתוב (דברים ח י): "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך", יש ללמד שחפץ הקדוש ברוך הוא אף בעניית אמן אחר הברכה. שהלא בהצטרפותו של העונה אמן לדברי המברך, נוצרת עדות של שנים המקימת את הברכה, וכך שם שהקדוש ברוך הוא חפץ בברכה, כך הוא חפץ בעניית אמן שהוא קיום הברכה (פד הקמח, ערך אמן).

בשמים מקפידים על אי עניית אמן

בליל שבועות שנת תשס"א נפטר בבני ברק אברך חשוב, שקדן ומתמיד עצום, מטובי אברכי 'כולל חזון אי"ש', ושמו רבי משה הורוויץ. לאחר פטירתו התגלה בחלום למי שהיה חברותא שלו בכולל במשך שנים רבות, וגלה לו כי בשמים מקפידים מאד על כך שמוזלזלים בעניית אמן.

ספור זה נשמע מפי הרבנית קניבסקי ע"ה בתוך דברי חזק שהקליטה בעבור כנס 'בני אמונים', כשבועיים לפני פטירתה. הרבנית העידה כי אותו אברך שלמד בחברותא עם הרב הורוויץ ספר לה את הספור האמור, ואף הוסיפה וספרה על השלכה מדהימה שהיתה לספור זה, וכה היו דבריה:

"כאשר שמעתי את הספור נבהלתי מאד והתרגשתי. אמרתי בלבי שלא יתכן שישמע דברים כאלו שנמסרו משמים, ונמשיך בסדר יומנו כרגיל, שהרי כל עוד אנו חיים כאן בעולם, יכולים וצריכים אנו לעשות מעשה ולהתחזק בעניית אמן. כיון שנהגתי להתפלל כל בקר בעזרת נשים של בית הכנסת לדרמן, כשיחד עמי היו מתפללות עוד כחמשים נשים, החלטנו כלנו מעתה להקדים לבוא, כדי שכל אחת תאמר ברכות השחר בתורה, וכך נזכה יחד לענות אמן על פמה מאות ברכות בכל יום.

בנוסף, לפני לכתתי לתפלה, אני שומעת ברכות השחר מפי בעלי הגדול ועונה אחריו אמן, ואחרי כן אני אומרת ברכות השחר באזניו והוא עונה אחריו אמן.

באחד הימים ספרתי לאחד מנכדי, שהוא גם נכדו של הרב שטיינמן, את הספור על התגלותו של הרב הורוויץ בחלום, ואת ההתחזקות שקבלנו על עצמנו בעקבותיו. הוא ספר זאת לסבו הגדול הרב שטיינמן, וגם הוא לא נותר אדיש לשמע הדברים. הוא החליט בעקבות כך שגם במגן המתקיים בביתו יקדימו המתפללים ויברכו זה אחר זה ברכות השחר בקול, כדי לזכות בעניית אמן."

לכבוד הרב יעקב דב מרמון שטיינמן שליט"א נושא דגל עניית אמן בדורנו, בעזרת ותעצומות! יישר כח על התמדתכם במסירות להבעיר ללא הרף את שלהבת עניית אמן המאירה לכללנו, תוך כדי הבהרת גדל ענינה בטוב טעם ודעת, כפי שתא דשמיא ובהצלחה גדולה.

ראיתי שהבאתם בעלונכם וארט נפלא בשם ה'דברי חיים' על הפסוק (דברים יא כז): "את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם", ואלו דבריו: "את הברכה" יש לברך "אשר תשמעו" - באופן שישמעו הסובבים ויענו אמן, ואין לזלזל בענין זה לפי שהוא נמנה בכלל "מצות ה' אלקיכם".

חשבתי לאור זאת שנתן לומר שענין זה אף נרמז בפסוק הפותח את הפרשה השניה של קריאת שמע (שם יג): "ויהי אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום..." שלכאורה תמוה מדוע נאמר לשון שמיעה ולא לשון עשיה, כפי שמתאים לכתב על קיום המצוות, וככתוב (שם טו מ): "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי"...?

לפי האמור נתן לומר שיש כאן רמז על עניית אמן התלויה בשמיעת הברכות, דבר הנרמז אף בראשי תבות של המלים "אנכי מצוה" - אמן.

יישר כחכם, ותחזקנה ידיכם על כל פעולותיכם,

בנימין שינברג

ברוקלין, ניו יורק

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

שיערי גן עדן

מעלת עניית אמן במשנת בעל ההלוא

המצבה על קברו של רבי יהודה אסאד בסרדהלי

רבי יהודה אסאד כ"ג בסיון תרכ"ז

רבי יהודה אסאד נולד בשנת תקנ"ז לאביו ר' ישראל בעירה אסאד [אסוד] שבהאגריה, אשר לימים כנה על שמה. בצעירותו נסע לעיר סודיטץ שם למד תורה מפי האחים רבי יהודה פאלק ביכלר ורבי אהרן סודיטץ. בהמשך עבר ללמד בישיבתו הגדולה של רבי מרדכי בנעט בניקלשבורג.

בתחלה כהן כרב בעירה רעטע, משם עבר לכהן כרב בסעמניץ, שם כהן ברבנות עשרים ואחת שנים, ואף עמד בה בראשות ישיבה גדולה. שמו נודע כאחד מגדולי חכמי האגריה, ומכל רחבי אירופה היו פונים אליו בשאלות בהלכה.

בשנת תר"ג התמנה כרב בעיר סרדהלי, אליה אף העביר את ישיבתו הרמה. לעת זקנותו נחלש ובכ"ג בסיון תרכ"ג הסתלק לבית עולמו ונקבר בבית הקברות היהודי בסרדהלי.

מחבריו: 'שוית מהר"א' - יהודה יעלה; 'חדושי מהר"א' על הש"ס; 'דברי מהר"א' על התורה.

אמן כנגד "ברוך שם..."

אמרו חכמים (תענית טז ב) שבבית המקדש לא היו עונים אמן על הברכות, אלא היו אומרים: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", וכתב רבנו בחיי (פד הקמח) ערך אמונה) שעניית אמן "יש לה את מעלת ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" שצאמרה בזמן המקדש.

רבי יהודה אסאד מבאר שהן בעניית אמן, שהיא ראשי תבות "א"ל מלך נאמן" (שבת קיט ב) והן באמירת "ברוך שם..." אנו מצהירים הצהרה זהה - שהקדוש ברוך הוא היה הנה ויהיה, שזוהי פידוע פגנת שם הוי"ה (פמבאר בשלחן ערוך או"ח א"א); "א"ל מורה על היות הקדוש ברוך הוא קדמון לכל, פכתוב (ישעיהו מג י): "לפני לא נוצר א"ל", וזוהי גם פגנת המלים "ברוך שם". "מלך" מורה שהקדוש ברוך הוא משגיח ומנהיג עולמו בהווה, וכך גם מורות המלים "כבוד מלכותו". "נאמן" מורה על נצחיות וקיום, כנגד "לעולם ועד" (דברי מהר"א' ואתחנן).

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש כא סיון תשפג: הדלקת נרות: ירושלים: 7:08 תל-אביב: 7:24 חיפה: 7:17 מוצאי שבת: ירושלים: 8:26 תל-אביב: 8:29 חיפה: 8:31 ר"ת: 9:00

פרשת שלח

עלון "איש לרעהו" פרשת שלח מוקדש לע"נ

רשבב"ג רבינו הגדול, זקן ראשי הישיבות, הגאון רבי ירחמיאל גרשון בה"ר עבי יהודה אדלשטיין זצוק"ל זכה לעשרות שנות דביקות בהשי"ת ברציפות מופלאה. בן ק' כבן כ' בשקידת התורה יומם ולילה ובמסירתה לרבבות אלפי תלמידים, בישרות, בעמקות, בעניעות ובענוה, מימי בחרותו ועד ליום יציאת נשמתו. מי יתן לנו תמורתו. ת.ג.צ.ב.ה.

זיכוי זהטבה לרבים

בזכות הצדיק...

יהודי מוולאז'ין שסבל באחד מאבריו, הלך להוועץ אצל הגאון רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל, האם לנסוע למרחקים לצרכי פרנסתו. יעץ לו רבי חיים שלא לצאת מוולאז'ין. אך הלה לא ציית ונסע למסחרו ומת בדרך.

כשמע רבי חיים על פטירתו, הגיב: לאיש זה היה מין חולי מסויים באחד מאבריו הפנימיים, שלפי דעת רוב הפוסקים נקבע דינו כטריפה. אלא שבעל השאגת אריה סבר שאין דינו כטריפה. ומכיון שה'שאגת אריה' שימש כרב בעיר וואלז'ין, ממילא כל זמן שאיש זה ישב בוואלז'ין, הוא חי בזכותו ולכבודו של השאגת אריה. אבל בצאתו מחוץ לעיר, שוב לא הגנה עליו זכות זו. שימוש חכמים

בזכות לימוד התורה...

סיפר הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל: הוא גורש מביתו ברוסיה ונאלץ ללכת למוסקבה לקבל ויזה לצאת מרוסיה. אך כדי לשהות שם כאורה, נדרש רשיון מיוחד, ולא הצליח להשיגו. לכן התגנב לשם וישן אצל משפחה של גוים שנתנו לו תפוחי אדמה לאכול, וכל היום ישב ולמד בבית המדרש.

יום אחד התעמק בסוגיה ולפתע הבחין שכבר אחר חצות לילה. ומאוחר לחזור לאכסנייתו. על כן נשאר ללמוד בבית המדרש כל הלילה. והנה בדיוק בלילה הזה ערך הנקו"ד. בדיקות בבתיים לחפש אנשים בלי רשיון, וכיון שלמד בבית המדרש ניצל מהגליה לסיביר או ממיתה. וסיפר שנתקיים בו הפסוק "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם".

דרכי משה

"כדי שזכותו תגן עליכם..."

הורה הצדיק רבי שלמאן מוצפי זצ"ל לבני ביתו: "הזהרו תמיד לגור בקרבת תלמיד חכם וצדיק, כדי שזכותו תגן עליכם.. ואם יש בית הכנסת או ביהמ"ד בשכונתכם, זו זכות יותר גדולה, וביותר כאשר מוקף הבית במוסדות תורה.

כאן החל רבי שלמאן מונה את הישיבות ובתי הכנסת הנמצאים מארבע רוחות ביתו, והסביר כי לא לחינם בחר בבית זה דירה לגור בה...

עולמו של צדיק

ככל שירבה אדם בלימוד התורה וקיום המצוות, כן יגדל להיטיב בכך עם אנשי מקומו! נלמד מהפסוק "היש בה עץ אם אין" (פרק יג-כ)

ופירש רש"י: היש בה עץ – אם יש בהם אדם כשר שיגן עליהם בזכותו. ואמרו חז"ל בגמרא: הכי קאמר להו [כך אמר להם] משה לישראל, ישנו לאותו אדם [איוב] ששנותיו כעץ ומגין על דורו כעץ (בבא בתרא טו.). וכתב בעל התורה תמימה לפרש ש"עץ" הוא תואר לצדיק לפי הנדרש בגמרא (תענית כה:): על הפסוק: "צדיק כתמר יפרח כארז בלבון ישגה" מה אוכל טעמו מחליף, אף צדיק. וכן על הפסוק "סר צילם מעליהם... אל תראום" (יד-כ) הביא רש"י: "סר צילם" – מנינם וחזקם, כשרים שבהם מתו, איוב שהיה מגין עליהם (סוטה לח.). והכלי יקר מצא רמז לכך: סר "צילם" בגימטריה "עץ".

מספרים חז"ל בגמרא (תענית כ:): על כותל רעוע שנזחרו רב ושמואל לא לעבור לידו, אלא הקיפו את הדרך סביב. יום אחד נזדמן לשם רב אדא בר אהבה וכשחפץ שמואל להקיף גם עתה את המקום, אמר לו רב שאין צורך שכן מתלווה עמם רב אדא בר אהבה שזכותו גדולה להגן עליהם מפני המפולת ואין מה לחשוש.

כיוצא בזה מסופר על רב הונא שהיו לו חביות יין בבית רעוע שמט ליפול. הוא רצה לפנות מתוכו את היין אך חשש להסתכן... מה עשה? מכיון שהיה בטוח בזכות תורתו של רב אדא בר אהבה, קרא לו, ונכנסו לבית זה מתוך לימוד התורה עד שפינה רב הונא משם את כל היין. ואכן מיד כשסיים את הפינוי ויצאו, נפל הבית.

רק אז הרגיש רב אדא בר אהבה בכונתו של רב הונא והקפיד. עיי"ש. נמצאנו למדים מעובדות אלו מה רב ערכו של אדם צדיק וגדול בתורה להגן בכוח תורתו על אנשי מקומו. ומצינו עוד רבות ניסים ונפלאות שלא כדרך הטבע בזכות לימוד התורה. ואכה"מ.

עוד אמרו חז"ל על כוחו של עסק התורה להגן על כל אדם מפני כל מרעין בישון. כך אמרו בגמרא (שבת קנא:): אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה שנאמר (תהלים מט-ג): "אדם ביקר כל ילין נמשל כבהמות נדמו".

ומוצא (בספר נתיבות הקודש עה"ת) בשם הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל, כי בעת שאדם עוסק בתורה, אי אפשר במציאות שישלוט עליו כלב או כל חיה (גם דו רגלית), דמכיון שעוסק בתורה נאמר עליו "אדם ביקר ילין"... ואזי אין הוא נמשל כבהמה, על כן אין חיה יכולה לשלוט בו. [יש לציין לענין זה את אמרת חז"ל בגמרא (ב"ק ב:): "אדם אית ליה מזלא, בהמה לית ליה מזלא" וככל שיותר יעסוק בתורה, כן יעלה יותר את ה"אדם" שבו].

אדם שזכה ללמוד תורה ולהבינה, ראוי שילמדנה גם את זולתו!

נלמד מהפסוק: "כי דבר ה' בזה" (פרק טו-לא).

ודרשו חז"ל: תניא, היה רבי מאיר אומר "הלומד תורה ואינו מלמדה הרי הוא בכלל 'כי דבר ה' בזה' (סנהדרין צט.). ואמרו חז"ל: אם יש אדם שהוא מבין בדברי תורה, יפרנס מתורתו גם כן לאחרים, כדי שתרבה חכמתו לו ומוסיפין לו עליה. וכל העושה כן, אינו נמנע מן הטובה העתידה לבוא על ישראל לימות בן דוד. ועליו הכתוב אומר (תהלים נ-כג) "ושם דרך - אראנו בישיע אלוקים..." אבל אם יש באדם דברי תורה, ואינו מפרנס מתורתו לאחרים - גורם רעה לעצמו שבסוף חכמת תורתו מתמעטת בידו, ואין צריך לומר, שאין מוסיפין לו עליו. (תנא דבי אליהו רבה - פרק כז)

ידועים דרשות חז"ל "ושנינתם לבניך" - אלו התלמידים שהתלמידים קרויים בנים. וכן בגמרא (סנהדרין צט): "כל המלמד את בן חברו תורה כאילו ילדו". והאריך הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל לבאר, מה הטעם שהמלמד נחשב כבנו, כאילו ילדו ועד כדי כך נחשב כמציאות, שהרי חז"ל אמרו בגמרא (סנהדרין קה): בכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו, ורואים מזה שהתלמיד נעשה כבנו ממש, וכשם שאין מתקנא בבנו כך לא בתלמידו. ואמנם מובן מה שאינו מתקנא בבנו, שכן הבן הוא חלק ממנו, עצמו ובשרו, אבל בתלמידו מדוע אינו מתקנא?

וביאר רבי גרשון כי מתוך שמלמד את תלמידו תורה, הריהו יוצר בזה את הנפש הרוחנית של התלמיד. יש נפש ויש גוף, והנפש היא רוחנית, והתורה נכנסת בנפש ומשנה את כל הנפש ומקבל התלמיד נשמה חדשה. וזוהי יצירה חדשה בנפש התלמיד. וכמו שמדות רעות הן קילקול הנפש, כך תורה זה תיקון הנפש.

וכשם שהאב יוצר את המציאות הגופנית של הבן, ומצד הטבע הגשמי הבן הוא חלק ממנו, ולכן אוהב את בנו כמו שאוהב את עצמו ואינו מקנא בו. כך גם ברוחניות, המלמד יוצר את הנפש הרוחנית של התלמיד ומכניס בו את הנשמה ונעשה חלק ממנו, כמו אדם אחד עם נשמה אחת, ולכן נחשב כאילו ילדו ואינו מקנא בו.

באופן אחר ביאר הגאון מטשיבין - רבי דוב בעריש ויזנפלד זצ"ל ענין זה, שתפקידו של מרביץ תורה לתלמידים הוא ללמדם כמו אם רחמניה לילדיה, שמתאמצת להאכילם ומנסה להכניס מזון לפיהם בכל דרך אפשרית, בין אם קר או חם, או מתוק, ועושה כל מיני תחבולות כדי שיאכלו, כך צריך הרב להתאמץ בכדי ללמד את תלמידו ולמצוא את הדרך שילמדו ויתעלו.

נאמר במשלי (גג-ד): "חסד ואמת אל יעזבוך... ומצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם" לומד מכאן הגר"א זצ"ל את מעלת המלמד תורה לאחרים וגודל שכרו. וכך פירש הגר"א את הפסוק: "חסד" נקרא מה שאין האדם מחוייב לחברו ונתיתו רק בתור חסד. ו"אמת" הוא המשלם גמול לחברו, שחייב לו. "אל יעזבוך" - תראה שתמיד יהיו עמך. וזהו ב"בין אדם לחברו".

וכך גם ב"בין אדם למקום": "חסד" הוא ללמד תורה לאחרים ו"אמת" הוא מה שמחוייב ללמוד בעצמו. ולכן מה שמלמד לאחרים נקרא "תורת חסד" כפי שדרשו חז"ל "ותורת חסד"... וכי יש תורה שאינה של חסד? אלא ללמד לאחרים היא תורה של חסד, שלא ללמד היא אינה של חסד, כי מה שהאדם לומד בעצמו הוא מחוייב, שלכך בא לעולם, כמ"ש "אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נצרת" אבל ללמד הוא חסד.

ניצד ראוי ללמד? באחת משיחותיו, אמר על כך הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל: לעולם יהיה הרב נותן דעתו על טובת תלמידיו בלבד, לא יגיד שום חידוש לפניהם אלא כאשר משיכנע שיטיב בזה להדריכם, ולא משום שאינו יכול לכלוא את רוחו ומרגיש צורך עז להשמיע חידושי. הרי אמרו חז"ל: "יותר ממה שהעגל רוצה לינק, פרה רוצה להניק". כלום פרה רוצה להניק בגלל ריבוי החלב שבעטיניה שמצער אותה? הרי באופן כזה היה העגל נחנק מרוב שפע החלב שממלא את גרונו. כל רצון הפרה להניק הוא בגלל שהעגל צריך לחלבה, ורק במדה שצריך, אלא החוש האימהי מעורר בה רצון לזה עוד יותר ממה שהעגל רוצה...

"הגאון מוילנא מחייב כל בן תורה"...

שח רבינו הגר"מ שך זצ"ל: בעת היותו בוילנא בזמן מלחמת העולם, ראה בפניקס הקהילה שהגאון מוילנא - הגר"א זצ"ל, היה המייסד של חברת משניות, חברת ש"ס וחברת "עין יעקב" ללימוד אגדות לבעלי בתים העמלים למחייתם. ולא זו בלבד, אלא שאמר בעצמו את השיעור הראשון כדי למשוך לבם שיבואו לשיעור.

ואמר הרב שך: "הרי זה מדהים! הגע בעצמך, הגאון הקדוש שגדלותו בתורה היא כאחד הראשונים כמלאכים, שגדולי עולם עמדו באימה וביראה על סף חדרו כדי שיפשוט להם ספקותיהם בכל התורה כולה, בנגלה ובנסתר. ומאז היותו בן ארבעים לא יכול היה להעלות דברים על הכתב אף ברמז מפני נביעת מעינות חידושי. אעפ"כ "ירד מן ההר אל העם" ואמר שיעור משניות ואגדות ליהודים קשיי יום המתקשים אף בהבנת הפשט!

"בואו והתבוננו" - הוסיף הרב שך - "אותו גאון קדוש שכל דקה היתה עבורו יקרה מפא, ולא ישן אלא כשעתיים ביממה - וכאשר באה אחותו לבקרו שאל קצרות בשלומה והפטיר שימשיכו שיחתם בעולם העליון משום שכאן אין לו פנאי, הקדיש שעה תמימה כדי לייקר בעיני פשוטי העם את לימוד התורה".

"כמה מחייב הדבר כל בן תורה לחוש אחריות ורגש ערבות לדאוג להמון העם וללמדם תורה כל אחד כפי הראוי לו".
קנין תורה

עיקר הדרך בהוראת התורה...

כאשר חזר הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל לראשונה מיישיבת וולאז'ין, לעירו סלוצק, סיפר בהתפעלות עצומה לחבריו, שהיו תלמידי חכמים מופלגים, על רבו הגאון רבי חיים סולובייצ'יק זצ"ל. ואולם חבריו השיבו לו: גם לנו יש רבנים חשובים... והראו לו את ספריהם של רבי עקיבא איגר, הקצות החושן וכיו"ב.

כאשר חזר רבי ברוך בער לרבו רבי חיים, הביע בפניו את טענת חבריו. הסביר לו רבי חיים: אכן רבותינו רבי עקיבא איגר הקצות החושן וכדומה, הם רבותינו האמיתיים, והם מראים לנו מהי הדרך הטובה בלימוד. אמנם יש צורך ברבי חי המורה לנו מהי הדרך הלא טובה שיתרחק ממנה האדם, וזהו העיקר בהוראת הדרך בלימוד התורה הקדושה.

בין המשפטים

דרך מסירת התורה...

פעם נשאל רבינו הגר"מ שך זצ"ל: מדוע ראש הישיבה דרוך כל כך לקראת השיעור, הרי היסודות מבוררים אצלו כבר עשרות שנים, והדברים אף הודפסו בספריו "אבי עזרי". אם כן, לשם מה ההכנה והטירדה הגדולה לפני כל השיעור?

השיב הרב שך ביסוד גדול שיש לדעת במסירת שיעור לתלמידים: "דע לך כי לימוד התורה והנחלתה לתלמידים, איננה מפי ספרים. התורה צריכה להמסר מרוב לתלמיד. התלמיד חייב לשמוע את הדברים מפי רב ה"ח" את ההבנה בתורה, וכך מחדיר זאת ללב.

הוסיף הרב שך לחדד: "אם אומר לתלמידים מה שכתוב ב"אבי עזרי" (ספרו של הרב שך), הרי אני רק כמצטט את הנדפס בספר, והיכן היא מסירת התורה לתלמידים, כך שירגישו איך הרב ליבן את הדברים, והגיע להבנתו בסוגיא? אם לצטט מתוך הספר הרי חידושי תורה של הראשונים וגדולי האחרונים בוודאי חשובים יותר מהחידושים שלנו, אין זאת אלא ש"השיעור" משמעותו מסירת הדברים שהרב "ח"י" אותם עכשיו. והם בבחינת "דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב". זוהי דרך מסירת התורה.

מסורת החינוך

שלא להוציא שם רע על זולתו ועל כל מעשי השי"ת ובמיוחד בא"י!

נלמד מהפסוק: "זינסו אותי זה עשר פעמים" (פרק יד-כב)

ואמרו חז"ל: בא וראה כמה גדול כח של לשון הרע. מנלן: ממרגלים. ומה המוציא שם רע על עצים ואבנים כד. המוציא שם רע על חברו על אחת כמה וכמה (ערכין שם). וצ"ב: אם הוציאו שם רע רק על עצים ואבנים מדוע נענשו בעונש כה חמור: אלא משום שיש בהוצאת שם רע, חסרון נוסף, שמגנה את מעשה השי"ת. ובמיוחד חמור הדבר כשהוא נסוב על ארץ ישראל אשר בחר בה ה' וקידשה מכל הארצות.

על מעלתה המיוחדת של ארץ ישראל ביחס לחו"ל, אומר אביו בגמרא (כתובות עה.): וחד מינייהו עדיף כתרי מינן [=אחד מהם, מחכמי ארץ ישראל, עדיף הוא בחכמתו ובחריפותו כמו שנים מאיתנו מחכמי חו"ל] והטעם הוא לפי שאוירה דארץ ישראל מחכים.

מוסיף עליו רבא ואומר: "וחד מינן כי סליק להתם, עדיף כתרי מינייהו" [=אחד מאיתנו מחכמי חו"ל שעולה לארץ ישראל, עולה בחכמתו כמו שנים מחכמי ארץ ישראל] ומבאר הריטב"א בטעם הדבר, לפי שבעלייתו לארץ ישראל יצא מטומאת ארץ הגויים ונכנס למקום ששורה בו השכינה.

בגמרא (תענית ז.) הפליגו חז"ל במעלת שני תלמידי חכמים הלומדים בחברותא, ובחסרון של הלומד יחידי. ואמרו שם: למה נמשלו דברי תורה כאש כמו שנאמר "הלא כה דברי כאש נאום ה'?" לומר לך, מה אש אינו דולק יחידי, אף דברי תורה אין מתקיימים ביחידי. עיי"ש.

ואמנם בהקדמת היעב"ץ (בסידורו), דן בשאלה על התלמידי חכמים הגרים בחו"ל ואינם רוצים לעלות לא"י בנימוק שבחו"ל יש להם חברותא בלימוד התורה ואילו בא"י יאלצו ללמוד לבדם. האם זו סיבה להשאיר בחו"ל ולא לעלות לא"י?

והשיב היעב"ץ, שכל החסרון הזה שאמרו חז"ל שהלומד יחידי אין דברי תורה מתקיימים אצלו, זה דוקא בחו"ל, אבל בארץ ישראל ניתן ללמוד יחידי, ועם זאת להגיע להבנת התורה ושהתורה תתקיים בידו. משום שאוירה של ארץ ישראל מחכים כמבואר בגמרא (ב"ב קנח:).

טעמו של דבר מדוע "אוריא דארץ ישראל מחכים"? ביאר הגאון מרוגוטשוב - רבי יוסף רוזין זצ"ל (בספרו צפנת פנח-תרומות פ"ג ה"א), משום שקדושת האויר של ארץ ישראל נתקדש בראייתו של משה רבינו. וקדושה היא בכח הפלפול. וקדושה זו אינו בטלה לעולם. ולכן אף עתה שאין בית המקדש קיים ועם ישראל אינם יושבים על אדמתם, גם כן אוריא דארץ ישראל מחכים.

הגר"א מוילנא זצ"ל כתב (באדרת אליהו-דברים א,ו): "מקום התורה והאכסניה שלה וגילוי של תורה הוא בארץ, בבחינת אוריא דארץ ישראל מחכים... עליונותו של עם ישראל על הגוים היא בחכמת התורה, וזאת כשישראל יושבים על אדמתם, והיא ברוכה בכל הברכות והסגולות הטובות הנמנות שם.

ואולם יש לזכור שהקב"ה העניק לנו את מתנת ארץ ישראל בתנאי. והתנאי מפורש בתהלים: "ויתן להם ארצות גוים בעבור ישמרו חוקיו" (תהלים קד-מד) ואם מבטלים את התנאי, גם המתנה בטלה!

וכדבריו הנוקבים של הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל שכתב (במכתב משנת תרצ"ח): "כבר אמרתי, והנני חוזר ואומר, כי רוח החופשיות השורה בישוב החדש בארץ הקדושה, הוא הגורם הראשי לכל הצרות שהתרגשו ובאו עליהם... וכפי שאמר הרשב"ם (בפ' עקב, דברים יא-י) "הארץ הזאת טובה מכל הארצות לשומרי מצוותיו, ורעה מכל הארצות ללא שומרים". אם עוברים על מצוות התורה, ארץ ישראל היא המקום המסוכן והאיום ביותר בעולם."

הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל היה אומר: סגולה נפלאה יש לה "לאוריא דארץ ישראל". גם לקרקע של הארץ ישנו כח גידול מיוחד ומהיר. ואולם תלוי מה זורעים בה, אם זורעים בה סם המות, מגדלת גם אותו באופן מהיר מאוד. אויר הארץ חריף מאוד ומכניס חריפות בכל דבר. לטוב או למוטב. וכאמרת הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל: "אוריא דארץ ישראל מחכים" - גם היצה"ר של האדם יכול להחכים ב"אוריא דא"י" המחכים...

"הזהר בכבוד אנשי ארץ ישראל..."

כאשר חזר כ"ק האדמו"ר רבי יחזקאל הלברשטאם זצ"ל מביקורו בארץ ישראל (בשנת תרכט), ניגש אליו תלמיד חכם שהיה גם עשיר, ושאל בעצתו, האם כדאי לנסוע לארץ ישראל? והשיב לו כי מן הראוי לנסוע. ובשעת פרידתו ברכו האדמו"ר ואמר לו:

"מכיון שהנך ת"ח וגם עשיר, בוודאי ימנו אותך שם לאחד מן הגבאים הממונים על צרכי הכולל. על כן הנני מזהירך מאוד מאוד לבל תבוא לזלזל באנשים פשוטים שבכולל. שכן בארץ ישראל, גם האיש הפשוט ביותר שאין לו כל חשיבות בעיני הבריות, חשוב הוא בשמים יותר מאותם אנשים שחשיבותם גדולה בעיני הבריות בחו"ל. וכל הפוגע בכבודו של אותו אדם פשוט בארץ ישראל, עלול לאבד את שני העולמות."

מגדולי החסידות

"קניתי חלקת אדמה בגליל..."

סיפר הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל לתלמידיו: כאשר באתי להתיישב בארץ הקודש, קניתי חלקת אדמה קטנה בגליל, מפני דבריו הקדושים של ה"אבן עזרא" בפרשת וישלח על הפסוק "ויקן את חלקת השדה..." וכתב האבן עזרא: "חלקת השדה - חלק בשדה, והזכיר זה הכתוב להודיע כי מעלה גדולה יש לארץ ישראל. מי שיש לו בה חלק חשוב הוא כחלק עולם הבא..." עכ"ל.

והוסיף רבי יחזקאל: "אף פעם לא הייתי בגליל ולא ראינו את החלקה שקניתי, משום שלא קניתי אותה אלא רק מפני דברי האבן עזרא הנ"ל..."

פניני רבינו יחזקאל

"בארץ ישראל מוכרחים להיות בריאים..."

בשנת תרצ"ב הגיעו כ"ק האדמו"ר מגור בעל הבית ישראל ודודו הרב דפניאניץ הי"ד לביקור פרטי במושבה החדשה בני ברק, שנוסדה רק שנים אחדות קודם לכן ע"י קבוצת חסידים מוורשא. הם נכנסו לביקור אצל המרא דאתרא בימים ההם הגה"ח רבי נחמן שמואל מיוזאסר זצ"ל והשתעשעו יחד בדברי תורה וחסידות.

בנתיים פשטה השמועה על בואם, ובתוך שעה קלה נתמלא ביתו של הרב עשרות מיהודי בני ברק אשר נהרו כדי לקבל "שלום", ולהתברך... בתוכם היה יהודי בשם ר' מאיר רוזנפארב ז"ל, אשר הביא עמו את בנו היחיד, נער בגיל בר-מצוה שסבל זה שנים אחדות ממיחושי לב קשים. ולדברי הרופאים, היה לו מום בלבו וחי בסכנה.

תינה ר' מאיר את צערו לפני הרבי מגור. הוא סיפר לו את כל פרשת הסבל והחולי של הבן, וכי הרופאים סבורים כי מדובר במום קשה בלב. האיש התייפח בבכי: "בן יחיד הוא לי. זה חלקי מכל עמלי". ולא יכל להרגע.

לשמע הדברים קרא הבית ישראל אל הבן שיתקרב אליו. הוא תפח על כתפו פעם אחר פעם באמירה: "בארץ ישראל מוכרחים להיות בריאים"... ואף כפל ושימש את דבריו: "בארץ ישראל מוכרחים להיות בריאים וחזקים..."

מאותו יום ואילך פסקו מן הבן כל מיחושי לבו ונעלמו כלא היו. הוא חדל מלדרוש ברופאים, לא הזדקק עוד לתרופות. הבחור הבריא לחלוטין ושב להיות כאחד האדם. ויהי לפלא!

"על חומותיך בני ברק" ח"א

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

ריח גן-עדן! / סיפור שלישי למבצע הסיפורים

הסיפור הבא מתרחש - באחת השנים - בתלמוד תורה 'חכמת שלמה' בירושלים. על מנת שלא לחשוף את נשוא-הסיפור לא אציין את כל הפרטים, די שאומר שאני מכיר את הסיפור מכלי-ראשון.

ביום רגיל אחד עשה המלמד החלפת מקומות. פעולה שגרתית בכל כיתה, אך בעלת השלכות חברתיות וחינוכיות. לשמחתו עבד העניין טוב, לשביעות רצון כולם.

הכל טוב ויפה, אבל כבר בהפסקה הראשונה ניגש ילד ומבקש לדבר עם המלמד בפרטיות. טוב. השניים פונים לפינה דיסקרטית ושקטה והילד מתלונן שבהחלפת המקומות הושיבו אותו ליד ילד פלוני, אבל נודף ממנו ריח ממש לא נעים - וליתר דיוק: ממש בלתי נסבל!

והוא, כמובן, מבקש להחליף מקום.

בקשה לגיטימית. אבל הילד לא רוצה להחליף מקום.

כלומר!! הוא רוצה להחליף - אבל לא היום. רק מחר. "אם זה יהיה היום אז פלוני יבין שזה בגללו והוא ייעלב".

* * *

למחרת:

כבר בהפסקה הראשונה ניגש ילד ומבקש לדבר עם המלמד בפרטיות. טוב. השניים פונים לפינה דיסקרטית ושקטה והילד מתלונן שבהחלפת המקומות הושיבו אותו ליד ילד פלוני, אבל נודף ממנו ריח ממש לא נעים - וליתר דיוק: ממש בלתי נסבל!

המתלונן הפעם הוא לא הילד של אתמול, אלא הילד שישב בצד השני של פלוני (אודותיו התלוננו). גם הוא חשב כבר להתלונן אתמול, אך החליט לדחות זאת להיום על מנת "שפלוני לא יבין שזה בגללו והוא ייעלב".

שמח המלמד על העובדה שהילדים בכיתתו כה רגישים לזולת, והודיע להם שהוא יטפל בבעיה.

אבל איד, בעצם, מטפלים בבעיה רגישה שכזו!!

ההתפתחות הגיעה מהר מהצפוי...

* * *

למחרת בבוקר:

עודו תקוע בפק-תנועה מתקשר המלמד למפקח. מודיע לו שהוא מאחר ברבע שעה ומבקש ממנו להיכנס לכיתה במקומו ולהושיב את התלמידים להתפלל.

בפועל הוא מאחר בחמש דקות בלבד, ובהגיעו עוד מספיק לקלוט את המפקח בקצה המסדרון.

נכנס לכיתה וסירחון נורא ואיום מקדם את פניו. כל הילדים מתרוצצים, הופכים את התיקים שלהם, חופרים בתאים, מחפשים מתחת השולחנות - ומספרים: הרגע היה המפקח בכיתה ואמר שישנן שלוש אופציות למקורו של הריח: שוקו מקולקל, חתול מת או עכבר מת - עלינו להפוך את הכיתה עד שנמצא את המקור! ברגע שנגלה אותו נודיע לו והוא יזעיק את המנקה לטפל בבעיה... "אי אפשר להתפלל בריח שכזה" קבע המפקח.

* * *

ושוב: ילד ניגש ומבקש לדבר עם המלמד בפרטיות. כן. זה היה הילד של אתמול. הוא מעדכן: "הרבי! כולם יודעים שמקור הריח הוא פלוני, הם רק עושים הצגה כדי לשמור על כבודו".

מצויד ב"מידע הזהב" החלו גלגלי-מוחו של המלמד לנוע במהירות. חלון הזמן שעומד בפניו קצר מאוד. הילדים הצדיקים הטוהרים, עושים הכל על מנת לשמור על כבודו של פלוני - אבל כמה זמן יכולה ההצגה להימשך? די בכישלון אחד קטן וכבודו הופך למרמס חלילה!

לא יאמן כי יסופר: כיתה שלימה של ילדים עורכת הצגה למען הזולת, וכל זאת בלא לתאם את הפעולה אחד עם השני, כאיש אחד בלב אחד, מי כעמך ישראל!

בינתיים מצליח המלמד להמציא תואנה כדי להוציא את הילד מהכיתה. "אבא התקשר אליך..." זה לא היה שקר. זה היה נכון. אביו של הילד חיפש אותו - אבל זה היה רק בגלל שהמלמד הספיק לעדכן את האבא בשיא המהירות במתרחש ולבקש ממנו להגיע בדחיפות לחלץ את הילד.

* * *

ומה התברר בסוף?

הילד סבל מפטרייה מסוימת ברגל שמפיצה ריח נוראי. לא. לא הפטריות הרגילות שכולנו מכירים - אלא פטריה שמפיצה ריח מסוג שאי אפשר לעמוד מולו. באחריות.

הילד טופל בתרופה המתאימה והכל הפך לנחלת ההיסטוריה. כבודו ניצל. אישיותו לא חטפה מכה שלא ברור אם ניתן להתאושש ממנה. כפסע היה בינו לבין הסטיגמה "המסריח". חס ושלום!

כאשר עודכן המפקח בסיפור החליט לתגמל את ילדי הכיתה בפרס ראוי, אך הילדים הציבו "תנאי": שגם פלוני יהיה בין המתוגמלים ושהוא לעולם לא יחלוש שיש קשר בין הפרס למשהו שהתרחש איתו.

ללא ספק: סיפור עם ריח גן-עדן!

הזוכה השלישי: משפחת סורשר - ירושלים

הזוכה הוא הזוכה השלישי במבצע פרסים לעידוד וטיפוח מדות טובות. כל שעליכם לעשות: לכתוב סיפור מעניין ולא שיגרתית על מדות טובות שאירע אצלכם או אצל מכרכם, בתנאי שהסיפור עדיין לא פורסם בספר או בכתבי עת, ולשולחו לפי כתובת המכון: "מכון אהבת אמת" רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242410 או פקס: 077-7671812 או אימייל: haemesemes@gmail.com

שמונה עשרה סיפורים נוספים שיבחרו, יפורסמו במדור זה ויזכו את שולחיהם בסך 100 ש"ח(!)
הסיפורים שיתקבלו יטופלו רק בתנאים הבאים:

- 1) אורך הסיפור בין 200-500 מילים (בעברית), בכתב יד ברור וקריא. (עדיף מודפס במחשב).
- 2) על השולח לרשום שמו, כתובתו המדויקת ומס' טלפון.
- 3) למכון שמורה הזכות, לפרסם את כל הסיפורים שישלחו, והרי הם רכוש המכון, (מלבד בהוראה אחרת מהשולח) ורק 20 סיפורים יזכו לפרס.
- 4) למכון אהבת אמת שמורה הזכות, לערוך ולעבד את הסיפור לפי מדת הצורך.
- 5) למותר לציין כי על שולח סיפור האחריות לבדוק שהסיפור לא פורסם בספר או בכתב עת ואין עליו "זכויות יוצרים".

בע"ה בשבועות הקרובים נמשיך לפרסם את הסיפורים והזוכים הבאים.

מה שנשא עליך אל תעשה לחברך - וגם חייך אליו

{ אז נדברו }

פרשת שלח תשפ"ג | לסדר: "הייתם קדושים לאזוקיכם" | גליון מספר: 606

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

**ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:**

079-5319191

הודעה: כמידי שנה ניתן לקנות את החוברת 'אלה מסעי' הממוקדת לבחורי שיעור ג' בשיבה קטנה העוסקים בימים אלו בבחינות והיערכות לקראת ישיבה גדולה.

ניתן להשיג (לעת עתה רק) בב"ב

רחוב קיבוץ גלויות 9

רחוב חזו"א 34 פינת דסלר (דרייפוס)

ניתן לקבל גם במייל.

למה משה רבינו לא ניסה למנוע את המשבר הגדול בתולדות עמנו?

פרשת שלח היא אחת הפרשות העגומות ביותר בתורה... וניתן לומר שהכי עגומה בתורה!!! כי חטא העגל... כמה שזה היה חמור... אבל אחרי חודשיים משה רבינו ירד ובישר לנו "סלחתים!!" גם חטא פעור... ברגע האחרון ויעמוד פנחס ויפיל ותעצר המגפה... אבל בחטא המרגלים זה לא הסתיים!!! הקב"ה כעס וכעס ולא סלח!!! וגם כשמשה רבינו הפציר ובסוף 'ויאמר ה' סלחתי כדבריך' זה רק שלא להכחיד לגמרי את זכר ישראל... אבל באותו מעמד הקב"ה נשבע שבמדבר הזה יתמו ושם ימותו וזהו... מאותו יום עם ישראל היו נזופים לאורך ארבעים שנה... ותכל'ס... עד עצם היום חטא המרגלים ממשיך ללוות אותנו בדומינטיות כל שנה מחדש בתשעה באב בבכיה לדורות... בקיצור: חטא המרגלים זה ההחטא בה"א הידיעה.

ויש פה שאלה אחת שזועקת לאורך כל הדרך: הרי משה רבינו ידע לקראת מה זה הולך... ובמילה אחת היה יכול למנוע את כל המשבר הזה?? הרי סו"ס עם ישראל ניגשו למשה רבינו ובקשו רשות... "נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ..." ומשה רבינו היה בסה"כ צריך לענות להם: לא!!! לא וזהו!!! שאלתם שאלה?? קבלתם תשובה!! שאלתם האם לשלוח מרגלים?? התשובה היא לא וזהו... למה?? ככה!! כי כך משה רבינו החליט... לא חסרים פעמים שמשה רבינו דפק על השלחן ואמר את המילה האחרונה ואף אחד לא התווכח... אז למה פה פתאום משה רבינו מתנהל בצורה ממלכתית... כמו שמפורש ברש"י בדברים (ד"ה וייטב בעיני הדבר) "אם אני הודיתי לדבריםיכם שמה תחזרו בכם כשתראו שאיני מעכב..." ממת משה רבינו נותן לעם לומר את דברו... אף פעם לא ראינו כזה דבר בהנהגה של תורה?? (הרי בדיוק אותו סיפור קרה בחטא העגל עם אהרן... ומשה רבינו טוען לאהרן: מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדולה... ועכשיו השאלה כביכול מופנית למשה: מה כבר עשה העם הזה שמשה רבינו מאפשר לזה דבר לקרות?? הם בסך הכל ביקשו יפה... וכל מה שצריך זה רק להגיד לא וזהו...) ואתה יודע מה... **הקב"ה בכבודו ובעצמו**... הרי הקב"ה אומר למשה "שלח לך אנשים" ורש"י אומר: "שלח לך- לדעתך, אני איני מצווה לך, אם תרצה שלח..." למה?? למה הקב"ה ככה מאפשר לזה לקרות... שהקב"ה יגיד למשה חד משמעית... תגיד להם שלא וזהו?? חסרים מקומות שה' יורד בעמוד ענן ואומר סטופ ו... וזוהי נגמור הסיפור?? הנה... קח לדוגמא את המעפילים... הקב"ה אומר למשה: תגיד להם שלא יעפילו... ומשה רבינו מזהיר אותם והם לא שומעים בקולו... ואז הכנעני יוצא ומכה אותם נקודתית וזוהי נגמור הסיפור... מה היה חסר שבמרגלים הסיפור יראה אותו דבר... תאר לעצמך שיש כמה אנשים שרוצים לשלוח מרגלים... משה מזהיר אותם בשם ה' שלא יעזו ללכת... ואז היו כמה סוררים שהיו בכל זאת יוצאים לרגל את הארץ והם היו מתים במגיפה וכל כלל ישראל היו ממשיכים הלאה בשלום ובשלוה...

בקיצור: לאורך כל הדרך... בחטא המרגלים רואים כביכול מין נימה ממלכתית דיפלומטית שלא מצינו בשאר מקומות בתורה!! שברגע שעם ישראל רוצים לשלוח מרגלים... פתאום משה רבינו לא מביע דעה... הקב"ה גם לא אומר מה רצונו יתברך... הכל נעשה בצורה של הסכמה שבשתיקה... למה?? מה קרה שהכל פתאום נהיה נימוסי כזה... דיפלומטי כזה...??

כתוב כאן יסוד כללי שחובתנו לדעת אותו:

דור המדבר היה דור שהיו רגילים לדבר ה... הקב"ה דיבר איתם!! ודיבר איתם הרבה!!! כל התורה מלאה ב-**נודבר ה'** אל משה לאמר... הם כבר התרגלו שאם ה' רוצה משהו אז הוא מדבר... ובאותה מידה אם יש משהו שאני רוצה וה' לא רוצה... ה' יודע לדבר! ה' מקסימום יגיד לי כן או לא... ואז!!!! מגיע לפתע שלב שעם ישראל עומדים להיכנס לארץ ישראל... ופה משום מה אנחנו לא כ"כ סומכים על הקב"ה... אמנם הספקנו לצבור איתנו שנה שלימה... שנה ראשונה של חיי נישואין שכל כולה 'יסובבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף...' ה' כבר הראה לנו מסירות ונאמנות אין קץ... אבל כעת שהגיע הזמן לממש את ההבטחה של ארץ זבת חלב ודבש... אפפפסס... כאן אנחנו לא לגמרי לגמרי סומכים עליו!!! לכן אנחנו ניגשים למשה רבינו עם בקשה רשמית: אנחנו מעוניינים שיהיה פה שקיפות מלאה... אנחנו רוצים לעשות בדיקת עומק ולשלוח נציגים מכל הנוגעים בדבר... כל שבט ישלח נציג שנאמן עליו... כדי שנהיה רגועים... כדי ש... ש... שזה לא יהיה פה חתול בשק...

אל תשכח שסוף סוף הקב"ה הוא עדיין הצד של החתן... ואילו אנחנו הכלה... עם כל הכבוד לחתן שהתחייב בכזו נדיבות... אבל זה עדיין לא לגמרי אמין... כי כידוע: צריך מישור מהצד של הכלה... מישור **שאנחנו** סומכים עליו!!! שהוא ילך עם המסמכים ויודא שזה באמת כמו שהחתן הבטיח... בקיצור: בשורה תחתונה: עם ישראל ניגשים לקב"ה... והם מודיעים באופן רשמי: אנחנו לא סומכים עליך!!! נו... אז על מי אתם כן סומכים?? על שמוע בן זכור... על נחבי בן ופסי... על גאואל בן מכי... עליהם אנחנו סומכים!!! אבל עליך הרבש"ע?? אפפפסס... אנחנו לא לגמרי נותנים אימון... אנחנו מעדיפים שיהיה פה שקיפות מלאה... למען 'טוהר' ההסכמים וניגודי העניינים... (ועוד כמה מילים יפות כאלו שמוכרות לנו ממחזות של אי אימון טוטאלי בין הנוגעים בדבר) עכשיו: תחשוב לרגע: הקב"ה מקבל כזו בקשה!!! וממיי? ממי מגיע כזו בקשה?? **מהכלה שלנו!!!** אחרי שנה ראשונה שלימה של נאמנות יומיומית! בקיצור: תנסה לדמיין חתן וכלה שבסוף שנה ראשונה... פתאום הכלה חוזרת למחברות של השידוכים... מה יש? אני רוצה שוב לברר...

המשך בעמוד 6 בגיליון זה...

נודה להשתתפותכם

בהוצאות הגדולות!!:

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (ס' 46)

באשראי: "נדירים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

לא בושח להיות שלעפער... זו הקהילה הכי גדולה בעולם...

זה היה מחזה מעורר רחמים לראות את המרגלים סוחבים כזה משא כבד... רק לאחרונה למדנו במסכת סוטה עד כמה זה היה כבד... רק לסחוב את אשכול ענבים הבודד הזה מדובר היה בלוגיסטיקה שלימה... "טורטני וטורטני דטורטני" היה צריך מוט מיוחד שמתפצל לשמונה... כי זה היה משוי ח' אנשים!!! ומדובר היה במרחקים עצומים... אחד עשר יום מחורב עד קדש ברנע... אתה יודע מה זה לסחוב כזה כובד אדיר במשך אחד עשר יום??

ותחשובו!!! שלצידי המרגלים... פוסעים להם מעדנות שני אנשים **שלא נוקפים אצבעו!!!** הם מתהלכים להם בקלילות ובידיים ריקות... לא עוזרים... לא שותפים בנטל... הם רואים כמו עיניהם איך החברים שלהם כורעים תחת הנטל... מזיעים... כורעים תחת המשא... והם מתעלמים!!! לא רואים לנכון לבא לעזור להם... **תחשוב איזה חוסר רגישות...**

תחשוב שאתה עומד מהצד ורואה עשרה אנשים מתנשמים ומתנשפים וכורעים תחת מטען חורג... ואילו יהושע וכלב מהלכים לצידם עקב בצד גודל בידיים שלובות בחוסר רגישות. נותנים להם להזיע... איך?? איך אפשר?? מה עם לא תוכל להתעלם? בין אדם לחבירו...

אז זהו!!! תחשוב כמה תעצמות נפש נדרש מיהושע וכלב לעמוד בניסיון, לא רק מול המידות רעות שלהם... אלא גם מול המידות טובות שלהם!!! אתה יודע מה זה בשביל בעל מידות שתמיד נושא בעול עם חבירו... לעמוד מהצד ולראות איך השני סוחב ועובד קשה וכורע תחת משאו... ואני עומד מהצד כי בחרתי הפעם להיות פרזיט??

זה לא צחוק!!! זה היה קשה!!! כמה שכלב ויהושע ידעו והבינו שיש פה דיבה רעה... עדיין הדיבה רעה הייתה בדקויות עדינות (עכ"פ בשלב זה...) ואילו ההתנערות והחוסר רגישות כביכול של יהושע וכלב זה היה ממש בוטה וגס!!! רחמנות... קצת שתפות בנטל... כן... יהושע וכלב לימדו אותנו שצריך לעמוד גם בניסיונות כאלו!!! לפעמים צריך לבחור בפלך העצלות... ההשתמטות... ההתנערות... חיצונית זה נראה ממש ממש לא טוב... אבל אין בריחה!!! כשאני יודע שמתנהל כאן מהלך שהוא נגד רצונו יתברך בצורה מובהקת... אני לא אשתף פעולה גם אם זה יראה לא מספיק צדיקי...

אבל אל תדאג... יהושע וכלב דווקא הסתדרו איכשהו... מה שבטוח: לא ידוע לנו שהתנהלו ויכוחים בין יהושע וכלב לבין המרגלים... כלומר: המרגלים לא ידעו באמת מה הסיבה שיהושע וכלב לא שותפים בנטל... אז מה כן???

יהושע בן נון פתאום נזכר שהוא איש מאוד חשוב שלא נאה לו לסחוב באמצע הרחוב... מעניין... עד היום יהושע היה זה שמסדר את הספסלים בבית המדרש... ולא ידוע לנו שהוא חיפש כבוד... הוא תמיד נקרא 'נער משה'... פתאום הוא נזכר ללבוש פראק... נו... מה לעשות... יש תמיד את היום הראשון!!! טוב... אבל ליהושע לפחות יש תירוץ... אבל מה עם כלב בן יפונה?? אז כלב סתם ככה נהיה מוזר לאחרונה... כלב פתאום נהיה חסיד של קברי צדיקים... אנהנו קמים בבוקר... מתחילים לדבר לאן הולכים היום (במילים אחרות: איך בדיוק נונים תכנית הסברה שלא כדאי להגיע לכאן...) ופתאום כלב נעלם... איפה הוא? בקברי צדיקים!!! וגם כעת שאנחנו סוחבים... כלב נהיה 'צדיק וקר לו' כזה... הסוג הצנוע הזה שמהלך בחשש... ואתה רק נותן לו 'הגבהה' הוא כמעט משתטח על הריצפה... כלב מפחד להחזיק... זה כבד לו... הוא פתאום לא מבין עניין... תכלס... המרגלים מידי פעם פוזלים לכיוון של כלב ויהושע... משהו קרה להם לאחרונה... משהו נהיה מוזר אצלם...

בקיצור: כלב ויהושע מחייבים את כל אחד ואחד מאיתנו שצריך איכשהו להתנער בשב ואל תעשה מכל מיני בקשות ושותפויות למיניהם שאנחנו יודעים שזה לא רצון ה'... צריך לדעת לפעמים להיות פרזיט!!! גם ראש קטן זה דבר שצריך אותו לפעמים... צריך לדעת איפה להשתמש בתירוצים המאוד מוכרים של כל העצלנים והמשתמטים למיניהם...

כן... לפעמים צריך את זה!! שיהיה מוכן לעת מצא!!!

שתבין: לפעמים נדרש מיהודי לקום בעזות דקדושה ולפעול בנושאים לא הכי פופולריים... ועל זה נאמר "הוי עז כנמר" שלא יבוש מפני המלעיגים עליו בעבודת הבורא... **זה דבר קשה!!! זה כבר ניסיון לא פשוט!!!** והלוואי ונזכה לעמוד בו... אז זהו!!! שאנחנו כעת מדברים על ניסיון הרבה יותר קל ופשוט... על כל מיני סיטואציות בחיים שאתה מבין שכעת רצון ה' זה לא לקום ותעשה מעשה... אלא אדרבה... שב בצד ואל תעשה כלום... שב בצד ואל תשתף פעולה... תתחמק שוב ושוב כדי להריח עוד זמן... כאן כבר לא צריך להיות "עז כנמר" כאן צריך לבחור בפלך העצלות והישנוניות והחולמנות... פה אתה יכול להרגיש בבית!!! אתה לא צריך להסמיק... פה אתה נמצא בחברה מאוד מאוד ומוכרת... כשרוצים ממך שתקום ותעשה משהו שהוא נגד רצונו יתברך... פה אתה צריך בסה"כ להיות שלעפער... שלעפער זה משהו מוכר שמעוגן בחוק... יש בלי סוף שלעפער... יש מלא עצלנים... אז היום בחרת להיות עצלן... תרגיש נוח!!! אתה ממש לא מוזר... (עד היום היית מוזר) זה כמו שכתוב בגמ' בפסחים, שיש הנהגות מסוימות ששייכות לתלמידי חכמים ואסור לסתם ע"ה לנהוג כמו ת"ח... סתם יהודי פשוט שרוצה לנהוג כמו ת"ח זה יוהרא ולא מאפשרים לו... אבל!!! בערב פסח מנהג ת"ח להתבטל ולא לעשות מלאכה... **נפה לשם שינוי חז"ל מתיירים לכולם לנהוג כמו ת"ח...** למה?? כי הפעם המנהג הוא **להתבטל!!!** ובשביל להתבטל לא צריך להיות ת"ח... יש הרבה אנשים שחתמו אבטלה גם בלי להיות ת"ח כך שזה לא יוהרא להתבטל... אל תרגיש חשוב שאתה מתבטל... אתה בסה"כ נראה כמו עוד אחד מרבבות הבטלנים... על אותו משקל: מילא כשיש ניסיון קשה ונדרש ממך לקום וללכת נגד הזרם... פה זה ניסיון קשה... אבל אם שמת לב: ברוב הפעמים הניסיון שלנו הוא בעיקר בשב ואל תעשה... אל תשתף פעולה... תמרה... תדחה... אל תזרם... תחלום... פה אתה יכול להרגיש נוח!!! אתה בסה"כ צריך להצטרף לרשימה הארוכה של הבטלנים והדחיניים... שיהיה ברור: כלב ויהושע... כמה שהיה להם קשה להתנער מעצת המרגלים... הקושי שלהם היה בעיקר בינם לבין עצמם... כי מול המרגלים הם איכשהו הסתדרו... הם בסה"כ בחרו להצטרף לרשימת העצלנים... או החשובים... זה נורמלי... זה מוכר... להיות שלעפער זו הקהילה הכי גדולה בעולם... תפסיק להסמיק... תפסיק להרגיש מוזר... חוסר היענות וחוסר עניין זו התגובה הנורמלית של רוב האנשים הלא יוצאים... ואתה היום מצטרף לרשימה הזו במקום הנכון... חבל שלא הבאתי דוגמאות... אבל אולי עדיף שכך... תבנה אתה לעצמך את הדוגמאות העסיסיות המוכרות לך בק"מ הקרוב אליך במשפחה ובקהילה.

הרהורים למרגלות גבעת הישיבה...

פוניבז'...

נמצאים אנו בתום ימי השבעה על רשכבה"ג מרן ר' גרשון זיע"א... בימים אלו מרבים בכל תפוצות ישראל בהספדים... ניתן לפתוח כל מיני נקודות... הרבה נקודות אור שמרן זיע"א הקרין בעצם הופעתו... אבל תרשה לי קורא יקר... ברשותך... כמו חברים... אם רק תסכים... בא נוריד כפפות וניגש יש ללב העניין!!! כשאני אומר 'ישר ללב העניין' אני לא מתכוין בייחס לגדלותו של מרן זיע"א... אלא בייחס למה שאנחנו בעיקר פגשנו... אנחנו- אני מתכוין לאנשים כמוני... אלו שלא זכו ללמוד בישיבת פוניבז'... ולא זכינו להכיר את מרן זיע"א ממקום של ראש הישיבה... תרשה לי לשתף אותך בזוית אישית משלי... כאחד שנולדתי ומתגורר אי שם בפריפריה... הרחק הרחק מגבעת הישיבה פוניבז'...

אני רוצה להקדים בוורט קצר ואז ניגש לנקודה...

המדרש אומר: **שדורו של דוד** שהיו כולם צדיקים... היו יוצאים למלחמה ונופלים כי היה בהם לשה"ר... לעומת זאת **דורו של אחאב** שהיו עובדי ע"ז היו יוצאים למלחמה ונוצחים... למה?? כי לא היה בהם דילטוריה... כתוב כאן: שמבחינה מסוימת, אפילו דור שיש בו ע"ז... ברגע שיש בו שלום ואחוה ואין בו לשה"ר... הרי יש לו **יתרון עוד יותר** מדורו של דוד שאמנם כולם צדיקים אבל יש בו דילטוריה... זה מה שכתוב! לא אני אמרתי...

אבל כאן השאלה מתבקשת מאליה: היא גופא!! אם דורו של דוד הם באמת צדיקים... אז למה בנושא של דילטוריה הם נמצאים בשפל עוד יותר נמוך מדורו של אחאב? אם בכל ערך רוחני אחר הם אוחזים עשר מדרגות יותר גבוה מדורו של אחאב... אז מה יש בדילטוריה היה להם 'חור'?? (הייתי מוסיף ושואל: ממ"נ: אם היה בהם דילטוריה אז למה הם נקראים צדיקים??)

התשובה כמעט מפורשת מאליה:

בדורו של אחאב זה לא חכמה... מאוד קל להם לחיות באהבה ואחוה בלי דילטוריה... ולמה?? כי ברגע שעובדים ע"ז... המשמעות היא שלכל אחד יש ה'נגחא' שלו בסלון... ואת הפסל שלו במרפסת שאיתו הוא מתייחד ואף אחד לא מתערב לו... ממילא אנשים כאלו בכלל לא פוגשים אחד את השני... בכזה דור אין דילטוריה כי אין להם נקודות חיכוך!! אין להם על מה לריב. זה כמו שהחילונים אומרים: 'איש באמונתו יחיה'...

אבל בזמן דוד המלך... דווקא בגלל שזה דור דעה ש'וינה כל ישראל אחרי ה', והיו אריות בתורה וכולם חותרים לאמיתה של תורה וחותרים לה' אלוקינו ה' אחד... כאן מקובלנו שברגע שכל צירי התנועה מתנקזים לכביש אחד... נוצר עומס תנועה שנקרא 'צוואר בקבוק'... ברגע שיש שפיץ אחד של פירמידה שכולם חותרים לאותו שפיץ... כאן מתחילים המאבקים הבלתי פוסקים... לכן בדורו של דוד... דווקא בגלל שהם היו כ"כ צדיקים... לכן היה להם התחככות יומיומית מול דילטוריה... (זה בדיוק כמו ההבדל בין בנין רב קומות ברמת גן לבנין שגרתי בבני ברק... בנין רב קומות ברמת גן... כל אחד יושב בספה מול הטלוויזיה ואין לו הזדמנות לפגוש את השכן שלו משום כיוון... בלאו הכי אין אפשרות לעשות תוספת בניה כי המגדל בנוי סימטרי... בחדר מדרגות אתה לא פוגש את השכן כי יש מעלית... וגם בכניסה לבנין אתה לא פוגש אותו כי הוא ירד ישר לחניה והוא כבר יוצא עם הרכב לשדה תעופה... ממילא מה הפלא שברמת גן כולם חיים בשלום... ושלווה בחוה... לעומת זאת בבני ברק יש מסתמא הרבה דיני תורה... למה?? כי כולם צריכים להוציא מרפסת סוכה... וכולם אהובים וכולם ברורים וכולם רוצים לפתוח פיהם בהשקפה משלהם בעיתון יומי שמייצג את ההשקפה שלהם... ממילא ברגע שכולם חרדים וכולם חותרים לאותו מקום וכולם נפגשים בשטיבלאך ובמקווה וכולם אוכלים כשר ולכולם יש סידור... ממילא כאן מתחילה החביץ נפץ לבעבע... זה כשרות שלי וזה שלי... זה הנוסח שלי והנוסח שלך... זו השיטה שלי וזו השיטה שלך.)

ההמשך בעמוד 3-4 בגיליון זה...

הקב"ה אמר לדוד: **אתה תשאר פה!!!** בגבעת הישיבה... ואתה תוכיח לכולם שאפשר לחיות בדורו של **דוד** ולהיות עם מידות טובות כמו בדורו של אחאב... אתה תוכיח לכולם שגם בתוך גבעת הישיבה... מי יגור באהלך ומי ישכון בהר קדשך הולך **תמים ופועל צדק ודובר אמת בלבבו לא רגל על לשונו ולא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרובו**, נבזה בעיניו נמאס... ה' רצה שדוד המלך לא יברח!! דוד המלך ישאר במרכז העצבים ויוכיח לכל ש-מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו נקי כפיים ובר לבב... זה דור דורשיו!!! אתה לך בתם לבבי בקרב ביתי...

ניתן לומר: שזו אחת הנקודות שהנחיל לנו מרן ר' גרשון זיע"א!!!

כל פעם שהעיניים שלנו היו נשואות לגבעת הישיבה... ישיבת פוניבז'... תמיד בלטה דמותו של מרן זיע"א שהוכיח **שאפשר! אפשר לקיים שניהם!**

תבין: כל הדרך החיים והשפראך שמרן ר' גרשון זיע"א הנחיל בעצם הופעתו... לי באופן אישי זה מאוד הזכיר את הסגנון המוכר לי מהפריפריה... הוא דיבר כל הזמן על מידות... ולחשוב רק טוב על השני... ר' גרשון כל הזמן זעק שכל אחד צריך ללמוד לפי הסגנון שלו ולא צריך להיות תחרותי... בקיצור: יש לכל אחד את המקום שלו... לא הכל חותר למקום אחד... כל השפראך הזה מאוד התאים לי על חיפה... ולכן כל הזמן התפלאתי מה מרן זיע"א ממשיך להיות שם בפוניבז'... מילא אם היה מדובר במישהו שלא יודע שאפשר להישאר יהודי מחוץ לגבולות ב"ב נו... אבל מרן ר' גרשון... אביו היה הרב של רמת השרון והשווער שלו היה רב של פרדס חנה. אז הוא ידע שיש משהו חוץ מפוניבז'... אז למה הוא ממשיך להיות שם?? שיבא אלינו לחיפה ולכיוצא ב... אבל לא!! הוא לא עזב את הגבעה... ולמה לא??

הוא נשאר שם כדי להוכיח שאפשר!!! אפשר לקיים שניהם!!!

אפשר לחיות בדורו של דוד ולהיות הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת בלבבו... הוא נשאר שם בשביל להכריז את זה בעצם הופעתו ואישיותו **והוא הנחיל את זה!!** רבותי: אם הלל מחייב את העניים ור' אלעזר בן חרסום מחייב את העשרים, אז מרן ר' גרשון מחייב את פוניבז'... אם פעם כולם חשבו שכל פוניבז' צריך לקבל החלטה!! או דורו של דוד או דורו של אחאב... אם אתה רוצה להישאר בפוניבז' **בתוך לבאים**, אוטומטית זה אומר שאתה נשחק מבחינת ה'אשכבה לוחטים'. בדיק בשביל זה ר' גרשון נשאר שם בישיבה!!!! ובמשך 85 שנה לא עזב את הגבעה, ושם צמח לנו אדם גדול שהוכיח לנו ש"מי יעלה בהר ה' ומי יקום בגבעת פוניבז' נקי כפיים ובר לבב וגו'..." מרן ר' גרשון הוכיח שאפשר לקיים שניהם!!! גם להישאר עם כל השאיפות בתוך לבאים... ובכל זאת!!! לשמור על כבודו של כל יהודי... ולהיזהר בכבוד הבריות...

אתה יודע מה זה לשמוע את גדול הדור מדבר בתוכי ישיבת פוניבז' בערב בחירות... ועל מה הוא בוחר

נכון!! **אבל הההלו... מותר לכם לדעת שיש לזה מחיר!!** וזה מחיר הכרחי!!! מחיר של התחככות יומיומית מול שחיקת המידות!!! אין ברירה... זה לא פשלה... זו התמודדות!!! (אל תשכח שבמקומות כ"כ גדולים... כל אחד מוכרח מרפקים בשביל לשרוד... כל אחד צריך להפעיל חיישן מצוקה של 'אדם קרוב אצל עצמו' ולדהור עם זה קדימה... ומידי פעם אתה עלול בטעות להעיף מישהו לצידי הדרכים...) זה לא סוד שלאורך השנים בגבעת ישיבת פוניבז'... יש תסיסה והרבה בלגן יצא משם... (עכ"פ אין שזה נשמע מרחוק) אחד כמוני שעומד שנים מהצד ולא רואה את כל התמונה... אני מצידי ראיתי פה מחדל... במשך שנים לא הבנתי מה הסיפור... יש בלגן בפוניבז'?? אז תלכו משם!!! כמו שאם יש פקק בכביש החוף... אז נוסעים בדרכים חילופיות... אז תלכו לריכוזי תורה אחרים... מה אתם עדיין מחפשים שם?? **עד שקלטתי שלא!!** הבלגן שם זה לא בעיה!!! הוא בסה"כ מצביע על תופעת לוואי שמאפיינת את בחינת דורו של דוד... דווקא בגלל שיש שם כאלו עוצמות של חתירה לשלימות ולפסגות בעבודת ה'... לכן העסק שם מבעבע כל הזמן...

והאמת היא שדוד יום אחד רצה לעזוב את פוניבז'... ד... כמה אפשר... (יש כמה פרקים בתהילים על הנושא הזה...) דוד המלך אומר לה': **"נפשי בתוך לבאים** - זה אבנר ועמשא שהיו לבאים ואריות בתורה, **'אשכבה לוחטים'** - זה דואג ואחיתופל שהיו להוטים אחר לשה"ר...

מה כתוב כאן?? מצד אחד אני שמח להיות כאן... אני זוכה לדבר בלימוד עם לביאות... עם אבנר ועמשא שהם אריות בתורה... אבל מצד שני יש לזה מחיר... כי ברגע שאתה **"בתוך לבאים"** אז במקביל יש פה גם **'אשכבה לוחטים'**. יש לך גם את האלו שלהוטים אחרי לשה"ר... יש לך את האלו שלוקחים את העוצמות האלו ל'עפרהו כמטר'... זה הולך ביחד!! כשהעסק חי ורוחש... הוא רוחש לכל הכיוונים... עד שיום אחד דוד המלך נשבר... ד... אני עוזב את פוניבז'... נכון... אמנם אני אפסיד את ה'בתוך לבאים'... אני אפסיד חבורות ונפלאות כמו אבנר בן נר שהוא גבור עצום בתורה... אני אפסיד את החרבות שעמשא מידי פעם נועץ בביהמ"ד במלחמתה של תורה... אבל מה אפשר לעשות... "כי ראיתי חמס וריב בעיר, הוות בקרבה, ולא ימיש מרחובה תוך ומרמה... דוד מגיע למסקנה שהמחיר של המחלוקת והרחש בחש הוא כ"כ יקר... ש-די... זה כבר לא שווה ל... דוד כבר מתחיל להתרפק על העבר... פעם הייתי חי בפריפריה... הגעתי מהמדבר... שם הייתי רועה צאן עם חליל ותרמיל. הייתי גר באופקים או בחיפה... ושם היה שקט... לא היה שם 'חמס וריב בעיר'... אף אחד לא חיפש לבלוע את השני... כולם אהובים כולם ברורים... דוד כבר מתחיל לדמיון בערגה את הדרך חזור לעפולה או כרמיאל או חצור... "מי יתן לי אבר כיונה אעופה אשכונה, הנה ארחיק נדוד אלין במדבר סלה, אחישה מפלט לי מרוח סועה מסער', ד... שקט... אני אמנם אפסיד את הפייער של התורה... אבל לפחות לחזור לאי שקט של אהבה ושלוש ורעות... **נו... והקב"ה קיבל את משאלת הלב של דוד??**

הקב"ה נתן לדוד לעזוב את גבעת הישיבה?? **לא!!! ממש לא!!!**

הרהורים למרגלות האדם השלם בקדושת יוצרו..

(המשך מעמוד 1-1) זאת אומרת: הדילטוריה שבדורו של דוד... זה לא היה מחדל!! אלא סוג של התחככות הכרחית ובלתי נמנעת בעוקבות העוצמות הרוחניות שאפיינו את הדור המושלם הזה... עד כאן ברור??

קעת ברשותך... אני רוצה לתרגם את זה למושגים שלנו..

אם עד כה דיברנו על הבדלי דורות!!! (הבדל בין דורו של דוד לדורו של אחאב...) כמדומני שבדורנו לא צריך להגיע להבדלי דורות... כי ניתן לפגוש את זה גם בהבדלי **מתוודות!!** אני גר בחיפה!! אני מרגיש בחיפה מבחינה מסוימת בחינת דורו של אחאב... חלילה וחס!! זה לא שמישהו פה ח"ו עובד ע"ז... אבל מהזית של השקט והשלווה שכל אחד חי את החיים שלו... בפריפריה נקודה הזו כמעט ואין דילטוריה... לא כ"כ בגלל שאנחנו בעלי מידות אלא בגלל שאין לי כמעט עם מי לריב... בכל בנין ממוצע אצלנו יש חסיד אחד, ספרדי אחד, ליטאי אחד, רוסי אחד וערבי אחד, (ואם אתה מאוד רוצה אז עוד כמה חתולים וחזיר בר... זה כבר בשביל ה'בר') נו... עם מי אתה בדיק רוצה לריב?? ממילא הרבה יותר קל לנו לחיות באהבה ואחוה ושלוש ורעות **ויש לנו את זה!!!** כן... אי אפשר לקחת לנו את זה... הכתובת למידות טובות ואהבת ישראל זה הפריפריה!!!

אבל!!! כאן מגיע האבל הגדול!! יש לזה מחיר...

אנחנו מפסידים את **דורו של דוד**... כל אחד שחי בפריפריה מרגיש ביום יום שחסר לו את העוצמות הגרעיניות של בני ברק... של גבעת הישיבה... של החתירה לשלימות בלתי מתפשרת... התחרות... האריות בתורה... מי שגר בפריפריה הוא בקבוצת סיכון מסוימת לבינוניות!!! כי מה לעשות... ב"ה הכל רגוע... אף אחד לא נושף לך בעורף... אם אתה לא תצית את עצמך כל פעם מחדש... אם לא תתדלק את עצמך במחייבים אישיים שיבעירו אותך... אתה עלול להירדם בשמירה... זו הקבוצת סיכון שלנו!! אז מצד אחד יש לנו את היתרונות של בחינת דורו של אחאב!!! (מאז שמרן ר' חיים קנייבסקי נפטר... מאז כשבבני ברק לא נופלים טילים זה בגללנו... סו"ס 'יוצאין למלחמה ונוצחין' זה נאמר על בחינת דורו של אחאב שיש בנייהם אהבה ואחוה)

וכעת נעבור אליכם!!! כן... עד כאן מסתמא היה לך נחמד לקרא... קעת בא נראה אותך... נראה אם אתם מסוגל לבלוע את הגלולה הזו... אתם בחינת דורו של דוד... אתם שגרים שם במרכזים החרדיים... בחביות נפץ המבעבעות... אתם באמת זוכים לאנרגיות של שאיפות בעבודת ה'... אין אצלכם אופציה של בינוניות... אתם בעל כרחכם הולכים על כל הקופה... (אין מישהו הגדיר ל?? מי שאי פעם דרך על מפתן ישיבת פוניבז'... הוא כבר אף פעם לא יהיה מרוצה מעצמו... הוא תמיד ישאף יותר ויותר בכל תחום בעבודת ה'...) ויש לכם את זה!!! מה שנכון

שהמהלכים משתנים כל הזמן לפי הנתונים... ככה גם בלימוד... בסופו של דבר אתה צריך לעמוד מול עצמך לראות מה מתאים לך... למה אתה מתחבר... ולהשקיע שם...

אבל כמובן!!! שאכן מוכרחים להסתייג: אם אני צודק שלימוד זה כמו עסקים ובעסקים עושים לפי מה שהולך... אז מה תגיד על אלו שהגיעו למסקנה שלומדים רק ארבע דפים בזמן חורף?? מה אתה רוצה מהם... הרי הם הגיעו למסקנה שזה מה שהולך?? **התשובה היא פשוטה:**

גם איש העסקים שעושה לפי מה שהולך... אבל לפני כן!!! הכל אצלו התחיל מנקודת הנחה בסיסית שעומדת לאיש עסקים כל הזמן מול העיניים **אני בסוף רוצה להרויח!!!** אני פה בשביל להיות מיליונר!!! עכשיו: איך?? איך בדיוק נהיים מיליונרים? פה יש מקום לרפורמות... פה צריך להריח את השוק... לנשום את האווירה הנושבת ולפי זה לזהות איך אני מצליח לגרוף הון בצורה הכי יעילה... רק ב-**איך!!!** בזה איש העסקים מוכן להיות פתוח לכל כיוון... אבל **מה??** מה הוא רוצה בסוף... לאן הוא חותר?? בזה אין שניונים... הוא תמיד רצה להיות מיליונר ותמיד ירצה... כל השינויים זה בטקטיקה... איך... **הבנת את הרעיון??**

על אותו משקל: אנחנו נכנסים לעסק התורה עם מטרה אחת ברורה: אני רוצה להיות תלמיד חכם!!! זו החתירה!!! נקודה!!! עכשיו איך?? ב-איך... פה צריך להיות ראש גדול... פה מרן חכם שלום כהן נושם את האווירה בישיבות הספרדיות ומבין שהדור צריך לומד'ס... ומרן ר' גרשון ממשש את השטח ומבין שצריך למתן ולעודד בקיאות... בסופו של דבר הצד השווה שבשניהם: שבסוף התורה צריך להיות עירני לתכונות שלי ולמשיכה הטבעית שלי ולהתאים לעצמי את הכלים שהכי מתאימים לי איך אני יוכל לצמוח הכי תלמיד חכם... את זה לימד אותנו מרן ר' גרשון והקו חשיבה הזה לא פסק מפיו כל הזמן!!! שלא תבין לא נכון... הוא הבין טוב מאוד שמאוד מעט מקשיבים לו בעניין זה... אבל דווקא בגלל זה הוא חזר על זה ושינן את זה אינספור פעמים כדי לאפשר למי שבאמת באמת רוצה לצמוח בתורה (ולא לצמוח בתחרות החברתית) שהוא לפחות ידע שזו הדרך והכי הכי חשוב: שיקבל על זה גיבוי מלא מגדול הדור ורב החובל של הספינה... יתן ה' ויגדור פרוצונתו... ומיתת צדיקים ששקולה כנגד חורבן בית המקדש, תכפר על עוונותינו,

והאדם השלם בבריאה זה מי שהצליח לתפוס בעדשה של עבודת ה' שלו את הראש והעקב ביחד!!! מצד אחד לשיא גז... לפתוח ראש גדול... ולהמריא לשאיפות בגבהים... ותוך כדי לשמור קשר עין עם מגדל הפיקוח של המידות והמצוות שאדם דש בעקביו... ולזהות איפה היצה"ר שם לך רגל... לשים לב לנגיעות ומידות רעות שלא שוקטות לרגע... ולהיות אדם שמשאו ומתנו בנחת עם הבריות, והבריות אומרות עליו פלוני שלמד תורה, ראו כמה נאים דרכיו... מי יתן לנו תמורתו....

נקודה אחרת לגמרי למחשבה:

בשנה האחרונה נסתלקו מאיתנו שני 'מרן ראש הישיבה'

מרן חכם שלום כהן זיע"א ומרן ר' גרשון זיע"א... התעוררתי לחשוב: שיש מכנה משותף מסוים מאוד מעניין בין שני גדולי הדור אלו... תנחש מה?? **ששניהם עשו מהפך בשיטת הלימוד האישית שלהם לפי צורך השעה!!!** ובצורה קיצונית לשני הצדדים... מצד אחד מרן חכם שלום הגיע מתוך ישיבת פורת יוסף... שהיא הייתה כור ההיתוך של שיטת הלימוד הספרדית הפשטנית שנצמדת לדיוק ברש"י ותוס' עם פירוש המהרש"א... ולמרות שמרן חכם שלום גדל וצמח שם... בכל זאת הוא ראה שהדור הצעיר צריך משהו אחר... משהו יותר עסיסי... יותר לומד'ס... יותר מצב ויותר קבעץ'... והוא עשה שינוי חד מכל דרך הלימוד שעליה הוא גדל והתחיל למסור שיעורים בסגנון הלומד'ס האשכנזי הישיבתי... **לעומת זאת מרן ר' גרשון הגיע מפוניבז' כור ההיתוך של הלומד'ס הליטאי... ובכל זאת ר' גרשון ראה שהלומד'ס הישיבתי היותר מידי כבדה גובה מחיר משלה לדור הצעיר... וגם הוא עשה שינוי חד מכל סגנון הלימוד שעליה גדל והוא חיוך והדרוך והיתווה שצריך ללמוד גמ' רש"י ותוס' ולהמשיך הלאה... **הנה לך מכנה משותף קוטבי בין שני גדולי עולם שהסתלקו מאיתנו בשנה זו!!!** בשניה הראשונה זה יכול להישמע לך כחילוקי דעות... (שהרי בשורה התחתונה זה בחר בלומד'ס זה בבקיאות) אבל עם קצת ירידה לשורש העניין אתה קולט שבעומק הדברים הם הגיעו לאותו מסקנה... ש... מה היא? **שבסופו של יום עסק התורה הוא עסק!!!** **עסק לכל דבר!!!** ובעסק אין לך את הלוקוס להיות עקרוני ושמרן ולהיצמד לקו מסוים שעליו גדלנו וללכת איתו עד הסוף!!! אין כזה דבר!!! בעסק אין כללים!!! עסק הוא דינמי... בעסקים אתה חייב להיות עירני ולבדוק כל הזמן מה הולך... מה מקדם את העסק יותר... עסק זה משהו שמוכרח להיות תוסס... ברגע שהעסק נהיה מידי מקובע שאתה מוכרח להיצמד היום למה שעשית אתמול... אתה עלול לאבד את הרלוונטיות... ממילא חכם שלום כהן עמד מול שיטת הלימוד הספרדית המאוד ישרה וראה שכיום זה פחות עובד... אז אין ברירה... צריך להיכנע ללומד'ס... ואילו מרן ר' גרשון שהגיע עמוק מתוך הלומד'ס פגש את עלויות הריבית והמחירים האחרים שהלומד'ס גובה והוא הגיע למסקנה הפוכה... **הצד השווה שבשניהם שבלימוד אסור להיתקע בשום דבר!!!** אל תצמד לשום כלל ברזל שיגיד לך זהו!!! הנה... זה הדרך ותו לא... עצם הגישה שיש דרך מסוימת אחת בלימוד זה כבר לא נכון... זה כמו שבנדל"ן לא יכול להיות שיטה מסוימת... כי זה כמו שח מט**

לדבר?? שלא להיכשל במחשבה רעה על יהודי... **אפילו לא בהרהור!!!** שמעת? אפילו לא בהרהור... מילא משפטים כאלו נאמרים בפריפריה... נו... בסיידר... זה החלק החזק שלנו!! אבל פה זה הרי מרכז העצבים... פה כל מי שרוצה לתלות מודעה... זה אפשרי רק אם הוא יתלה אותה על המודעה של השני... (לא שככה עושים... אבל אין אופציה אחרת)... ופה!!! פה עמד ר' גרשון ואמר: רבותי... ללמוד מוסר... לחשוב טוב על השני... מתי?? ביום הבחירות!!!

מרן ר' גרשון מחייב את יושבי הגבעות... גבעת פוניבז'... גבעת מרדכי... גבעת רוקח... וכל שאר הגבעות הנשאות... אנחנו צריכים לזכור ולבכות שהיה בינינו אדם גדול שהוכיח **שאפשר לקיים שניהם!!!**

אנחנו בפריפריה... נעשה את העבודה הפוכה...

אנחנו נמשיך לשבת פה בשקט... אנחנו מוותרים על התענוג להיות בפוניבז' ולעבוד על המידות... אנחנו נשב פה באופקים, בחיפה, ברכסיס, בצפת, בעפולה, בכרמיאל, בעמנואל ובנתיבות ובדימונה... ואנחנו נוכיח שאפשר לפתח שאיפות ועוצמות רוחניות בלי צורך בפוניבז'... העבודה שלנו לא פחות קשה!! אנחנו עובדים קשה... ואנחנו נצליח!!! אנחנו לא ניתן לכם להמשיך לדמיין שהתורה ניתנה רק על גבעת פוניבז'... לא... תשכחו מזה... (על זה כבר התבטא רבי עקיבא: "גדיים שהנחת נעושת תיישים בעלי קרניים) רק מה?? אצלנו השאיפות אצלנו באמת לא מגיעות בקלות כמו אצלכם... ולכם יש את ההתמודדות שלכם מול המידות שעלולות להישחק יותר במהירות... ומרן ר' גרשון זיע"א עכ"פ הוכיח לכם שאפשר!!!

עכשיו בינינו... כל אחד צריך לעשות את החשבון נפש האישי שלו... מה יותר מסובך לי?? האם לפתח שאיפות... או לשמור על שחיקת המידות??

אם תבא ותשאל אותי כמו חבר מה עדיף... אני אענה לך מהרהורי לבי... בא... בא אלינו... יותר קל לפתח שאיפות... מאשר לייצר בלמים של מידות... אבל!!! כאן זכותך להגיד קים ליי!!! קים לי כר' גרשון!! ר' גרשון נשאר בתוך העוצמה והצליח לקיים שניהם... גם אני אצליח... אדרבה... זכותיה דר' גרשון יגן עלינו ותזכה... תעשה וגם תוכל...

מה שבטוח: זו התמודדות שכולנו מתמודדים בה!!!

התמרון בין הראש ל-... עקב!!! זה אחת הבעיות של כל הצלמים בחתונות... שכשהחתן בא לשבור את הכוס בחופה... הם רוצים לתפוס מצד אחד את הרגל של החתן איך שהיא שוברת את הכוס... ותוך כדי לתפוס גם הפנים שלו... ובדרך כלל זה לא הולך!! כי העדשה של המצלמה מתקשה לתפוס גם ראש וגם עקב ביחד... זה בדיוק הסיפור

ברגע שהראש מזדקר גבוה גבוה בשאיפות ובחתירה לשלמות... יש לו נטיה לאבד קשר עין עם העקב והמושגים הבסיסיים שאדם דש בעקביו... לעומת זאת מי שהראש שלו יותר מידי נמצא בעקב... הוא עלול למצא את עצמו חסר מעוף ולא מודע שאפשר להרים ראש לגובה...

הענווה שליוותה אותי באוטובוס חזור מההלוויה...

לפני קצת יותר משנה חזרנו מהלוויה של ר' חיים... חזרנו נרעשים! כולם דיברו על הגדלות העצומה בתורה... וזה הכניס את כולנו לשאיפות ולמושגים בעמל התורה... אבל כעת... כשחזרתי מהלוויה של מרן ר' גרשון... קצת התקשיתי להרגיש פה משהו שקשור אלי... (אגב: זה לא שבאים ללוויה בשביל לקחת משהו... לוויה זה לא סדר מוסר... באנו לכבוד התורה... אני מדבר כעת רק סתם בהרגשה...) דיברו בהלוויה הרבה על ענווה ועל ויתור ועל מידות... נו... זה כבר נדוש מדי בשבילי... מה יש לי לעשות עם ענווה... מידות... איפה זה פוגש אותי בחיים... מצינו כבר את הנושא... ואז רציני לחזור הבייתה והתחלתי להסתבך איפה האוטובוס חזור... הלכתי הלוך חוזר ולא מצאתי... ואני שואל אנשים ואף אחד לא יודע לענות... הכל בלגן... אין סדר... אין שילוט... גם הרמקולים בלוויה לא עבדו ולא ידעת מה... מי... איפה... כלום...?

וזה מאוד הרגיו אותי!!! איפה אתם הבני ברקים...? למה שום דבר לא דופק פה? איפה האוטובוסים...? ולמה אנשים צריכים ללכת 40 דקות ברגל? זה הרגיו אותי... הייתי מוכרח לפרוק את זה על מישהו... לא הייתה ברירה... התקשרתי לחבר שלי הבני ברק... נפלתי עליו... תגיד לי: למה שום דבר לא מאורגן? למה הרמקולים לא עבדו? ומה עם האוטובוסים... ולמה אין סדר...? זהו... גמרתי להוציא את הקיטור... סו"ס נרגעתי... האוטובוס יצא לדרך... ואז היה לי קצת זמן עם עצמי... ופתאום חשבתי לעצמי...

רגע רגע רגע רגע... שמת לב מה קרה פה???

אני עצבני!!! למה?? בתור מה אני מתעצבן? משהו בכלל התחייב לי משהו? עיריית בני ברק ישבה איתי וחתמה איתי איזה חוזה והיא פתאום פרקה את ההסכם?? בתור מה אני מתעצבן? מי פה בדיוק לא עמד בהתחייבויות?? אה... תנחש מה התשובה??

כולם חייבים לי!!! שמעת?? כולם כולם חייבים לי!!!

במילה אחת קוראים לזה **גאוונה!!!** כולם עובדים אצלי... כולם צריכים לשרת אותי... המדינה... אגד... עיריית בני ברק... צוות הגברה... המשטרה... כככולם חייבים לי... וכידוע: הכעס הוא האינקל של הגאוונה... ברגע שכולם חייבים לי אז אני כועס על כולם... רגע... וכעצם מי אמר שאפשר? אתה כועס שלא התארגנו ללוויה?? מי אמר שאפשר בעיתוי של כמה שעות של אמצע יום שגרתי בגוש דן... שבאופן פתאומי נוחתת בשורה קשה על העיר... איך אתה רוצה שבני ברק הצפופה פתאום תתפנה ותערך לקליטה של כמה מאות אלפי איש?? מי אמר שאפשר?? מה התשובה?? לא יודע... זה לא מעניין אותי... אני הגעתי לכאן!!! ולא ציפיה שאתי מגיע הכל צריך לדפוק!!! אז הנה אמרתי לעצמי... חזרת הרגע מהלוויה של מרן ר' גרשון זיע"א... קדימה - **ענווה!!!** עכשיו כל הדרך תכניס לעצמך לראש: אף אחד לא חייב לך כלום... תפסיק להתלונן כל היום... תגיד תודה שהאוטובוס בכלל הגיע... (ואז במבט לאחור פתאום קלטתי שסתם התלוננתי... דווקא הכל היה ממש מאורגן פיקס... תוך דקות ספורות עליתי לאוטובוס והכל דווקא הלך... רק מה?? בשביל הגאוונה שלי גם זה לא היה מספיק... נו... אז מה יהיה איתי???) **על זה היה דוה ליכנונו!!!** על גדול בישראל שהיה פה בינינו שהיה עניו שבענוים... שיש לנו הרבה מה ללמוד ממנו... ואם חשבתי שאין לי מה לעשות עם זה... אז כבר בדרך חזור פגשתי הלכה למעשה מה יש לי ללמוד מענוונותו של אותו אדם גדול... ש-אוי מי יתן לנו תמורתנו...

אבל המטריד הוא שארץ לי זמן להבין מה זה קשור אלי!!!

למרבה האבסורד דווקא הגדלות העצומה של מרן ר' חיים... לא בטוח שהיא כ"כ נוגעת אלינו... סו"ס הוא היה יחיד בדורו!!! אבל הגאוונה שלי היא לא יחיד בדורו... היא שייכת לכל יחיד ויחיד... ודווקא זה בורח לנו מבין האצבעות... דווקא זה נדוש... הגיע הזמן לאמץ את הדרשה הקבועה של מרן זיע"א... ללמוד מוסר... אחרת אנחנו נראה כמו גורילה... ראה הוזהרת... רק זה חסר לנו להמשיך להתעצבן ככה גם בגיל ששים...

ברוכים הבאים לקיץ... נשמעה קריאת הצהלה מראש התאנה...

יענקי התעורר עם כל המרץ... אמא הזכירה לו... אתה יודע יענקי... אתמול הכרזנו באופן רשמי שהתחילה עונת הקיץ!!! אוהו... יענקי קם עם כל המרץ... התלבש בזריזות ורץ מהר לטפס על עץ התאנה...

כן... שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה... כבר תקופה ארוכה שיענקי מטפס כל בוקר וכל צהרים על עץ התאנה לבדוק האם כבר הגיע הקיץ... למי שלא יודע... קיץ זה לא שם עונה אלא שם של קיץ!! הקיץ של התאנים נקרא קיץ... רק כמו שה'שקדיה פורחת' זה סימן לבא האביב כך התאנה שהגיע זמן קיצתה זו הוכחה שהשמש כבר חזקה וקופחת בראש האילנות... תכל'ס... כל בוקר וכל צהרים מחדש... כשיענקי מטפס למחנה שלו בראש התאנה... (לפעמים הוא אפילו מתפלל שם שמו"ע... זה האילן היחיד שמותר להתפלל עליו שמו"ע כי נעופיו רחבים) הוא שוב ושוב בודק האם התאנים כבר מבושלות... כבר מחודש ניסן הוא התחיל לבדוק אבל אז התאנה הייתה בכלל פגה... בחודש אייר זה כבר היה יותר מבושל אבל זה עדיין היה בחול... וככה כל יום ויום שוב יענקי עולה ובודק... כל פעם מחדש הוא קוטף ומנסה לנגוס... אך... זה לא! לא מבושל... כל יום מחדש יענקי לא מוותר!!! הוא קוטף... מנסה לאכול... רואה שזה לא מבושל... ואז... מה עושים?? מה... זורקים לפח?? חס ושלום!! זה לא כמו הדור שלנו שאם הלחם קצת קשה כבר לא אוכלים... בשביל זה יענקי הלך לרפת וביקש מפיביש שיתן לו קצת תבן... וכל תאנה פגה שיענקי קטף והיא לא מבושלת... יענקי מכניס אותה ומטמין אותה בתוך התבן והתבן איכשהו מבשל אותה... ובדרך כלל הוא מוציא אותם משם לקראת שבת קודש ואז התאנים איכשהו מבושלות... **אגב: אולי לא הבנת...** אתה בטח חושב שיענקי הוא סתם כפייתי... כל רגע מחדש ללכת ולבדק האם התאנה הבשילה... אז זהו שלא... זה לא סתם שגעון... כי התאנים... אחרי שכבר סו"ס הגיע העונה שלהם... הם באמת נהפכים להיות כמו לחמניה קפואה שהכנסת אותה למקרואל שזה רררר... מכיר את זה שאתה מכניס משהו למקרואל וכל עשרים שניות אתה פותח לראות האם זה כבר מוכן?? אז זהו שככה זה בתאנים!! ברגע שהם כבר מבושלים... אז השמש נהפכת להיות אצלם כמו מקרואל... ויענקי לפעמים מגיע בבוקר ומתאכזב לראות שהפעם משום מה... אין תאנה אחת מוכנה... הוא הולך לחידר טיפ טיפה מאוכזב... לבנתיים השמש זורחת... שליומי הגיע לכיתה וטען שמאוד חם הבוקר... ויענקי ענה לו... טוב מאוד... ביקשתי מה' שיפעיל את המקרואל... לבנתיים הגיע ההפסקה... ויענקי מבקש מהרבה... אני רוצה ללכת שוב לעץ התאנה לבדוק האם יש חידושים... והופ... יש פה כמה וכמה תאנים מוכנות!! כן... ככה זה... (אוי... איזה כיף היה להם... הרי גם אנחנו כל רבע שעה פותחים את המקרר לראות אולי יש התפתחויות חדשות... ותכל'ס... לא ידוע לי שקרה משהו... אבל בזמנם היה סיבה טובה לבדוק שוב ושוב)... לכן יענקי לא לגמרי טועה שכל כמה שעות הוא שוב ושוב בודק... כי סו"ס ככה זה אמור להיראות ברגע שהתאנים מוכנות... (רק עכשיו הם עדיין לא מבושלות... זה כמו לחם שעדיין לא אפוי... לא רק קפוא) אגב: וזו הסיבה שלעץ התאנה אין מצוות לקט שכחה ופאה כי רק קיץ של **שליטתו כאחת**, רק הוא חייב במתנות עניים... אבל התאנים שהלקיחה שלהם היא פה אחד... פה שנים... כל בוקר מחדש יענקי מגיע ובודק מה הסחורה היום... לכה קיץ אין מתנות עניים לצערנו... (אל תדאג: יענקי מכבד לכל הילדים העניים של החידר... אבל זה לא בתורת מתנות עניים... כך שהוא חייב להפריש לפני כן תרומות ומעשרות... אם זה היה מתנות עניים לא היה צריך)

ואל תשאל... השנה זה עוד צחוק ילדים... אל תשכח ששנה שעברה הייתה שנת שמיטה!!! ובשנת שמיטה אתה לא יכול לשחק עם פירות שביעית... אתה לא יכול לקטוף עוד תאנה ועוד תאנה ואז יתברר שהיא בכלל פגה!! כי ברגע שאתה קוטף תאנה ומתברר שהיא פגה... זה אומר שאתה מפסיד פירות שביעית... אבל מה אתה חושב... יש יצר הרע גדול!!! סו"ס אתה רואה תאנים מול העיניים שלך... ואתה מאוד מקווה ב'שבילם' שהם מבושלים... ותכל'ס לא... עוברים שעתים ושוב נראה לך שכנראה זה קרה עכשיו... ואסור לך סתם לנסות שוב ושוב!! סו"ס אמא אמרה שבשלב זה אין סיבה שהתאנים יבשילו כי עדיין לא הגיע ט"ו בסיון... אז מה אתה כל פעם מחדש בודק... זה כל פעם מחדש להשחית תאנים שיכולים להמשיך לגדול על העץ ולהיות תאנים משובחות... ובמקום זה אתה פשוט 'גודע אותם באיבם' ומפסיד אותם...

וזה אחד מהניסיונות הקשים בתקופה של סוף האביב... לא לקטוף סתם... וכאן כמובן יש את האלו שמתחכמים... יש את אלו שאומרים... אל תדאג... אני אקטוף... ומקסימום אם התאנה תהיה פגה או בחול אז אני אוכל אותם כי אני אוהב את זה ככה... אבל גם זה אסור!! אסור לאכול פירות שביעית שלא כדרך אכילתם... בקיצור: היה פה על זה בלגן... היו ילדים שהתחמו... ויש פה שכנה... ילדה דווקא צדיקה ויראת שמים שעשתה בת מצווה לפני חודשיים והזריר אותה שלא תאכל פגי שביעית... אבל היא כנראה לא עמדה בזה... (כי יש להם בחצר עץ תאנה מאוד מאוד משובר... מהסוג של בנות שוח... והרי ביכורי התאנה זה היצר הכי גדול 'כביכורה בטרם קיץ, אשר יראה הרואה אותה, בעודה בכפו ובלענה... אי אפשר לתאר את נוצמת הפיתוי) והיא המשיכה ללקט תאנים פגות בתאנה שזה בסדר... ואחרי שהתרו בה היא התחייבה עונש בבי"ד... בקיצור: בשנה שעברה זה היה ניסיון!! לעמוד מהצד ולתת לתאנה להתבשל כל צורכה ורק כשבטוח בטוח היא התבשלה אז כל הילדים קיבלו רשות לטפס על העץ ולאכול כדון הפקר... אבל השנה יענקי מרשה לעצמו... וכבר חודש ימים שכל יום מחדש הוא קוטף... בודק... מתאכזב... ואז שם בהטמנה של התבן וזה מתבשל בתבן ואז אפשר לאכול אותו... אגב: אם כבר הגענו לכאן... בשבת האחרונה יענקי שכח... שכח להוציא אותם מהתבן... אוי... התבן הוא הרי מוקצה... ואיך נוכל להוציא את התאנים מתוך התבן?? אבא הלך עם יענקי ללמוד בשבת לפנות בוקר... הם כמובן התחילו ללמוד סוגיית מוקצה... (שהרי כל השם מוקצה הוא זכויות יוצרים של התאנים... 'מוקצה' זה הכינוי של המרפסת הפתוחה שבו מייבשים את התאנים... סוגיית 'מוקצה' מאוד רלוונטית לתאנים... אמנם לא בשלב המוקדם הזה... אלא בשלב של היבוש והדבילה וכו'...) ואז הם הגיעו לפרק כל הכלים ששם כתוב שפגה שטמנה בתבן תוחבים בכוש או בכרכר והם מנערות מאליהם... קדימה... יענקי רץ הבייתה... ביקש ממנה איזה שפוד (אם היה יום חול הוא היה לוקח עפרון) תחב עמוק בתבן והופ... התאנה יצאה...

עכ"פ נחזור לאן שהתחלנו... הבוקר יענקי קם עם המון מרץ... רץ מהר לעץ התאנה... ואכן כן!!! ארבעה תאנים מבושלות כהוגן חיכו לו כמו סנוויץ מהשמים... יענקי קצת נדרך... זה פעם ראשונה בעונה הזו שהוא מחזיק בידים שלו יותר מתאנה אחת מבושלת לגמרי בידים ש... ש... שזה אומר שהתחייבתי בתרומות ומעשרות!! כל זמן שמדובר בתאנה אחת זה עדיין אכילת עראי ופטור מן המעשר... אבל שני תאנים ואילך זה כבר מתחייב... העסק מתחיל להיות רציני... היות והתאנים לא רטובות ולא מוכשרות לקבל טומאה אז יענקי לעת עתה לא צריך לטבול במקווה לפני שהוא קוטף אותם... אבל לפעמים כן!! כי לפעמים יורד טל על התאנה וכשיענקי קוטף הוא שמח ב-טל הזה... הטל הזה נעים לו... ה' כביכול שוטף לי את התאנה... ברגע שזה ככה יש פה ביני יתן' ואז ברגע שיענקי יקטוף אותה היא תוכשר לקבל טומאה ואז יענקי לא לוקח סיכונים... או שהוא נזהר מראש מהיחס הדעת מטומאה או שהוא רץ מהר למעיין הסמוך וטובל ואז הוא מלקט... רץ לחידר... ונותן אחד מארבעים לבנימין הכהן, ואחד מעשרה לשלומי הלוי, ומחלל את המעשר שני... אשרי העם שככה לו...

למה משה לא ניסה למנוע את חטא המרגלים??

(המשך-) מצטרפת בעלי היקר... אני פשוט לא לגמרי סומכת עליך... אני מעדיפה לשלוח לברר עליך שוב... תחשוב איזו בגידה יש כאן!!! נו... ועכשיו: מה אתה רוצה שהקב"ה יגיד? לא!! אל תבררו עלי... אל תעיזו לא לסמוך עלי... תסמכו עלי ו... וזהו? !? שייך להגיב בכזו צורה?? זה... זה... זה לא שייך!! אין פה מה לסרב!! אין טעם לסרב... לסרב לכזו בקשה זה רק יותר גרוע... לסרב זה רק לחזק את החשש יותר ויותר... הנה... אתה רואה... לא רק שחששנו מהקב"ה... אלא הוא גם חושש שאנחנו 'נעלה עליו' ולכן הוא לא מסכים... ולכן משה רבינו לא מתנגד... הוא מיד מאפשר להם שקיפות מלאה... מתוך תקווה שהם מעצמם ירדו מזה) כאן אין ברירה אלא לשותק... משה רבינו 'זורם' עם הבקשה הקטרנית... גם הקב"ה לא מתערב... אם אתם לא סומכים עלי. אז לכו... תבדקו אותי...

וכעת בינינו... בשקט בשקט... מה היה חסר שם כמו אור לנשימה??

היה חסר שם יהודי פשוט!!! **אחד ויחיד!!!** שיקום מתוך העדה... ויצעק: חברה... דחילאק... מה קרה לכם?? נפלתם על הראש?? אתם לא סומכים על הקב"ה?? הרי הוא הוציא אותנו ממצרים ונשא אותנו על כנפי נשרים והביא אותנו אליו... כמה הוא סבל אותנו כאשר ישא האומן את היונק והתמסר אליו באהבה וללא תנאים... ואם הוא הבטיח לנו ארץ טובה... אז מה... לא נסמוך עליו?? בטח שנסמוך עליו!!!

איש אחד מתוך העדה היה חסר לנו!!! (במקרה הנוכחי פנחס לא היה יכול לקום ולזעוק כי הוא משבט לוי ולא קיבל חלק בארץ... אז פה הוא לא רלוונטי) הקב"ה חיכה בביליון עיניים למישהו שיהיה מסוגל להגיד **את מה** שהקב"ה כביכול לא יכול להגיד!!! הקב"ה לא יכול להגיד תסמכו עלי... אבל אני ואתה יכולים להגיד את זה... **ואני אגלה לך סוד:** מסתמא היו כמה יהודים שהם באמת ככה חשבו... מסתמא היה יהודי אחד שבאמת טען בתוקף: מה העניין לשלוח מרגלים... למה אי אפשר לסמוך על הקב"ה...

אתה יודע מה הייתה התגובה של עם ישראל?? הוציאו עליו פשקוילים!!! ולמה?? כי מה אתה מתוכח... הרי משה רבינו בכבודו ובעצמו הסכים איתנו לשלוח מרגלים... הקב"ה בעצמו נוקב את שמות המרגלים... ה' בעצמו מצווה את משה 'שלח לך אנשים'... ואתה קם ומערער על התורה הקדושה?? אתה מנסה להיות חכם יותר ממשה רבינו?? **ומה התשובה??**

לא רבות!!! אני לא חכם יותר ממשה רבינו... אבל יש דברים שיכולים להגיע רק מלמטה!!! גם כשהקב"ה מאשר לשלוח מרגלים וגם כשמשא רבינו 'זורם' עם ההצעה... זה לא סתירה שיש מקומות שאנחנו צריכים לקום על שני רגלינו האחריות ולהכריז: לא!!! לא צריך... נעשה ונשמע... אל תשכח שאנחנו!!! אנחנו בעצמנו שלפני שנה הקב"ה ניגש והציע לנו: אתם רוצים לדעת מה כתוב בתורה? ואמרנו לו: **לא!!!** לא רוצים!! פרנציפ לא רוצים!! מוותרים על השקיפות... נעשה ונשמע!!! והקב"ה שמח שהבנו עניין!! כי הוא יתברך מצידו היה צריך להציע מספרי טלפונים לבירורים... הוא מצידו יתברך אמר להגיש כביכול 'קורות חיים'... תבדקו אותי... תעשו 'שיעורי בית'... תעשו עלי בירורים שתי וערב האם אני מתאים לכם או לא... **אבל אנחנו לא!!! לא רצינו!! פרנציפ לא רצינו!!!** אמרנו לקב"ה אפילו שאתה ית' מצידך מאפשר שקיפות מלאה... אפילו שאתה ית' מצידך מאפשר לנו לגשת במהלך של כבדו וחשדו... אבל אנחנו מסויבים!!! כי יש לנו כבר רקע מקדים איתך... אתה כבר נשאת אותנו על כנפי נשרים והראית והפגנת לנו נאמנות עד כה... וכעת האימון זה כבר עניין שלנו!! זה שאתה יתברך מצידך אמור לאפשר לנו לגשת באי אימון... זה מצידך... אבל אנחנו מצידנו... זכותנו לסרב ולהגיד לא!!! סומכים עליך ומעוניינים דוקא בנעשה ונשמע...

כזה סוג של משפט 'נעשה ונשמע', **דבר כזה יכול להגיע רק מלמטה!!!**

נעשה ונשמע זה משפט עוצמתי שיכול להגיע רק מצד הכלה!! אם החתן יבא ויבקש: תקבלו את התורה שלי אבל אל תבדקו אותי... אל תשאלו שאלות... זה לא נשמע טוב... זה נשמע מחשיד ובצדק!!! מה קרה?? אי אפשר לפרט...?? מה... זה חתול בשק?? הקב"ה מצידו מאפשר שיבדקו אותו... והאומות באמת מממשים את השקיפות ומגיעים למסקנה שזה לא מתאים להם... ורק כשמגיעה הכלה האמיתית והראויה באמת... היא אז שיודעת לקלוע ישר ללב של הנקודה ואומרת לא רוצה!!! לא רוצה לברר עליך!!! אני סומכת עליך!!! (והקב"ה כ"כ מתרגש מעצם צורת התגובה... שרק על זה לבד הוא נתן לכל אחד מעם ישראל שתי נשיקות במעמד שתי כיתרים...)

זו ה נ ק ד ה הנפלאה ביותר שקרתה במעמד זה!!!

ובדין אותה נקודה קרתה בחרטא המרגלים אבל ה ה י פ כ !!!

בחטא המרגלים הכלה לפתע ניגשה לחתן ואמרה לו: נכון... תורה קבלתי ממך בעצימת עיניים... אבל כעת לקראת הכניסה לארץ ישראל אני רוצה להיות יותר 'יסודית'... אני מעוניינת בשקיפות מלאה... בדיקת עומק עם משקיפים מכל הנוגעים בדבר... **ואבא שבשמים שואל בכאב: מה קרה??** מה מצאו אבותיכם בי עוול?? לאיפה האימון נעלם?? איזו הבטחה לא קיימתי בשנה הראשונה שכבר איבדתם בי אימון??

הקב"ה שואל **ב ל ב ו** אבל לא אומר!!! על זה נאמר: **'ליבא לפומיה לא גליא' הלב לא מגלה ל-פה!!!** זה מסוג הדברים שאי אפשר לבקש אותם... אם את לא סומכת עלי ורוצה לשלוח מיפוי כח מצידך ולעשות עלי בירורים... אני לא אגיד לך לא... בבקשה... שלח לך אנשים ויתורו...

(על זה נאמר: **ולכן ויבאו!** וחז' דורשים שחטא המרגלים התחיל כבר ממותי שהרגלים יצאו לרגל... אז קרה הכלל! לא כמו שאנחנו מבינים... אנחנו מצידו חושבים שחטא המרגלים קרה ביום שהם חזרו והוציאו דיבה ועם ישראל כבו... אבל לא!!! ממש לא... הסיפור האמיתי קרה בעצם הבגידה הזו שבכלל שלחנו אותם... עצם החוסר אימון... שם קרה הסדק הרחב והצורב והמדמם ביותר במערכת היחסים בין קב"ה לכנסת ישראל שהביא עליונן בכיה לדורות עד עצם היום הזה!!!)

זו הסיבה שבחטא המרגלים הכל נעשה כביכול בצורה דיפלומטית... עם ישראל רוצים לשלוח מרגלים והקב"ה לא מתנגד... משה רבינו גם לא מתערב... מה קרה?? ישנם דברים שלא יכולים להגיע למעלה!!! יש ניואנסים עדינים שיכולים להיאמר במפורש **רק מלמטה...** לא מלמעלה! **וזה יסוד קריטי ומהותי בפרט לדור שלנו... הדור שלפני הגאולה:** צריך לקחת בחשבון שדווקא הנקודות הכי עדינות וקריטיות בעבודת ה'... זה מסוג הדברים שהקב"ה מצידו לא יבקש... והוא מצפה מאיתנו שנבין לבד... אל תצפה שזה יהיה כתוב ואל תצפה שזה יגיע מלמעלה... אל תצפה מבורא עולם שייבקש ממך תסמוך עלי!!! אין כזה דבר!!! כי זה מסוג הדברים שזה יכול להגיע רק ממך... קח בחשבון שהקב"ה רוצה שנאהב אותו בכל מצב... אבל הוא לעולם לא יגיד את זה במפורש!!! אדרבה... אם תפתח את

התורה... התורה דווקא מלאה בהבטחות ונכונות מצידו של החתן... שמי שיעשה רצונו יתברך יהיה לו רק כל טוב וטוב... ואז!!! לפתע מגיע הרגע ש... שכבר עשית הכל למענו יתברך... התגברת... עמדת בניסיון... ואפילו שילמת מחיר אישי יקר למענו יתברך... כל אחד מאיתנו בסיטואציות האישיות שלו... ו... וציפית לפידבק... נורמלי!!! (כל אחד מאיתנו רוצה פידבק... בפרט אם הקב"ה הבטיח...) ותכל'ס מה לעשות שהקב"ה לא עמד בצפיפות... העניינים לא הסתדרו כמו שחלמת (שאני בטוח... שאם עשית מה שה' רוצה אני לא אפסיד מזה... אני רק ארויח... והקב"ה יסדר אותי בכפלי כפליים... ותכל'ס זה עדיין לא קורה... עכ"פ לא בשלב זה) והופ!!! מה קורה בורא עולם?? מה עם ה'עמידה בלוח זמנים'?? מה עם כל ההבטחות שהבטחת למי שעושה את רצונך?? ואז מתחיל הסבב... אתה מתחיל גם ללכת לצדיקים... וכל הצדיקים ללא יוצא מן הכלל ירעפו עליך ברכות וישועות... ה' יעזור... הכל יסתדר... **וש משפט אחד ויחיד שאף צדיק בעולם לא יגיד לך... ואסור לו להגיד לך!!!** תן ניהוש איזה משפט אף צדיק לא ילחוש לך באוזן ואל תצפה שזה יקרה...??

תמים תהיה עם ה' אלוקיך... ה' אומר לך: תמליך אותי!! תסכים להיות איתי בכל מצב גם אם אני לא עומד בצפיפות... בני היקר: אני מחפש שידוך!!! אני מחפש בביליון עיניים כלה אחד... שלא תעמוד לי עם יד על המותן ותבדוק אותי... לא אחת כזו שכל הזמן תערער על האימון בי... האם אתה מוכן להיות הכלה הנאמנת שלי שמוכנה לתת בי אימון בכל מצב... גם כשאני כביכול לא מספק את הסחורה??

את המשפט הזה הקב"ה לא אומר!! לא הקב"ה אומר... ובודאי לא הצדיקים... המשפט הזה לא יכול אף פעם להגיע ממישהו שמייצג את הרבש"י... (האחרון שאמר את המשפט הזה היה יעקב אבינו שאמר לרחל: התחת אלוקים אני, והוא נתבע: כך עונים את המנוקות...? הצדיק צריך להגיד דבר אייבשטער עלפטר... ואמ"ל...) אבל הקב"ה כן מבקש את זה... אבל בלי מילים!!! הקב"ה אף פעם לא יגיד את זה במילים... כי זה משהו שחייב להגיע מצידך... ואם זה לא יגיע מצידך... אז הוא לא אמר כלום... זכותך לקחת את המאמר הזה ולקרוע אותו לגזרים... כי זה לא כתוב...

על זה נאמר: דודי שלח ידו מן החור ומעי עמו עליו... יש שדרים עמומים שהקב"ה שולח אותם היישר לתוך המעיים... זו תחושת בטן עמומה שמי שאוהב את ה' אמור יום אחד להבין אותה לבד... שאברהם אבינו היה הראשון שזיהה אותה... במשך עשרים דורות לאחר בריאת העולם כולם ניסו להבין מה רוצה הבוס הגדול הזה מהעולם שלו... ואברהם היה הראשון שזיהה שהבירה דולקת ובעל הבירה רוצה משהו **מעבר**... בעל הבירה רוצה שידוך!! אבא שבשמים רוצה מישהי שתתן בו אימון!! שתהיה מוכנה ללכת איתו בכל מצב ושהוא "מצא לבבה נאמן לפניו"... אברהם הבין שה' מחפש כלה אחת שתהיה מוכנה לסמוך עליו לגמרי לגמרי!!! **ולא קבלנו על זה חינוך!!!** ושום צדיק לא יגיד לך את זה!!!

קוראים לזה 'תורת האבות'!! קוראים לזה 'ספר הברית'... זה השלב של טרום מתן תורה... של אותם אבות שהכל אצלם מגיע מלמטה!! אבל מהיום שניתנה תורה ומשה רבינו נכנס לתמונה... מכאן ואילך משה רבינו הוא המייצג של הקב"ה... כמו שהקב"ה לא יכול לבקש שיאהבו אותו... ככה העומד מצד החתן לאורך כל הדורות לא יכול לבקש כזה דבר... הצדיק ירעיף ברכות... יבטיח... יתפלל... ירגיע... יברך מעומק לב וזכותך להישאר שם עד זקנה ושיבה... אבל אם אתה מסתכל ימינה ושמאלה וקולט שהההלו... הבירה דולקת... בעל הבירה רוצה משהו... משהו מפריע לו... משהו כביכול חסר לו... כאן ניתן לזהות שאבא שבשמים רוצה נאמנות!! אבא שבשמים רוצה גם!! גם שתהיה איתו!!

ואל תצפה שמישהו יגיד לך את זה... מאותה סיבה שהקב"ה ומשה רבינו לא יתנגדו לשלוח מרגלים... הקב"ה אף פעם לא יגיד לעם ישראל תסמכו עלי ותאמינו לי... זה משהו שיכול להגיע רק מצידנו!! כמו שקבלת התורה זה משהו שיכול להגיע רק מצידנו... ככה כל יום ויום מחדש לישא עיניים נאמנות לה' ולהגיד לו: אבא... תהיה רגוע... אני איתך!! אני לא בורח... מה שיהיה ומה שלא יהיה... אני נאמן אליך!! זה משהו שה' מחכה לו כמו... כמו להבדיל רווק שמחכה לבנות בית!!! אבל להגיד את זה ה' לא יגיד את זה לעולם... במקרה... במקרה זה קשור לנו מידי בוקר על היד ועל הראש ועל המזווה ואנחנו אומרים את זה פעמיים ביום... אבל זה רק פסוק אחד... אז אנחנו לא שמים לב אחד...

ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך... זה מאוד קצת מילים... אפשר מאוד בקלות לדפדף הלאה לפסוקים הבאים... אבל משום מה הקב"ה התעקש שעל הפסוקים הנדושים האלו אנחנו נחזור פעמיים ביום... נקשור אותם על הלב ועל המוח ונפגוש אותם בכל דלת בבית ו... ואני לא צריך להגיד לך... שאחרי כל זה אנחנו כמעט ולא שמים לב מה כתוב שם... אנחנו לא קולטים שה' מזמין אהבה!! ה' מבקש: תסכים לאהוב אותי ולהיות נאמן אלי בכל מידה ומידה שאני מודד לך... אבל אתה לא חייב... אהבה זה דבר שאי אפשר לגמרי לחייב!!!

זכותו של יהודי לא לתת אימון בה'... אבל גם זכותו של הקב"ה לבחור מי הכלה שנעים לו במחיצתה... וכשמגיע רגע האמת והגיע הזמן 'לכנס' את הכלה לארץ ישראל... כאן לפתע החתן מפתיע ואומר: תודה... אני מוותר!! במדבר הזה יתמו ושם ימותו... כלה כזו אני לא צריך בחדר יחוד... וזה לא מגיע ממקום של עונש... אלא ממקום של חוסר עניין! חתן שהכלה שלו ממשיכה לברר עליו אחרי שנה ראשונה, היא לא רלוונטית...

סליחה על הפלישה... את הסוגיות המהותיות אני בדרך כלל לא פותח בגיליון אז נדברו... כי אז נדברו זה עלון שמוקדש לדברים שגרתיים שהקב"ה כן מדבר עליהם בפירוש... מי שמתעניין ומזהה את הקושת דברי אמת שנכתב במאמר הזה מוזמן לפגוש את זה באופן ממוקד בגיליון שלהבת וספר 'ואהבת' (שיצא א"ה במהדורה חדשה בקרוב) שזה כל עניינו... אבל גם באז נדברו מותר לכתוב מה זה חטא המרגלים... סו"ס זה כתוב בתורה... מותר לנו לדעת שפרשת שלח זה לא מקום לורטים לפרשת שבוע!! קרה פה משהו נורא נורא רציני... ואנחנו מוכרחים להבין מה... מה הנקודה... ודו"ק.

גיליון מס' 520 פרשת שלח
תשפ"ג שנה אחת עשרה

לעילוי נשמת רבן של ישראל
מרן שר התורה רבינו רבי שמריהו יוסף חיים
בן רבינו מרן יעקב ישראל זצוק"ל
שנו"מ מרת הרבנית פעשא מרים ע"ה
ולזכות חיים ברוך בן שרה פעשא
לברכה והצלחה בכל הענינים
חוצר"ה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבל יחיד עשי לך מערכת "דברי שי"ח"

לפני מעל עשר שנים בתחילת דרכו והוצאתו לאור של הגליון "דברי שי"ח" זכינו לעלות לבית מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל מדי שבוע בימי שישי בקביעות בשעות הצהריים ולהגיש בפניו את הגליון "דברי שי"ח" השבועי, מרן היה עובר על הדברים וציין תמיד בפנינו את התפעלותו מרבינו מרן שר התורה והחשיב מאד את הדברים הנכתבים בגליון מדברי תורתו והנהגתו וכן קבלנו כמה עצות בענין הוצאת הגליון שהיו לנו לדרך והדרכה במשך השנים.

תנצב"ה

בעלי אסופות

אחר סילוקו של רבינו הגדול מרן רה"י הגרי"ג אדלשטיין זצ"ל

כעין זה סיפר גאון אחד ששמע בשעתו בתקופת הסתלקותו של מרן הסטייפלער זצ"ל כי מרן הרב שך זצ"ל התאונן כידוע בלוייה ולאחריה לא אחת, כי פטירת 'הסטייפלער' הותירה אותו כיתום, נשארתי בודד, כל עול הציבור מונח על צווארי, לאחר ימים אחדים כשנכנס לביתו של מרן הרב שך זצ"ל, אמר לו מרן הרב שך זצ"ל כשנהרה שפוכה על פניו: 'התחלתי להפנות את הבאים אלי לאחרים, אלו הזקוקים לברכה לרבי

מרן הרב שך: 'יש לנו את ר' גרשון ור' חיים'

סיפר אחד ממקורבם של גדולי ישראל זצ"ל, שאחר פטירת מרן הסטייפלער זצ"ל, שאל את מרן הרב שך זצ"ל, וואס וויטער? (פירוש: מה יהיה הלאה?), השיבו מרן הרב שך זצ"ל: 'יש לנו ברוך השם את רבי גרשון ורבי חיים' אמר ולא יסף, (קובץ גליונות פ' ויקרא תשע"ח מפי איש החסד הרבני הנגיד רבי יעקב לויסון שליט"א מלונדון).

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושוי"ת מרבינו.

חיים, ואלו הזקוקים לעצות לרבי אהרן ליב, או לרבי גרשון, והוסיף אבל אני שומע כי רבי גרשון לא מסכים ליטול על עצמו את עול הציבור, הוא חש את עצמו כמי שאינו ראוי לכך, הוא בורח מכל הכרעה מעשית (קובץ גליונות שם מהגרד"מ מהגאון רבי צ"ש שליט"א).

'כמה מחבבין זה את זה' (שבת נ"א א' סנהדרין כ"ד א')

ידידות אמיצה והערכה רבה הדדית שררה כל השנים בין רבינו זצ"ל למרן רה"י זצ"ל, והיה זכות לראות כל פעם שנפגשו איך מקבלים באהבה ובחביבה, וכבוד וידידות, זה את זה, [מלבד מה שהיו בקשרי משפחה מזמן שכן רה"י הגרצ"י שליט"א היה חתן של אחות רבינו זצ"ל]. רה"י זצ"ל היה מברר אצלי כסדר, מה דעת רבינו זצ"ל בענינים שונים, ואיך מורה ללמוד, ואיך סדר יומו, וכיצד מקבל קהל, ופ"א כששמע את סדר לימודו המפליא של רבינו, ועל הסיום הגדול של כל התורה כולה שנערכת על ידו מידי ערב פסח דפק רה"י שלא כדרכו על השולחן ואמר **אשרי הדור שרבי חיים בתוכו!** ויצא בהתפעלות גדולה איך שבסדרי לימודו העיוניים לא מוותר על אף אחד מהראשונים גם שאינם ידועים וגם גדולי האחרונים.

אתה יכול לשאול את רה"י בכל התורה

לפני כמה שנים נכנס לרבינו זצ"ל אחד מתלמידי רה"י זצ"ל, עם שאלה בהלכות מזוזה ובעוד ענין, רבינו זצ"ל שאלו בתוך הדברים, היכן אתה לומד, וכשהלה השיב בישיבת פוניבז' אצל רה"י זצ"ל, נענה מפי רבינו, יש לך ראש ישיבה מצויין, אתה יכול לשאול הכל, גם בהלכות מזוזה!

וכי רבי גרשון מכיר אותי

כשאחד הנכדים אמר לרבינו זצ"ל בחוה"מ שהולך עכשיו לבית רבינו ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין להגביל פני רבו, ושאל את רבינו, האם למסור לו בשמו 'אגוט מועד', שאל רבנו בענותנותו, וכי הגאון ר' גרשון מכיר אותי? (הגר"ג הוניגסברג שליט"א בס' מנחת תודה עמוד תס"ב).

אם ר' גרשון אמר שאין כלום אין כלום

סיפר בעל העובדא, שעלה לבית מרן רה"י זצ"ל, לפני שנים ספורות, וביקש ברכה עבור ביתו החולה, רה"י זצ"ל הביט בה רגע כמימרא ואמר אין לה כלום, מאוחר יותר עלו בני המשפחה לבקש גם את ברכתו של רבינו זצ"ל, וסיפרו לו במהלך הדברים כי רה"י זצ"ל שלל את דברי הרופאים ואמר כי אין כלום, הגיב רבינו, אם רבי גרשון אמר שאין כלום אז אין כלום! צדיק גוזר והרב"ה מקיים. (קובץ גליונות פ' ויקרא תשע"ח).

להגביל פני רבו ברגל

רה"י זצ"ל, בענותנותו למרות רום גילו, קיים דברי הגמ' (שבת נ"א א' סנהדרין כ"ד א') בא וראה כמה מחבבין זה את זה, שהיה כפוף ויושב לפני רבי, והיה אומר על רבינו כסדר 'כבר הורה זקן', והורה ללמוד בספריו הן בהלכה הן באגדה, ובפרט בס' 'ארחות יושר' שהפליג מאד בשבחו, שחברו רבינו זצ"ל לפי מה שראה צורך הדור, ואף בקש מרבנו שיוסיף עוד כרך נוסף של דברים שצריך חיזוק, והיה עולה בזקנותו לכנסים רבים בבית רבינו ובבית מדרשו, ואף עולה להתיעץ עמו,

וגם במועד היה בא להגביל פני רבינו, אף שהיה גדול ממנו בשנים, ובערב שביעי של פסח (שנת תשע"ח) בא לביקור בבית רבינו זצ"ל, ורבינו התאמץ והתרומם לכבודו, ושאל שוב ושוב: **'מדוע טרחתם לבוא אלי? אני הייתי צריך לבוא אצלכם! ורה"י זצ"ל השיב בענותנותו, כי אינו רוצה להפריעו מלימודו, אלא בא כיון שההלכה מורה להקביל את פני הרב ברגל, ודברו בלימוד במשך דקות ממושכות, בסיום הביקור שוב אמר רבינו זצ"ל, אינכם צריכים לטרוח לבוא אלי.'**

החזון"א: הוא 'הדמות' של הישיבה

רבינו זצ"ל היה מספר כמה פעמים כשהגעתי ללמוד בישיבת לומז'ה בפתח תקוה בהוראת דודי מרן החזון איש זצ"ל, הוא ציוה עלי לדבר בלימוד עם הבחורים הטובים בישיבה, ובין השמות ציין מרן החזון איש זצ"ל את רבי גרשון, ואמר לי בידיש **'דאס איז דער דמות פון די ישיבה'** היינו: 'זו היא 'הדמות' של הישיבה' אמנם סיים רבינו זצ"ל, ואמר, אני לא העזתי לגשת אליו, כי רבי גרשון היה נחשב בשעתו העילוי של הישיבה, והיה בחינה של 'יראת הרוממות' לגשת אליו, [וכדברים הללו אמר גם מרן הגאון רבי דוב לנדו שליט"א] רבינו זצ"ל אמר, אני זוכר כיצד אביו הגאון רבי צבי יהודה זצ"ל רב רמת השרון, בא פעם, עם בניו לישיבה והושיבם ב'מזרח'. [כשספרו בני רבינו את הדברים לרה"י בניחום אבלים על רבינו זצ"ל אמר רה"י, אנחנו הגענו לישיבה לפניו, ומה שהיה מספר שראה את האבא בא זה היה כשבא לדבר אתנו בלימוד, כי בבית לא היה לו עם מי לדבר בלימוד].

'ערליכער איד' אמיתי

כשעמדתי להכנס לישיבה גדולה היה זה בשנה שנפתחה ישיבה גדולה חדשה, והיה ברור לי שאני הולך לישיבה זו, אבל במוצ"ש אחרי הבדלה, פונה אלי רבינו ואומר לי לשון הפסוק בישעיה (הפטרות נחמו) 'כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי', ואומר לי אתה מקומך בישיבת פונבז', ודיבר בשבח רה"י זצ"ל, אני מכיר אותו עשרות בשנים, הוא 'ערליכער איד' אמיתי, וכך היה מעודד כל השנים לשלוח את צאצאיו ללמוד בפוניבז' כשהוא מציין שיש לו ענין שישמעו שיעורים מפי מרן רה"י זצ"ל, וכן אמר לי לקחתו לסדר קידושין, ואמר בענותנותו אני לא יכול, כי כתוב 'מי שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין לא יהיה לו עסק עמהם' תקח את ר' גרשון...

לשמח 'ספר תורה שרוי בצער'

בחול המועד סוכות תשע"ב, שקעה שימשה של הרבנית הצדקנית ע"ה שלא בעונתה, במהלך החג נודע לרה"י זצ"ל כי ספר תורה החי שרוי בצער, ומיד ביקש לעלות אליו לביקור חג לשמחו ולעודדו, רה"י זצ"ל יצא מגדרו לדבר עימו בנעימות ובחדווה ואף במילתא דבדיחותא בשפת היידיש, בהמשך דברו מעט על ענייני חינוך ושיבח את ספרו 'ארחות יושר' שכה תואם לבני דורנו, וביקש כי היות ויש הרבה דברים המתחדשים השייכים לענייני היום יום ראוי להוציא כרך נוסף לרוב הנחיצות והתועלת, משראה רה"י זצ"ל כי עלה חיוך על פניו הקדושות של רבינו זצ"ל, ידע כי הוכתרה בהצלחה מטרת הביקור, מאוחר יותר הסביר רה"י זצ"ל, כי במכוון לא

דברי רה"י בניחום האבלים אצל רבינו

בעת ניחום האבלים אחר הסתלקות רבנו זצ"ל, אמר רה"י זצ"ל, אני זוכר כשר' חיים זצ"ל הגיע לשיבה בלומז'ה, הוא למד בתפארת ציון, והגיע ללומז'ה עם עוד שנים, רבי בערל וינטרויב ועוד אחד שהיה חולה, רבי נפתלי טפלי, ראו אצלו את כח ההתמדה, הלימוד היה בהתמדה, וכך המשיך הלאה תמיד, עם בקיאות כזאת בכל חלקי התורה, גם ה'אור שמח' היה בקי, אבל לא עד כדי כך, שיהיה ידיעה בכל המדרשים, **לא ידוע לי על עוד מישהו שהיה עם בקיאות כזו.** הוא היה עם דביקות בתורה, הוא גם כתב על הירושלמי, פירוש על הירושלמי.

הוסיף רה"י זצ"ל, **גם ראו אצלו דברים לא טבעיים,** דברים למעלה מהטבע, וגם היה נותן עיצות, מייעץ לכל שואל, היה עונה תשובות גם בכתב, הוא היה מקצר, כותב תשובות קצרות, כבר הדפיסו חלק מהתשובות עם פירושים, **צריך לעילוי נשמתו ללמוד בספרים שלו,** אם לומדים את הספרים שלו שפתיו דובבות בקבר. זכותו יגן עלינו, שיהיו בשורות טובות.

חסרא ארעא דישראל גברא רבה

באשכבתא דרבי אמר רה"י זצ"ל לפני מיטת רבינו זצ"ל דברי הגמ' במגילה (כ"ח ב') ווי חסרא ארעא דישראל גברא רבה, שחסר ההשפעה, כי כשיש גברא רבה יש השפעה, וכאן הוסיף רה"י זצ"ל, זה לא גברא רבה שיש עוד כמוהו, אלא הגברא רבה היחיד שבדור, ועכשיו חסרנו לגמרי, שאין כלל בנמצא כזה גברא רבה, וכאן ווי לכל העולם שאין בכל העולם כזה **גברא רבה,** גברא רבה שהיה לו השפעה לכל העולם כולו, כידוע שמכל העולם כולו באו אצלו לברכות ותפילות, **והיה לו השפעה גשמית ורוחנית על כל העולם,** השפעות שעכשיו אינם, לא כאן בא"י ולא בכל העולם, שאין גברא רבה כמוהו בכל העולם.

להוסיף זכויות לע"נ מחובת הכרת הטוב

דבר זה, אמר רה"י זצ"ל בהספדו, מחייב אותנו להוסיף ירא"ש, והעיצה היחידה לזה הוא עסק המוסר, ללמוד מוסר עם ביקורת עצמית, לפשפש במעשים, לא להכשל ואיך להתעלות, צריך ללמוד בספרי מוסר שמשפיעים ומענינים, אם לומדים בספר שמשעמם זה לא משפיע. ועכשיו בזמן שחסר לנו ההשפעה, **ואנו חייבים להחזיר לו כ"כ הרבה, לעשות חסד עם הנפטר שאנו חייבים לו כ"כ הרבה, ולהחזיר לו גם רוחניות,** להתעורר להוסיף זכויות, ולזכות אותו בעוד תענוגי עוה"ב, וכל מה שאנחנו מתעוררים מחמת פטירתו זה עילוי נשמה בשבילו, זה גם זכות גדולה שאנחנו חייבים לעשות בשביל הנפטר הגדול שאנחנו חייבים לו, וזה גם זכות בשבילינו, ומן השמים ירחמו עלינו שנזכה לכל מה שצריך, ושיבולע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים.

דיבר עם רבינו זצ"ל על האבידה הגדולה בפטירת הרבנית ע"ה, כי שמע מאברך אחד שעלה לרבינו במהלך החג וסיפר לו על כך שאשתו לא ישנה כל הלילה בעקבות צערה מפטירת הרבנית ע"ה, ורבינו זצ"ל כששמע זאת מפי האברך פרץ בבכי נורא, איני מסוגל לצער את רבי חיים לכן לא דברתי עימו מאומה על הענין הסביר רה"י.

'הוא שולט על כל העולם'

אחד התלמידים מספר כי פעם שאל למרן רה"י זצ"ל שאלה מסויימת, ורה"י זצ"ל השיב, אני לא יכול לענות על השאלה תלך לרבי חיים הוא שולט, הוא שולט על כל העולם. (קובץ גליונות פ' ויקרא תשע"ח). פעם אחרת התבטא מרן רה"י זצ"ל, באוזני שואל שביקש את עצתו, אם אתה רוצה רוח הקודש, תלך לרבי חיים! (שם).

נותנת לו מלכות וממשלה

בשיחה ברבים הסביר מרן רה"י זצ"ל, את מה שמצינו במסכת אבות (פ"ו מ"א) 'כל הלומד תורה לשמה נותנת לו מלכות וממשלה' שידוע מש"כ בביאור הגר"א (בסדור הגר"א על ביאור ממשלה ומלכות) שמלכות הוא מרצון העם ואילו ממשלה היא בעל כרחם, והסביר רה"י זצ"ל, אצל רבי חיים אנחנו רואים הן את המלכות בכך שהוא 'תל תלפיות', והכל באים לבקש ממנו עצה וברכה, והכרעתו הכרעה של דעת תורה היא, והן את הממשלה, בעל כרחם של הרשויות והעולם החופשי, לדוגמא אמר רה"י זצ"ל, רבי חיים לא רצה שרחוב המגביל לרחוב נחמיה יהיה פתוח בשבת כדי שלא יהיה מעבר מרמת גן לבני ברק, וכך נהיה, למרות שהחילונים מתנגדים בנחרצות לכך, זה הכח של רבי חיים, מלכות וממשלה!

כבא השמש בצהרים

במסע הלוויתו של מרן רה"י רבינו הגרא"ל שטינמן זצ"ל, יחיד הסופדים היה רה"י זצ"ל, על פי הוראתו של רבינו זצ"ל, ורה"י זצ"ל נשא דברי חיזוק ולא הספד, כידוע שרה"י הגרא"ל זצ"ל ציוה שלא להספידו, וכשרעד נשמע בקולו פתח רה"י זצ"ל בדברי הגמרא מו"ק (כ"ה ב') על רבי יוחנן שהיה גדול הדור, וכשהסתלק בן ג' מאות שנה (כמו שהביא רבינו מס' התרומה ס' קל"א) וי"א ד' מאות שנה (ס' הקנה), המספיד הספידו ואמר עליו שפטירתו 'כבוא השמש בצהריים' והסביר רה"י זצ"ל, 'צהריים זה הזמן שהשמש בתוקפה', 'האור הכי חזק', 'ההשפעה הכי גדולה היא בצהריים', ופתאום בא השמש בצהריים, היה צהריים, ובאופן פתאומי לא צפוי בא השמש ואין שמש, השמש נותנת אור ורפואה ועוד הרבה דברים, כל אדם צריך את אור השמש, בלי השמש יש חושך! אי אפשר לעשות כלום! לא שייך שום פעילות בלי שמש, השמש נותנת את הדברים החיוניים ביותר, כל הבריאה בלי השמש לא היתה מתקיימת, זקוקים לשמש לאור לשמש רוחנית שתאיר לנו! וכמה תואמים הדברים על רה"י זצ"ל.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבוּעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזָה"י

פרשת קרח - רבינו שלמה קלוגר בעל חכמת שלמה ועוד (ל' סיון תרכ"ט)

פרשת חוקת - רבינו אלחנן בונם וסרמן הי"ד בעל 'קובץ שיעורים' ('א"א תמוז תש"א)

פרשת בלק - רבינו ישראל איסרלין ה' פתחי תשובה' ('ט"ו תמוז תרמ"ט)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

רבינו הגר"ח מוואלז'ין זי"ע (י"ד סיון תקפ"א)

שמברכים בה את החודש, ולא תמיד ידע להשיב על כך בעל פה, וגם לוח היה בידו.

משכך, טרם השיב הוא ביקש מהשואל לבדוק היטב אם אין שום לוח שנה בבית הכנסת, רק משנענה שאכן אין, פטר את השואל בזמן ובשעה שעלו במוחו, וכך סיכל את התסבוכת המיותרת, וכל זה מפני 'דרכי שלום'.

שהרי טעם ההכרזה של זמן המולד בשבת שמברכים בה את החודש אינו מצד הדין, אלא כדי שידעו את מתי מותר לברך על הלבנה, והיות שבין כך בדרך כלל הציבור אינו מתעכב לברך את הלבנה עד לרגע האחרון, לא תצא כל תקלה בהכרזה שאינה מדויקת (אבי הישיבות 316 מפי רבינו).

רבינו בעת ברכת הלבנה

בקשות ממלאכים

הגר"ח מוואלז'ין הקפיד שלא יאמרו בנוסח התפילה לשון של בקשות ממלאכים, כגון בפיוט הנאמר בסליחות 'מדת הרחמים עלינו התגלגלי' הוא שינה וגרס: מדת הרחמים עלינו להתגלגל, ולפני קוני תחינתי אפיל. וכמו כן את הבקשה הנאמרת בסוף הסליחות 'מכניסי רחמים הכניסו רחמינו' הוא לא גרס, וגם בזמור 'שלום עליכם' דיגל על הקטעים 'ברכוני לשלום' וכן 'צאתכם לשלום'.

וסיפר חתן רבינו הגר"ח ש שטינמן: כאשר נעשיתי שליח ציבור בימי הרחמים והסליחות של חודש אלול, ניגש אלי אבי מורי מרן הגרא"ל שטינמן זי"ע ואמר לי שלפי דעתו של רבי חיים מוואלז'ין אין אומרים את הנוסח הכתוב במחזורים מדת הרחמים אלא משנים וכנ"ל, ושכן הוא עצמו (הגרא"ל) נוהג.

ואילו חמי מרן הגר"ח קניבסקי אמר לי כי יש להשמיט את הקטע לגמרי, מחמת שיטתו של רבי חיים וואלז'ינר, ושגם הוא אינו אומר את זה כלל.

וסיים רבי שרגא: "ולמעשה כאשר שימשתי ש"ץ ועברתי לפני התיבה, ((אמרתי בלחש כפי שאמרתי, ו)), רק את המשך הקטע "ובעד עמך רחמים שאל"י אמרתי בקול רם, כדי שלא להיכנס לחילוקי הדיעות השונות.

"אמר רק את הסיום בקול כדי שלא להיכנס לחילוקי הדיעות". רבי שרגא אומר תהלים מתוך תהלים מקלף שסמוך ל'כותל המערבי'.

קיבל הרבה מהגאון מוילנא זי"ע

שמו של הגאון רבי חיים זי"ע, ראש מתיבתא רבתא דוואלז'ין, נישא בפיו של רבינו מתוך הערצה והערכה רבה, והיה רגיל לומר הלכות רבות והנהגות משמו ומשם רבו הגדול הגר"א מוילנא.

ומרגליה בפומייה, ששמע ממרן החזון איש כי הגאון מוילנא לרוב גדולתו לא היו לו 'תלמידים' ממש, אבל רבי חיים מוואלז'ין היה מגיע אליו שבוע אחד בשנה וקיבל ממנו הרבה.

החזון איש חוזר מוואלז'ין

מעניין לציין, שרבינו סיפר פעם (הובא בספר תולדות יעקב בעמוד מ"ו בהערה), שמרן החזון איש סח לו, שבנערותו נסע ללמוד בישיבת וואלז'ין, ושהה שם כמה ימים, אך כעבור זמן קצר חזר לביתו בקוסובה.

הטעם לזה היה, כי בישיבה הגישו אוכל והחזון איש הקפיד מאוד שלא לטעום ממזון שיש בו חשש של איסור 'חדש', שהיה מצוי מאוד בעת ההיא, וראה שלא יוכל להמשיך להקפיד על זה בישיבה ולכן עזב.

ספר 'אבי הישיבות'

ובשנים האחרונות כאשר עמד לצאת לאור ספר תולדותיו של רבינו חיים מוואלז'ין כתב רבינו מכתב נלהב למחבר הספר:

בעזה"י י"ז כסלו תשע"ב, ידידינו הרה"ג ר' דב אליאך שליט"א, כבר איתמחי גברא ואיתמחי קמיעא, ועתה עומד להוציא לאור בשנית את ספרו הנפלא אבי הישיבות שמועיל הרבה ליראת שמים, עם תוספת מרובה על העיקר, ואף שלא היה לי פנאי כעת לעבור על הכל, אוקי גברא אחזקתו, ויה"ר שיזכה לעשות עוד הרבה ספרים, להרבות כבוד שמים ולהגדיל תורה ולהאדירה. חיים קניבסקי.

כל הכתוב לחיים

גם הספר 'כל הכתוב לחיים' שזכה המו"ל ר"ד אליאך ללקט מפנינו של הגר"ח ז"ל זכה להסכמה קצרה מרבינו וז"ל:

ב'עזה"י ערב שבועות תתש"ט,
לכב' ידידינו הר"ר דב אליאך שליט"א.
עברתי על כל הספר שמקט מחזר"א
זכ"ל, ויש בו הרבה דברים יפים מאוד,
ואפ"י ה' בידו יצא להפיצו על פני תבל,
איים קניבסקי.

רבי דוב אליאך שליט"א במחיצת רבינו זצ"ל

הכרזה על ה'מולד' בשבת מברכים

לעיתים היה נשאל רבי חיים על ידי מתפללי בית הכנסת שהיו בחלקם אנשים פשוטים ובעלי בתים, על זמן המולד בשבת